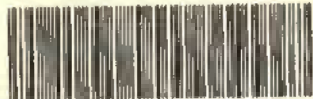

TULIB

3 1379 00262255 4

ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ฯ

ภาค ๔

โดยอนุมัติของมหาเถรสมาคม

[พิมพ์รวม มติที่ ๑๐๐]

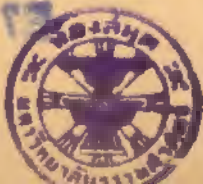

สำนักงานสขามบรรณากร

เป็นเจ้าของหนังสือชุดนี้

หมดอายุ 18/01/2544 พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

คำนำ

การทำหนังสือศุภประชมวินิจฉัยอธิการธรรมาวาส
 เรียบร้อยบริบูรณ์แล้วเพียงเล่มนี้ ซึ่งบรรรเรื่องคำ
 พิพากษาศาลฎีกาตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน และเลือก
 สรรชวินิจฉัยความเห็นทางศาสนาที่สำคัญมาประชุมไว้
 ด้วย ข้อวินิจฉัยความเห็นทางศาสนาข้างเรื่อง ซึ่ง
 โดยมากเป็น พระมหาสมณวินิจฉัยได้มีปรากฏอยู่ใน
 หนังสือระเบียบบริหารคณะสงฆ์ อันเป็นหนังสือที่
 แพร่หลายที่สุด และสำนักงานได้ขอลิขสิทธิ์พิมพ์
 จำหน่ายอยู่แล้ว หากจะนำมาพิมพ์ไว้อีก ก็จะเป็นการ
 ซ้ำซาก งานนี้รวบรวมประชุมวินิจฉัยอธิการธรรมา
 หนังสือระเบียบบริหารคณะสงฆ์อีกเล่มหนึ่ง ก็จะนับว่า
 ได้หลักปกครองคณะสงฆ์ไว้เป็นคู่มืออย่างบริบูรณ์
 ที่เกี่ยวข้อง คือหนังสือระเบียบบริหารคณะสงฆ์ เป็นคู่มือ
 สำหรับบริหารการคณะ ประชมวินิจฉัยอธิการธรรมา
 เป็นคู่มือสำหรับบริหารการศาลาการศุภวินิจฉัยอธิการธรรมา

บรรดาเรื่องราวทางคณะสงฆ์ทั้งสิ้น หากเกิดขึ้นมีอยู่
สมควรจะกำเนิการอย่างไร พลิกจากหนังสือ
ทั้ง ๒ เรื่องนี้ ก็ระยันเท่าข้อซักของไว้ทั้งสิ้น

สำหรับเล่มนี้ เรื่องที่น่าได้ใจที่สุดคือคำพิพากษา
ศาลฎีกา คำพิพากษาของศาลสูงสุดย่อมเป็นยันต์ที่
ฐานสำคัญที่จะยกมาอ้างอิงประยุปอรรถหรือคดีทาง
ศาลบ้านเมืองตลอดถึงศาลระหว่างนานาประเทศก็ถือ
ตามนิยมนั้น ฎีกาบางเรื่องศาลฎีกาได้วินิจฉัยปัญหา
ซึ่งกฎหมายไว้แจ่มแจ้งดีมาก เช่นฎีกาที่ ๒๖๗
พ.ศ. ๒๔๗๘ เป็นข้อที่พระสงฆ์และผู้ใ้ใจการคณะ
สงฆ์จะพึงสำเนียงไว้

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณบรรดาท่านที่กรุณาอุทธรณ์
หนังสือนี้ หลายสิบท่านมิได้วิตกแต่แสดงความพอใจ
ในคุณภาพของหนังสือ ซึ่งแม้จะเป็นเพียงประชุม
เรื่องราวที่ต่าง ๆ ไว้เป็นชุดเดียวกัน แต่ก็ยอมอาศัย
การพากเพียรเสาะแสวงค้นคว้าจากหนังสือนี้แล้ว
พินิจเล่มขึ้นไป อันเป็นงานมีผู้รายนัก อีกทั้งการ

ทุ่มเทกำลังทุนทรัพย์ค้ำพิมพ์เล่าก็ เป็นจำนวนมิใช่
 เล็กน้อย ต้องเลี้ยงภียมากอยู่ หากเป็นหนังสือที่มี
 ค่าไม่ยิ่งไปกว่ากระดาษเปล่าแล้ว มหาชนคงจะมี
 เหลือขวแล สำนักงานก็จะประสบภัยพิบัติแน่นอนแท้ แต่
 นมหาชนมีปัญญาจักย หนังสือซคนี้จึงได้รับความ
 เกือกูลจากมหาชนเหยยขยพันราย ซึ่งเป็นจำนวนที่น่าก
 อย่างยิ่งสำหรับโลกหนังสือเมืองไทย เป็นทางส่งเสริม
 กำลังใจข้าพเจ้าและสำนักงานนี้ในอนจะทำหนังสือที่มี
 คุณค่าสาระสำคัญอนมาเสนอท่านผู้เมตตาอุปการะใน
 โอกาสหน้า.

สำนักงานสยามบรรณาการ

ถนนจักรเพ็ชร ปากคลองตลาด พระนคร

หนังสือชุด
ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ฯ

ภาค ๕

ประชุมวินิจฉัยคดีสงฆ์
เรื่องฟ้องเรียกที่วัด

คำพิพากษาที่ ๒ ปี ๑๒๓

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งรฐฎีกา
จำเลยออกกรณีคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษ

ในคดีระหว่าง | อ้นแกงขม ไวยาวัจกรวัดซ่งฮง ไทท่ง
| นายพ่วง นายอิน จำเลย

ได้ความว่า ไทท่งฟ้องศาลเมืองเพ็ชรบุรี เมื่อ
วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๑๑๙๙ ขอให้ขับไล่จำเลยออกจาก
ที่นาคัดขุดนา ไทท่ง และทำขุดสระประจิมแขวงเมือง
เพ็ชรบุรี โดยปรากฏนา ๒ ค่านับเป็นของเจ้าอธิการ

วันที่ 18/04/2555

ไซติ วิกข่อยที่ตั้งมรณภาพผู้เป็นที่โจทก์ ไคยักให้
 แฉโจทก์ ๆ ให้คนเข้าทำอยู่ จำเลยมาบ่งจึงทำเมื่อ
 ปี ๑๑๘ จำเลยให้การต่อสู้ว่าที่นา ๒ ตำบลเป็นของ
 นายพุกอ้าแดงพลับอาจำเลย เมื่อปี ๑๑๔ นายพุกบ่วย
 ชัยจำนั พระไซติมาเยี่ยมแล้วเก็บเอาตราแดงนา ๒
 ระเบียบกับหนังสือชื่อ ๑ ระเบียบไป จำเลยไ้ฟ้องเป็น
 ความกับพระไซติค้างศาลอยู่ บังหาไ้เป็นทรัพย์สินสิทธิ
 ภายของพระไซติไม่ ศาลเมืองเพชรบุรีพิจารณาไ้
 ความตามสำนวนคดีที่จำเลยฟ้องพระไซติต่อพระพิศาล
 สมณกิจเจ้าคณะว่า พระไซติลักตราแดง ๒ ระเบียบ
 ราชวิธาที่ ซึ่งเสนาบดีกระทรวงธรรมการไ้มีความ
 เห็นให้ยกฟ้อง และไ้ความจากถ้อยคำโจทก์รับว่า
 นายพุกไ้ยกตราแดงนา ๒ ระเบียบนี้ถวายแก่เจ้าอธิการ
 ไซติ ไคยอุทิศให้ปฏิสังขรณ์วัดข่อยและปฏิบัติในการ
 พระพุทธศาสนา และจัดการเผาศพนายพุกกับ้วย ศาล
 เห็นว่าความพระวินัยภิกษุจะเป็นเจ้าของที่กินไม่ไ้ นอก
 จากสมณบริวาร เมื่อพระไซติรับเอาที่นี้ไว้คของคค

เป็นของสงฆ์ พระโศภิตไม่มีอำนาจที่จะยกให้ โททก ๆ
 ไม่มีอำนาจฟ้องไล่จำเลยได้ ในนามของโททก ให้ยก
 ฟ้องโททกเสียชั้นหนึ่ง ต่อเมื่อเจ้าของนาฟ้องจนแล้ว
 จึงจะรับพิจารณาต่อไป ตามเหตุนี้โททกจึงฟ้องโทม
 เมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๑๑๘ ซึ่งพระหรงเจ้าอธิการ
 วัดช้อยตั้งให้ โททก เป็น ไวยาวัจฉกรสำหรับอาราม
 วัดช้อยฟ้องเรียกที่นารายณ์เป็นของพระอาราม ที่ราคา
 เป็นเงิน ๒,๐๐๐ บาท จำเลยให้การต่อสู้ว่า นายพุก
 อาจำเลย หาได้ซื้อที่ดินวายนแก่พระอาราม
 วัดช้อยไม่.

ครั้นวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๑๑๘ ศาลเมือง
 เพชรบุรีพิพากษาให้ที่นารายณ์เป็นสิทธิแก่วัดช้อย ให้
 ชัยไล่จำเลย ๆ อุตวรรณ ศาลมณฑลราชบุรีและศาล
 อุตวรรณเข้าทลวงพิเศษ พิพากษาเห็นชอบด้วยศาล
 เมืองเพชรบุรี จำเลยทูลเกล้า ๆ ถวายฎีกา.

เจ้าพระมหอกเจ้าเห็นด้วยเกล้า ๆ ว่า คดีเรื่องนี้
 รายนซึ่งนายพุกผู้ตายได้ยกถวายแก่พระโศภิต

๔ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑ ภาค ๔

เจ้าอธิการวรกิจช่วยเมื่อเวลาช่วย ครั้นนาหยุดถึงแก่
กรรมแล้ว จำเลยต้องฟ้องเวียกตรงตามตงคืนโดยหาว่า
เจ้าอธิการโชติฉุดเอาไป เสนาขี้กักรทรวงขรมการ
ไต่คดีสืบแยกฟ้องของจำเลยในคดีชั้นนั้น เป็นอันจำเลย
ได้แพ้ความแก่พระโชติมาครั้งหนึ่งแล้ว ครั้นพระโชติ
ถึงมรณภาพแล้ว โททกนโคฟ้องในคดีที่ ๒๖๘ ปี ๑๑๙
ศาลได้พิพากษาชี้ขาดว่าเป็นที่อรรถสงฆ์ ควรให้ฟ้อง
แต่ในนามสงฆ์ จำเลยก็หาโดยทอรรถคดีค้านในชั้น
นี้ไม่ ครั้นมาในคดีชั้นนี้ศาลได้พิพากษาตามความ
ที่ได้มีคำพิพากษามาแล้วแต่ในคดีก่อน ๆ ฎีกาของ
จำเลยในชั้นนี้ จึงไม่เป็นเหตุพอที่จะล้างคำพิพากษา
แต่ก่อน ๆ ทุกชั้นมาได้ โดยเหตุนี้ควรตั้งขกฎีกา
ของจำเลยเสีย.

วันที่ ๕ เมษายน ๑๒๓๓

ประชาติจักรจักร์

ศรีรัชชังคาส

อภิชรณฤทธิ

เรื่องย้ายกฐินไปปลุกที่วัดขึ้น

เรื่องย้ายกฐินไปปลุกที่วัดขึ้น

คำพิพากษาที่ ๓๓๕ ปี ๑๒๓

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กระทรวงศึกษาธิการ
ได้ทักจำเลยออกอรรถคำพิพากษา ศาลอุทธรณ์ซ้ำหลาย
พิเศษ

ในคดีระหว่าง | อัยการเมืองไซยา | โจทก์
| นายเทือกชัยพวก ๒๐ คน | จำเลย

ได้ความว่า โจทก์ฟ้องศาลเมืองไซยา ว่าจำเลย
ริบกฐินและเก็บขนเอาสิ่งของ ๆ ส่งออกนอกไปจากอาราม
วัดบ้านปากเข็กอำเภอเมืองไซยา เป็นราคาเงิน
๕๓๐ บาท ๘ อัฐ ขอให้ศาลลงโทษจำเลยตาม
กฎหมาย.

นายเทือกจำเลยให้การรับตามข้อหา และแก้ความว่า
สิ่งของทั้งนี้ จำเลยได้สร้างสมไว้เมื่อจำเลยยังฆราวาส
ชยวัฑฒนียกเบิก ครั้นจำเลยลาสิกขาบทแล้ว ก็มิชอบให้
พระพ่วงรักษา ภายหลังจากที่ความนี้ยื่นถึงในพระพ่วง

หมคควย 18/04/2565

๖ ประชุมวินิจฉัยข้อชักรณ ๓ ภาค ๔

จึงมอบให้พระนวนรักษา พระพ่วงไล่พระนวนเสียจาก
วัดปากเบ็ก จำเลยจึงได้ รื้อจนไปสร้างวัดให้พระนวน
อยู่ใหม่ที่ตำบลแหลมไผ่ โดยได้รับอนุญาตของพระครู
ธรรมปริชาตุคมเจ้าคณะแล้ว จำเลยนอกจากนายเทื้อ
ให้การรับว่า ได้ช่วยนายเทื้อในการรื้อกุฏิและชนของ
นั้น ๑๕ คน ที่ปฏิเสธว่าไม่ได้เกี่ยวข้องกับชักรณนั้น ๔ คน.

ศาลเมืองไชยาพิจารณาแล้วพิพากษาว่า จ้องทั้ง
ปวงเป็นของวัด ดิ่งแม่ไค้มเป็นของนายเทื้อไค้มา
เมื่อนายเทื้อบวชเป็นภิกษุอยู่ก็ นายเทื้อสึกไปแล้ว
ต้องเป็นของสำหรับวัด นายเทื้อไม่มีอำนาจรื้อถอน
ไปไหนไค้ ดิ่งแม่ไค้ได้รับอนุญาตจากพระนวนและ
พระครูธรรมปริชาตุคมแล้วก็ พระครูธรรมปริชา-
ตุคมเป็นแต่รองเจ้าคณะไม่มีสิทธิจากด้วยตนเอง จึง
พิพากษาให้ลงโทษจำคุกนายเทื้อมีกำหนด ๓ ปี แต่

จำเลยนอกนั้นให้ภาคทัณฑ์ไว้ปล่อยตัวไป.

เรื่องย้ายกุฏิไปปลุกวัดอื่น

นายเทอจำเลยอุทธรณ์

ศาลมณฑลชุมพรพิพากษาว่า ทางพิจารณาคดี
ความตามถ้อยคำพระครูธรรมปริชาตคุมแทนเจ้าคณะ-
เมือง ได้อธิบายเหตุการณ์และข้อวินิจฉัยที่ได้อนุญาตให้
จำเลยรื้อย้ายกุฏิและของนี้ไปสร้างไว้ในที่ใหม่ เพราะ
เหตุพระพ่วงเจ้าอธิการประพฤติกการอุตามกณิกกิจสมณะ
ในศาสนา ทำการค้าขายอย่างฉรวาวาส การที่จำเลย
กระทำโดยอนุญาตของเจ้าคณะเช่นนี้ไม่ใช่เป็นโจรผู้ร้าย
ไม่ควรมีโทษตามกฎหมาย ให้ยกฟ้องโจทกนละ
ปล่อยจำเลยพ้นโทษไป.

โจทกอุทธรณ์.

ศาลอุทธรณ์ชี้ขาดวงพิเศษพิพากษาแก้คำพิพากษา
ของศาลล่างว่าของข้างสิ่งที่เป็นของสำหรับวัดไม่ควรรื้อ
ขนออกไป ให้จำเลยทำใช้กุฏพนกระดานฝากระดาน
๒ หลังหรือใช้เงิน ๕๐๐ บาทแทนแล้วให้นำกุ ๑ ซอง
๑ กลอง ๑ ไม้เทศานโรงธรรมผืน ๑ มาคืนไว้ตาม
เดิม แต่ของนอกจากนี้ยากที่จะวินิจฉัยว่าเป็นของสงฆ์

๘ ประชมนิพนธ์อักษรโรมัน ๑ ภาค ๔

หรือของเอกชนให้ยกเลิก ความอื่นนอกจากนี้ให้คง
ความคำพิพากษาศาลฎีกาตามพร.

โศกโศกใจแลเหตุเกิดเกล้า ๆ ถวายฎีกา ในฎีกาเฝ้าทูล
เกล้าฯ ว่า โศกโศกใจขอให้ตั้งโศกโศกใจแลเป็นคดีอาญา
ศาลไม่ควรพิพากษาเป็นคดีแพ่ง ในฎีกาเฝ้าทูลนั้นรับ
ฎีกานั้นได้โปรดสร้างใหม่เป็นที่อาศัยแก่สงฆ์อยู่แล้ว.

เจ้าพระมหากษัตริย์ได้ตรวจคดีเรื่องนั้นแล้ว เห็นด้วย
เกล้า ๆ ว่า เหตุการณ์ที่เจ้าแลช่วยฎีกา และสิ่งของสำหรับ
ฎีกาโปรดสร้างในที่ใหม่ โดยได้รื้อถอนอาคารพระ
ครูธรรมปริชาตุมเจ้าคณะรอง ว่า การแทนเจ้าคณะ
เมือง ให้ รื้อขนไปสร้างใหม่เป็นถาวรเกือกุดในพระ
ศาสนา เพราะเหตุว่าฎีกานั้นใช้เป็นฎีกาตั้งอยู่ และพระ
พ้องเจ้าอธิการที่ประพฤติกการนิคคิรสมณะคั้งนี้ จำแล
มิได้กระทำการกำฐานโไร ซึ่งลอบลักทำลายพระ
สร้างถาวรนิคคิรนี้ โดยตามกฎหมายที่โศกโศกใจแล กวั้น
ขัดขวางคามกฎหมายนั้น ประสงค์ให้ตั้ง โศกโศกใจแล
ลอบลักกระทำโดยฐานเป็นโไร เมื่อพิจารณาได้ความ

เรื่องย้ายคูไปปลูกวัดอื่น ๘

ว่าจำเลยมีใ้กระทำการฐานโจรกรรมแล้ว ก็ควรต้อง
ยกฟ้อง โจทก์เสีย ไม่ควรจะวินิจฉัยถึงปัญหาข้ออื่น
ซึ่งเป็นคดีที่ไม่มีคำขอในฟ้องอีกต่อไป เพราะว่าการฎี
หรือสิ่งของนั้นก็คงเป็นของสงฆ์อยู่แล้ว.

ความเทศน์ ควรแก้คำพิพากษาศาลอุทธรณ์เข้าตลวง
พิเศษ ข้อที่ยังคงให้จำเลยคืนของนั้นให้ยกเสีย ควร
ให้ยกฟ้องโจทก์ ปัดข้อจำเลยทันทีตามคำพิพากษา
ศาลมณฑลชุมพร และยกฎีกาโจทก์เสีย.

วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ร.ศ. ๑๑๓

ประชาติจักรจักร
ศิริชัชสัทธา
ดี. มาเขา

๑๑ ประชุมวินิจฉัยข้อชกกรณี ๑ ภาค ๔

เจ้าอาวาสวัดจันทน์พองเรียกที่ดิน

คำพิพากษาที่ ๕๙๔ ปี ๑๒๓

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กระทรวงศึกษา
จำเลยอุทธรณ์คำพิพากษาศาลอุทธรณ์

ในคดีระหว่าง | พระอาจารย์จันทน์พอง | โจทก์
| จันทน์พอง | จำเลย

คดีนี้โจทก์ฟ้องต่อศาลแพ่งว่าในคดีที่ ปี

ระหว่างจันทน์พองกับโจทก์ จันทน์พองจำเลย ศาลฎีกาให้
อำนาจแก่โจทก์เป็นผู้ฟ้อง โจทก์จึงมาฟ้องจับได้
จำเลยออกจากที่สวนและเรียกค่าเช่าสวน โดยอ้างว่า
ที่สวนเป็นทรัพย์สินสมบัติของวัด จำเลยเป็นผู้เช่า ในปี
๑๒๑ จำเลยไม่ยอมส่งค่าเช่า กลับอ้างตนว่าเป็น
เจ้าของที่.

จำเลยให้การต่อสู้ว่า ที่รายนี้เป็นของปู่ย่าและ
บิดาภรรยาจำเลยได้รับมรดกต่อ ๆ กันมา และคดีนี้
ฟ้องโจทก์อีกหลายประการ.

หมดอายุ 18/04/2565

เจ้าอาวาสวัดจีนห้องเรียกที่ดิน ๐๐

ศาลแพ่งพิจารณาพิพากษาให้ ชี้เป็นสิทธิแก่โจทก์ และให้ชดใช้ค่าเสียหาย แต่ค่าเช่านั้นไม่มีหนังสือสัญญาต่อกัน ให้ยกเสีย.

จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลแพ่ง.

จำเลยทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา.

ข้าพระพุทธเจ้าได้ตรวจสำนวนตลอดแล้ว เห็น ทฎีกเกล้าฯ ว่าในคดีเรื่องนี้ ได้ความตามสำนวนใน คดีเรื่องก่อนว่า เมื่ออำแดงเจียวยกที่รายวิวาทนี้ ให้ กบฏท่านสมภารองค์เก่าวัดพระเจ้ก้นนั้น อำแดงเจียวตั้งใจ จะให้ผลประโยชน์ซึ่งเกิดจากที่รายนี้ เป็นผลประโยชน์ สำหรับพวกอุบาสิกาในวัดนั้น แต่ตามหนังสือสัญญา ซึ่งอำแดงเจียวยกที่ดินรายนี้ให้ นั้น ไม่ได้กล่าวถึงพวก อุบาสิกาเลย เป็นแต่กล่าวถึงชื่อท่านสมภารองค์เก่า เป็นผู้ได้รับที่รายนี้เท่านั้น และซึ่งโจทก์ในคดีเรื่องก่อน พ้องอ้างว่าเป็นผู้แทนพวกอุบาสิกา ศาลจึงให้ยกฟ้อง เสีย แต่ต่อว่าข้อนั้นหาว่าใครเป็นเจ้าของที่รายนั้นจะได้ วินิจฉัยต่อเมื่อมีผู้ ไ้มาฟ้องเรียกที่ดินรายนี้ โดยอ้าง

หมุดอายุ 18/04/2565

๑๒ ประชมนิพนธ์อักษรที่ ๔ ภาค ๔

อำนาจของท่านสมภารองค์ก่อน เพราะฉะนั้นสมภาร
องค์ที่เป็นอยู่เดี๋ยวนี้พอองค์นี้เองนั้น แต่ซึ่งอำนาจ
เดี๋ยวนี้ไม่ได้ยกที่ราชันให้ยกไว้ แต่ให้ท่านสมภารองค์
เก่าไทยสรวทจ และซึ่งสมภารองค์ที่เป็นอยู่เดี๋ยวนี้
เป็นผู้รับตำแหน่งท่านสมภารองค์เก่าแต่ในส่วนเป็น
สมภารวัดเท่านั้น และไม่ใช่เป็นญาติอันสนิทที่สุด
ของท่านสมภารองค์เก่า สมภารองค์นี้จึงไม่ใช่เป็นผู้
ที่ควรที่จะเรียกที่ราชัน ผู้ที่ควรที่จะเรียกที่ราชันนั้น
ต้องเป็นผู้ซึ่งควรที่จะรับทรัพย์มรดกท่านสมภารองค์เก่า
ไทยเป็นญาติอันสนิทที่สุดตามลักษณะมรดก.

ตามเหตุเหล่านี้จึงพร้อมกันพิจารณาจากคำพิพากษา
ศาลล่าง และยกฟ้องโจทก์เสีย ให้โจทก์เสียค่า
ธรรมเนียมในคดีเรื่องนี้นางสิ้น ในศาลล่างและศาลนี้ด้วย.

วันที่ ๑๕ กันยายน ๑๒๓

ดี. มาเขา

ศิริชัยสังกาศ

อกัยรณฤทธิ

ประชาทิยกิจจักร์

พระพิองค์ดุษฎีเสถียรเทวพรพีย์

คำพิพากษาที่ ๖๔๓ ปี ๑๒๓

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตราปฏิภา

พระลกโทก อุดรณคำพิพากษาคาลอุดรณ

ในคดีระหว่าง | พระลก (เงิน ไข่ ไวยาวจักร) โทก
| ขุนรักษานิเวศ นายคลัง นายอยู่ จำเลย

ในคดีระหว่าง | นายคลังผู้ปกครองถนนทองอยู่ โทก
| พระลก (เงิน ไข่ ไวยาวจักร) จำเลย

คดีเรื่องนี้ โทกจำเลยต่างฟ้องแย้งกัน ฝ่าย

เงิน ไข่ ไวยาวจักรพระลกเป็นโทกหาว่า เมืองเกษม

กุฎยาพันธ์ ๑๒๑ บ้านแก่งทุกโค้ววายลูกกุฎยาแจ้งให้แก้

พระลกไปโจครวญถึงของ และยอมลดวาทพีย์ทั้งที่

บ้านเรือนให้แก่พระลกทั้งต้น และให้พระลกเป็นผู้จัก

การศพอ้าแก่งทุก โทษอ้าแก่งทุกไม่มีญาติ วันที่ ๒

มิถุนายน ๑๒๒ บ้านแก่งทุกน่วยตาย พระลกได้จักกา

หมุดอายุ 18/04/2565

ศพอ้าแก่งทุก และร่างอ้าแก่ง กัดขึ้นมาเข้าเรือนและ

๑๔ ประชุมวินิจฉัยข้อที่กรณี ๑ ภาค ๔

รักษาทรัพย์สินของอำเภอทุก โดยศพออำเภอทุกยังไม่
ไต่เสาะ วันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๑๒๒ นายคล้ามาขอ
กุหนังสี่สำหรับที่รายนี้ต่อพระลก ๆ ทบิยให้ดู แล้ว
นายคล้าก็แย้งเอาหนังสือไปสืบ ครั้นวันที่ ๑๙ สิงหาคม
๑๒๒ นายคล้า นายอ้อย ขนรักษานิเวศพากันมาพัน
สายยูเรอนและเก็บเอาทรัพย์สินสิ่งของในเรือนตามบัญชี
ท้ายฟ้องรวมราคา ๗๑๗ บาท ซึ่งอำเภอทุกไต่ถวาย
แก่พระลกไป เงินไขไวยาวำกรจึงไต่ฟ้องเรียก นาย
คล้าทนายของอ้อยให้การว่า สิ่งของที่พระลกทานนั้นอยู่ที่
พระลกข้างไม่มีตัวบ้าง และนายคล้าได้ขายไปข้าง
ข้างสี่ ก็มีแจ้งอยู่ในบัญชีของนายคล้านั้นแล้ว ขน
รักษานิเวศให้การ ปฏิเสธว่าไม่ไต่ เกี่ยวข้องด้วยกิ่ง
โงกทั้ง

นายคล้าผู้ปกครองทนายของอ้อยฟ้องว่า ทนายของอ้อย
เป็นบุตรอำเภอของคำ ๆ เป็นภรรยาของนายคล้า และ
เป็นหลานอำเภอทุก ๆ ไม่มีบุตรและไต่ได้ชิงทนายของอ้อย
มา และอำเภอทุกไต่เอาชื่ออำเภอของคำมารักษา

พระห้องกฤหัสถ์เรียกทรัพย์ ๑๕

ทองอยู่ใส่ในหนังสือชอติคนรายนเป็นเจ้าของ อำแดง
พลได้หุ้กมอขฝากัวหนุทองอยู่และทรัพย์ไว้กับ พระลก
เพื่อพระลกจะได้รักษาไว้ ให้อภัยหนุทองอยู่ ครั้นอำแดง
พุกตายพระลกมาเก็บเอาทรัพย์สมบัติของอำแดงพุกไป
และหากันให้หนุทองอยู่ไม่ นายคล่าจึงไปฟ้องเรียก.

พระลกให้ การรับ ในชั้นฟ้องนายคล่าผู้ปกครองหนุ
ทองอยู่ชอทรัพย์สมบัติว่า มีอยู่แก่พระลกตามบัญญัติ
ของนายคล่าจริง แต่จำหน่าว่าได้เอาเงินใช้ สิ้นไป
ในการศพอำแดงพุกเป็นเงิน ๓๐๓ บาท แต่เงินใช้
ให้การว่าเป็นแต่ไวยาวัจจรของวัดสำหรับจัดการและ
ทำอระทั่งปวงแทนพระ และเงินใช้ไม่ได้มีผลประโยชน์
ได้เสียในทรัพย์รายนด้วย.

ในระหว่างพิจารณา นายคล่าผู้ปกครองหนุทองอยู่
ตาย อำแดงเต้าและหนุทองอยู่ได้ยื่นคำขอให้อำแดงเต้า
เป็นผู้ปกครองหนุทองอยู่ เงินไม่ยินยอมตามคำขอของ
อำแดงเต้าและหนุทองอยู่ ศาลจึงได้สั่งให้อำแดงเต้า
เป็นผู้ปกครองหนุทองอยู่ และให้ว่าความต่อไป.

ศาลแห่งพิพากษาว่า กวรวที่อำนาจทุกโคได้ถวายลูก
 กุญแจ ไขให้แก่พระรถและผูกถวายทวิชัย ไทนั้น จะถือว่า
 เป็นการยกให้หรือถวาย ให้เป็นสักขีจากแก่พระรถไม่ไ้
 และ ในหนังสือชอภินทรายนอำนาจทุกโคให้เอาชื่ออำนาจ
 ของคำใส่เป็นชื่อชอภินทรายน ทนุทองอยู่ควรวเป็นเจ้าของ
 ภินทรายนครึ่งหนึ่ง แต่ส่วนที่กินอีกครึ่งหนึ่งกษัตริย์
 สมัยก่อน ๆ นั้น อำนาจทุกโคไม่มีญาติอื่นที่สนิทกว่า
 ทนุทองอยู่ มีแต่ทนุทองอยู่ที่เป็นญาติอื่นสนิทเท่านั้น
 และชื่อที่พระรถ จำหน่ายว่าไ้ ไซ้ เงินสิ้นไปในการ ศพ
 ๓๐๓ บาทนั้น พระรถมีพระยานพอดังฟังเป็นจริง และ
 ถ้าพระรถจะรับเป็นผู้จัดการศพอำนาจทุกโค ก็ให้ยกเงิน
 ที่เหลืออยู่แก่พระรถอีก ๓๕๕ บาทให้พระรถไ้ ใน
 การศพ ถ้าพระรถไม่ยอมจัดการศพ ก็ให้ส่งเงิน
 ๓๕๕ บาทให้แก่อำนาจแต่เป็นผู้จัดการศพ ส่วนสิ่ง
 ของที่พระรถให้ถาวรรับว่ามีอยู่แก่พระรถนั้น ให้พระรถ
 ส่งให้แก่อำนาจแต่ผู้ปกครองทนุทองอยู่ ถ้าส่งไม่ไ้

ก็ให้ ไซ้ราคาตามบัญชีท้ายพ้องหนุทองอยู่ และให้ยก พ้องของพระเอกเสียบ.

จินไม้ ไวยาวัจจรพระเอกอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ พิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลแพ่ง.

จินไม้ ไวยาวัจจรพระเอกอุทธรณ์ ๑ ถวายฎีกา ข้ำ พระพุทธเจ้าได้ตรวรสำนวนตลอดแล้ว เห็นด้วยเกล้า ๑ ว่า ในคดีเรื่องนี้ได้ความตามทิวาว่า ใน เดือนกุมภาพันธ์ ๑๒๑ อำเภอพิบูลย์ และได้ถวายลูก ฎีกาแก่ทรัพย์สินสมบัติของอำเภอพิบูลย์ให้แก่พระเอกโดยคิด ว่าอำเภอพิบูลย์จะตาย แต่การที่อำเภอพิบูลย์กระทำดังนี้ จะ เป็นเพื่อ ระถวาย ทรัพย์สิน สมบัติ ของ อำเภอพิบูลย์ ให้แก่ พระเอกดังที่พระเอกต่อสู้ หรือเพื่อระฝากทรัพย์สินสมบัติ ของอำเภอพิบูลย์ไว้แก่พระเอกดังที่นายกล้าและหนุทองอยู่ ต่อสู้ นั้นไม่ผิดอะไรกันเลย ก็จะได้อธิบายต่อลงไป นี้ แต่ในเดือนกุมภาพันธ์ ๑๒๑ นั้นอำเภอพิบูลย์ทำไต่ทายไม่ แต่อำเภอพิบูลย์ตายช่วยและอยู่มาจนเดือนมิถุนายน ๑๒๒ และในระหว่างเวลานั้นในความประพฤติของอำเภอพิบูลย์

๑๘ ประชุมวินิจฉัยอธิกธัมม์ ๓ ภาค ๔

กัถิ ทริธของพระลกกัถิ ไม่ได้ มีแสดงให้เห็นว่าพระลก
จะได้อำนาจจำหน่ายทรัพย์สินสมบัติของอำแดงทุก ใน
เวลาที่อำแดงทุกยังมีชีวิตอยู่เลย เพราะฉะนั้นจึงเห็นได้
ว่าถึงแม้ว่าอำแดงทุกจะได้อววยลูกบุญแก่ทรัพย์สินสมบัติ
ของอำแดงทุกให้แก่พระเจก เพื่อระหววยทรัพย์สินสมบัติ
ของอำแดงทุก ให้แก่พระลกจริงทั้งพระลกที่อยู่กัถิ
พระลก กัถามีอำนาจที่ ระพองเรียก ทรัพย์สิน สมบัติ ของ
อำแดงทุกเหมือนอย่างว่าเป็นของให้กัน ใน ระหว่างยังมี
ชีวิตอยู่ได้ ไม่ เพราะเหตุว่าการที่ให้กันนั้น ไม่ได้
ทิ้งให้ระให้กันเมื่ออำแดงทุกยังมีชีวิตอยู่ เพราะฉะนั้น
ทางที่พระลกจะมีอำนาจระพองเรียกทรัพย์สินสมบัติของอำแดง
ทุกนั้น ก็มีแต่ที่ระพองเรียกเหมือนอย่างว่าเป็นของยก
ให้ โดยมีพันธกรรมเท่านั้น แต่เมื่อไม่มีพันธกรรมที่จะ
สยการยกให้กัน โดยมีพันธกรรมกัถินแล้ว พระลก
ก็ไม่มีอำนาจระพองเรียกทรัพย์สินสมบัติของอำแดงทุกอีก
เหมือนกัถิน ตามเหตุผลกัถินแล้ว จึงต้องถือว่า
ซึ่งหนุทองอยู่เป็นญาติอันสนิทที่สุดซึ่งยังมีชีวิตอยู่ของ

พระพ้องกฤหัสถ์เรียกทรัพย์ ๑๘

อำเภอฝัก - หนุทองอยู่ก็เป็นผู้ที่มีอำนาจพ้องเรียก
ทรัพย์สมบัติของอำเภอฝักแต่ผู้เดียวเท่านั้น.

ตามเหตุเหล่านี้ จึงพร้อมกันพิพากษายืนตามคำ
พิพากษาศาลล่าง และยกฎิกาวินิจฉัยไววายวักจรพระรถ
เสียบ.

วันที่ ๑๓ ตุลาคม ๑๒๓

ค. มาเซา

ศิริรัชสังกาศ

ประชาภิจักรจักร

เจ้าอธิการพ็องเรียกมฤคกส่วนตัว ๒๐

ฝ่ายจำเลยให้การต่อสู้ว่า จำเลยเป็นบุตรอำแดง
น้อย ส่วนจากรายนี้^๕เป็นของอำแดงน้อยยกให้แก่
จำเลยๆ ได้ปกครองมาและได้เป็นความชนะเงินผู้รัก
ครั้งหนึ่ง^๕ ชนะเงินใช้ผู้รักอีกครั้งหนึ่ง^๕ และได้เป็นผู้ออก
เงิน๗๒๐บาท ให้โจทก์ปลูกโรงที่มเสาศหอำแดงน้อย
ด้วย เพราะฉะนั้นส่วนจากรายนี้^๕ควรเป็นของจำเลย.

ศาลเมืองสมุทรปราการพิจารณาเสร็จแล้วพิพากษา
ว่า ส่วนจากรายนี้^๕ต้องฟังว่าเป็นของอำแดงน้อยก็
เจ้าอธิการสุทนต์โจทก์คนละครึ่งตามข้อในโฉนด อำแดง
น้อยตายในระหว่างที่โจทก์ยังชวชอยู่ ที่สวนและหน้า
โฉนดตกมาอยู่ในความปกครองของจำเลย ผู้ปกครอง
ทรัพย์สินของอำแดงน้อยและของโจทก์ต่อมา จำเลยจะอ้าง
กรรมสิทธิ์ที่ได้เป็นความชนะผู้มิ^๕ชื่อมา ๒ ครั้งนั้น
ไม่กระทำให้จำเลยมีกรรมสิทธิ์แก่ฝ่ายเดียวได้ ควร
ให้ขายทอดตลาดที่สวนจากรายนี้แบ่งปันให้ โจทก์ส่วน
หนึ่ง ให้จำเลยรับแทนอำแดงน้อยมารค่างหนึ่ง ค่า

๒๒ ประชมนิพนธ์อักษรณี ๆ ภาค ๔

ธรรมเนยมกได้เสียแล้วให้เป็นพิขทั้ง ๒ ฝ่าย จำเลย
อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์เห็นว่าโจทก์ขาดความปกครอง
ในที่สวราชันนานกว่า ๑๐ ปีไม่มีอำนาจระฟ้องโต้ จึง
ให้ยกคำพิพากษาศาลเมืองสมุทรปราการและยกฟ้อง
โจทก์ แต่พระเจ้าอินทยาเธอ กรมหมื่นพรหมวราวุธ
มีความเห็นแย้งคำชี้ขาดของศาลอุทธรณ์ในข้อที่ว่าโจทก์
ขาดความปกครอง เพราะเหตุว่าโจทก์เป็นผู้ขอ
ตั้งไปอยู่วัดหรือป่าตามวินัย และกฎหมายพระสงฆ์
จะอยู่ปกครองที่ค้ำบ้านเรือนของคนไม่โต้ จำต้องให้
ญาติโยมอยู่ปกครองเป็นธรรมคา ถ้าระอาคัยเทียบ
ตามกฎหมายลักษณะฉั้วเมียบมาตรา ๒๗ ซึ่งว่าด้วย
ทรัพย์สินสมบัติของผู้นิยไปขอ โจทก์มีอำนาจจะกลับ
เข้าปกครองเป็นเจ้าของไท้เวลาเมื่อเลิกจากภิกษุ โจทก์
ฟ้องผิดสมัยเวลาอันควร ต้องยกฟ้อง.

หิมตอ โจทก์ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาอุทธรณ์คำพิพากษา
ศาลอุทธรณ์.

เจ้าอธิการพื้องเรียกมฤตคส่วนตัว ๒๓

ข้าพพระพุทธเจ้าได้ตรวจสำนวนที่พิจารณาในคดีเรื่องนี้
นี้ คงได้ความว่าอำเภอเมืองมีบุตร ๖ คน ทาย ๓
ยัง ๓ คืออำเภอเมือง ๑ ชนบ่ารุงจำเลย ๑ นายอำเภอ ๑
ฝ่ายเจ้าอธิการสิทธินั้นเป็นบุตรนายคำ ๆ เป็นบุตร
อำเภอเมือง แต่นายคำตายก่อนอำเภอเมือง ๆ เลี้ยง
โทกมาตั้งแต่คลอดแล้วจากกรรมมารดาและเลี้ยงมา
เสมอด้วยบุตร ที่ส่วนจากรายนี้เดิมเป็นของอำเภอเมือง
ทั้งใจจะยกให้ โทก เมื่อเดิมส่วนจึงได้เอาชื่อโทก
ลงไว้ในโฉนดด้วย ครั้นเมื่ออำเภอเมืองใกล้จะตาย
ได้สั่งอำเภอเมืองพระยาน ซึ่งเป็นบุตรอำเภอเมืองและเป็น
พี่จำเลย ให้จัดการขายที่ส่วนจากรายนี้ เอาเงินมอบให้
เจ้าอธิการสิทธิใช้การปฏิสังขรณ์วัดแหลมฟ้าผ่า ครั้น
อำเภอเมืองตาย ชนบ่ารุงจำเลยมาเก็บเอาหน้าโฉนดไป
รักษาไว้ และคิดว่าช้า ๆ ก่อนจึงค่อยขาย แต่ในที่ส่วน
นั้นอำเภอเมืองของโทกก็ปลูกเรือน โรงอยู่ในที่นั้นด้วย
ครั้นต่อมาเจ้าอธิการสิทธิ โทก ว่างเงินหมดมีผู้ใหญ่บ้าน

๒๕ ประชุมวินิจฉัยอธิการณ์ ฯ ภาค ๔

ไปเคื่อนขุนบำรุงจำเลย ให้ส่งโฉนดมาขายสวนเขา
เงินมาทำวัด จำเลยว่อย่าขายเลขดำสี่กรากภิกษุแล้ว
จำเลยจะคืนสวนให้ ฝ่ายโจทก์ไม่พอใจจึงให้ ไวยาวีกร
ฟ้องคดีเรื่องนี้ ซึ่งทางพิราวดาได้ความเช่นนี้ ข้าพระ
พุทธเจ้าเห็นด้วยเกล้า ๆ ว่า ที่สวนจากรายวิวาทนั้นมี
โฉนดชื่ออานแก่น้อยมวคาจำเลย กับเจ้าอธิการสุทธี
เป็นเจ้าของ โจทก์ขอขเป็นภิกษุอานแก่น้อยปกครอง
แทน ครั้นอานแก่น้อยถึงแก่กรรม จำเลยผู้เป็นญาติ
อันอยู่ปกครองแทนสืบต่อมา ที่สวนจากรายนินทาได้มี
ระหว่างดรู่างว่างเปล่าเป็นทำเลอยู่ช้านานถึง ๙-๑๐ ปีไม่
ที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าโจทก์ขาดปกครองนั้นผิด คำ
อธิบายในคำพิพากษาแย้งถูกต้อง เว้นแต่ที่จะบังคับ
ให้งคคคไว้ฟ้องต่อเมื่อโจทก์สี่กรากภิกษุ โดยเป็น
การชักข้อต่อทางวินัยของภิกษุนั้น ข้าพระพุทธเจ้า
เห็นด้วยเกล้า ๆ ว่า ทางวินิจฉัยไม่เกี่ยวข้องกับความ
ไม่ควรพักคดีนี้ไว้ ให้เป็นการขาด ต่อไปในภายหน้า

เจ้าอธิการห้องเรียกมฤตกส่วนตัว ๒๕

ควรพิพากษาให้แย้งขึ้นที่สวนรายนี้ให้เด็ดขาดไปตาม
คำพิพากษาของศาลเมืองสมุทรปราการ ส่วนคำพิพากษา
ของศาลอุทธรณ์นครนายก คำขรรมนิยมในชั้น
อุทธรณ์และชั้นฎีกาให้ทำเลยเถี่ยแทนโรคกล้วยเคี้ยว.

วันที่ ๒๓ มีนาคม ๑๒๓

ประชาภิจักรจักร์

ศิริวัชสังกาศ

ดี. มาเขา

เรื่องทรัพย์สินของผู้นับตัวบวช ๒๗

ทรัพย์สินเดิม สิ้นสมรสระหว่างโจทก์จำเลยทั้ง ๒ คน
ยังอยู่แก่จำเลย เมื่อนับแก่โจทก์ได้สร้างจำเลยมา
๕ เดือนแล้ว โจทก์ได้ออกบวชเป็นภิกษุโดยมิได้
บอกให้จำเลยทราบได้ประมาณ ๗-๘ วัน โดยโจทก์
ว่าตนตัวบวชว่าโจทก์บวช (ซึ่งพระยานจำเลยเพียงว่า
ไม่บวช โจทก์ชุบายเพื่อจะมีเมียใหม่) เมื่อโจทก์บวช
ที่สวนกล้วยลัดดาโชติซึ่งเป็นที่ดินเดิมของโจทก์ และ
โดนจำเลยเป็นผู้รักษาไว้ นั้น โจทก์ให้นายเทศ
พี่ชายเข้ารักษาสวนและเก็บสวน จำเลยขัดขวางเสีย
โจทก์บวชได้ ๗-๘ วันสึกจากภิกษุก็ได้มายังบ้านเรือน
จำเลย ๆ จับโจทก์ ๆ จึงได้ฟ้องจำเลยต่อศาลเมือง
สมุทรสงคราม เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๑๒๔ ขอหว่า
ขาดจากผิวเมื่อกับจำเลย ขอให้ศาลบังคับจำเลยส่ง
ทรัพย์สินเดิมตามบัญชีท้ายฟ้อง อันเป็นส่วนของโจทก์
ซึ่งมีราคาเงิน ๑,๔๔๘ บาทให้แก่โจทก์ ขอให้ศาล
เรียกคืนสมรสตามบัญชีท้ายฟ้องซึ่งมีราคาเงิน ๗๗๔
บาท ผานยังได้โจทก์.

อำเภอทมิฬจำเลยต่อสู้ในส่วนทรัพย์สิน ซึ่งเป็นสิน
 เกิมและรับว่าทรัพย์สินเกิมและสมรสของโจทก์ได้ตกอยู่
 แก่จำเลยจริงตามที่จำเลยให้การรับ และสู้ความต่อ
 ไปว่าโจทก์ละร้างจำเลยโดยไม่พอใจกัน ๗ เกือนเศษ
 โจทก์ส่งจำเลยและทรัพย์สินสมบัติไปขอชด ชังแต่วันที่
 นั้นมาทรัพย์สินเกิมสมรสของโจทก์ก็เป็นสิทธิ์อยู่ในมือ
 จำเลย โจทก์สึกแล้วทามาอยู่กินเป็นสามีเมียกับ
 จำเลยตามเกิมไม่จนวันฟ้องได้ ๕ เกือนกว่ามาแล้ว
 เพราะโจทก์ไปรักหญิงอยู่ในคลองอ้อม อ้างกฎหมาย
 ลักษณะสามีเมียบทที่ ๓๗ ขึ้นคัดค้านว่า โจทก์ไม่
 ควรเรียกร้องเอาทรัพย์สินจากจำเลย และอ้างกฎหมาย
 ลักษณะสามีเมียบทที่ ๓๘ จำเลยไม่สมควรเป็นภรรยา
 โจทก์ต่อไป ขอให้ศาลพิพากษาให้ โจทก์ขาดจาก
 สามีเมียกับจำเลย ทรัพย์สินของโจทก์ให้เป็นสิทธิ์แก่จำเลย
 ตามกฎหมายสามีเมียบทที่ ๓๗-๓๘.

ข้อที่จำเลยต่อสู้ครั้งนี้เป็น ปัญหาแห่งความเท็จจริง
 นอกวาทที่จำเลยอ้างบทกฎหมาย คงได้ ความในทาง
 พิจารณาซึ่งได้กราบบังคมทูลพระกรุณามาข้างต้น.

เรื่องทรัพย์สินของผู้บังคับด้วยราช ๒๕

ศาลเมืองสมุทรสงครามพิพากษาว่า ตามกฎหมาย
ผู้เมียขทที่ ๓๗ ไม่ได้ค้ำอำนาจผู้ ห้ามไม่ให้แก่ผู้
อื่นเท่านั้น ตามกฎหมายบทนี้เองคอนปลายว่าหญิง
ยังครองตัวอยู่ ผู้สีก้อออกมาอยู่กินด้วยหญิงอีกแล้ว
ไซร์ บุครภรรยาทรัพย์สินของทั้งปวงเป็นสิทธิแก่ชาย
ในเรื่องหย่านั้น โจทก์จำเลยยินยอมด้วยกันทั้ง ๒ ฝ่าย
ก็ต้องวินิจฉัยในการที่จะแบ่งสินเคิมและสินสมรสต่อกัน
ในเรื่องสินเคิมและสินสมรสมีข้อเถียงกันข้างเล็กน้อย
คือจำเลยเถียงว่าสินสมรสมีแก่เพียงราคา ๑๕๐ บาท
ชั้นทางพิจารณาได้ความสมดังข้อต่อสู้ของจำเลย ให้
จำเลยคืนสินเคิมของโจทก์ (พรรณนาข้อทรัพย์สินซึ่งเป็น
สินเคิม) ให้แก่โจทก์ ให้เอาสินสมรสที่ตกอยู่แก่จำเลย
(พรรณนาทรัพย์สินส่วนสมรส) ที่ราคาแบ่งเป็น ๓ ส่วน
ให้ โจทก์ได้ ๒ ส่วนคงเป็นของจำเลย ๑ ส่วน ให้
โจทก์จำเลยหย่าขาดจากผู้เมีย ค่าธรรมเนียมต่าง
เป็นฉัพไป.

๒ ๕ ๙ ๙ ๘

หมตอญ 16/04/2565

๓๖ ประชมนววินิจฉัยอธิกรณ์ ๑ ภาค ๔

จำเลยอุทธรณ์ต่อศาลมณฑลราชบุรี ๑ พิจารณาว่า
กฎหมายฉ้อฉลเมฆยบทที่ ๓๗-๓๘ ที่จำเลยอ้างไม่ตรง
กับเรื่องนี้ เรื่องนี้ทำให้สละทรัพย์สินของออกอวชตาม
ธรรมกาลไม่ เป็นแต่ขณัตถ์เพียง ๗ วันเท่านั้น
ทั้งทรัพย์สินของโจทก์ ๑ ยังทวงแทนอยู่ พิจารณาเห็น
ชอบด้วยคำพิพากษาศาลเมืองสมุทรสงคราม.

จำเลยอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษ ๑
พิจารณาเห็นชอบด้วยคำพิพากษาศาลมณฑลราชบุรี.

จำเลยทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาคัดค้านความข้อนี้
ว่าโจทก์ขอสละทรัพย์สิน ๑ ต้องเป็นของจำเลย โจทก์
ลาอุปสมบทแล้วไม่ได้กลับคืนก็กับจำเลย โจทก์หมก
ซ่อนในทรัพย์สินตามกฎหมายฉ้อฉลเมฆยบทที่ ๓๗-
๓๘ โจทก์จะกลับมาฟ้องเรียกเอาทรัพย์สินไม่ได้ ตามที่
ศาลมณฑลราชบุรียกขึ้นพิจารณาไม่มีกฎหมายบทใด
บทหนึ่งมีประมวล ข้อความในทางพิจารณาพอเพียงที่
จะให้คดีเป็นไปโดยกฎหมายแล้ว.

เรื่องทรัพย์สินของหมื่นด้วนวช ๓๑

ข้าพระพุทธเจ้าได้ตรวจคดีตามที่หาและจำเลยต่อสู้
ศาลล่างได้พิจารณาพิพากษามาตลอดถึงข้อความ
ที่จำเลยทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา จึงมีบัญชาที่ศาล
ระดับวินิจฉัยว่าทางพาราณาซึ่งได้ความมา บัญชา
ที่จำเลยต่อสู้คดีจะไม่ส่งทรัพย์สินให้แก่โจทก์ โดยอ้าง
กฎหมายฉั้วเมียบทและมาตรา ๓๗ นั้น เมื่อคดี
โจทก์ได้ข้อถกเถียง โดยเหตุที่พิจารณาได้ความมาตาม
กฎหมายนี้ จะให้ทรัพย์สินของโจทก์เป็นสิทธิของจำเลย
ได้หรือไม่ ข้าพระพุทธเจ้าเห็นควยเกล้าฯ ว่าตาม
กฎหมายฉั้วเมียบทและมาตรา ๓๗ ความประสงค์ของ
กฎหมายที่กระจัดชัศกความ ซึ่งให้ทรัพย์สินเป็นสิทธิแก่
ฝ่ายหญิงนั้น โดยห้ามมิให้ญาติฝ่ายชายเรียกร้อง
เอาทรัพย์สินจากหญิงนั้นเป็นมูลกว่าอย่างอื่น ในกฎหมาย
นั้นยังยอมให้อ่านาแก่ชาย เมื่อสักจากภิกษุมาอยู่
กนกับภรรยาที่อ่านาในทรัพย์สินต่อไปได้ แต่ในคดีร้อง
นี้เมื่อโจทก์จะยวช โจทก์ไม่ได้ส่งทรัพย์สินให้แก่จำเลย

๑๒ ประมุขวินิจฉัยอธิการณ์ ฯ ภาค ๔

ผู้เป็นภรรยา โจทก์ได้มอบทรัพย์สินของคนให้นายเคชเป็น
ผู้ปกครองรักษา หากแต่จำเลยชักขวางเสีย และทั้ง
ทางพิจารณายังได้ความอีกว่า เมื่อโจทก์เลิกจากภิกษุ
แล้ว โจทก์ก็ได้พยายามซึ่งจะมาอยู่เป็นสามีภรรยา
จำเลย แต่หากจำเลยไม่พอใจโจทก์และจับได้โจทก์
เสียเอง จึงเป็นการจำเป็นซึ่งโจทก์ต้องขอทรัพย์สินของ
คนคืน ข้าพระพุทธเจ้าเห็นด้วยเกล้า ฯ ว่าความที่โจทก์
ประพจน์มาเมื่อ ได้พิเคราะห์ที่บัญญัติหากฎหมายที่จำเลย
คดีนี้ คือลักษณะสามีภรรยาและมาตรา ๓๗ นี้ ทั้ง
ความชอบธรรมของโจทก์อันปรากฏแล้ว ทั้งที่ข้า
พระพุทธเจ้ากราบบังคมทูลพระกรุณา เห็นด้วยเกล้า ฯ
ว่าตามกฎหมายสามีภรรยาและมาตรา ๓๗ ยังไม่เป็นที่
การคดี อันนางโจทก์ที่จะไม่ให้เรียกรับเอาทรัพย์สิน
เดิมและสินสมรสของคนคืนจากจำเลยได้ ความเหตุ
นี้ศาลนี้เห็นชอบด้วยคำพิพากษาศาลล่าง ซึ่งให้จำเลย

เรื่องทรัพย์สินของหมื่นแก้ววณ ๓๓

ส่งทรัพย์สินเดิมและสินสมรสให้ โจทก์ และครอบง
ฎีกาจำเลยเสีย.

วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๑๒๘

ศิริขันธ์กาศ

พระบาทฤติกานกรณกิจ

พระยานรเนศบัญญัติ

อ้างปกครองปรบักษ ในที่วัดไม้ไต้

คำพิพากษาที่ ๔๒๘ ปี ๑๒๘

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กระทรวงศึกษา
จําเลยอุทธรณ์คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษ

ในคดีระหว่าง { นายเชียวมัตคนายกวัคชวิก โรทก
พระยาประธานนคโรทก
กัษพวก ๑๖ คน จําเลย

โรทกผู้เป็นมัตคนายกของวัคชวิกฟ้องขอให้ศาล
ขับไล่จําเลยให้ รื้อโรงแถวซึ่งปลูกอยู่ในที่วัค และให้
ถอยแพซึ่งรอกอยู่นอกเขื่อนวัค ขอให้ศาลขับไล่จําเลย
หรือให้จําเลยเสียค่าเช่าให้แก่วัค.

พระยาประธานนคโรทกกับพวก ๑๖ คนให้การ
แก้ว่า โรงแถวของพวกจําเลยหาได้ปลูกอยู่ในที่วัคไม่
จําเลยปลูกโรงแถวอยู่ในที่ว่างเปล่า ซึ่งจําเลยหรือผู้
ที่จําเลยได้ซื้อที่นั้นมา ได้หักร้างตางพงชนและทั้ง
โรงแถวนี้ได้ปลูกมากกว่า ๑๐ ปีแล้ว.

อ้างปกครองปรบิณันในทวัดไม้ไต้ ๓๕

นายโพกัษพวด ๖ คนให้การมุกัจจ จำเลยไต้จ้อก
แพอุนักันนัไกลรากเชอันวัก มานาเสก ๑๐ ปีแล้ว.

ศาลเมืองอุทัยธานีเห็นว่า โจทก์สืบสมคคักข์ของ
โจทก์ จึงพิพากษาบังคับจำเลยทุกคนตามคำขอของโจทก์
และพิพากษาให้จำเลยเสียค่าฤชาธรรมเนียม และค่า
ทนายความ ๑๕๐ บาทแทนโจทก์ด้วย.

จำเลยอุทธรณ์.

ศาลมณฑลนครสวรรค์พิพากษายืนตามคำพิพากษา
ศาลเมือง.

จำเลยอุทธรณ์ต่อมา.

ศาลอุทธรณ์ ข้าหลวงพิเศษพิพากษายืนตามคำพิ-
พากษาศาลมณฑลและให้ยกอุทธรณ์จำเลยเสีย ค่า
ธรรมเนียมชั้นอุทธรณ์ให้เป็นกพิไปและ ให้จำเลยเสียค่า
ทนายความชั้นอุทธรณ์แทนโจทก์ ๕๐ บาท.

จำเลยอุทธรณ์ว่า ๕. ถวายฎีกาคักค้านว่า.

๑. คำพระยานฝ่ายโจทก์ไม่เป็นที่น่าเชื่อ

๓๖ ประชุมวินิจฉัยข้ออภิธรรม ๙ ภาค ๕

๒. ที่ ๆ จำเลยปลูกโรงแถวอยู่นั้น จำเลยได้หัก
ล้างตางพงชนนานแล้ว เพราะฉะนั้นต้องเป็นที่ของ
จำเลย แต่ถ้าโจทก์ต้องการชี้ไล่จำเลยแล้ว โจทก์
ต้องเสียค่าเสียหายให้จำเลย.

๓. จำเลยไม่ได้รอกแพช้กหน้าทำน้าของวัด และ
จำเลยได้รอกมาหลายขัแล้ว.

ข้าพระพุทธเจ้าได้พร้อมกันตรวจสำนวนคดีเรื่องนี้
ตลอดแล้ว และคดีเรื่องนี้อาจแบ่งเป็น ๒ เรื่องได้
(๑) เรื่องโรงแถวและ (๒) เรื่องแพ ในเรื่องโรง
แถวนี้มีกฎหมายปรากฏชัดอยู่ว่า ถ้าโรงแถวนั้นได้
ปลูกอยู่ในที่ดินของวัดแล้ว เจ้าของโรงแถวไม่มีอำนาจ
ที่จะถือเอาที่ดินที่ปลูกโรงแถวนี้เป็นสิทธิ์ได้ ถึงจะได้
ปลูกครองมานานก็.

เขตที่ดินทำน้าหนึ่งตกแม่น้ำ อีก๒ทำน้าคิดถนนแต่
ไม่ใช่ที่ตรงวิวาท ที่น้าที่ ๕ เป็นทำน้าที่เกิดวิวาทกันใน
คดีเรื่องนี้ว่าเลขคดีทำน้าว่าเขตค้เดิมของวัดทำน้านี้จัก
คือไม่ไม่ได้จากถนน แต่ฝ่ายโจทก์กล่าวว่าจะถนนเป็น

อ้างอิงปกครองปรับักษ์ในท้าวคไม้ได้ ๓๗

เขตต์ของวัด และจำเลยก็ขี้ข่าคายายของจำเลยไ้เข้า
มาอยู่โดยอาศัย ในชั้นนี้คำให้การของพระปลัดพลับ
เจ้าอธิการวัดในเวลา^๕นี้ และคำให้การของพระจีนเบิก
ประกอบว่า ในเวลาเข้าพรรษาได้บอกเขตต์วัดคณน
เสมอมา.

คำให้การพระยาน๒ ปากนี้^๕เป็นพระยานชื่อเสียงอย่าง
ก็ และเป็นหลักฐานที่พึง^๕ไว้สำหรับการพิจารณาความ
ชั้นนี้^๕.

ถึงนายออกพระยานของจำเลยเองก็ยังให้การว่า พวก
จำเลยไ้ปลูกโรงแถวกินเขตต์วัดครั้งหนึ่ง ผู้ใหญ่
บ้านก็ให้การว่าถนนนั้นเหมือนกันเป็นอยู่แต่ก่อนคงเป็น
เขตต์วัดมาแต่เดิม พระปลัดพลับไ้ชัก ๆ กุฏิสงฆ์
และซ่อมของวัดไ้ไ้เคยปลูกอยู่ ตรงโรงแถวของจำเลย
ปลูกอยู่^๕เดี๋ยวนี้ อาศัยเหตุผลเหล่านี้เจ้าพระพุทเจ้า
เห็นด้วยเกล้า ๆ ว่าไม่มีข้อความที่ควรเปลี่ยนแปลง
คำพิพากษาศาลล่างที่ว่าถนนเป็นของวัดแต่เดิมและเป็น
อยู่^๕เดี๋ยวนี้ เพราะฉะนั้นจึงพิพากษาให้ขี้ไ้จำเลย

๓๘ ประชมนิพนธ์น้อยอักษรณ์ ฯ ภาค ๔

ออกจากที่ขงวัค ความเหตุผลที่ได้กราบบังคมทูลพระ
กรุณามาแล้วข้างกัน จำเลยไม่ควรได้รับค่าเสียหายเลย.

ในเรื่องแพชองจำเลยนั้นก็เห็นใช่ตามเหตุผลอัน
เกี่ยวกันกับที่ได้วินิจฉัยมาแล้วในหนังสือโรงแถว และที่
จะต่อสู้ว่าแพชองจำเลยไม่ใช่หรือไม่เป็นการขัดขวาง
ต่อที่ขึ้นตงของวัคนั้นไม่ได้.

อาศัยเหตุเหล่านี้ จึงพร้อมกันพิพากษาให้ยกฎีกา
ของจำเลยเสีย ให้จำเลยเสียค่าฤชาธรรมเนียมรวม
ทั้งค่าทนายความด้วย ๕๐ บาท.

วันที่ ๙ ธันวาคม ๑๒๔

สกินเนอร์ เคอร์เนอร์

ศิริรัชสังกาศ

พระยาภักดีสถานกรณกิจ

พระขานรเนติบัญญัติ

เรื่องอุทิศทรัพย์ถวายเป็นวัด

คำพิพากษาที่ ๕๕๘ ปี ๑๒๘

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กระทรวงศึกษา
นายยา นายเทศ อำแดงจำ จำเลย อุตกรรมคำพิพากษา
ศาลอุตกรรมจำหลวงพิเศษ

ในคดีระหว่าง { นายท้วม โจทก์
นายยา นายเทศ อำแดงจำ จำเลย

โจทก์จำเลยในคดีเรื่องนั้ง ๔ คนเป็นบุตรนายอิน
อำแดงพลอย นายอินตายเสียมานานแล้ว อำแดงพลอยตาย
เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๑๒๕ อายุราว ๘๐ ปี โจทก์จึง
ฟ้องคดีนี้ต่อศาลเมืองนนท์เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๑๒๗
ว่าเมื่ออำแดงพลอยช่วยกันชำระศพตั้งไว้ว่า เว้นฝึ
กระดานหนึ่งหลัง (ซึ่งในเวลาที โจทก์ตราค่า ๔๐๐ บาท)
ถ้าอำแดงพลอยตายแล้วให้ช่วยกัน หรือไปถวายสงฆ์ใน
อารามวัดโพธิ์แก้ว โจทก์ว่า โจทก์จำเลยผู้ยักให้รับคำ
ของมารดา บัดนี้จำเลย๓คนขัดขวางไม่ให้หรือถอนเรื่อง

๕๐ ประชมนิพนธ์ขจรดิษฐ์ ภาค ๔

รายนั้นเพื่อจะเอาไปถวายวัด โจทก์ขอให้ศาลบังคับข้อย่า
ให้จำเลยชดเชย.

จำเลยทั้ง ๓ คนต่อสู้ว่าเรือนหลังที่โจทก์ทำ นาย
อินอำแดงพลอยมีคಾಮารกาจำเลย ให้รับเงินค่าเรือน
ของนายทอง ๓ ซ้ำ แล้วยกเรือนหลังนี้เป็นเรือนหอ
ให้แก่ นายทองและอำแดงจำจำเลย แต่งงาน เป็นสามี
ภรรยาด้วยกัน อำแดงจำจำเลยและนายทองได้อยู่ที่เรือน
นั้นมา ภายหลังไปอยู่ที่อื่น ให้อำแดงพลอยมารกา
อาศัยอยู่เรือนหลังนี้ รับว่าเมื่ออำแดงพลอยมารกาช่วย
ให้พักต่อหน้าจำเลยจริงว่า ให้เอาเรือนหลังนี้ถวายวัด
แต่คดีค้านว่าเวลานั้นอำแดงพลอยช่วยและมีอายุถึง ๕๐
ปี สติเคลิบเคลิ้มหลงไหล อย่างไรก็ดีจำเลยก็พอให้ที่จะ
ให้ขึ้นไปตามคำสั่งของมารกา จำเลยจะขอหาเรือน
ไปถวายวัดแทน ฝ่ายโจทก์ไม่ยอม โจทก์จึงมาฟ้อง
เมื่อโจทก์ได้ฟ้องจำเลยฉะนี้แล้ว จำเลยก็ไม่ยินยอมที่
จะหาเรือนอื่นไปถวายวัดตามความคดีเดิม และไม่
ยินยอมให้ โจทก์เอาเรือนหลังที่ฟ้องนี้ไปถวายวัด.

ศาลเมืองนนทบุรีพิจารณาล้วพิพากษาว่า อำแดง
พลอยไม่มีอำนาจที่จะสั่งให้ เรือเรือนส่วนของขจร หรือ
ของผู้ใดไปถวายวัดตามประสงค์ได้ เวลาสั่งก็มีอายุ
ชรามากแล้ว น่าเชื่อว่าสั่งไปโดยความหลง ๆ ลืม ๆ
จริงถึงข้อต่อสู้ของจำเลย พระยานโจทก์ไม่ทักล้าง
พระยานจำเลยได้ ให้ยกฟ้องโจทก์ ให้โจทก์ใช้ค่า
ธรรมเนียมแทนจำเลยกับค่าทนาย ๕๐ บาท.

โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิจารณาคือไป ดึงเอา
คำโจทก์เองและคำที่จำเลยรับว่า เรือของอำแดงพลอย
มีอยู่ ๒ หลัง คือ หลังวิวาทฝากระคาน อีกหลังหนึ่ง
เขียนฝาสำรวร โจทก์ที่ราคาว่า ๒ ซึ่ง โจทก์ว่าเรือ
ทอของอำแดงจำเลยนั้นเป็นเรือฝาสำรวร มารดา
เรียกเขาเรือทอ ๒ ซึ่ง ฝ่ายจำเลยว่าเรือทอคือหลัง
วิวาทมารดาเรียกเขาเงิน ๓ ซึ่ง ค่อมมาได้ยกเรือฝา
สำรวรให้ อีกหลังหนึ่ง เรือ ๒ หลังนั้นอยู่เคียงกันมี
นอกชานแต่นกลาง.

ศาลอุทธรณ์พิพากษาว่า ข้อโจทก์หาว่า มารดาสั่งว่า
ยกเรือถวายวัด จำเลยรับว่าสั่งจริง แต่ต่อสู้ว่าสั่ง

๔๒ ประชมนวินิจฉัยข้อฉกรรณ ๑ ภาค ๔

โดยความหลงใหล เพราะเรือนรายหนักให้เป็นเรือนหอ
ของอำแดงจำจาเลขและนายทองแล้ว พะยานโรคก็เชื่อ
ได้ว่าอำแดงพละยสังโคขไม่ใช้ความหลงใหล จำเลข
เองก็ยอมรับถึงกับระหาเรือนอื่นไปปลูกที่ใหม่ ตามข้อ
ข้อสี่ของจำเลข ว่า มารดายกเรือนให้ ในวันแต่งงานนั้น
ระพังเป็นหลักฐานแน่นอนไม่ได้ ต้องเชื่อว่าเรือนหลัง
วิวาทเป็นของมารดาโรคก็จำเลข ให้ยกคำพิพากษา
ศาลเมืองนนท์ ให้โรคก็รื้อเรือนไปถวายวัดศรัทธาตั้ง
ของผู้ตาย ค่าธรรมเนียมทั้ง ๒ ศาลค่าทนายความ
๗๕ บาทให้จำเลขใช้แทนโรคก็.

จำเลขทูลเกล้า ๑ ถวายฎีกา.

ข้าพระพุทธเจ้าได้ตรวจคดีเรื่องนี้ ตามด้านวนท
ศาลล่างได้พิจารณาพิพากษามา ทั้งข้อความที่จำเลข
ทูลเกล้า ๑ ถวายฎีกา เห็นด้วยเกล้า ๑ ว่า ข้อที่จำเลข
ข้อสี่ว่าเรือนหลังวิวาทนี้ บิดามารดาอำแดงจำจาเลขรับ
เงินค่าเรือนของนายทองผู้อำแดงจำจาเลข ๓ ชั่ง แล้ว
บิดามารดาโรคก็จำเลขก็ยกเรือนหลังนี้ให้นายทองและ
อำแดงจำจาเลขอยู่กินเช่นสามีภรรยา

จำเลยมีพระยานซึ่งพอควรเชื่อว่าเป็นความจริงได้ ส่วน
 ข้อที่โจทก์กล่าวอ้างแดงพลอยมารกาตั้งให้เอาเรือนหลัง
 ถวายวัดก่อนหน้าจำเลย ๆ รั้วว่ามารกา ของคนตั้งจริง
 แต่ข้อผู้ว่าตั้งโทษความหลงไหล ความซิ่น โสภก
 จำเลยต่างมีพระยานสมข้อหา และข้อข้อผู้ด้วยกันทั้ง ๒
 ฝ่าย และในความซิ่นได้มีคำจำเลยรับว่าจะหาเรือน
 ไปปลูกถวายวัดใหม่ ซึ่งศาลอุทธรณ์เห็นว่าเป็นข้อ
 ความซึ่งมีประ โยชน์ประ ถอบความจริงของโจทก์ในความ
 ซิ่นแก้ คำพระมหาคเจ้ายังไม่เห็นด้วย โสภกมีกรรมกา
 เมอบุตรคนใดจะละวงคำของมารกาที่หลงไหล เพื่อ
 วิชาอำนาจหรือเกียรติยศโดยที่ระออกทรัพย์พอสมควร
 ก็ยอมเป็นได้ จึงไม่ควรจะถือเอาเหตุนี้มาเป็นข้อพิรุธ
 ของจำเลยมาประ กอบคำหาโจทก์ และอย่างไรก็ดี
 การที่ระวินิจฉัยคดีเรื่องนี้ให้แก้ชากไป ศาลเห็น
 ว่าคำสั่งอาศัยกฎหมายลักษณะมรดกบทที่ ๔๘ เพราะ
 ฉะนั้นในคดีเรื่องนี้ตาม โจทก์ หาและจำเลย ข้อผู้ถึง
 คำสั่งของอ้างแดงพลอยมารกา ซึ่งให้ยกเรือนหลังวิวาท

๕๕ ประชุมวินิจฉัยอธิการณ์ ฯ ภาค ๕

นี้ดูรายวัด และพระยานโฑกัว่าอำเภอพลอยสังข์โกยมี
สถิติพระยานจำเลยว่าอำเภอพลอยสังข์โกยสถิติวิปลาศก็ก
เมื่อได้คุกกฎหมายลักษณะมฤคกยทท ๕๘ แล้ว ศาลนี้
เข้าใจว่าการที่อำเภอพลอยสังข์ทั้งนี้ ความประสงค์ของ
กฎหมายต้องมีพินัยกรรมเป็นคำสั่ง เมื่อคำสั่งของ
อำเภอพลอยสังข์โฑกัจำเลยเคียงกันอยู่เช่นนี้ ก็ไม่ควร
ควรบังคับจำเลยให้แก่โฑกัทั้งคำสั่งขอในท้ายฟ้องนี้ ให้
ยกคำพิพากษาศาลอุทธรณ์เสีย ให้บังคับคดีเรื่องนัยก
ฟ้องโฑกัตามคำพิพากษาศาลเมืองนนท์ จำเลยต้อง
เสียค่าธรรมเนียม เพราะโฑกัฟ้องรวมทั้ง ๓ ศาลนี้
เท่าใดต้องให้ โฑกัใช้ให้ คำทนายความให้ โฑกั
ใช้ให้จำเลย รวมทั้ง ๓ ศาลเป็นเงิน ๑๐๐ บาท.

วันที่ ๑๑ มีนาคม ๑๒๘

ศิริรัชสังกาศ

พระยาฤทธิพิธานุรักษ์กิจ

พระยานเรนดิบัญญัติ

ทิวติโครอ้างปากครองปรบักษ์ไม้ไต้ ๕๕

ทิวติโครอ้างปากครองปรบักษ์ไม้ไต้

คำพิพากษาที่ ๗๐ ปี ๑๒๕

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตราฎีกา
จำเลยขอทวงคำพิพากษาคาดชำระหลวงพิเศษสำหรับ
การที่คืน

วัดสามพระทวน

ในคดีระหว่าง (ขุนอนิบาล ไวยาวัจจนร) โจทก์
อ้าแคงถอง นายจัน จำเลย

คดีเรื่องโจทก์ฟ้องต่อศาลชำระหลวงเกษกร เมือง
นครเข็ญตรา เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๑๒๕ ว่าจำเลย
บุกรุกเข้าไปซึ่งเกิดผลประโยชน์ในที่ดินสวนธรณีสงฆ์วัด
สามพระทวน ตำบลจุกกระเชอ และตั้งวิเวกในเวลา
เจ้าพนักงานเกษกรไปไต่สวนยังเขตต์ในที่นี้ และชก
ขวางไม่ให้ชำระออกโฉนดให้เป็นที่ยอธรณีสงฆ์ ตาม
เดิม โจทก์อ้างเหตุว่า ที่สวนใหญ่และสวนจากตาม
ที่โจทก์ฟ้องนี้ ๓๐ ปีมาแล้ว จึงเพ็งนำโฉนดและที่ดิน

๔๖ ประชมนิวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑ ภาค ๔

ถวายให้เขียนที่ธรณีสงฆ์วัดสามพระทอง พระครูญาณ-
รังษี (แทน) เจ้าอธิการ และสงฆ์หลายรูปไว้ แต่ง
ให้ ไวยาวัจจกรจก ให้ผู้ มีชื่อเช่าถือเก็บผล ประ โยชน์
ซ่อมแซมอาราม บ่มะเม็ยจักวาศกข้าหลวง ๔ นาย
กินรังวัดสวนรายนี้ ใ้ไ้เปลี่ยนโฉนดใหม่แก่คงลง
ชื่อในโฉนดไปตามเดิม พระครูญาณรังษี (แทน)
ผู้รักษาโฉนดถึงมรณภาพ โฉนดสำหรับสวนใหญ่
หายคงอยู่แต่โฉนดสวนราก ไวยาวัจจกรยังเก็บผล
ประ โยชน์ในสวนใหญ่และสวนรากส่งเข้าในวัด ค่อ
มาที่ตุ้คักเลยไ้ไ้เคยทำสัญญาเช่าที่ สวนจาก ราชัน
ในปี ๑๒๔๔ ขอให้ศาลบังคับจับได้และห้ามจำเลย
อย่าให้จำเลยมีอำนาจเก็บผลประ โยชน์หรือเช่าทำอะไร
ในที่ธรณีสงฆ์ ขอให้บังคับข้าหลวงเกณฑ์ออกให้ ไว
สำหรับที่ธรณีสงฆ์.

อำนาจของจำเลยต่อสู้ว่า ที่สวนรายนี้เดิมเป็น
ของจีนเพ็ง เมื่อ ๓๐ ปีมาแล้วจนเพ็งนำโฉนดกับ
นายท้าวสุทรวมาฝากไว้แก่พระครูญาณรังษี (แทน)

ทิวศไครอั้งปกครองข่รบั๊กข่ไม่ได้ ๕๗

เพื่อช่วยปกครองรักษาทรัพย์ สมบัติไว้ ให้แก่นายท้วม
เมื่อนายท้วมมีอายุอันสมควร เมื่อพระครูญาณรังษี
(แทน) ได้รับโฉนดและที่สวนรายนี้ไว้แล้ว ก็ได้ปกครอง
เป็นส่วนตัว เหมือนหนึ่งว่าเป็นที่ครุสัคิปกครอง
แทนนายท้วม เมื่อข่มเมฆจักวาศกศักราช ๑๒๔๔
ข้าหลวง ๘ นายเกิดรังวักที่สวนรายนี้ พระครูญาณ-
รังษี (แทน) ได้เปลี่ยนโฉนดใหม่ลงชื่อนายท้วม
เป็นเจ้าของ ต่อมาอีก ๒ ปีพระครูญาณรังษี (แทน)
มรณภาพ ผู้รักษาดารศพระครูญาณรังษี (แทน) กับ
ผู้มีชื่อได้ฟ้องร้องกันณศาล พระยาสมุทรบุรณรักษ์
ข้าหลวงรักษาราชการเมืองฉะเชิงเทรายำระไม่คัดกลงกัน
ความค้ำงอยู่ที่ศาล ปีชวคสัมฤทธิศกอำนาจปลุกนั้ง
สาวนายท้วม เห็นว่านายท้วมเป็นภิกษุสงฆ์และหาย
ไปนาน โดยอำนาจปลุกเข้าไรวาทายแล้ว อำนาจปลุก
จึงได้ไปขอรับโฉนดสำหรับที่สวนรายนี้มาจากศาล จง
ทำหนังสือสัญญาต่อหน้านายอำเภอ ชายให้หลวง
สมานเงินประชาฉวีจำเลยเป็นเงิน ๘ ชั่ง จำเลยกับ

๕๘ ประชุมวินิจฉัยข้อฎีกาที่ ๑ ภาค ๕

หลวงสมานเงินประจำกอง ท้ากนมาจนทุกวันนี้ได้
๑๘-๑๙ ปีแล้ว และได้ยารุงสวนงามก็เป็นประโยชน์
ของจำเลย โดยให้ ผู้มีชื่อเช่าด้อย่าง จำเลยไม่ได้เช่า
ถือสวนจากของโจทก์ ๆ ไม่มีอำนาจที่จะฟ้องคดีเรื่องนี้
ได้ เพราะที่สวนรายนี้ไม่ใช่ที่ธรณีสงฆ์ของโจทก์
ขอให้ศาลยกฟ้องโจทก์.

นายเงินจำเลยต่อสู้ว่า ที่ผู้เช่ารายนี้รู้จักความมา
แล้ว เห็นหลวงสมานเงินประจำกอง มารดาปกครอง
ทำกนในที่สวนรายนี้มาจนทุกวันนี้ประมาณ ๑๘-๑๙
ปี ไม่มีผู้ใดผู้หนึ่งมาโจทก์ว่ากล่าวว่าเป็นที่ธรณีสงฆ์
ขอให้ศาลยกฟ้องโจทก์.

ศาลข้าหลวงเทศาภิบาลเมืองฉะเชิงเทราพิจารณาดแล้ว
ส่งคดีมายังศาลข้าหลวงพิเศษสำหรับการศึกษา
พิพากษาว่า หลักฐานพยานร่วมโจทก์จำเลยทั้ง ๒ ฝ่าย
ได้ความว่า ที่สวนจากและสวนใหญ่นี้เป็นของเงินเพียง
ได้ก็ศึกษาไว้แก่พระครูญาณรังษิมนันท์ เจ้าอธิ-
การวัดสามพระทวน เพื่อเป็นที่ธรณีสงฆ์สำหรับยารุง

ที่วัดโครอ้างปกครองปรบักษ์ไม่ได้ ๔๘

อารามคามความศรัทธาของจีนเพ็ง ทำได้ถวายไว้
เพื่อให้พระครูญาณรังษิ์ มุนีวงศ์ปกครองแทนนายท้วม
บุตรของจีนเพ็ง ความซื่อต่อสผู้ของจำเลยไม่ พระครู
ญาณรังษิ์ มุนีวงศ์ได้ปกครองมากกว่า ๑๐ ปี โดย
ได้ความจำเป็นของวัดตลอดมา เพ็งนามีเหตุขึ้นใน
ระหว่าง พระครูญาณรังษิ์ มุนีวงศ์ถึงมรณภาพลงมาเมื่อ
๑๐ ปีมาแล้ว คือได้ความตามคำนายปุ่นพระยานจำเลย
ซึ่งเป็นคนคั้นกัญของพระครูญาณรังษิ์ มุนีวงศ์เป็นผู้เก็บ
โดนดไว้ ภายหลังพระยาสมุทรบรรณรักษ์ (สิน) เป็น
ข้าหลวงรักษาราชการเมืองฉะเชิงเทรา ได้ร้องโดนด
ที่สวนรายนี้จากนายปุ่น ๆ เขาโดนดส่งให้หลวงสุนทร
เวลานั้นหลวงสมานจีนประชา สามีจำเลยเป็นตุลาการ
สำหรับศาลเมืองฉะเชิงเทราและเป็น ผู้รักษาดอนดราย
นี้ไว้ ซึ่งปรากฏตามคำขุนพิณเจเสมียนกำนัน อันเป็น
พระยานโจทก์จำเลยอ้างร่วมกันอีกความประ กอบอีกว่า
เวลานั้นหลวงสมานจีนประชาเป็นตุลาการจริงและเป็น
ผู้ถือโดนดนั้นอยู่ด้วย จึงได้ทำอุบายให้ฮ้านคงผูกทำ

๕๐ ประชมนวินิจฉัยข้อกรณี ฯ ภาค ๔

หนังสือขายให้หลวงสมานเงินประจำ ฯ เขาซื้อจนเข้า
บุตรลงในหนังสือแทน แล้วหลวงสมานเงินประจำ
ปกครองมากับจำเลย จนหลวงสมานเงินประจำถึง
แก่กรรมมาหลายปีแล้ว วิชาได้จัดการอย่างหนึ่ง
อย่างไรไม่ในที่สวนใหญ่ ส่วนสวนจากนั้นตามคำ
พระยานโฑกเบิกความได้ความชัดเจนควรเชื่อได้ว่า วิชา
ให้จำเลยเช่าทำเมอขี ๑๒๔ อำเภอของจำเลยก็ได้
ให้ค่าเช่าแก่วิชาอยู่เนื่องนิตย์ สวนจากจึงไม่มีเหตุ
จะกระทำให้จำเลยมีกรรมสิทธิ์ต่อไปได้ อย่างไรก็ดี
มีเหตุอยู่แต่เพียงสวนใหญ่ ว่าหลวงสมานเงินประจำ
และจำเลยปกครองมากกว่า ๑๐ ปี ะควรวินิจฉัยว่า
โฑกจะมีอำนาจฟ้องได้หรือไม่ ศาลนี้เห็นว่าวิชา
อำนาจฟ้องได้ เพราะเหตุว่าตามกฎหมายอาญาหลวง
บทที่ ๓๑ พ.ร.บ. ลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑
มาตรา ๗ ห้ามไม่ให้ผู้ใดเอาที่วัดไปซื้อขายเมื่อผู้ใด
ซึ่งไม่มีอำนาจตามกฎหมายเอาที่วัดไปซื้อขายแล้ว
สัญญาจริงเป็นสัญญาใช้ไม่ได้ ถึงจำเลยจะได้ปกครอง

ที่วัดโครอ้างปกครองปรบักษ์ไม่ได้ ๕๑

มากกว่า ๑๐ บักกี ไม่เป็นการสำคัญที่จะกระทำใ
วัดจากกรรมสิทธิ์ลงใต้งั้น หนึ่งถึงแม่ ในเรื่องนี้จะ
ใต้ความอยู่ข้างว่า โฉนดสวนรายวิวาทนั้พระครูญาณ
รังษิมุนีวงศ์ใต้เปลี่ยนใต้ชื่อนายท้วมซึ่งเป็นบุตรเงินเพ็ง
ถักกี นายท้วมก็หาใต้ข้อผู้กรรมสิทธิ์กับวัดไม่ ทั้ง
นายท้วมก็ศูนย์หายไป และไม่ใต้เข้าปกครองบักกีอ
ที่รายนี้แต่ไรมายเลย จึงไม่เป็นข้อที่ระวินิจฉัยถึง
กรรมสิทธิ์ของนายท้วมที่หลวงสมานเงินประชาสาม
และบิดาจำเลยใต้กระทำทวิทอขายนอใต้อำแดงปกเป็น
ผู้ยื่นขายที่ของวัดรายนี้ ให้แก่หลวงสมานเงินประชานั้น
ไม่เป็นเหตุอันสมควร และทางพิพาทนาก็ไม่ใต้ความ
เลยว้า อำแดงปกมีอำนาจอันชอบธรรมอย่างไรที่จะ
เอาที่รายนี้มาขายให้แก่หลวงสมานเงินประชาใต้ ให้
ถอนชื่อจำเลยในที่สวนใหญ่ และสวนจากตามทีโจทก์
ตั้งวิวาทไว้ ตามในใต้สวนที่ ๑๗๐-๑๗๑ เป็น
ของวัดสามประทวนสืบต่อไป และใต้ขยับใต้จำเลยออก

๒๕๑๖ 18/04/256

๕๒ ประชุมวินิจฉัยอธิการณ์ ๑ ภาค ๔

จากที่ราช ๒ แผลงนี้ ให้จำเลยเสียค่าธรรมเนียมแทน
โจทก์ด้วย.

จำเลยทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกา.

ข้าพระพุทธเจ้าได้ตรวจคดีตามข้อความที่โจทก์ทวง
โจทก์มีพระยานเพียงพอกัควรเชื่อว่า ที่กินสวนใหญ่และ
สวนรายวิวาทนี้ เงินเพ็งได้ถวายเป็นที่ธรณีสงฆ์
วัดสามพระทวนพร้อมด้วยโฉนด วัดโคกขี้ครองเก็บ
พระ โขชน์มาเกอชกุลแก่สงฆ์กว่า ๒๐ ปี ก่อนพระครูญาณ
รังษี (แทน) เจ้าอธิการมรณภาพ ข้อที่เงินเพ็งทูลว่า
เงินเพ็งมอบโฉนดและสวนรายนี้ไว้แก่พระครูญาณรังษี
(แทน) เพื่อรักษาไว้ ให้นายท้วมบุตรนั้น จำเลยไม่
มีพระยานสืบถึงในข้อนี้เลย ข้อที่จำเลยได้ยึดถือสวน
๒ แผลงนี้ปกครองมากกว่า ๑๐ ปีนั้น คงได้ความ
ในทางพิจารณาตามค่านายขุนพระยานจำเลย และขุน
พินิจำนันพระยาน โจทก์ยื่นจำเลยอ้างร่วม คงได้ความ
ว่าสวนรายนี้พระครูญาณรังษี (แทน) ให้นายขุนรักษา
โฉนดไว้ และเป็นผู้เก็บพระ โขชน์ในที่สวนเกอชกุล

ที่วัดโครอ้างปกครองปรบักนัไม่ได้ ๕๓

แก่อาราม พอเข้าใจได้ว่าเมื่อพระครูญาณรังษี (แทน)
มรณภาพแล้ว มีผู้แย่งชิงที่สวนราชันจากนายขุน
โดยทางมฤคกพระครูญาณรังษี (แทน) จึงกระทำ
ให้เป็นคดีขึ้นในศาลเมืองฉะเชิงเทรา ซึ่งเวลานั้น
พระยาสมุทรบุรณรักษ์ (สิน) เป็นข้าหลวงว่าราชการ
การเมือง หลวงสุนทร หลวงสมานเงินประชาวัฒน์และ
บิดาเจ้าเลขที่ราชการในหน้าที่ศาลาการ พระยาสมุทร-
บุรณรักษ์ (สิน) มีคำสั่งให้นายขุนพะยานมาจำ
ครวนช้างเร่งเอาโฉนด นายขุนพะยานต้องส่งโฉนดให้
แก่หลวงสุนทร ๆ ส่งโฉนดให้หลวงสมานเงินประชา
รักษาไว้ ส่วนคดีจะแก้ชากต่อกันประการใดไม่ใ้
ความในทางพิจารณา ข้อที่จำเลขต่อสู้ว่า อ้าแคงปลูก
นี้ยังนายท้วมได้รัยโฉนดมาจากศาลนั้น จำเลขก็ไม่
มีพะยานเบิกความถึง คงได้ความจากชนพินิจถำนั้น
พะยานร่วมว่า เวลานั้นพะยานเป็นเสมียนของบิดาซึ่ง
เป็นนายอำเภอ หลวงสมานเงินประชาได้ให้อ้าแคงปลูก
ทำหนังสือสัญญาซื้อขายที่สวนราชัน ให้แก่ฝ่ายหลวง

๕๕ ประชมนวินิจฉัยอธิการต์ ๑ ภาค ๔

สมานเงินประชาโคยการสมยอม แล้วผู้ถือปกครอง
ที่สวนราชันมา เวลานั้นเจ้าอธิการวัดสามพระทวน
หามีปัญญาสามารถที่จะต่อสู้เชิงอย่างไรได้ไม่ ส่วน
ข้อที่จำเลยต่อสู้ว่าอำแดงปลูกชายให้ เมื่อมีคำขุนพิณ
พระยานร่วมเบิกความเช่นนั้น จำเลยไม่มีพระยานมาแสดง
ให้เห็นว่า การซื้อขายสวนราชันอำแดงปลูกได้ชายให้
จำเลยโคยสุจริต และคู่เหมือนจำเลยจะปลูกอำแดงปลูก
ไว้ ไม่นำมาเบิกเป็นพระยานด้วย เหตุที่จำเลยมาเบิก
เข้าสวนจากชนเมือข ๑๒๔ นี้ ก็เพราะเจ้าอธิการ
เกิดมีปัญญาสามารถขึ้นโคยที่ โจทก์เป็น ไวยาวัจกร
เหตุอันจริงได้ทราบถึงจำเลย มีคนในหมู่บ้านนั้นได้รู้
เหตุที่ตกลงสมานเงินประชาผิวและบิดาจำเลย ได้กระทำ
ขึ้น แยังอำนาจและกรรมสิทธิ์ที่ดินราชันของวัดนั้น
จึงพากันว่ากล่าวจำเลย และแสดงถึงเหตุภัยที่จะพึง
มีแก่จำเลย หรือจำเป็นจะต้องขาดจากอำนาจกรรม-
สิทธิ์ในที่ดินราชัน จำเลยได้รู้ สักคำจำเลยจึงได้ขึ้น

ที่วัดโครอ้างปกครองปรบักษ์ไม่ได้ ๕๕

ขอมต่อผู้คัดค้านข้าง ก็นั้นแต่สวนจากให้เป็นของวัด
สามพระทวน และจำเลยได้ทำสัญญาเช่าต่อวัดมา
ข้อที่ โฉนดสวนรายนี้ ได้ปรากฏในทางพิจารณาว่ามีข้อ
นายท้วมก็ ความข้อนี้จะถือว่าสวนรายนี้เป็นของนาย
ท้วมก็ไม่ได้ เพราะพระยานโงกก็มีศักดินาแน่นกว่า
เงินเพียงถวายโฉนดและที่ดินสวนรายนี้เป็นที่ธรณีสงฆ์
ของวัดสามพระทวน และสงฆ์ได้ปกครองมากกว่า
๗๐ ปี แต่หากนายท้วมเป็นศิษย์พระครูรังษี (แทน) ๆ
รักใคร่ เมื่อคราวเดินสวนข่มเมียบัณฑิตวาศ ศักราช
๑๒๔๔ พระครูญาณรังษี (แทน) ได้ลงชื่อนายท้วมไว้ใน
โฉนดนั้น ทำความชอบใจโดยเป็นเจ้าของอิการ ที่ดิน
รายนี้หาเป็นของนายท้วมก็ไม่ได้ และก็ได้ความว่าสงฆ์
ได้ปกครองมา และตัวนายท้วมเองก็รู้สึกดีว่า บิคาของ
ตนได้ถวายที่ดินสวนรายนี้เป็นที่ธรณีสงฆ์ นายท้วมหา
ได้คือสัญญากรรมสิทธิ์ใหม่ โฉนดซึ่งมีชื่อนายท้วม
จึงไม่เป็นข้อวินิจฉัย ให้ที่ดินสวน ๒ แปลงนี้เป็นกรรม-

๕๖ ประชมนิพนธ์อักษรณี ๑ ภาค ๔

สิทธิของวัดโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์
มาตรา ๗ ความที่ ๓๕ พระพุทธเจ้าเห็นชอบด้วยคำ
พิพากษาศาลข้าหลวงพิเศษสำหรับกรณีที่ดิน ซึ่ง
พิพากษาคดีเรื่องนี้ไว้แล้วนั้น ควรยกฎกาจำเลยเสีย.

วันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๑๒๘๘

ศิริราชสังกาศ

อนุชิตชาญไชย

พระยาภคคึกคักนุการณกิจ

พระยานเรนตีบัณฑิต

มฤตคของภิกษุที่มรณภาพ

คำพิพากษาที่ ๕๘๖ ปี ๑๒๘๘

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตราว่าฎีกา
จำเลย ออกอรรถคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ซ้ำหลวงพิเศษ

ในคดีระหว่าง	{	อ้าแคงแต้้ม, อ้าแคงแต้้ม, อ้าแคงซ้า,	
		อ้าแคงเทียม, อ้าแคงทิม, นายเงิน,	
		นายทอง,	โจทก์
		อ้าแคงจัน	จำเลย

คดีเรื่องนี้ทางพิจารณาได้ความว่า โจทก์จำเลย
และนายเทียมเป็นบุตรนายแพ่งอ้าแคงอินด้วยกัน นาย
เทียมเป็นน้องสุดท้องโจทก์และจำเลย นายเทียมมี
ของเครื่องแต่งตัวรวมราคา ๘๘ บาท ตามบัญชีข้าง
ท้ายฟ้องหมายเลข ๑ นายเทียมได้เอาของเครื่อง
แต่งตัวทั้งนี้ฝากกับจำเลยไว้ ต่อมานายแพ่งอ้าแคงอิน
ตาย ระหว่างนั้นโจทก์และจำเลยต่างคนก็มีสามีและ
ภรรยา และนายแพ่งบิดาได้แย่งทรัพย์สินสมบัติให้แก่

หมตอายุ 18/04/2565

๕๘ ประมุขวินิจฉัยอธิการณ์ ๑ ภาค ๔

โจทก์จำเลยไปแล้ว แต่ส่วนนายเทอมเป็นนอิ่งสุกทอง
ของโจทก์จำเลย เวลานั้นนายแฟงบิคาตาย นายเทอม
มีอายุได้ ๑๕ ปีและไม่ไ้มีภรรยา เมื่อนายแฟงบิคา
ตาย โจทก์จำเลยผู้เป็นบุตรของนายแฟงได้พร้อมกัน
ตกลงยกทรัพย์สินสมบัติของนายแฟงบิคา ซึ่งยังเหลืออยู่
นั้น ให้แก่นายเทอมทั้งหมดแต่ผู้เดียว จำเลยซึ่งเป็น
พี่สาวได้เป็นผู้ปกครองนายเทอมอยู่ ครั้นนายเทอม
ไ้ย้ายเรือนและทรัพย์สินต่าง ๆ ของบิคา จึงไ้เอาทรัพย์สิน
หลายอย่างรวมราคา ๕๐ บาท ๓๒ สตางค์ ตาม
บัญชีท้ายฟ้องโจทก์หมายเลขที่ ๒ ฝ่ายจำเลยไว้อีก
แต่นายเทอมขอเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา พระ
เทอมไ้จัดการขายเรือนไ้เงิน ๓ ซึ่ง ๘ ทำลัง พระ
เทอมไ้เอาเงินนี้ฝากไว้แก่จำเลย และพระเทอมมี
ท่านามคนเช่าทำ จำเลยเป็นผู้เก็บค่าเช่านาให้แก่พระ
เทอมด้วย เงินเหล่านี้ไ้คิดว่าจำเลยไ้นำถวาย
พระเทอมครบทั้ง ๒๒ บาท และยังคงค้างอยู่ที่จำเลย
รวมอายุ 18/04/2565
อีก ๕๐๐ บาทก็มีข่าวค่าเช่าอีก ๒๐๐ ถึงราคา ๑๒๐ บาท

ครั้นเมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๑๒๕ พระภิกษุเทอม
มรณภาพ.

เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๑๒๗ โจทก์ได้ยื่นฟ้อง
คดีนี้ต่อศาลเมืองเพชรบุรี เรียกว่าทรัพย์มฤตคของพระ
ภิกษุเทอมจากจำเลย เป็นราคาเงิน ๖๕๙ บาท ๓๒
ซึง ไทยอ้างเหกว่าจำเลยได้รับฝากทรัพย์หมายเลข
๑-๒ ตามบัญชีท้ายฟ้องโจทก์ ด้ยเงินและข้าวค่า
เช่าของพระภิกษุเทอมไว้ และไม่ยอมแย่งยื่นให้กั
โจทก์ผู้เป็นญาติซึ่งควรได้รับมฤตคของพระเทอม หรือ
ถ้าศาลเห็นว่าทรัพย์มฤตคของพระเทอมทั้งนี้ เป็นของ
สงฆ์ ศาลไม่ควรแย่งยื่นให้กัญาติแล้ว ก็ขอให้ศาล
พิคสินให้ทรัพย์ทั้งนี้เป็นของสงฆ์เข้าพระอารามไป.

จำเลยให้การ ปฏิเสธว่าทรัพย์ต่าง ๆ ตามที่โจทก์
ฟ้องในบัญชีหมายเลข ๑ และ ๒ นั้น ไม่มีหรือมีไม่ครบ
และบางสิ่งที่มีอยู่ก็ เป็นทรัพย์ของจำเลยได้รับมฤตคของ
บิดา ส่วนเงินจำเลยได้ถวายพระภิกษุเทอมครั้งหนึ่ง
แล้ว ๒๐๐ บาทหรือ ๕๐๐ บาทล้มไป อีกครั้งหนึ่ง

๖๐ ประชมนิพนธ์ยอธิดา ๑ ภาค ๔

ถวาย ๒๒๐ บาท และว่าจำเลยได้ออกเงินสดทำบุญ
ปลงศพพระภิกษุเทอมสิ้นมากถึง ๓๗๐ บาท นอก
จากของต่าง ๆ เสียอีก.

ทางพิจารณาคดีเรื่องนี้ตามคำพระยานโจทก์ คดีได้
ความชัดเจน ถึงซึ่งกราบบังคมทูลพระกรุณามาข้างต้น
ส่วนพระยานของจำเลยหาไม่สมข้อข้อต่อสู้ของจำเลยไม่.

ศาลเมืองเพชรบุรีมีความเห็นว่า กฎหมายลักษณะ
มฤคกยบทที่ ๓๖ ซึ่งมีความว่า ภิกษุที่จากอิตถภาพ
คดีสุดท้ายขึ้นเอาทรัพย์สินมฤคกไม่ได้เห็น ต้องเข้าใจว่า
เป็นทรัพย์สินอยู่ในพระอารามแล้ว ไม่ใช่ทรัพย์สินของพระ
ภิกษุนั้นมีเอง เมื่อก่อนหน้าพระภิกษุเทอมจะจาก
อิตถภาพนั้น พระภิกษุเทอมไม่ได้ออกทรัพย์สินให้แก่
คดีสุดท้ายคนใด เมื่อเป็นดังนี้ควรบังคับให้เอาทรัพย์สินใน
เรื่องนี้มาแบ่ง ให้แก่ญาติตามกฎหมายลักษณะมฤคก
และศาลเมืองเพชรบุรีมีความเห็นว่า ทรัพย์สินราคา ๖๕๐
บาท ๓๒ อัฐ ที่โจทก์หาขึ้น พระภิกษุเทอมได้รับไปจาก
จำเลย ๒๒๐ บาท คงเหลือทรัพย์สินที่โจทก์หาขึ้น
ที่จำเลยแก่ ๔๓๐ บาท ๓๒ อัฐ ให้เอาทรัพย์สินเหล่านั้นมา

แย้งขึ้นระหว่างโจทก์จำเลยคนละส่วน และเมื่อได้หัก
ค่าฤชาธรรมเนียมออกเสียแล้ว.

โจทก์ยอม จำเลยอุทธรณ์ต่อศาลมณฑลราชบุรีฯ
พิจารณาเห็นว่าคดีดังกล่าว เป็นพระภิกษุสงฆ์เป็นอัน
สละทรัพย์สินตามกฎทนาย เมื่อทรัพย์สินนั้นตกอยู่แก่ใคร
ก็ต้องถือว่า พระภิกษุสงฆ์ได้ยอมให้ทรัพย์สินเป็นสิทธิ
แก่ผู้นั้น แต่ในเรื่องนี้พระเทอมได้สละทรัพย์สินนั้นให้ภิกษุ
จำเลย เป็นผู้รับเช่นยอมอยู่ปากของพระเทอมแล้ว
พระเทอมมรณภาพเขาทรัพย์สินมาแย้งไม่ได้ จึง
พิพากษาให้กลับคำพิพากษาศาลเมืองและยกฟ้องโจทก์
เสีย ก็ให้โจทก์เสียค่าธรรมเนียมแทนจำเลยทั้งสิ้น
ฝ่ายเดียว.

ศาลอุทธรณ์เจ้าหลวงพิเศษพิจารณาคดีฝ่าย โจทก์
อุทธรณ์ เห็นว่าการที่พระเทอมมอบฝากทรัพย์สินไว้กับ
จำเลยแล้วไปอยู่สมทบนั้น กรวมสิทธิในทรัพย์สินนั้นหาได้
ขาดจากพระเทอมไม่ ความคืบอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา
ที่ ๑๑๔/๑๒๒ และที่ ๒๗๔/๑๒๘ เมื่อพระเทอม
ไม่ขาดจากกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน แล้วพระเทอมมรณภาพ

ลง ไม่ได้สละทรัพย์สินให้ใคร ก็คงถือว่าทรัพย์สินนั้นเป็น
มรดกตามกฎหมาย ควรแบ่งให้โทกข์จำเลยได้ส่วน
ตามกฎหมายมรดก ศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษจึง
พิพากษา ให้ส่งทรัพย์สินมรดก ความขัดแย้งท้ายฟ้อง โทกข์
หมายเลข ๑ - ๒ กับเงิน ๓๐๐ บาทมารวมกันเข้า ให้
ชดเชยค่าธรรมเนียมออกเสียก่อนแล้วแบ่งให้ โทกข์จำเลย
คนละส่วนเท่า ๆ กัน.

จำเลยทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกาคัดค้านคำพิพากษา
ศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษว่ายังไม่ถูก โดยจำเลยมี
พระยานว่าจำเลยได้ส่งเงิน ไปถวายพระเทโอมเมื่อยังมี
ชีวิตอยู่ และว่าจำเลยได้ออกเงินปลงศพพระเทโอม
สิ้น ๓๗๐ บาท นอกจากสิ่งอื่น ๆ.

ข้าพระพุทธเจ้าเห็นด้วยเกล้า ฯ ว่าตามข้อความซึ่ง
จำเลยต่อสู้คดี จำเลยไม่มีพระยานเบิกความสม
ข้าพระพุทธเจ้าเห็นด้วยเกล้า ฯ ว่าการที่พระเทโอมไป
อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ไต่เอาทรัพย์สินต่าง ๆ มอบฝาก
แก่จำเลย ๆ เป็นผู้รับฝากดูแลทรัพย์สินของพระเทโอมนั้น
เป็นกาวชอบด้วยพระราชกำหนดกฎหมาย ครั้นพระ

เทอมมรณภาพ จำเลยมีหน้าที่เป็นผู้รับฝากทรัพย์สินหรือ
 ใวยวาทิจกรของพระเทอม จำเลยจะเอาทรัพย์สินซึ่งคน
 เป็นผู้รับฝากไว้เป็นประโยชน์ส่วนตัวไม่ได้ นอกจาก
 พระเทอมจะได้อธิษฐานหรือยกสิ่งใดให้แก่จำเลย คดีเรื่อง
 นี้ศาลล่างได้วินิจฉัยให้จำเลยได้รับส่วนแบ่งด้วย และ
 ฝ่ายโจทก์มิได้คัดค้านนั้น ย่อมเป็นการคัดต่อฝ่าย
 จำเลยแล้ว จำเลยไม่สมควรจะถูกลงโทษ ๗ ถวายฎีกา
 คัดค้านคำพิพากษาศาลล่างอย่างไรต่อไป.

ความเหตุนี้ข้าพระพุทธเจ้าพร้อมกันพิพากษายืน ความ
 คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษ และให้ยกฎีกา
 ของจำเลยเสีย ให้คำธรรมเนียมของจำเลยชั้นฎีกานี้
 เป็นภัพไป.

วันที่ ๒๖ มกราคม ๑๒๘๘

พระยานเรนตีบัญชากิจ

ศรีรัชสังกาศ

มาเขา

พระยาภฤตกิจ

วัดพิงษ์ชัยใต้

คำพิพากษาที่ ๓๘๑ ปี ๑๓๐

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้กระทรวงศึกษา
จำเลย อุตสาหกรรมคำพิพากษาศาลอัครราชธานีสืบพิเศษ

ในคดีระหว่าง		สุนทรภะราชกูร, ไวยาวังกรวัด		โจทก์
		มณฑล		จำเลย
		อำนาจศาล		

โจทก์ฟ้องต่อศาลแพ่งเมืองกรุงเก่า ขอให้ชัยใต้
จำเลยดอยแพกัยเรือและเรือโรงเรียนของจำเลย ออก
พ้นจากที่ธรณีสงฆ์วัดมณฑลโดยชื่อว่า การที่จำเลย
กระทำการเป็นการขี้คขี้กักขวางแก่ทางเข้าออกหน้าวัด
เป็นที่เกิดควั่นแก่สงฆ์ต่าง ๆ.

จำเลยให้การต่อสู้ว่า ให้อ้ายจอกเรือและแพอยู่
ที่หน้าวัดนี้มาจนบัดนี้ไต่ประมาณ ๒๐ ปีแล้ว โดย
เจ้าอธิการองค์เก่าให้อ้าย จอ้ขามีผู้คิกะเก็บค่าเช่า
จำเลยจึงไปร้องต่อกระทรวงธรรมการ โดยอ้างว่าจำเลย
เป็นผู้ถือการแก่สงฆ์ และปฏิสังขรณ์วัดนั้นเสมอ

กระทรวงธรรมการจึงมีตราเสมอกรมจักรอนุญาตให้
 จำเลยอาศัยอยู่ที่ต่อไป ครั้นบัดนี้พระชวคมาเป็นเจ้า
 อธิการใหม่ จำเลยก็ยังปฏิเสธขอรดไว้คั้นนี้อยู่เสมอเช่น
 เกิม และคดีฟ้องว่าโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง.

ศาลแพ่งเมืองกรุงเก่าพิจารณาแล้วเห็นว่า ถึงแม้
 จำเลยจะได้อาศัยที่ถนนวิจิตรจกคแพ และเรือมาชำนาน
 และจำเลยได้อ้างท้องตรากระทรวงธรรมการ ซึ่งสั่งไม่
 ให้เสียค่าเช่าแก่จำเลยมาเป็นพระยานกั๊ก ก็ไม่เป็น
 เหตุที่จะยกอำนาจ โจทก์ไม่ให้ฟ้องได้ จึงพิพากษา
 ให้ชื้อไล้จำเลยหรือเรือนโรงกับดอยแพ และเรือไปให้พ้น
 จากที่หน้าวิจิตร ภายในกำหนด ๑ เดือน นับแต่วันคดีถึง
 ที่ศาลเป็นต้นไป ด้ยให้จำเลยเสียค่าธรรมเนียมทนาย
 ความ ๑๒ บาท ๓๒ สตางค์แทนโจทก์.

ศาลมณฑลกรุงเก่าพิพากษายืน.

ศาลอุทธรณ์เจ้าหลวงพิเศษเห็นว่า จำเลยได้แพ้
 ความ โจทก์ครึ่งหนึ่งแล้ว จึงพิพากษายืนตามคำ
 พิพากษาศาลมณฑล.

จำเลยทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกา กัดค้านว่า ตาม
ท้องตราของกระทรวงธรรมการ ที่ให้จำเลยอาคันนั้น
จำเลยจะอยู่ไต่ข้อไปหรือไม่ และการที่จำเลยแพ้วความ
ครั้งหนึ่งนั้น เป็นแค่แพ้วเรื่องเรือน ทาใช้เรื่องเรือโรง
ที่หากันในคดีนี้ไม่.

ข้าพระพุทธเจ้าได้พร้อมกันตรวจคดีเรื่องนทลชกแล้ว
เห็นด้วยเกล้า ฯ ว่า อำนาจที่จำเลยยกขึ้นต่อสู้ใน
ส่วนนั้น ก็คือหนังสือของกระทรวงธรรมการที่อนุญาต
ให้จำเลยไม่ต้องเสียค่าเช่า แต่ปรากฏว่าภายหลังที่
จำเลยได้อนุญาตจากกระทรวงธรรมการแล้ว จำเลย
ได้เป็นความถ่วงวิกรมตชปด้วยเรื่องปลูกโรงหรือเรือนใน
ที่ทนายคดีครั้งหนึ่ง ในคดีหมายเลขแดงที่ ๒๖๓/๑๒๐
ซึ่งศาลได้พิพากษาให้จำเลยแพ้วคดีแล้ว ก็เป็น
เกิดขาดถึงที่สุดแล้ว บัดนี้จำเลยจะถืออำนาจนั้นมา
อ้างอิงพึ่งไม่ไต่ ข้อที่จำเลยฎีกาเพียงว่าแพ้วเรื่องเรือน
ไม่ใช่เรื่องนอกแพ้วและปลูกโรงนั้น ข้าพระพุทธเจ้าเห็น
ด้วยเกล้า ฯ ว่า ไม่ใช่เป็นข้อสำคัญ ฯ ประสงค์แต่

ว่าเป็นที่ร้ายแค้นหรือไม่เท่านั้น เพราะฉะนั้นจึง
เห็นด้วยเกล้า ๆ ว่า อานาที่จำเลยยกขึ้นเดียงนี้ไม่
มีผลเสียแล้ว ที่ศาลต่างพิพากษาคงกันมาให้ขี้ได้
จำเลยนั้นถูกคองแล้ว ควรให้ขักฎีกาของจำเลยเสีย
ให้ขักขักกันไปตามคำพิพากษาศาลต่างทุกประการ.

วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๑๓๐

พระขาดฤติกานกรณกิจ

พระขานรเนติบัญญัติ

พระขจรปานศรีศีลวิสุทธิ

ครวยวจำเลขก็ได้จัดการยวชให้ โทก ๆ ได้สึกออก
มาเมื่อศก ๑๒๖ และมีชายซึ่งจะปลงครองทรัพย์สินได้
แล้วไปขอทรัพย์สินรายฝากัน จำลยหายอมกันให้ไม่.

จำเลยให้การต่อสู้ว่า ที่นาคำยลทุ่งเจ้าเจ๊กกระบือ
ในถ้ำที่ไร่คำยลพระยาไม้ ความบัญญัติท้ายฟ้องหมาย
เลข ๑ ทมาขเลข ๑-๒ นั้น เติมเป็นของนายเรือง
บิคาจำเลย ๆ ได้ให้นายคัมบิคาใจท้ออาศัยทำกินใน
นา เมื่อ ๒๑ ปีมานายคัมเขาที่นาไปจำนำเงินเข้าอำเภอ
อัมไว้ ๔ ชั่ง สัก ๔ ปีมานายคัมตาย นายเรืองบิคา
ให้จำเลยไปไถ่นามาทำกิน ทั้งจำเลยได้ฟ้องขี้ได้
นายอินน้องใจท้อด้วยเรื่องที่ดินนี้ครึ่งหนึ่ง ศาลตัดสิน
ให้เป็นสิทธิแก่จำเลยคดีถึงที่สุด ครั้นศก ๑๒๐ นาย
เรืองบิคาจำเลยตายก็ได้ปลงครองที่นาและที่ไร่รายนี้มา
ฝ่ายเดียว โทกทำไต่เกี่ยวของด้วยไม่ ส่วนทรัพย์สินตาม
บัญญัติท้ายฟ้องหมายเลข ๒ อันเป็นของเคลื่อนที่ไต่
จำเลยทำหน้าที่ความบัญญัติท้ายคำให้การ และคดีว่า

๑๐ ประมุขวินิจฉัยข้อชกัรณั ๙ ภาค ๔

โททกัฟ็องเว็ยกมฤคกนายคัมขิกาทรอนายเว็องขุ่เก็ญขุ่
ศาลไม่ควรรับพิจารณา.

ศาลเม็องเพ็ชรบุรีพิจารณาคดีนี้ประกอขดัขัสำนวน
แกงที่ ๙๖ ขั ๑๑๘ เห็นว่าทรพัยตามทโททกัทานอก
จากทักินแล้วไม่ปรากฏว่าไค้ทักอขุ่แกงจำเลย ส่วนทัก
นายนั้ปรากฏว่าจำเลยเป็นขุ่ไค้มา ทังไค้ชนะความ
นายอินนัองโททกัในคดีแกงที่ ๙๖/๑๑๘ มาครังหนึ่ง
แล้ว และจำเลยไค้ขักรอทักินทักไ้มา ทังถึอว่า
โททกัไม่มีอำนาจ ทักะพ็องจำเลยไค้ อักจิง คักสิน ไค้ขก
พ็องโททกั และให้ โททกัเส็ยค่าธรรมเน็ยมแทนจำเลย.

โททกัอุทธรณ์ ศาลมณฑลราชบุรีมีคำสั่งให้พิจารณา
เพ็มเพ็มไค้ความว่า นายคัมขิกาโททกัขัจำเลยไค้
เป็นขุ่ครนายเว็องอ่าแกงนม ๙ ไค้ขกทักินทักายลทัง
เจ้าเร็กควายให้ขันนายคัมขิกาโททกั เม็องแกงงานขั
มั่วควโททกั และปลุกเร็อนทอให้ ในทักไ้บ้านพระยา
ไม้ อ่าแกงนมคายไปก่อนนายคัม เม็องนายคัมขัมี

ชีวิตอยู่นั้นได้เอาค่าน้ำค้ำยลทั้งเจ้าเจ๊กควายนี่ไปจำนำไว้
 แก่เงินเก่า มีชื่อนายคัมกับโชทกเป็นผู้จำนำ และ
 นายคัมได้ส่งเงินเก่าไว้ว่าอย่าให้คนอื่นไปได้ เพราะนาย
 คัมตั้งใจไว้ให้โชทก ต่อมานายคัมตาย เวลานั้น
 โชทกยังเป็นเด็กอยู่และมารดาโชทกก็เสียชีวิต โชทก
 จึงได้อยู่ในความปกครองของจำเลยผู้เป็นอาตอมู
 กระทั่งโชทกอายุ ๒๐ ปี ครบยวช จำเลยจึงยวชให้
 โชทก เมื่อยวชโชทกได้ขอกลับเงินเก่าว่า
 เมื่อจำเลยจะไต่ก็ให้ได้ จำเลยจึงได้ไปไต่มาจากเงินเก่า
 โชทกยวชได้๑๔พรรษาที่สัก จึงไปขอคืนทรัพย์สินจำเลย
 ไม่ได้ แต่ส่วนทรัพย์สินนอกจากที่กล่าวนี้ไม่ได้คิดว่า
 อยู่กับจำเลย ส่วนข้อต่อสู้ของจำเลยนอกจากที่ได้ชนะ
 ความ รายนี้อ่อนนายอินน้องโชทกแล้ว ก็หาได้ความ
 อย่างใดประกอบข้อต่อสู้ไม่ จึงเห็นว่าจำเลยเป็นแต่ผู้
 ชนะความปกครองทรัพย์สินแทนโชทกเท่านั้น ถึงแม้
 จำเลยจะได้ชนะความนายอินก็ก็ ก็เป็นคนละคนไม่คัก

๗๒ ประชุมวินิจฉัยข้อชักรณ ๑ ภาค ๔

อำนาจของโจทก์ได้ จึงพิพากษายกคำพิพากษาศาลเมือง
ให้จำเลยคืนที่นาและที่ไร่แก่โจทก์ แต่ต้องให้โจทก์
ใช้ค่าไถ่มาให้แก่จำเลยเสียก่อนจึงให้คืน ส่วนทรัพย์สิน
อื่นนอกจากนี้พิจารณาไม่สมให้ยกเสีย ค่าธรรมเนียม
โจทก์ชนะไม่เต็มข้อหาให้ต่างเป็นพับไป.

จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษพิพากษา
ยืนตามศาลมณฑล.

จำเลยทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา คัดค้านว่าจำเลย
เป็นแต่ผู้ปกครองควนayakan โจทก์ ไม่ได้ปกครอง
ทรัพย์สินสมบัติ ๑ เป็นของจำเลยถึงแม้ โจทก์จะมีส่วนไต่
ก็หากอายุมฤตก ๑ ปี.

กรรมการฎีกาเห็นว่า ตามข้อฎีกาของจำเลยที่
เดียงนี้ฟังไม่ได้ เพราะเวลานั้นโจทก์เป็นเด็ก จำเลย
เป็นผู้ปกครองโจทก์ จำเลยจะหลักว่าไม่ได้ปกครอง
ทรัพย์สินของโจทก์ ได้ปกครองทรัพย์สินเป็นส่วนตัวของ
จำเลยเองอย่างไรก็ได้ และข้อคัดมฤตก ๑ ปีก็ไม่ได้

เหมือนกัน เพราะได้วินิจฉัยว่าจำเลยเป็นผู้ปกครอง
ทรัพย์สินของโจทก์ด้วย.

หนึ่งที่โจทก์ไปขอตั้ง ๑๘ พรรษาแล้วจึงสึกมา
ขอคืนทรัพย์สินซึ่งบางทีจะทำให้สงสัยว่า เมื่อโจทก์อายุ
๒๐ ปี สมควรจะรักษาทรัพย์สินของตัวเองได้ แต่โจทก์
ไม่รักษาหรือเรียกร้องเอาเป็นของตัวเองนั้น ก็ไม่เป็น
เหตุที่จะตั้งวินิจฉัยว่า จำเลยปกครองที่ดินนั้นโดย
ปรักษ์ไต่ เพราะได้ความว่าโจทก์อยู่กับจำเลยจน
อายุครบบวช จำเลยจักแรงบวชให้ ในระหว่างที่โจทก์
บวชนั้นจะให้ โจทก์ปกครองทรัพย์สินอย่างไร หน้าที่
ของจำเลยก็ตั้งดูแลรักษาทรัพย์สินให้แก่โจทก์ต่อมาเช่น
อย่างเดิม.

อาศัยเหตุเหล่านี้ ศาลฎีกาเห็นว่าฎีกาของจำเลย
ฟังไม่ได้ ให้ยกฎีกาจำเลยเสีย และยังคงคดีไปตาม
คำพิพากษาศาลล่างทุกประการ และให้จำเลยเสียค่า
ทนายความในชั้นฎีกานี้แก่โจทก์เป็นเงิน ๒๕ บาท.

๗๔ ประชมนิพนธ์ยอธิดา ๑ ภาค ๔

กาลฎีกาวันที่ ๒๓ สิงหาคม ร.ศ. ๑๓๑

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระยามหิธร

พระเจ้าจักรปาณีสรีสวัสดิสุต

พระยานรเนติบัญญัติ

พระยาเกษมสุขการ

สกินเนอร์ เคอร์เนอร์

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

มฤตกของผู้บวช

คำพิพากษาที่ ๑๐๘๔ ปี ๑๓๑

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรมการ
กระทรวงภูมิจำเลย อุตธรณ์คำพิพากษาศาลอุตธรณ์

ในคดีระหว่าง } นายคาค } โจทก์
 } นายนวมสามิ อังแกงชาวภรรยา จำเลย

คดีนี้โจทก์ฟ้องว่า เภมอังกะคล้าฆ่าโจทก์ มีที่บ้าน
แห่งหนึ่งตำบลบางซอราคา ๔๐๐ บาท เมื่อปี ๑๒๖
อังกะคล้าตายโจทก์เป็นผู้รับมฤตก บัดนี้จำเลยซึ่ง
เป็นผู้อาศัยอยู่ กลบขุ่น เรืองราว คอ กระทบง นครบาล
ขอหนังสือสำหรับที่รายนี้ว่าเป็นที่ของจำเลย โดยเหตุนี้
โจทก์จึงฟ้องขอให้ขมิไล่จำเลย.

จำเลยให้การว่า ที่รายนี้เป็นที่ของนายคล้ายอังกะ
ม่วงบิฑา มารดาอังกะคล้าและนายเชียงบิฑาจำเลย นาย
คล้ายอังกะม่วงตายที่รายนี้ ตกมาเป็นของอังกะคล้า

๗๖ ประชมนวินิจฉัยอักษรณี ๆ ภาค ๕

กัษนายเอียงบิศาจำเลย จำเลยปลงครองที่รายนี้มา
และคักฟ้องว่า โจทก์ฟ้อง เรียก มฤคก อำแดงคล้า เกินข
ชาคอายุความมฤคก และเมื่ออำแดงคล้าตายโจทก์
ก็ยังมีวชชอยู่ ไม่ควรไต่รับมฤคก.

พิรารณาไต่ความว่านายคาคโจทก์เป็นหลานอำแดง
คล้าโดยทางสืบสายโลหิต อำแดงคล้าไต่เลี้ยงดูนาย
คาคโจทก์มา เพราะนายพินบิศาโจทก์ไต่ค้าขายเสีย
ตั้งแต่โจทก์ยังเยาว์ ที่รายวิวาคนนี้เป็นพี่ของอำแดงคล้า
ผู้เกี่ยว ไม่เกี่ยววชชกัษนายเอียงบิศาอำแดงขาวจำเลย
เมื่อประมาณ ๗-๘ ปีมาแล้ว จำเลยทั้ง ๒ คน
ไต่มาขออาศัยอำแดงคล้าอยู่ เมื่อก่อนหน้าอำแดงคล้า
จะตายไต่หคยกรเวอนให้แก่จำเลย ส่วนที่กิน ยกให้
โจทก์ ครั้นเดือนขี้ ๑๒๖ อำแดงคล้าตาย เวลานั้น
โจทก์อุปสมบท ครั้นเดือน ๖ คค ๑๒๗ โจทก์ลา
สิกขาทอดออกมาครอบครองที่รายนี้แต่บางครั้งข้างคราว
โจทก์มาทำการอยู่ที่วังสราญรมย์ให้จำเลยซึ่งเป็นญาติ
อยู่บ้านเวอน จำเลยกลับไปยืนเรื่องราวขอรับหนังสือ

หนตออายุ 18/04/2565

สำหรับที่ ศาลแพ่งเห็นว่าจำเลยเป็นบุตรของน้องชาย
อ้างศาลว่าไม่ควรได้รับมฤคก เพราะฉะนั้นกำหนด

๑ บ้างไม่เป็นการคัดอำนาจของโจทก์ ส่วนข้อที่จำเลย
คัดฟ้องว่าโจทก์เป็นภิกษุไม่ควรได้รับมฤคกนั้น ไม่เป็น
ปัญหา เพราะโจทก์ไม่ใช่เป็นพระแล้ว และได้ลา

สิกขาบทเมื่ออ้างศาลว่ายังไม่พ้นหนึ่งขบ จึง
พิพากษาให้จำเลยรื้อเรือนที่อ้างศาลให้ ไปเสียจาก
ที่ของโจทก์ภายในกำหนด ๑ เดือนนับแต่วันคดีถึงที่สุด

กัย ให้จำเลยเสียค่าธรรมเนียม ทนาย ความแทน โจทก์
เป็นเงิน ๒๕ บาท จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์

พิพากษาเห็นชอบด้วยคำตัดสินศาลแพ่ง ให้ยกอุทธรณ์
จำเลยเสีย และให้จำเลยเสียค่าธรรมเนียมทนาย
ความแทนโจทก์ด้วยเป็นเงิน ๒๕ บาท.

จำเลยทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา โดยจำเลยคัดค้าน
ว่าที่มีราคาถึง ๖๐๐ บาท.

กรรมการศาลฎีกาได้ตรวจปรึกษาคดีเรื่องนี้ตลอด
แล้ว ครบให้ความจำกัแล้วข้างต้น เห็นว่าศาลล่าง

หมุดอายุ 18/04/2565

๗๘ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑ ภาค ๔

พิพากษามานั้นชอบแล้ว เพราะสำนวน โททกัสนิก
พระยานจำเลยกลับ เบิก ความเท็จสมโททกว่า เป็นที่ของ
อามคงกล้า จำเลยเป็นแต่ผู้อาศัย ฎีกาจำเลยไม่เขียนเหตุ
อันควรเปลี่ยนแปลงคำพิพากษา ศาลต่างเป็น อย่างอื่น
จึงชี้ขาดให้ยกฎีกาจำเลยเสีย ให้ยังคงคดีไปตาม
คำตัดสินศาลอุทธรณ์ ก็ให้จำเลยเสียค่าทนาย
ความ ๓ ศาลเป็นเงิน ๑๐๐ บาทแทนโททกัด้วย.

ศาลฎีกาวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๑๓๑.

พระยาจักรปาณีศรีสวัสดิ์สุทธี

พระยาฤทธิพิทักษ์

พระยาเกษมสุขการ

พระยาจักรปาณี ๑ ปรีกษา

บุกรุกที่กรณีสงฆ์

คำพิพากษาที่ ๑๑๒๕ พ.ศ. ๒๔๕๖

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการ
ตรวจฎีกาจำเลย บุกรุกที่คำพิพากษาศาลอุทธรณ์
ข้าหลวงพิเศษ

ในคดีระหว่าง { พนักงานอัยการเมืองตาก โจทก์
นายสีต จำเลย

คดีโจทก์ฟ้องขอให้ขับไล่และลงโทษจำเลยตาม
ลักษณะเบ็ดเสร็จ บทที่ ๓๕ และพระราชบัญญัติปกครอง
คณะสงฆ์ กยลักษณะอาญาส่วนที่ ๔-๕ โดยกล่าว
ว่า จำเลยยังอาจบุกรุกเข้าไปตั้งบ้านเรือนอยู่ในที่ของวัด
มณฑลบรรพตแขวงเมืองตาก จำเลยได้ซุกทำลายและ
ทำไฟไหม้ของสงฆ์เสียหาย.

จำเลยให้การต่อสู้กรรมสิทธิ์ และว่าไม่ได้กระทำผิด
คดีนี้. หมคอายุ 18/04/2565
คดีนี้.

๔๐ ประชมนวินิจนัยข้อชักรณ ๑ ภาค ๔

ศาลเมืองต่างและศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษ
พิจารณาคดีเสร็จแล้วพบว่า ^{ที่}พิพาทเป็นของวัดมณ
บรรพต จำเลยไม่มีอำนาจที่จะอยู่ได้และเห็นว่าจำเลย
ไม่มีเจตนาถ่วง ^{ที่}จะทำลายหรือทำให้ไฟไหม้ของ
สงฆ์ จำเลยยังไม่ควรต้องรับโทษในทางอาญา จึง
พิพากษาให้ชั้ไล่จำเลยออกจากที่พิพาทอย่างเก็ยว.

จำเลยทูลเกล้าฯ ๑ ถวายฎีกา.

กรรมการฎีกาได้ตรวจประชุมปรึกษาคดีเรื่องนี้ครั้ง
หนึ่ง และได้สั่งให้ศาลเมืองพิจารณาเพิ่มเติม บัดนี้
ศาลเมืองได้จัดการตามคำสั่งแล้วส่งสำนวนมาขังศาล
ฎีกา กรรมการฎีกาได้ปรึกษาพร้อมกันเห็นว่าขัญหา
ในคดีนี้ มีแต่ส่วนแพ่งซึ่งขอให้ชั้ไล่ เพราะคดี
อาญาโจทก์ได้ยอมในชั้นศาลล่างแล้ว คดีแพ่งนี้
กรรมการฎีกาเห็นว่า วัดมณบรรพตเป็นวัดราษฎร์
มีพระสงฆ์ปกครองประจำอยู่ ไม่ใช่หน้าที่อัยย-
การจะฟ้อง เพราะวัดเป็นบุคคล โทษนิติสมมติ
มีสงฆ์และไวยาวัจกรครอบครองอยู่ เมื่อเขามี

กรณีขณใด เขาก็ว่ากล่าวกันไค้ ไม่ใช่ธุระกิจในหน้า
ที่ของพนักงานอัยการจะเกี่ยวกับความแพ่งมาว่า จึงชี้ขาด
ให้ยึดฟ้องแพ่งของพนักงานอัยการเสีย เพราะไม่ใช่เจ้า
ของคดี คำฤชาธรรมนิยมว่าเลยต้องเสียมาเท่าใดให้
อัยการใช้แทน ก็ยให้เสียค่าทนายความ ๓ ศาล
รวม ๒๐๐ บาทแทนจำเลย.

ศาลฎีกาวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พุทธศก ๒๔๕๖

กรมสวัสดิ์

พระบวกฤตติทานุกรณีกิจ

พระยานรเนตบัญญัติกิจ

พระยาเกษมสุขการี

พระบวกฤตติกา ฯ ปรีกษา

ภิกษุสามเณรรับฝากทรัพย์สิน

คำพิพากษาที่ ๑๑๔๖ พ. ศ. ๒๔๕๖

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการ
ตรวจฎีกาจำเลย อุตสาหกรรมคำพิพากษาศาลอุทธรณ์
ข้าหลวงพิเศษ

ในคดีระหว่าง | เงินทอง | โจทก์
| ส้มฟูก | จำเลย

กรณีโจทก์ฟ้องศาลเมืองอุทัยธานีว่า เมื่อพุทธ
ศักราช ๒๔๕๔ โจทก์เอาของรูปพรรณ รวมน้ำ
หนักทอง ๓๒ บาท ๓ สลึง เพื่องฝากจำเลยไว้ โจทก์
ได้รับคืนมาแล้ว ๔ บาท ๒ สลึง ยังเหลือของหนัก
อีก ๒๓ บาท สลึง เพื่อง คิดเป็นราคาเงิน ๗๑๐ บาท
๒๕ สตางค์ จำเลยไม่ยอมคืน จึงขอให้ศาลบังคับ
ให้คืน.

จำเลยให้การต่อสู้ว่า ของทองรูปพรรณนี้ อ้ามคง
สำริกรรษาโจทก์มอบให้จำเลยรักษาไว้ ให้หนุบุตรบุตรี

อ้าแคงสำริกมีคำสั่งเท็กซากว่า ถ้าหนุบุตรคาย
ให้จำเลยเอาทรัพย์สินเหล่านี้ทำบุญ โจทก์ไม่มีอำนาจ
เรียกทรัพย์สินนี้.

ศาลเมื่ออุทธรณ์พิพากษาแล้วปรึกษากันว่า ทรัพย์สิน
รายนี้อ้าแคงสำริกได้ทำหนังสือมอบให้จำเลยรักษาไว้
โดยโจทก์รู้เห็นมิได้คัดค้านอย่างไรในชั้นแรก ควร
ฟังว่าจำเลยประพฤติกฎต้องด้วยขตกฎหมายลักษณะ
มฤตกมาตรา ๒ โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องเรียกทรัพย์สิน
คืนได้ พิพากษาให้ยกฟ้องโจทก์ ให้โจทก์ใช้ค่า
ฤชาธรรมเนียมและค่าทนายความแทนจำเลย ๒๕ บาท.
โจทก์อุทธรณ์.

ศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษปรึกษากันว่า สิ่งของทอง
รูปพรรณซึ่งพิพาทนี้ อ้าแคงสำริกภรรยาโจทก์ได้ทำ
หนังสือมอบฝากให้สามีฝากจำเลยรักษาไว้ให้แก่หนุบุตร
บุตรอ้าแคงสำริก เมื่ออ้าแคงสำริกเจ็บหนักและคิดรู้
ว่าตนจะตาย อ้าแคงสำริกตายในเวลานั้น และต่อมา
หนุบุตรลูกอ้าแคงสำริกตายตามลงอีก จำเลยนำ

๘๕ ประชุมวินิจฉัยข้อถกเถียง ภาค ๕

พระยานสืบข้อข้อผู้ประกอบหนังสือว่าอำแดงสำริกได้ตั้ง
จำเลยว่า ถ้าทนายทนายให้จำเลยเอาทรัพย์สินจำเลย
รับฝากไว้บอกจำหน่ายทำบุญสงฆ์ แต่ความข้อ
เห็นว่าเขียนขึ้นใหม่มีมลทินมีหมองไม่ควรเชื่อฟัง
และนำเสนอว่าเป็นคนละลายมีอกัยข้อความในหนังสือ
เกิม ควรลงสันนิษฐานว่า อำแดงสำริกมิได้ตั้งให้
จำเลยเอาทรัพย์สินออกทำบุญตั้งจำเลยข้อผู้ เพราะ
อำแดงสำริกยังมีบุตรอื่น ๆ นอกจากทนายทนาย โฉน
เลยอำแดงสำริกเอาทรัพย์สินไปจำหน่ายเสียหมกไม่คิด
เอาไว้ให้บุตรข้าง เมื่อเป็นดังนี้โจทก์ผู้เป็นสามีอำแดง
สำริกและเกิดบุตรด้วยกัน จึงมีอำนาจเรียกทรัพย์สิน
จากจำเลย อนึ่งกฎหมายพระสงฆ์กฎที่ ๒ บ่อมยังค้ำ
ว่า (กฎหมายพระสงฆ์กฎที่ ๒ มีว่า “ในครั้งหนึ่งอึ่ง
เป็นขบถโทษถึงตาย ทรัพย์สินของอึ่งต้องรับเป็นของ
หลวง สมิรักได้รับฝากสิ่งของ ๆ อึ่งไว้ก่อนอึ่ง
รับโทษ สมิรักไม่นำความมาแจ้งว่าได้รับฝากของไว้
ก่อนเมื่อมีโจทก์มาว่ากล่าวขึ้น สมิรักจึงได้รับว่าได้รับ

ฝากไว้ เหตุนี้จึงบัญญัติว่า ค่อยไปห้ามไม่ให้ภิกษุสามเณรรับฝากทรัพย์สินสิ่งของๆจนราวาสไว้(ครุสมิวัค ๑๑๑) ห้ามมิให้ภิกษุสามเณรทั้ง ปวง รับของฝากจนราวาส และห้ามมิให้จนราวาสเอาของเงินของทองไปฝากภิกษุสามเณรไว้ ถ้าผู้ใดไม่ประพฤติตามกฎหมายนี้นี้ ฝ่ายภิกษุสามเณรจะลงพระราชาอาญา โทษๆ โทษหนักนันทานปาราชิก ฝ่ายจนราวาสจะให้วิบัติราชยาทวิชัยเข็ญเงินหนัก กฎหมายบทนี้บังคับคดีจำนวนจำเลยมิให้โต้แย้งได้เลย จึงพิพากษาชี้ขาดให้ยกคำคัดค้านศาลเดิมให้จำเลยคืนทรัพย์สินตามบัญชีที่จำเลยรักษาไว้ในวันให้โทษก็ไป ก็มิให้ใช้คำอุทธรณ์เนิ่นมและคำทนายแทนโทษก็ ๒ ศาล ๕๐ บาท.

จำเลยทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา.

กรรมการศาลฎีกาได้พร้อมกันประชุมปรึกษาคดีนี้เห็นว่า จำเลยสืบข้อต่อสู้มิได้สมจริงดังนั้นเลย กลับระมึความมัวหมองหนักขึ้น การบังคับให้จำเลยคืนทรัพย์สินให้แก่โทษก็นี้นี้ เป็นบุญช่วยภิกษุให้ปลดปล่อย

หมุดอายุ 18/04/2565

๘๖ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑ ภาค ๔

ภคินทไทยสันมตทิน ศาลข้าหลวงพิเศษปรึกษามา
ชอบด้วยวิธีพิจารณาและบทกฎหมายแล้ว ฎีกาจำเลย
ฟังไม่ขึ้นให้ยกเถียง ขึ้นตามศาลข้าหลวงพิเศษทุก
ประการ ให้จำเลยใช้ค่าฤชาธรรมเนียมและค่าทนาย
แทนโททก์ ๓ ศาล ๑๐๐ บาท.

ศาลฎีกา วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๖

กรมสวัสดิ

พระยาฤทธิพานุกรณกิจ

พระยานรเนติบัญญัติกิจ

อธิบดีทรงปรึกษา

พระยาเกษมสุขการ

๘๘ ประชมนินิจฉัยข้ออธิกรณ์ ๙ ภาค ๕

จำเลยให้การต่อสู้ว่า จำเลยได้รับจ้างพิพากษา
ตามหนังสือพินัยกรรมของอำแดงแซ จำเลยหาได้
ทำพินัยกรรมที่จรวัดไม่.

ศาลมณฑลชุมพรพิจารณาได้ความว่า อำแดงแซ
มีข้างอยู่ ๒ เชือก ชื่อพลายชัยเชือกหนึ่ง กับชื่อ
พืงทองสักเชือกหนึ่ง ชั้นเดิมอำแดงแซตั้งใจอุทิศ
ข้าง ๒ เชือกนั้นถวายวัดศรีศรัทธาวาครวง แต่ภายหลัง
อำแดงแซไปเอาข้างนั้นกลับคืนมาใช้ทำงาน และได้
ทำพินัยกรรมยกข้างพลายชัยให้แก่นายแจ้ง อำแดงแซ
ยกข้างพืงทองสักถวายวัดเขาแก้ว อำแดงแซทำ
พินัยกรรมทั้งนี้ไป ๒๑ วันก็ตาย ศาลได้พิเคราะห์
หนังสือพินัยกรรมนั้นแล้ว เห็นว่าเป็นพินัยกรรมที่ใช้
ได้ตามกฎหมาย บ่อมดขลังหนังสืออุทิศเดิม
ซึ่งอำแดงแซได้ทำถวายข้างแก่วัดศรีศรัทธาวาครวงนั้นได้
แม้ตัวพิมพ์พระพรณข้าง ซึ่งโจทก์ว่าโจทก์เป็นผู้ยักถือ
ไว้ก็ดี ก็หาเป็นประโยชน์แก่คดีโจทก์ไม่ เพราะ
ทพพิมพ์พระพรณนั้น ยังมีได้ โอนกันถูกต้องตาม

พระราชบัญญัติศัศวีพาทนระศก ๑๑๘ ฝั่งซ้ายกทักสิน
ให้ยกฟ้องโจทก์.

โจทก์ชอุทธรณ์.

ศาลอุทธรณ์เข้าหลวงพิเศษกทักสินยื่นตามศาลเดิม.

โจทก์ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา.

กรมการศาลฎีกาได้ประชุมปรึกษานานวัน เห็นว่าฎีกา
พิจารณาได้ความคงกล่าวมาแล้วข้างต้น เห็นว่าฎีกา
โจทก์ไม่เป็นแก่นสาร แม้ข้อซึ่งโจทก์สอดแย้งเข้า
มาว่า พินัยกรรมนั้นทำขึ้นโดยทุจริต โจทก์ก็สืบหา
ได้ไม่ ศาลล่างทั้งสองกทักสินชอบด้วยบทกฎหมาย
และทางพิจารณาแล้ว ให้ยกฎีกาโจทก์เสีย และ
ให้ โจทก์ใช้ค่าทนายชั้นศาลฎีกา นี้แทนจำเลยด้วย
๑๐๐ บาท.

ศาลฎีกา วันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๖

กรมสวัสดิ

พระยานรเนติบัญญัติ

อธิบดีทรงปรึกษา

พระยาเกษมสุขการ

อ้างว่าเป็นไวยาวัจกรฟ้องความ

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๑๒

วันที่ ๒๐ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๔๕๘

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้กรรมการ
ตรวจปรักษาฎีกาโจทก์

คดีแพ่ง	{ เงินگران เงินเชก }	โจทก์
		จำเลย

พระภิกษุเงินผู้ร้องชักทรวัย.

กรณีนี้เดิม โจทก์ขอให้ชักทรวัยจำเลยใช้เงินค่าชื้อเชือ
ไม้ของโจทก์ไปเป็นเงิน ๗๗๑ บาท ศาลแพ่งกรุงเก่า
พิพากษาให้จำเลยใช้เงินให้ โจทก์ตามชื้อหา และให้
จำเลยเสียค่าธรรมเนียมแทนโจทก์ด้วย คดีเป็นยุติ
จำเลยไม่นำเงินมาใช้ ให้โจทก์ตามคำพิพากษา โจทก์
จึงนำคดีทรวัยจำเลย.

พระภิกษุเงินเจ้าอธิการวัดโพธิ์งามยื่นคำร้องชัก
ทรวัยว่า เรือผลอมล่าที่โจทก์นำไ้คเป็นของผู้ร้อง

อ้างว่าเป็นไวยาวัจกรฟ้องความ ๕๑

โดยเงินขวนอ้าแคงสถิตวาบแก่ผู้ร้อง ผู้ร้องให้จำเลย
ข่มไป.

โททกคักค้านคำร้องว่าเรือลำนี้ อ้าแคงทรัพย์
ไวยาวัจกรรวักโพธิ่งามร้องชกทรัพย์ครั้งหนึ่ง คคคเป็น
ขุติเพียงศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษ ปรีกษาบอกคำ
ร้องของอ้าแคงทรัพย์แล้ว ผู้ร้องไม่มีอำนาจระรอน
ฟ้องร้องใค้อีก.

ศาลแพ่งกรุงเก่าพิจารณาแล้ววินิจฉัยว่า เรือฉลอม
ลำนี้เดิมอ้าแคงทรัพย์อ้างว่าเป็น ไวยาวัจกรพระภิกษุ
เงินไค้ ร้องชกทรัพย์ครั้งหนึ่งแล้ว ศาลสั่งให้ยก
คำร้องของอ้าแคงทรัพย์โดยอ้าแคงทรัพย์ชกนิก อ้า
แคงทรัพย์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษปรีกษา
อ้างเตคว่า อ้าแคงทรัพย์ไม่มีหนังสือมอบอำนาจของ
ภิกษุเงินไค้ ตามกฎเสนาบดีที่ ๑๕ อ้าแคงทรัพย์ไม่มีอำนาจ
ว่าความแทนพระภิกษุเงินไค้ ให้ยกอุทธรณ์อ้าแคง
ทรัพย์เสีย คคคชั้นอ้าแคงทรัพย์เป็นขุติ เมื่ออ้าแคง
ทรัพย์ไม่มีอำนาจร้องแทนพระภิกษุเงินไค้แต่ในชั้นคัน

๕๒ ประชมนวินิจฉัยข้อชกกรณี ๑ ภาค ๔

แล้ว ก็มีการที่อำนาจทรัพย์สินทำไปในเรื่องชกทรัพย์สิน
รายนี้ ก็ไม่เรียกว่าอำนาจทรัพย์สินได้ทำในนามพระภิกษุ
เงิน ๆ จึงยังมีอำนาจวินิจฉัยทรัพย์สินรายนี้ได้ และทาง
สืบสวนได้ความว่า เรือฉลอมันเดิมเป็นของเงินยวน
อำนาจสี่ ๆ ทาย เงินยวนได้นำเรือลำนี้ถวายแก่พระภิกษุ
เงินเจ้าอธิการวัดโพธิ์งามไว้เป็นการขอยุ ครึ่งหนึ่ง
จำเลยมารีบเหมาะก่อสร้างพระเจดีย์และศาลาทวัดโพธิ์-
งาม จำเลยได้ยืมเรือลำนี้ไปใช้และยังหาได้ส่งคืนไม่
ฝ่ายพระยานโรคก็ไม่ทักต่างพระยานผู้ ร้องได้ จึงสั่ง
ให้ถอนการขกทรัพย์สินตะเพาะเรือฉลอมันลำนี้เสีย และ
ให้ โรคก็เสียค่าธรรมเนียมแทนผู้ ร้องและค่าทนายอีก
๑๒ บาท ๕๐ สตางค์.

โรคก็อุทธรณ์คำสั่ง ศาลอุทธรณ์เข้าหลวงพิเศษ
ยื่นสัตย์ให้สืบพระภิกษุเงินแล้ว ยืนยันตามคำสั่ง
ศาลเดิม.

หมคอายุ 18/04/2565

โรคก็อุทธรณ์คำสั่ง ๑ ถวายฎีกา.

อ้างว่าเป็นไวชาวิจกรฟ้องความ ๕๓

กรรมการศาลฎีกาได้ประชุมปรึกษาหารือแล้ว เห็น
ว่าคำร้องชั้นอำนาจทรัพย์สินนั้น ศาลอุทธรณ์เข้าใจหลง
พิเศษได้ปรึกษายกคดีแล้วว่า อำนาจทรัพย์สินหาได้
เป็นไวชาวิจกรของพระภิกษุเงินไม่ อำนาจทรัพย์สินไม่
มีอำนาจร้องขอทรัพย์สินนั้นได้ พระภิกษุเงินจึงได้
ร้องขอทรัพย์สินนั้นมา และทางสืบสวนคดีชั้นทรัพย์สิน
ก็ได้ความชัดเจนถึงที่ศาลล่างปรึกษามาชอบแล้ว ฎีกา
โทษก็ฟังไม่ขึ้นโทษยกเสีย ให้ยังบังคับคดีไปตามคำ
พิพากษาศาลล่าง และให้โทษก็เสียค่าทนายความ
ชั้นศาลฎีกาแทนผู้ ร้อง ๕๐ บาท.

พระยาเกษมสุขการี

พระยานเรนตีบัญญัติ

พระยาพิพากษาสัตยาธิปัตย์

พระยาเกษม ฯ ปรึกษา

หมดอายุ 18/04/2565

พินัยกรรมของภิกษุ

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๕

วันที่ ๑๐ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๕๘

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการ
ตรวจปรึกษากฎีกาโทษ

คดีแพ่ง | นายทองคำ นายเหลียง อำนวยเปี่ยม โทษ
| นายเทม อำนวยทองเพ็ง จำเลย

โทษฟ้องเรียกมรดกพระสุธรรมฉิระคุณ (อ่วม)

เจ้าอาวาสวัดจันทาราม จากจำเลยเป็นจำนวนเงิน
๘,๓๖๐ บาท อ้างเหตุว่าพระสุธรรมฉิระคุณซึ่งเป็นญาติ

โทษได้ถึงแก่มรณภาพ เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม

พระพุทธศักราช ๒๔๕๘ จำเลยซึ่งไม่ได้อ้างชื่อ

เป็นญาติกับพระสุธรรมฉิระคุณ ได้บังอาจชักชวน

อ้างตนว่าเป็นผู้รับมรดกพระสุธรรมฉิระคุณ ในที่ดิน

บ้านเรือนสวนท้ายลยาง ออกใหญ่และบางน้ำชลคาม

บัญชีรายชื่อ จึงขอให้บังคับจำเลยคืนทรัพย์สินให้

แก่โทษ.

จำเลยทั้ง ๒ คนต่อสู้ว่า ทรัพย์สินตามที่โจทก์ฟ้องนั้น พระสุธรรมวิระคุณได้ทำพินัยกรรมให้แก่จำเลย.

ศาลแพ่งพิจารณาไต่ความว่า พระสุธรรมวิระคุณ (อ่วม) เป็นเจ้าอาวาสวัดจันทาราม ไต่ถึงแก่กรรม ภาพเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๘ และมี ทรัพย์สินมรดกเป็นที่ดิน ๕ แห่งซึ่งโจทก์ฟ้องเรียก และ โจทก์นี้เช่นบุตรพี่สาวพี่สาวของพระสุธรรมวิระคุณ ซึ่งเป็นญาติสนิทอยู่เวลานี้ ฝ่ายนายเหมจำเลยเช่น แต่ไวชาวัจกรของพระสุธรรมวิระคุณ และเป็นสามี อำนวยทองเพ็ง ๆ นี้เป็นบุตรบุญธรรมของพระสุธรรม วิระคุณ.

ส่วนทรัพย์สินที่โจทก์ฟ้องเรียกนั้น โจทก์ยอมรับ ว่าที่ดินตามโฉนดที่ ๑๑๙๒ โฉนดที่ ๓๕ โฉนดที่ ๓๖ โฉนดที่ ๓๗ รวม ๔ แห่งนี้ พระสุธรรมวิระคุณได้ ทำหนังสือลงวันที่ ๒๙ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๘ สั่งยก กรรมสิทธิ์ให้แก่นายเหมจริง แต่โจทก์คัดค้านว่า หนังสือฉบับนี้ไม่เป็นพินัย กรรม อันถูกต้องตามกฎหมาย

๕๖ ประชมนวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑ ภาค ๔

พงไม้ไค้ และที่กินอีก ๑ แห่งตามโฉนดที่ ๑๑๙๑ ซึ่ง
พระสุธรรมวิระคุณไค้ทำหนังสือลงวันที่ ๓๐ กรกฎาคม
ร. ศ. ๑๓๐ ตั้งยถกรรมสิทธิให้แก่ آقایเทม อ้าแคง
ทองเพ็งนั้น โจทก์ก็ยอมรับเป็นความจริงเหมือนกัน
แต่โจทก์คัดค้านทนายทนายว่า จะพึงเป็นพินัยกรรม
ไม้ไค้เหมือนกัน แต่ที่กินโฉนดที่ ๑๑๙๑ นั้น อ้าแคง
ทองเพ็งมีหนังสือพินัยกรรมของพระสุธรรมวิระคุณอีก
ฉบับหนึ่ง ลงวันที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๗ ยก
ให้แก่ อ้าแคงทองเพ็ง กับทรัพย์อันรวมอยู่ด้วยซึ่ง
โจทก์มีไค้พอ ความหนังสือฉบับนั้น โจทก์ปฏิเสธว่า
พระสุธรรมวิระคุณหาไค้ทำไว้ไม่ แต่ฝ่ายจำเลยได้นำ
พระยานผู้หนึ่งผู้เขียนมาสืบประกอบไค้ความสมว่า พระ-
สุธรรมวิระคุณไค้ทำไว้จริง ค่อไปนี้ศาลแพ่งไค้
วินิจฉัยถึงข้อกฎหมายว่าหนังสือ ๓ ฉบับ ที่จำเลย
อ้างถึงกล่าวมา แล้วนั้นจะพึงเป็นพินัยกรรม ไค้หรือไม่
ศาลแพ่งเห็นว่าหนังสือฉบับลงวันที่ ๓๐ กรกฎาคม
ร.ศ. ๑๓๐ นั้น จะพึงเป็นพินัยกรรมหรือหนังสือยก

ทรัพย์ให้ไม่ได้ แต่ฝ่ายจำเลยได้มีหนังสือพินัยกรรม
 ชาติภคริยะหนึ่งลงวันที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๗
 ยกที่ดินโฉนดที่ ๑๑๘๑๑ พร้อมด้วยโรงแถวซึ่งอยู่ใน
 ที่ให้แก่จำเลย หนังสือพินัยกรรมฉบับนี้มายนายฉาย
 นายพนังลงชื่อเป็นพยาน สิบโทนายเลื่อนเป็นผู้เขียน
 และผู้ตั้ง ๓ นี้ได้เข้าไปข้อความตามถ้อยคำของพระ-
 สอรรถวิระคุณทุกคน จึงได้ลงชื่อไว้พร้อมกัน นับได้
 ว่าผู้เขียนนั้นอยู่ในจำนวนผู้ตั้งพินัยกรรมด้วยคนหนึ่ง
 ซึ่งควรยกฐานะตามกฎหมายเป็นพินัยกรรมได้ พินัย-
 กรรมอีกฉบับหนึ่งลงวันที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๘
 ซึ่งได้ทำไว้ก่อนมรณภาพ ๖ วันนั้น มีพระภิกษุสงฆ์หนึ่ง
 เป็นพยาน ๔ องค์ แม้ในพินัยกรรมจะไม่ได้บอกชื่อ
 ความว่าผู้ตั้งได้ชักถามผู้มรณภาพไว้ตามธรรมเนียม
 ก็ได้ แต่ก็ได้ความว่าได้อ่านพินัยกรรมให้ฟังไม่น้อย
 กว่า ๒ ครั้ง ทั้งโยฎกาเขื่อนและอ่าคองทองเพ็ง ก็ได้
 ชักถามตามข้อความในพินัยกรรมนั้น ผู้มรณะก็ได้
 ถ้อยคำนั้นครบมีสติปกคักมีใจพ้นเพื่อนหลงไหล ศาล

พบตอายุ 18/04/2565

๕๘ ประชมนวินิจฉัยข้ออิกรณ ๑ ภาค ๔

แห่งเห็นว่าพินัยกรรมจะขยับขึ้นฟังได้ความกฎหมายเหมือน
กัน และเห็นว่าข้อที่ทนายโจทก์คัดค้านว่าพระสุธรรม-
ฉิระคุณ มีสมณศักดิ์จะต้องมีผู้นั่งเป็นพระยานในการ
ทำพินัยกรรม ตามกฎหมายที่บัญญัติไว้สำหรับผู้มี
บรรดาศักดิ์คนนั้นฟังไม่ได้ เพราะกฎหมายลักษณะ
มฤตกมาตรา ๕๘ นี้บัญญัติไว้สำหรับพระภิกษุสงฆ์ชั้น
แล้ว แม้จะเป็นพระภิกษุสมณศักดิ์หรือไม่ก็ตาม
ไม่ต้องมีผู้นั่งต่างกัน ศาลแห่งจึงพิพากษาว่า
ทรัพย์สินที่โจทก์ฟ้องเรียกนี้ จำเลยมีพินัยกรรมถูกต้อง
ตามกฎหมาย โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องให้ยกฟ้อง โจทก์
เสีย ให้ โจทก์เสียค่าธรรมเนียมแทนจำเลยกับค่า
ทนายความอีก ๓๐๐ บาท.

โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายกข้อ
ศาลเดิม.

โจทก์ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาขอศาลคัดค้านแต่ข้อ
เกี่ยวกับพินัยกรรมของพระสุธรรมฉิระคุณ มีผู้นั่งเพียง
๓-๕ คนนั้นฟังไม่ได้ เพราะพระสุธรรมฉิระคุณเป็นพระ

ครุฑธรรม ตามกฎหมายราชบัญญัติลักษณะศักดินาทหาร
หัวเมืองขบถที่ ๒๗ มีศักดินาถึง ๒๕๐๐ ไร่ ต้องมีผู้
นั่งถึง ๘-๙ คนขึ้นไปจึงจะใช้ได้.

กรรมการศาลฎีกาได้พร้อมกันประชุมทรวเป็การศึกษา
สำนวนนั้นตลอดแล้ว เห็นว่าตามกฎหมายศักดินา
ทหารหัวเมืองขบถที่ ๒๗ ที่โจทก์อ้างนั้น จริงอยู่เป็น
กฎหมายสำหรับศักดินาสามเฒ่า และภิกษุที่ครุฑธรรม
และมิครุฑธรรม เสมอานาเท่านั้น แต่ศาลฎีกายัง
เห็นว่า แม้พระสุธรรมวิระคุณ จะเป็นพระครุฑธรรม
เทียบศักดินา ๒๕๐๐ ไร่ตามโจทก์กล่าวก็ดี ก็เป็น
แต่กฎหมายสำหรับเทียบศักดินาส่วนหนึ่ง หาได้เป็น
เกณฑ์สำหรับจะทำพินัยกรรมไม่ เพราะลักษณะทำ
พินัยกรรมของพระภิกษุสงฆ์ตามกฎหมายลักษณะมฤคก
ที่ ๕๙ ได้ข้งไว้ชัดว่า “ถ้าเป็นพินัยกรรมของพระ
สงฆ์ให้ มีผู้เฒ่าผู้แก่นั่ง ๓-๔ คน ท่านให้ฟังเป็น
พินัยกรรมได้ ฯลฯ” กงนี้ หาได้กล่าวถึงพระ

๑๐๐ ประชุมวินิจฉัยข้ออธิกรณ์ ๑ ภาค ๔

ภิกษุสงฆ์ชนิตโรมิตักคินาเท่าไร ซึ่งจะต้องมีผู้นั่งทำ
พินัยกรรมต่างกันคงคฤหัสถ์ไม่.

ตามเหตุที่กล่าวมาแล้วนี้ กรรมการฎีกาเห็นว่า
ที่ศาลล่างยังค้ำคักฟังว่าพินัยกรรมของจำเลยใช้ได้ตาม
กฎหมายนั้นชอบแล้ว ฎีกาโจทก์ฟังไม่ขึ้นให้ยก
เสีย ให้บังคับไปตามคำพิพากษาศาลล่างทุกประการ
และให้ โจทก์เสียค่าทนายความชั้นฎีกาแก่จำเลยอีก
๕๐๐ บาท.

พระยาฤทธิพิทักษ์

พระยานเรนตีปัญชากิจ

พระยาพิพากษาสัตยาธิปัตย์

พระยาฤทธิพิทักษ์ ๑ ปรีกษา

ที่วัดถือเป็นกรรมสิทธิ์ไม่ได้ ๑๐๑

ที่วัดถือเป็นกรรมสิทธิ์ไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๘/๒๔๖

วันที่ ๗ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๖๑

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการ
ตรวจปรึกษาฎีกาโจทก์

คดีแพ่ง { นายแฉ่ม ผู้ใหญ่บ้าน นายชม โจทก์
พระพูน เจ้าอธิการวัดอุฎารามจำเลย

คดีแพ่ง { นายแก้ว ไวยาวาจิกร
วัดอุฎาราม โจทก์
นายแฉ่ม ผู้ใหญ่บ้าน นายชม
นางแดง จำเลย

คดี ๒ ส่วนนั้น พิพากกันด้วยเรื่องที่ดินคดีข้อ
กัน ส่วนนายแฉ่ม ผู้ใหญ่บ้านและนายชมเป็นโจทก์
นั้นหาว่า โจทก์ได้ โก่นสร้างตนาไว้แห่งหนึ่ง ค่ายล
บ้านชาวเหนือ อำเภอคำเนินสะควก โจทก์ได้
ปกครองมา ๑๐ ปีเศษ และไ้รัยไซโต่สวนสำหรัยที่ไว้

๑๐๒ ประชมนิโงฉฉยอชกรณั ๑ ภาค ๔

จากเจ้าพนักงานแล้ว ครั้นเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๔๕๗
จำเลยได้ ไปร้องต่อหอทะเบียน จังหวัดราชบุรีว่า เป็น
ที่ของวัดอตุฎฐราชสถาราม จึงขอให้ศาลห้ามจำเลย
อย่าให้มาชดชวงในที่นาของโจทก์ และขอให้จำเลย
ใช้ค่าเสียหายเป็นเงิน ๒๐๐ บาทให้แก่โจทก์ด้วย.

พระพุน เจ้าอชกรวัดอตุฎฐราชสถารามจำเลยให้
การต่อสู้ว่า ที่นาที่โจทก์ฟ้องนี้เป็นของวัดอตุฎฐราช
สถาราม โจทก์ก็เป็นผู้มีชื่อได้ทำหนังสือสัญญาเช่า
ที่นารายนี้ต่อวัด.

ส่วนสำนวนนายแก้ว ไวยาวัจจรวัดอตุฎฐราชสถา-
รามเป็นโจทก์นั้น ทว่าเมื่อ ๗-๘ ปีมาแล้วจำเลยได้
เช่าทำนาในที่คินของวัด โจทก์ได้ไปร้องต่ออำเภอ
จำเลยได้ทำหนังสือสัญญาเช่าให้แก่โจทก์ ครั้นเมื่อ
พ.ศ. ๒๔๕๗ จำเลยนำข้าทลวงเกษตรมารึงวัดที่นา
และเอาชื่อของคนใส่เป็นเจ้าของ โจทก์จึงไปร้อง
คดีค้ำต่อเจ้าพนักงานหอทะเบียน จึงขอให้ขังคช
จำเลยคินที่คินให้แก่วัด และขอให้จำเลยส่งเงินค่าเช่า

ที่ยังค้างอยู่ ๑๑๒ บาท ให้แก่โจทก์ กบยให้เลิกสัญญา
เช่าเสีย.

นายแฉ่มผู้ใหญ่บ้านจำเลยให้การว่า ที่ดินที่โจทก์
ฟ้องนี้เป็นของจำเลย ส่วนนาที่จำเลยเช่าไว้ที่นั่น
แปลงหนึ่งค้างหาก ซึ่งจำเลยได้ส่งคืนให้แก่วัดเสร็จแล้ว
ทำเช่าหาได้ค้างแก่จำเลยไม่.

นายชม นางแคง จำเลยให้การปฏิเสธว่าไม่ได้
เช่านาโจทก์คามซ้อหา และต่อสู้ว่าเป็นที่นาของคน.

ศาลจังหวัดราชบุรีพิจารณาคดี ๒ ส่วนนั้นแล้ว
ปรึกษาคำพิพากษาคำพยานหลักฐานของพระพูนเจ้าอธิการ
วัดอุฎาราชสถารามจำเลย และนายแก้วไวยาวัจกร
โจทก์นั้นฟังไม่ได้ เพราะปรากฏว่าที่นารายพิพาทนี้
เดิมเป็นที่บารกร้าง แล้วนายแฉ่มผู้ใหญ่บ้าน นายชม
นางแคง ได้ไถ่กันสร้างทำเป็นนาขึ้น และปกครองทำ
กินมากกว่า ๑๐ ปี ที่นาคงเป็นสิทธิแก่นายแฉ่ม
ผู้ใหญ่บ้าน นายชมและนางแคง จึงชี้ขาดห้ามไม่ให้
พระพูนเจ้าอธิการจำเลย เกยวข้องในที่นาพิพาทต่อไป

๑๐๔ ประชุมวินิจฉัยอธิการณ์ ๑ ภาค ๔

และให้ยกฟ้องของนายแก้วไวยวัจกรเสียบ คำ
อรรถนิยามและคำทนายความอีกสำนวนละ ๒๕ บาท
ให้พระพุนเจ้าอธิการและนายแก้วไวยวัจกรเสียบแทน.

พระพุนเจ้าอธิการจำเลย และนายแก้วไวยวัจกร
โจทก์อรรถนิยาม.

ศาลอรรถนิยามข้าหลวงพิเศษพิจารณาคืบแล้ว เห็น
ว่าที่ศาลจังหวัดราชบุรีวินิจฉัยให้ ที่ดินเป็นของนายแฉ่ม
ผู้ใหญ่บ้านกับพวกนั้น ยังไม่ค้องด้วยทางพิจารณา
เพราะถึงนายแฉ่มกับพวกจะอ้างว่า ที่ราชพิพาทนั้นเดิม
เป็นข้ารกร้างว่างเปล่ามาก่อนก็ แต่ก็ไม่มีฎีเสงและ
ค่อสู้ ในข้อสำคัญว่าที่ซึ่งพิพาทกันนั้น ไม่ใช่ของวัด ฝ่าย
พระพุนเจ้าอธิการและนายแก้วไวยวัจกรนั้นเบิกความ
สมว่า ที่พิพาทนั้นเป็นของวัด และนายแฉ่มกับพวก
ได้ทำหนังสือเช่าค่อนนายแก้วไวยวัจกรในที่ซึ่งพิพาท
กันนั้น ถึงแม้นายแฉ่มกับพวกจะอ้างว่าได้หักล้างตรงที่
พิพาทนั้นทำเป็นนาปลูกครองมากกว่า ๑๐ ปีแล้วก็ตาม เมื่อ
ย่ำรากฎแล้วราชพิพาทเป็นของวัด ะยอมให้ยกเอา

ท้าวต้อเป็นกรรมสิทธิ์ไม่ได้ ๑๐๕

ข้อที่ ๖๖๖ และนายแฉ่มผู้ใหญ่บ้านและนายชมนางแดงได้ทำในที่ราชพิพาทกันนั้นมากกว่า ๑๐ ปีขึ้นไป เป็นเหตุคัดอำนาจของท้าวต้อ เพราะที่ของวัดละตังเท่าใด ๆ กฎหมายไม่ถือว่าขาดกรรมสิทธิ์ แต่เรื่องนี้นายแก้วไวยวโรจกรเป็นโจทก์ฟ้องขอเรียกค่าเช่าที่ราชพิพาทนั้น เห็นว่าไม่ควรปรับให้ เพราะนายแก้วนำสืบไม่ได้ว่าเงินค่าเช่าที่นารายนี้ได้ คัดค้านใครทั้งข้อหา ส่วนข้อที่ขอเลิกสัญญาซึ่งนายแฉ่มผู้ใหญ่บ้านนายชมนางแดงขอเช่าทำในที่ราชพิพาทนั้น ยอมให้ได้ จึงพิพากษาให้ยกคำตัดสินของศาลเดิม และให้ยกฟ้องของนายแฉ่มผู้ใหญ่บ้านนายชมนางแดงเป็นโจทก์เสีย ค่าธรรมเนียมทั้ง ๒ ศาลยกค่าทนายอีกศาลละ ๒๕ บาท ก็ให้นายแฉ่มผู้ใหญ่บ้านนายชมนางแดง โจทก์เสียแทนพระพูนเจ้าอธิการจำเลยฝ่ายเคี้ยว ส่วนสำนวนนายแก้วไวยวโรจกรเป็นโจทก์นั้น ถือว่าวัตถุประสงค์การเป็นเจ้าของที่ดินราชพิพาททั้ง ๓ แปลง ให้เลิกสัญญา

ทนายแฉ่มผู้ใหญ่บ้าน นายชมนางแดง ทำเช่าที่นา

๑๐๖ ประชมนวินิจฉัยขอชักรณ ๗ ภาค ๔

รายพิพาทค่อนนายแก้วไวยาวัจกรของวัดใต้ คำขอ
นอกนั้นให้ยกเสีย แต่ค่าธรรมเนียมทั้ง ๒ ศาลกับค่า
ทนายความศาลละ ๒๕ บาท ให้นายแหม่มผู้ใหญ่บ้าน
นายชม นางแดงเสียแทนฝ่ายเดียว.

นายแหม่มผู้ใหญ่บ้าน นายชม นางแดง ทูลเกล้า ฯ
ถวายฎีกา.

กรรมการศาลฎีกาได้พิจารณาคดีครั้งหนึ่งแล้ว
มีคำสั่งให้ศาลจังหวัดราชบุรีทำแผนที่ใหม่ ยัดขึ้นศาล
จังหวัดราชบุรีได้ทำแผนที่ตามคำสั่งของศาลฎีกาแล้ว
คงได้ความความรูปที่ดินในแผนที่ในคำพระยานประภอย
กัน พึงข้อเท็จจริงได้ว่า ที่รายพิพาททั้ง ๓ แปลงนี้
เป็นที่ของวัดอู่ทองราชสีห์อาราม แต่วัดหาได้ทำที่
เหล่านี้ให้เป็นผลเจริญขึ้นอย่างไรไม่ พวกราษฎรรวม
ทั้งนายแหม่ม นายชม นางแดง จำเลย ๓ คนนี้ด้วย
ได้เข้ามาทำนาในที่เหล่านี้ นายแก้วไวยาวัจกรของ
วัดใต้ ไปร้องต่ออำเภอ แล้วพวกราษฎรก็จำเลย ๓ คน
นี้ได้ยอมทำหนังสือเช่าที่นั้นต่อวัด พวกจำเลยจึงทำ

ท้าวถ้อยเป็นกรรมสิทธิ์ไม่ได้ ๑๐๗

ในท้องของวันนั้นได้ต่อมา นัยแต่วันที่ ๑๒ ตุลาคม
พ.ศ. ๒๔๕๐ (หรือคก ๑๒๖) ซึ่งพวกจำเลย
ได้ทำหนังสือเข้าต่ออธิบดีในวันเกิดคดีนั้นขึ้นได้ ๗ ปีแล้ว
จำเลยจะกลับนำเจ้าพนักงานรังวัดอ้างตนเป็นเจ้าของคัง
นี้หาควรไม่ เห็นว่าที่ศาลอุทธรณ์เข้าหลวงพิเศษปรึกษา
คดีให้ ทพิพาทเป็นของวันนั้นชอบแล้ว ให้ยังคงคดีนี้
ไปตามคำปรึกษาศาลอุทธรณ์เข้าหลวงพิเศษทุกประการ
ฎีกานายแฉ่ม นายชม นางแดงฟังไม่ขึ้นให้ยกเสีย
และให้นายแฉ่ม นายชม นางแดงเสียค่าทนายชั้นฎีกา
ให้แก่ไว้ ๕๐ บาท.

พระยาฤทธิกาอนุกรณกิจ

พระยานเรนตีบัญญัติ

พระยาเกษมสุขการี

พระยาฤทธิกา ฯ ปรีกษา

ทั่วค้ออ่างปกครองปรบักษ์ไม้ได้ ๑๐๘

ซึ่งได้เช่าจากวัดนั้นรวมเป็นของคนเสี้ยก้วย จึงขอให้ศาลทำลายโฉนดที่พิพาท และบังคับจำเลยรื้อห้องแถวไปจากทั่วค้อจันทร์ตโมสรนั้น.

จำเลยให้การปฏิเสธว่าไม่เคยเช่าที่วัดจันทร์ตโมสรเลย ค้อสู้ว่าที่พิพาทนั้นเดิมจำเลยได้ซื้อจากมิสเคอร์ชินนเกลแก่ศก ๑๑๓ ครั้นถึง ศก ๑๒๓ พนักงานเกษครได้สำรวจรังวัดที่ดินออกโฉนดให้แก่จำเลย ก็หาได้มีผู้หนึ่งผู้ใดร้องคัดค้านไม่ จำเลยได้มีโฉนดแผนที่เป็นหลักฐาน และที่พิพาทนั้นจำเลยได้ขายไปคราวหนึ่งแล้วกลับได้ โอนคืนมาเป็นของจำเลยอีก.

ศาลแห่งพิจารณาแล้วปรึกษาว่าคก็โจทก์พิจารณาไม่ได้ควมว่า เขตที่ดินของวัดมีเพียงใด และข้อว่าจำเลยได้เคยเช่าที่วัดจริงหรือหาไม่นั้น พระยานโจทก์ก็มีสียงปากหนึ่งเบิกควมว่า พระยานได้เคยไปเก็บค่าเช่าที่จำเลยครั้งหนึ่งนานประมาณ ๑๐ ปีเศษแล้ว แต่ค่าเจ้าอธิการวัดเบิกควมว่า เงินที่เก็บมาจากจำเลยครั้งนั้นจะเป็นเงินค่าเช่าหรือเงินออกช่วยในถาวร

๑๑๐ ประชุมวินิจฉัยข้ออิกรณ ๑ ภาค ๔

ปลงศพเจ้าอิกรณองค์เก่าก็ทวายไม่ได้ เมื่อคำพระยาน
โจทก์แตกต่างกันอยู่เช่นนี้ ยังไม่ควรฟังเป็นประมาณ
ได้ ฝ่ายจำเลยนำสืบไต่ความสมข้อต่อสู่ว่า ที่พิพาทนี้
เป็นที่ของจำเลยได้ ซอมาจาก มิสเตอร์ ซินแคล เจ้าของ
เคมมีเซคต์วิวัลธมรอบทั้ง ๓ ค้าน เว้นแต่ค้านวิมแม่
น้ำ อนึ่งเมื่อเวลาพนักงานออกสำรวจรังวัดยึดเขตต์จะ
ออกโฉนดที่ โจทก์ก็ไม่ร้องคัดค้านเสียในเวลานั้น
โจทก์เพิ่งจะมาร้องคัดค้านขึ้นยักนี้ เป็นอันล่วงพ้น
กำหนดเวลาแล้ว จึงตัดสินให้ยกฟ้องโจทก์.

โจทก์อุทธรณ์.

ศาลอุทธรณ์ปรึกษาที่สถิตย์ศาลเคม.

โจทก์ทูลเกล้า ๑ ถวายฎีกา.

กรรมการศาลฎีกาได้ประชุมปรึกษาสำนวนนี้ตลอด
แล้ว เห็นว่าข้อเท็จจริงแห่งคดี ศาลล่างปรึกษา
ซึ่งคำพระยานมาไม่ชอบด้วย ทำนองคลองวินิจฉัย คำ
นายพลอภัยกับคำเจ้าอิกรณวิจักจันทโรสโมสพระยานโจทก์
ฟังได้เป็นยุติว่า ที่พิพาทเป็นที่ฆ่าข้าววัด และที่ชาน

ที่วัดอ่างปลกครองปรบักนี้ไม่ได้ ๑๑๑

ถนนลงทำนน้ำของวัด มีสเตอร์จีนแกลได้เข้าวัดปลุกโรง
ครวก่อนชายให้จำเลย และที่เข้าจำเลยเข้าวัดปลุก
กันไม้และที่วิ่งออกมา จนกระทั่งฐานพระเจ็ดยี่ข้าง
อีก ๑ คอก พระยานโหดก็เคยเก็บค่าเช่า จำเลยเคย
ใช้ให้เป็นทีแน่นอน พระยานจำเลยมีตัวเองกับโดนค
หน้าทีจำเลยอาจสยให้กระ้างได้ว่าชื่อมาจริงเท่าไรด้วย
เนื้อที่ตารางวา แต่จำเลยไม่ปรารถนาสยให้ชาว ถ้า
แสดกหนังสือสำหรับที่เก่าออกมาแล้ว จะร่อยว่าการ
รุกถ้าก็จะแจ้งซัดคัดกระบวนความ คคืนโหดพิศุน
พอสมฟ้องแล้ว ฟังได้ว่าจำเลยนำพนักงานวังวัดรุก
ถ้าที่วัดทั้ง ๒ คำนจริง และที่ขริณสงฆ์มีกฎหมาย
ห้ามมิให้ ใครถือเอา โภคอำนาจปกครองเป็นปรบักนี้ได้
ศาลล่างหีบยกเอาค่าเจ้าอธิการซึ่งคอบค่าซัด ตามว่า
เงินที่นายพลอพระยานไปเก็บจากจำเลยมานั้น จะเป็น
เงินสำหรับค่าเช่าหรือออกช่วยในการปลงศพเจ้าอธิการ
องค์เก่าไม่ว่าเป็นทางสงสย ให้เป็นประโยชน์แก่
จำเลยนี้ไม่มีชอบ เพราะฉะนั้น ประเด็นที่โหดก็สยได้ว่า

๑๑๒ ประชุมวินิจฉัยอภินิหาร ๗ ภาค ๔

จำเลยได้เคยเสียบคำเข้ายื่นยอม ทักสำนวนจำเลยได้ สัน
กรรมการยังพิจารณาด้วยความพิรุธได้อีกกระทงหนึ่ง ที่
แผนที่ทำขึ้นสำหรับคดีนี้ ศาลสั่งให้ ทักคำนวณเนื้อที่
ในโฉนดลงอยู่ให้รู้ ที่มาน้อย พนักงานเกษตรชาติซึ่ง
ว่ายากมากไม่ทำขึ้นมา และไม่มีใครในศาลล่างที่จะนึก
ว่าเนื้อที่ในแผนที่นั้นวัดได้เท่าใด ะมากหรือน้อยกว่า
จำนวน ๒๔๐ ตารางวาที่ไว้โฉนดจำเลย เมื่อได้
ลองคำนวณดูแต่หลาย ๆ ก็เห็นได้ว่าเนื้อที่ในแผนที่
ครั้งนั้นยังกลับเกินออกไปอีกหลายสิบตารางวา จำเลยจะ
ได้ที่ตกลงมาจากท้องฟ้า หรือได้มาจากรุกพื้นดินข้าง
เคียง พิจารณาแต่เท่านั้นก็เห็นเหตุหรือประกอบคดี
โรคทักได้อีกประการหนึ่ง ฎีกาโรคทักฟังขึ้นด้วยเหตุ
ฉนั้น ให้ยกคำพิพากษาศาลล่างทั้ง ๒ ซึ่งปรักยามา
ไม่ชอบด้วยทางพิจารณานั้นเสีย ให้จำเลยแพคดี
ซึ่งขาดทักสินให้ขี้ได้จำเลยออกจากทักคืนตามแผนที่
ได้ยื่นตั้งเท่าที่โรคทักฟ้อง ให้แก่ โฉนดหลวงสุนทร-

ทิวต้อ้างปกครองปรนัษณ์ไม้ไต้ ๑๑๓

โทษำเลยสกลนเพียงนั้ ให้จำเลยใช้คำดูจา
ธรรมเนียมและคำทนายความอย่างสูงแทน โงทกักลอด
ทุกศาล.

อธิบดีเกำทรงขั้วรักษาไว้.

พระบานรเนติบัญญัติ

พระยาเกษมศุขการี

พระยาพิพากษาสัตยาธิปตัย

๑๑๔ ประชุมวินิจฉัยด้วยอักษรณ์ ฯ ภาค ๕

มฤตคกพระทีไคเมอบวช

คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๐๔

วันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๖๑

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้กรมการ
ตรวจปรึกษารฎีกาโทษ

คดีแพ่ง { กรมอัยการว่าต่างกระทรวงอรรถการ โทษที่
นายหญิงผู้ปกครองนายใช้ชาย ๑๘ ปี จำเลย

โทษที่ฟ้องต่อศาลแพ่งหาว่าพระภิกษุหุ่่นวัดสระเกศ
ได้ถึงมรณภาพเมื่อวันที่ ๑๔ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๕
พระภิกษุหุ่่น มีที่ บ้านเรอนสวนคำชลปฐมวันโดนคแผน
ที่ ๗ ๑๘๘๗ ราคา ๗,๐๐๐ บาท นายใช้จำเลยได้ยื่น
เรื่อง รว ท่อกระทรวงเกษตร อ้างตนว่าเป็น ผู้รับทรัพย์
มฤตคก เป็นเหตุชักขวางแก่กระทรวงอรรถการที่ระ
ขอโอนโดนคที่นี้เป็นของสงฆ์ โทษที่ฟ้องขอให้ห้าม
จำเลยอย่าให้ชักขวางในที่ บ้านเรอนสวนรายนี้ และขอ
ให้พิพากษาให้ ที่ บ้านเรอนสวนราย นี้เป็นของพระสงฆ์
วัดสระเกศตามกฎหมาย.

จำเลยให้การว่าเมื่อเวลาก่อนหน้าพระภิกษุหฺร่นะ
มรณภาพ พระภิกษุหฺร่นไค้อุทิศทรัพย์เป็นทานแก่
คนทั้งหลาย ส่วนที่ข้านเรือนสวนรายน้พระภิกษุหฺร่น
ไค้ซื้อและสร้างไว้เป็นทรัพย์ส่วนตัวและไค้อุทิศให้เป็น
ทานแก่จำเลยพร้อมทั้งหน้า โฉนด ในเวลานั้นไค้มี
พระยานจกทมาขยันที่กถ้อยคำของพระภิกษุหฺร่นไว้ด้วย
แต่ในเวลานี้ขงคนหาหนังสือขยันทกน้นไม่พบ ครั้นเมื่อ
พระภิกษุหฺร่นถึงมรณภาพแล้ว จำเลยไค้เข้าปกครอง
ที่ข้านเรือนสวนรายน้มา จำเลยควรไค้รับกรรมสิทธิ์
ตาม ความขุติธรรม และ กฎที่มายลัษณะ มฤคกขท
ที่ ๓๖.

ศาลแพ่งเห็นว่าไม่ควรสืบพระยานขุคกถ้อยคำไป คง
สืบแก่สรรพตหนังสือที่โจทก์อ้างมาในคดี ปรีกษาว่า
ที่ข้านเรือนสวน รายน้พระภิกษุหฺร่นไค้ซื้อไว้เป็นทรัพย์
ส่วนตัวแน่ แต่จะฟังว่าเขอไค้ยกทรัพย์น้นให้แก่จำเลย
แล้วยังไม่ไค้ เพราะที่กินรายน้มี โฉนดแผนที่ขงไม่ไค้
โฉนหรือทำพินัยกรรมขกให้แก่กันโดยถูกต้องตามกฎ-

๑๑๖ ประชุมวินิจฉัยอักษรณ์ ๑ ภาค ๔

หมาย ทั้งจำเลยสืบไม่ไ้ความจริงว่าพระภิกษุหฺร่น
โคปุคยภได้แก่จำเลยถึงข้อต่อสู้ แต่กระนั้นศาลแพ่งยัง
เห็นว่าคดีมีขั้ญหาว่าจำเลยผู้ ไม่ใช้ ญาติ ของพระภิกษุ
หฺร่นมาแย้งเขามตุคกเช่นนี้ ผู้ โทจะเป็นผู้ มีอำนาจฟ้อง
ร้องจำเลยไ้ เพราะกฎหมายลักษณะมตุคกบทที่ ๓๖
มีปรากฏว่า “ภิกษุรุคิจากอาคมภาพ และคฤหัสถ์
จะขึ้นเอาทรัพย์สินมตุคกนั้นไม่ไ้” เหตุว่าเขาคำขุญไ้
แก่เจ้าภิกษุ เป็นของอยู่ในอารามทวนแล้ว ฯลฯ ผู้ โค
จะว่ากล่าวเขา ท่านว่ามีโคโดย” ศาลแพ่งเห็นว่าบท
กฎหมายกล่าวมาคั้งนี้เป็นกฎหมายที่ไ้แยกใช้ ไ้ ๒
ประเภท คือถ้าทรัพย์สินเป็นของพระอารามไ้ กระทบวง
ธรรมการก็มีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องร้องคดีนี้ไ้ ถ้า
ทรัพย์สินนี้ไม่ใช้ส่วนของพระอาราม กระทบวงธรรมการ
ก็ไม่มีอำนาจเป็นโจทก์ อำนาจนี้ย่อมจะตกอยู่แก่ญาติ
ผู้ควรรับทรัพย์สินมตุคกของพระภิกษุหฺร่นจะเรียกร้อง แต่
ทรัพย์สินที่ โจทก์ ทา ใน คดีนี้พระภิกษุ หฺร่น ไ้ ขอไว้ จาก
นางขุเมอศก ๑๒๗ ในหนังสือขามว่า “นายหฺร่น

เป็นผู้ซื้อ” ภายหลังพระภิกษุหุ่่นไค้ขอโดนคแผนที
 ในโดนคแผนทีลงชื่อว่ “นายหุ่่น” เป็นผู้ถือ
 ถวรมตีกัเช่นอย่างหน้งถือชาย คาลแพ่งเห็นว่ทรวพิช
 ราชันหรือผลประโยชน์แห่งทรวพิชราชัน พระภิกษุหุ่่น
 ไม่ไค้ยกให้ไว้ ในพระอาราม เป็นทรวพิชส่วนตัวของ
 พระภิกษุหุ่่น เมื่อพระภิกษุหุ่่นถึงมรณภาพ มี
 นางวิกรมารดาและพี่ของพระภิกษุหุ่่นซึ่งเป็นผู้ควรรับ
 ทรวพิชมฤคกแต่อยากจะได้รัยอยู่ กระทรวงธรรมการ
 ไม่มีอำนาจที่จะไค้ทรวพิชราชัน และศาลแพ่งเห็นท้อไป
 ว่ แม้แต่ที่ดินที่มีผู้ถวายพระภิกษุสงฆ์ แต่ไม่ปรากฏ
 ว่ไค้ถวายไว้ ในพระอารามแล้ว ศาลยังถือว่เป็น
 ทรวพิชส่วนตัวบุคคล ให้แบ่งมฤคกแก่ญาติผู้ควรได้
 ส่วน ดังปรากฏในฎีกาที ๕๙๔ ปี ๑๒๓ และท
 ๕๕๖ ปี ๑๒๙ อาศัยเหตุนี้ศาลแพ่งจึงพิพากษาให้
 ยกฟ้องกระทรวงธรรมการโจทก์ เพราะว่ไม่มีอำนาจ
 ฟ้องและให้เสียค่าธรรมเนียมกับค่าทนายความ ๒๐๐-
 ยากแทนจำเลย.

๑๑๘ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ๗ ภาค ๔

กระทรวงธรรมการอุทธรณ์ศาลอุทธรณ์เห็นว่าตาม
กฎหมายลักษณะมฤคกบทที่ ๓๖ ศาลแพ่งไต่ข้อขยาย
ความ ประสงค์ แห่ง บทกฎหมายไว้ โดย ถูก ต้อง แล้ว
จึงปรึกษาทนายศาลแพ่ง ให้ยกฟ้องอุทธรณ์ของ
กระทรวงธรรมการโจทก์เสีย ค่าธรรมเนียมในชั้นศาล
อุทธรณ์ให้เป็นพับแก่โจทก์.

กระทรวงธรรมการโจทก์ทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกา
กรรมการศาลฎีกาได้ประชุมปรึกษาคดีนี้ และ
ฟังการมทนายโจทก์จำเลยไต่แย้งแถลงคดีตลอดแล้ว
เห็นพร้อมกันว่าวิธีที่ศาลล่างวินิจฉัยกฎหมายลักษณะ
มฤคกบทที่ ๓๖ แย้งแยกทรัพย์สินออกเป็น ๒ ประเภท
ว่าประเภท ๑ เป็นทรัพย์สินส่วนตัวของภิกษุอีก ประเภท ๑
เป็นทรัพย์สินของอารามนั้น ไม่ต้องด้วยความเห็นของ
ศาลฎีกานี้เลย เพราะกฎหมายลักษณะมฤคกบทนี้
มีความว่า “ภิกษุ^๑คิจากธาคมภาพ และคฤหัสถ์
ระ^๒บนเอาทรัพย์สินมฤคกบทนั้นมิได้ เหตุว่าเขาเจตนา
ทำบุญให้แก่เจ้าภิกษุ เป็น ของ อยู่ ในอารามท่าน

มฤคกพระที่ใต้เมือบวช ๑๑๕

แล้ว ถ้าเจ้าภิกษุถือไว้ให้ท่านแก่คฤหัสถ์ ๆ จึงรับ
ท่านท่านได้ อนึ่งถ้าคฤหัสถ์มรณภาพ บิคามารคา
ญาคัพพังโงเป็นเจ้าภิกษุอยู่ในสิกขาบทแล้ว จะรับเอา
ทรัพย์สินมฤคกคฤหัสถ์นั้นมิได้ เหตุว่าเป็นบุตรพระเจ้า
แล้ว ถ้าคฤหัสถ์ผู้มรณภาพนั้นถือไว้ด้วยสวัสดิญาณ-
กทรัพย์สิน และอวิญญาณกทรัพย์สินแก่เจ้าภิกษุผู้เป็นญาติ
พี่น้องลูกหลาน จึงรับเอาทรัพย์สินทั้งนั้นเป็นของเจ้าภิกษุ
ได้ ถ้าเจ้าภิกษุติดจากอาคมภาพ ทรัพย์สินนั้นคงเป็น
ของในอาราม ผู้ใดระกล่าวเอาท่านว่ามีได้โดย”
ดังนี้ ตามกฎหมายซึ่งได้กล่าวมาแล้วนี้ และทรัพย์สิน
รายพิพาทนั้นภิกษุหฺร่นได้ มีขึ้นในระหว่างเป็นภิกษุภาพ
เมื่อได้ พิเคราะห์ตาม คติ บทแล้ว ไม่น่าสงสัยว่า ทรัพย์สิน
รายนี้จะไม่ตกแก่พระอาราม เพราะมีข้อความชัดเจน
ทั้งในตอนต้นและตอนปลายรวมความไว้ว่าถ้าภิกษุมร-
ณภาพ คฤหัสถ์จะรับเอาทรัพย์สินมฤคกนั้นมิได้ ให้
ทรัพย์สินเป็นของพระอาราม การที่ศาล่างวินิจฉัยทรัพย์สิน
ซึ่งมีขึ้นในระหว่างเป็นภิกษุแยกออกว่าไม่เป็นทรัพย์สินของ

หมคอาญ 18/04/2565

๑๒๐ ประชุมวินิจฉัยข้ออิกรณ ๑ ภาค ๔

พระอารามนั้น หากได้มีทวิบทกกฎหมายในตอนที่ไหนไม่
ส่วนทวิบทที่พิพาทในเรื่องนี้ แม้หนังสือสำคัญเช่น
หนังสือชื่อและ โฉนดแผนที่จะลงนามว่า “ นายหรั่ง ”
ซึ่งเป็นนามของภิกษุที่สถักักดิ์ แต่คำว่า “ นายหรั่ง ” นี้
ก็เป็นคน ๆ เกิดวักขพระภิกษุหรั่งนั่นเอง เมื่อคน ๆ
เกี่ยวใช้ ชื่อของตนเป็นหลายชื่อครั้งนั้น ไม่เป็นการ
แปลกแปลกอะไร เพราะฉะนั้นคำที่ว่านายหรั่งหรือ
ภิกษุหรั่งในหนังสือสำคัญจึงไม่เป็นบัญญัติชื่อเคลือบแฝง
ต่ำทรยศกัน ต้องพึงว่าเป็นทวิบทของภิกษุหรั่งผู้มรด-
กาทอยู่นั่นเอง เมื่อภิกษุหรั่งมรดกาททวิบทมรดก
ก็ต้องจดเป็น ของพระอารามตามกฎหมายที่ไว้กล่าว
ข้างต้น.

อนึ่งข้อที่ศาลล่างอ้างด้วยว่าฎีกาที่ ๕๙๕ ปี ๑๒๓
และที่ ๕๙๖ ปี ๑๒๓ ซึ่งเทียบเคียงนั้น ศาลฎีกา
เห็นว่าอุปความทวิบทกับคดีนี้ไม่ เพราะคดีที่ ๕๙๕ ปี
๑๒๓ นั้นเป็นเรื่องพระจีนซึ่งเรียกว่านักพรตทวิบทใช้พระ
ภิกษุสงฆ์ไม่ ส่วนคดีทวิบทที่ ๕๙๖ ปี ๑๒๓ นั้น

ทรพีที่พิพาทไค้ มีอยู่ก่อนบวช เมื่อระบวชไค้ฝัก
ญาติไว้ และทั้งกระทรวงธรรมการก็หาไค้เกี่ยวข้อง
เป็นคู่ความด้วยไม่ อาศัยเหตุดังกล่าวมานี้ศาลฎีกา
เห็นว่าทรพีรายพิพาทนั้นคงตกเป็นของ พระอารามตาม
กฎหมายลักษณะมฤคกบทที่ ๓๖ กระทรวงธรรมการ
มีอำนาจฟ้องไค้ จึงพิพากษาให้ทรพีรายพิพาทนั้นเป็น
ของสงฆ์วัดสระเกศและให้ยกค่าพิพาทษาของศาลล่าง
เสีย ให้จำเลยเสียค่าธรรมเนียมแทนโจทก์ฝ่ายเดียว
และค่าทนายความ ๓ ศาลเป็นเงิน ๖๐๐ บาท.

ส่วนคำร้องของนายช้อยซึ่งมาขึ้นในชั้นศาลฎีกา
ร้องขอรับมฤคกของพระภิกษุหุ่่นั้นนั้น ให้ยก เสีย ด้วย
เหมือนกัน.

พระยาภุคติกานกรณกิจ
พระยาจักรपालเสวีสีลวิสุทธ
พระยานเรนดิบัญญัติ
พระยาเกษมสุขการ
พระยาพิพาทษาสัตยาธิปัตย์
ม. ชีเนยล

หาว่าหมิ่นประมาทและแจ้งความเท็จ

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๒๓
๖๒๔
๖๒๕

วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๖๑

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการ
ตรวจปรึกษาฎีกาโจทก์

คดีอาญา { นางสาวพร้อม นายมาก โจทก์
นายพัก นายยู นายไข นายนิ่ม จำเลย

คดีทั้ง ๓ ส่วนวนนี้เนื่องจากมูลเหตุอันเดียวกัน

ในส่วนวนที่ ๑ และที่ ๒ นางสาวพร้อมและนายมาก
ต่างฟ้องกล่าวโทษจำเลยมีข้อความต้อกันว่า เมื่อ
วันที่ ๑๙-๒๒-๒๔ และ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๘

นายพักจำเลยได้ใส่ความและนำความเท็จไปแจ้งต่อ
ท่านเจ้าคณะแขวงวิคทรงธรรม และเจ้าคณะจังหวัด
จังหวัดพระประแดงว่า นายมากโจทก์ ขณะที่เป็น
ภิกษุได้ร่วมรักสังวาสกับนางสาวพร้อม และให้นายไข
นายยู นายนิ่มจำเลย ใจใส่ความหรือกล่าวความเท็จ

หาว่าหมิ่นประมาทและแจ้งความเท็จ ๑๒๓

เป็นพยานเรื่องนี้ต่อเจ้าคณะหมวด ข้อความที่กล่าว
นั้นไม่มีมูลความจริง ทำให้โจทก์ทั้ง ๒ ได้รับความ
เสียหายโดยเจตนาร้ายของจำเลยทั้ง ๕ คน จึงขอให้
ลงโทษตามกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๑๑๘-๑๕๘
๑๕๙-๒๒๖-๒๘๒-๒๘๔-๖๔-๖๕-๑๗๔ และใน
จำนวนที่ ๓ นางสาวพร้อมผู้เกี่ยวข้องเรียกค่าเสียหาย
เป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท.

จำเลยทั้ง ๕ คนต่อสู้ว่า ข้อความที่กล่าวเป็น
ความจริง.

ศาลจังหวัดพระประแดงพิจารณาคำพิพากษาว่า จำเลย
กระทำผิดซึ่งควรถูกกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๑๕๙
และ ๒๘๒ ให้ลงโทษจำคุกจำเลยคนละ ๓ เดือน
และให้จำเลยเสียค่าเสียหายให้นางสาวพร้อมโจทก์
๑๐๐ บาท.

จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์กรุงเทพ ฯ พิพากษา
ว่าจำเลยไม่มีความผิด โดยอ้างกฎหมายลักษณะ
อาญามาตรา ๒๘๓-๒๘๔-๒๘๕ ว่าคดีไม่เป็น

๑๒๔ ประชมนิพนธ์ข้อวิจารณ์ ๑ ภาค ๔

หมิ่นประมาท และเห็นว่าคดีของโจทก์ไม่ได้มีความจำ
จำเลยได้แถลงฟ้องเท็จหรือเบิกความเท็จ จึงให้ยกคำ
พิพากษาศาลจังหวัดพระประแดงและยกฟ้องโจทก์ทั้ง
๒ ส่วนวน ให้โจทก์เสียค่าธรรมเนียมค่าทนายแทน
จำเลย.

โจทก์ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา.

กรมการศาลฎีกาได้ประชุมปรึกษาคดีนี้ ได้
ความตามทางพิจารณาว่า ข้อความที่โจทก์กล่าวหาว่า
จำเลยได้ความ โจทก์นั้น เป็นข้อความเกี่ยวกับความ
ประพฤติกะหว่างนางสาวพร้อมกับนายมาดโจทก์ ขณะ
ที่เป็นภิกษุอยู่ที่วัดทองแก้ว จังหวัดพระประแดง และ
เป็นข้อความซึ่งนายพักจำเลยได้ทำหนังสือฟ้อง หรือ
ร้องเรียนต่อเจ้าคณะแขวง เจ้าคณะจังหวัด และจำเลย
อีก ๓ คนนั้นได้ ไปเบิกความเป็นพยานต่อเจ้าคณะ
หมวดคณิศเป็นเจ้าอาวาสวัดทองแก้ว ตามข้อความที่
นายพักกล่าวหาจริง จึงมีประเด็นข้อแรกที่จะต้อง
พิจารณาคือ ในกรณีจำเลยกระทำไปนั้น คดีจะเข้า

หาว่าหมิ่นประมาทและแจ้งความเท็จ ๑๒๕

ในความผิดฐานหมิ่นประมาทตามกฎหมายหรือไม่ ถ้า
คดีไม่เป็นหมิ่นประมาท จึงมีข้อเท็จจริงพิจารณาต่อไป
ว่า จำเลยมีความผิดฐานฟ้องเท็จหรือแจ้งความเท็จ
ดังใดหรือไม่ ความผิดที่โจทก์กล่าวในฟ้อง
นอกจาก ๒ ประเภทนี้ เป็นอันไม่มีมูลเลย เพราะ
หลักฐานพยานไม่ปรากฏถึง

ในความผิด ๒ ประเภทที่ว่ามานั้น ควรกล่าวถึงใน
ชั้นต้นว่า มีข้อสำคัญที่คงกันด้วยหน้าหน้าสืบ คือถ้า
วินิจฉัยว่าคดีเข้าในลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาท
เมื่อโจทก์นำสืบได้ความว่าจำเลยได้เป็นผู้เขียนหรือ
แสดงข้อความที่เป็นหมิ่นประมาทตามกฎหมายลักษณะ
อาญามาตรา ๒๘๒ แล้ว ต่อไปเป็นหน้าที่ของจำเลยจะ
ต้องหาข้อแก้ตัวโดยชอบด้วยกฎหมาย และโจทก์ไม่
จำเป็นจะต้องสืบให้ปรากฏว่าข้อความที่จำเลยกล่าวหรือ
แสดงออกนั้นเป็นความเท็จ หรือว่าจำเลยได้กล่าวโดย
รู้ว่าเป็นความเท็จ แต่ถ้าคดีเข้าในประเภทความผิด
ฐานฟ้องเท็จหรือแจ้งความเท็จ ตามกฎหมายลักษณะ

๑๒๖ ประชมนิพนธ์อักษรณี ๆ ภาค ๕

อาญามาตรา ๑๕๘-๑๕๙ หรือมาตรา ๑๑๘ แล้ว
หน้าที่ของ โทกก็จะต้องนำสืบให้ ใ้กับความประจบพร้อม
ว่าข้อความที่จำเลยนำไปฟ้องร้องหรือแจ้งความเบ้คเผย
ชนั้นเป็นความเท็จ และจำเลยได้กระทำไปโดยรู้ว่
เป็นเท็จ คคิของโทกจึงจะมวิบุรณลงโทษจำเลยได้.

กรรมการศาลฎีกาได้พิเคราะห์บทกฎหมายลักษณะ
อาญาว่าด้วยความผิดฐานหมิ่นประมาท คือประมวล
กฎหมายอาญาส่วนที่ ๘ หมวดที่ ๓ เห็นพร้อมกันว่า
คดีที่โทกกล่าวหาจำเลยในเรื่องนี้ไม่ต้องด้วยลักษณะ
ความหมิ่นประมาทตามกฎหมาย เพราะข้อความที่
จำเลยได้กล่าวถึงโทกนั้น เป็นข้อความที่จำเลยมี
หน้าที่กล่าวตามกฎหมาย และได้กล่าวต่อผู้มีอำนาจ
และหน้าที่รับคำกล่าวหาเช่นนั้น กล่าวคือเป็นข้อความ
หว่านายมากโทก ขณะที่เ็นพระสงฆ์ประพฤติการ
อนาจารกับนางสาวพร้อมโทก หน้าที่ของบุคคลที่จะ
ว่ากล่าวร้องเรียนในเมื่อได้เห็นพระสงฆ์กระทำผิด
สมควร ไม่ต้องด้วยพระวินัยบัญญัติ เป็นหน้าที่อัน

หาว่าหมิ่นประมาทและแจ้งความเท็จ ๑๒๗

กฎหมายคุ้มครองหมายไว้แก่บุคคลทั่วไป มิได้เจาะจง
เฉพาะคนใดที่จะกล่าวได้ทั้งปรากฏในกฎหมายพระสงฆ์
กฎที่ ๘ และในกฎหมายว่าด้วยการคณะสงฆ์ที่ได้ออก
ออกข้อ ๆ มาในภายหลังก็มีข้อความให้เห็นเป็นอัน
เกี่ยวกัน แต่จะเห็นโทษที่หนักที่สุดในพระราชบัญญัติ
รัชกาลที่ ๕ ลงวันเสาร์แรมสี่สามค่ำเดือน ๓ ปี
เบญจศกศักราช ๑๒๑๕ ว่าด้วยห้ามคดีที่ไม่ให้
สมคณิกษสามเณรประพฤติอนาจารทุจริต ซึ่งมี
ยังค้ำว่าผู้^๕ที่เห็นกัก^๕ ผู้^๕ที่รู้ (ถึงแม้ ไม่เห็นเอง) กัก^๕
ว่ากณิกษสามเณรประพฤติการอนาจาร ถ้าไม่นำความ
ว่ากล่าว ให้อภัยโทษกัน จึงเห็นได้ว่าหน้าที่นายพัก
จำเลยนำความไปฟ้องต่อเจ้าคณะแขวง เจ้าคณะจังหวัด
กัก^๕ หรือการที่จำเลยอื่น ๆ ไปเบิกความต่อเจ้าคณะ
หมวกผู้^๕เป็นเจ้าอาวาสผู้พิจารณากรณี^๕ที่นายพักกล่าวหา
กัก^๕ เป็นกรณีที่จำเลยทำตามหน้าที่อันกฎหมายยังค้ำ
ทรงสน ส่วน^๕ที่ว่าด้วยผู้^๕รับคำกล่าวหาหรือรับคำ
เบิกความของจำเลยนั้นแล้ว เจ้าคณะแขวง เจ้าคณะ

๑๒๘ ประชุมวินิจฉัยข้ออภิธรรม ๑ ภาค ๔

จังหวัดและเจ้าคณะหมวดผู้เป็นเจ้าอาวาสเหล่านั้น เป็น
ผู้มีอำนาจและหน้าที่ซึ่งบัญญัติว่ากล่าวพระภิกษุที่
เกี่ยวข้องกับภิกษุสามเณร อันอยู่ในสังกัดแห่งพระอาราม
หรือแขวงหรือจังหวัดนั้น ๆ ตามพระราชบัญญัติ
ปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ เพราะฉะนั้นกรรมการ
ศาลฎีกาจึงเห็นว่าภิกษาที่จำเลยฟ้องกล่าวโทษและเบิก
ความเป็นพระยานในเรือนั้น ไม่มีความผิดฐานหมิ่น
ประมาทตามกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๒๘๒
อนุโลมตามหลักแห่งข้อความที่ยกเว้นไว้ในมาตรา
๒๘๕ นั้น.

เมื่อคดีไม่เป็นหมิ่นประมาทคดีแล้ว ฟ้องของ
โจทก์ที่ยังระงะระไค้ต่อไปก็ตั้งอาศัยบทความลักษณะ
ฟ้องเท็จหรือแจ้งความเท็จดังกล่าวข้างต้น แต่ได้กล่าว
แล้วว่าในความผิดฐานฟ้องเท็จหรือแจ้งความเท็จนี้
หน้าที่โจทก์จะต้องเสียให้ ให้ความว่าจำเลยได้มีเจตนา
ร้ายนำข้อความที่รู้ว่าเป็นเท็จมากล่าวหา การ
วินิจฉัยประเด็นข้อนี้ ต้องพิจารณาตามหลักฐานพระยาน

หาว่าหมิ่นประมาทและแจ้งความเท็จ ๑๒๕

ของโจทก์จำเลยที่นำสืบ กรรมการศาลฎีกาได้ตรวจ
หลักฐานพระยานตลอดจนถ้อยคำสำนวนในเรื่องที่
นายฟ้องกล่าวโทษโจทก์คือเจ้าคณะฝ่ายพุทธจักร คง
ปรากฏว่า เจ้าคณะผู้ตัดสินเห็นว่าหลักฐานยังไม่พอ
ที่จะชี้ขาดว่านายมาก โจทก์ได้ทำผิดทั้งกล่าวหาของ
พวกจำเลย ให้ยกข้อหาเสีย แต่ก็ยังได้ความข้อไปว่า
ความประพฤติของนายมาก โจทก์ขณะที่เป็นภิกษุมี
มลทินอยู่บ้าง อย่างไรก็ดีกรรมการศาลฎีกาเห็นว่า
คดีที่ได้ความเพียงว่ามีผู้ฟ้องร้องกล่าวหาและเบิกความ
ว่าผู้อื่นทำผิด และผู้พิจารณาเห็นว่าหลักฐานยังไม่
พอจึงให้ยกข้อหาเสีย เพียงเท่านั้นยังไม่พอที่จะลง
โทษผู้ฟ้องหรือผู้เบิกความในฐานะฟ้องเท็จ หรือ
แจ้งความเท็จหรือเป็นพระยานเท็จได้ นอกจากถ้อยคำ
สำนวนเหล่านี้ พระยานบุคคลที่โจทก์นำสืบก็มีแต่โจทก์
ทั้ง ๒ ถิ่นนางจียมารคานางสาวพร้อม โจทก์เบิกความ
ปฏิเสธข้อความที่จำเลยกล่าวหาทั้งที่ได้เบิกไว้ในสำนวน
ที่นายพุทธจักรได้ พิจารณาถึงกล่าวแล้ว ถิ่นมีข้อความ

๑๓๐ ประชุมวินิจฉัยข้ออิทธิฤทธิ์ ๑ ภาค ๕

ที่จะพยายามจะให้ปรากฏว่า พวกจำเลยนี้มีสาเหตุอยู่
กึ่งโทกหรือพวกห้องของโทก แต่กรรมการศาล
ฎีกาเห็นว่าคำพระยานเหล่านี้ ก็ยังไม่เพียงพอที่จะชี้ขาด
จำเลยได้มีเจตนาร้ายแก่ลงนำความเท็จมากด่าว่าหา
หรือเบียดความ ทั้งที่ศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยคำพระยาน
ในชั้นนี้มาถูกต้องแล้ว กติของโทกไม่มีทางที่จะให้
ลงโทษจำเลยได้ ข้อชี้ขาดของศาลอุทธรณ์ให้ยกคำ
พิพากษาศาลจังหวัดพระประแดงและยกฟ้อง โทกนี้
กรรมการศาลฎีกาเห็นชอบด้วย.

จึงพร้อมกันพิพากษาที่ขัณฑ์ศาลอุทธรณ์ให้ยกฎีกา
โทกเสีย ให้นำสาวพร้อมโทกเสียค่าทนายชั้น
ฎีกาแทนจำเลย ๕๐ บาท.

พระยาเทพวิฑูรพหลศรดาบตี
พระยานรเนติบัญญัติ
พระยาพิพากษาสัตยาธิปัตย์

๑๓๒ ประชุมวินิจฉัยข้อคดี ๑ ภาค ๔

อำเภอชอกไชย กองเงินอัคราใต้ จำเลย ๆ เข้าใจว่าไม่
ต้องเป็นทหารแล้ว.

ศาลพระราชอาณาพิหารณาฟังว่า จำเลยที่ติดเลี้ยง
ไม่ไช่ให้พนักงานคัดเลือกตามกำหนด จำเลยมี
ความผิดตามพระราชบัญญัติเกณฑ์ทหาร พ.ศ.๒๔๖๐
แต่พนักงานอำเภอชอกไชย สำคัญกองเงินอัคราเหนือ
ล้ำเข้ามาในกำหนดเกณฑ์ อาจจะทำให้จำเลยลง
โทษข้างเล็กน้อย ศาลมีความกรุณาให้รอการลงอาญา
จำเลยได้ พิจารณาให้วางโทษจำเลย ๑ ปี แต่ให้
รอการลงอาญาจำเลยไว้ตามมาตรา ๔๑-๔๒.

โทษก็อุทธรณ์ว่าไม่ควรรอการลงอาญาจำเลย ศาล
อุทธรณ์กรุงเทพ ฯ ฟังข้อเท็จจริงว่า จำเลยได้มาขึ้น
ทะเบียนและได้ลงชื่อรับวันกำหนดคัดเลือกแล้ว แต่
ก่อนถึงวันกำหนดคัดเลือกอำเภอเรียกจำเลยไปที่อำเภอ
ไค้มอชไชย สำคัญกองเงินอัคราใต้จำเลยไป ครั้นถึง
วันคัดเลือกจำเลยจึงมิได้ ไปตามกำหนดดังนี้ เห็นว่า
การที่อำเภอไค้มอชไชยกองเงินให้จำเลยไป แต่มิได้

ชี้แจงให้จำเลยเข้าใจว่า ต้องมาให้พนักงานคัดเลือก
 ในวันกำหนดคนที่จะเกณฑ์นั้น อาจเป็นข้อที่ให้จำเลยเข้าใจ
 ผิดไปว่า พนักงานได้คัดเลือกแล้วจึงออกใบของเกิน
 ให้เป็นอันไม่ ต้องไปให้คัดเลือก ตามวันกำหนดคนนั้นอีก
 ก็ได้ ทั้งตามกิริยาที่จำเลยได้ปฏิบัติต่ออำเภอมาแล้ว
 ก็ปรากฏว่าจำเลยได้ ไปขึ้นทะเบียนและไปรับใบของเกิน
 ตามกำหนดที่อำเภอเรียกตลอดมา มิได้ มีการหลีกเลี่ยง
 อย่างใดเลย และในใบของเกินที่จำเลยรับมานั้น
 มีชื่อบังคับอยู่ข้างหลัง ๗ ชื่อ แต่ชื่อ ๔ มีว่า “ถ้า
 ทหารกองประจำการจากจำนวนต้องเข้ารับราชการตาม
 ที่ระสังเรียก ” เช่นนี้อาจให้จำเลยเข้าใจไปว่าเมื่อได้รับ
 ใบของเกินมาแล้ว ถ้าจะเรียกเข้าประจำการเมื่อใด
 พนักงานคงออกหมายนัดให้ รู้ อีกชั้นหนึ่ง มีเหตุผล
 ซึ่งควรจำเลยเข้าใจผิดได้เช่นนั้น ข้อต่อสู้ของจำเลยที่
 ว่าชานักโดยเข้าใจผิดจึงพ้นจน เมื่อจำเลยไม่ได้ไป
 ตามนัดโดยไม่มีเหตุหลีกเลี่ยง จำเลยก็ยังไม่ควร
 มีความผิด จึงพิพากษาให้กลับคำพิพากษาเดิม ให้
 ยกฟ้องโทษที่ปล่อยจำเลยไป

หมุดอายุ 18/04/2565

๑๓๔ ประชุมวินิจฉัยข้ออิกรณ ๑ ภาค ๔

โทษกัณฑ์เกล้า ๆ ถวายฎีกา.

กรมการศาลฎีกาได้ประชุมปรึกษาคัดค้านตลอดแล้ว เห็นว่าทาง พิจารณาตาม ซึ่งศาล อทธรณ์วินิจฉัยมานั้น พังได้ว่ากรณีที่จำเลยไม่ได้ ไปให้พนักงานคัดเลือกตาม กำหนดนั้น เป็นด้วยจำเลยได้ รับใบกองเกินอัตรา มาในเวลาก่อนวันกำหนด จึงกระทำให้จำเลยเข้าไป ผิดไปทั้งข้อต่อสู้ของจำเลย ๆ หากได้ มีเจตนาที่จะหลีกเลี่ยงไม่ไปให้พนักงานคัดเลือกเป็นทนายไม่ เข้าท ลักษณะอาญามาตรา ๔๓ ท่านว่าต่อสู้โดยกระทำโดย เจตนาผู้นั้นจึงควรรับโทษ ถ้าและมันมิได้ มีใจเจตนา ที่จะกระทำ ท่านว่าอย่าให้ลงอาญาแก่มันเลย ข้อ ความกัณฑ์กฎหมายดังนี้ จึงเห็นว่าที่ศาลอทธรณ์พิพากษา มานั้นชอบด้วยรูปความแล้ว ให้ยกฎีกาโทษกัณฑ์เสีย.

วันที่ ๑๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๖๒

พระยาเกษมสุขการี

พระยานครโกษาพิเศษ

พระยาเทพวิฑูร

มฤตคพระที่โตเมอบวช

คำพิพากษาที่ ๒๒๔ พุทธศักราช ๒๔๖๓

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการ
ตรวจฎีกาโจทก์จำเลย อุทธรณ์คำพิพากษาศาลอุทธรณ์
ข้าหลวงพิเศษ

คดีระหว่าง	{ นางเอี่ยม นายทชัย	โจทก์
		จำเลย

คดี โจทก์ ฟ้องว่า จำเลย ได้ รับ ฝาก ทรัพย์ ของ พระ
ภิกษุ ผล ซึ่งเป็น ญาติ ของ โจทก์ ไว้ ตาม บัญชี ท้าย ฟ้อง
ครบ เมื่อ เดือน ๑๒ แรม ๕ ค่ำ พ.ศ. ๒๔๖๑ พระภิกษุ ผล
มรณภาพ โจทก์ ขอ รั้ง ทรัพย์ ราย นี้ จาก จำเลย ๆ ไม่ ให้
จำเลย ไม่ ใ้ ญาติ พระภิกษุ ผล ขอ ให้ จำเลย ส่ง ทรัพย์
ราย นี้ ให้ โจทก์.

จำเลย ให้ การ ค่อ สู้ ว่า ทรัพย์ ราย พิพาท เคมี เป็น ของ
นายแสง ยกา พระภิกษุ ผล นายแสง มอช หมาย ให้ จำเลย

ห้องเวียงทวพีมฤคกนายแสงจากจำเลย กก็เป็นบุค
 เพียงศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษ ทักสินว่าโจทก์ไม่ใช่
 ญาคนายแสงให้ยกฟ้องโจทก์ ต่อมาพระภิกษุผลมอณ
 ภาพ โฉนคยังเป็นชื่อ นายแสงพระภิกษุผลอยู่ ทั้ง
 ถิ่นว่าเป็นทวพีมของพระภิกษุผลนอกพระอาราม ควรไ้
 แก่โจทก์ตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๕๘๖/๑๒๘ พินาษา
 ให้จำเลยส่งโฉนคและที่นารายพิพาทให้แก่โจทก์.

จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษปริคษา
 กลับคดีฟังว่า ทวพีมรายพิพาทนี้เป็นทวพีมของพระ
 ภิกษุผลมีอยู่ในระหว่างเป็นพระ ซึ่งปรากฏในโฉนค
 ที่กินหมายเลขที่ ๕๑๑๘ ว่าให้นายแสงบิคาและนายผล
 (คือพระภิกษุผล) เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ ใบสำคัญลง
 วันที่ ๓๓ กุมภาพันธ์ ร.ศ. ๑๒๘ ถ้าระนับมาจนถึง
 บัดนี้ก็ไ้ราว ๑๐-๑๑ ปี ซึ่งปรากฏว่าในเวลาดอก
 โฉนคนั้น พระภิกษุผลไ้อุปสมบทอยู่แล้ว ตาม
 กฎหมายลักษณะมฤคกยทที่ ๓๖ ทั้งถิ่นว่าเป็นทวพีม

๑๓๘ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑ ภาค ๔

เกิดขึ้นในเวลาเป็นพระภิกษุสงฆ์ ทาใช้ทรัพย์สินมาก่อน
อุปสมบททุกคำพิพากษาฎีกาที่ ๕๘๖/๑๒๙ ซึ่งศาลเดิม
ยกขึ้นอ้างมานั้นไม่ เพราะฉะนั้นผู้ใดจะมีอำนาจฟ้อง
ร้องที่รายนี้ไต่คดีต้องเป็นผู้ได้รับความอุทิศจากเจ้าภิกษุผู้
เป็นเจ้าของก่อน มิฉะนั้นไม่มีอำนาจเลย เมื่อคดีไม่
ปรากฏว่าพระภิกษุได้อุทิศทรัพย์สินรายนี้ให้แก่ใครโดย
แน่นอนแล้ว ถึงโจทก์ผู้เป็นญาติทางมารดาพระ
ภิกษุผลก็ไม่มีความฟ้องร้อง ตามคำพิพากษาฎีกา
ที่ ๕๐๔/๒๔๖๑ จึงพิพากษากลับคำพิพากษาศาลเดิม
ให้ยกฟ้องโจทก์ ให้โจทก์เสียค่าธรรมเนียมแทน
จำเลยกับค่าทนาย ๒ ศาล รวม ๗๕ บาท.

โจทก์ จำเลย ทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกา ระหว่างฎีกา
โจทก์ยื่นคำร้องขอสืบพระยานในข้อที่ว่าทรัพย์สินรายนี้เป็น
ของพระก่อนอุปสมบท คดีไม่เข้าอยู่ในเขต ๓๖.

กรรมการศาลฎีกาได้ประชุมปรึกษาคดีกันตลอดแล้ว
ข้อที่ โจทก์ร้องขอสืบพระยานขึ้นมาในชั้นฎีกานี้ เห็นว่า

มฤคกพระที่ได้เมื่อบวช ๑๓๕

โรคที่จำเลยได้ให้ด้วยคำต่อศาลว่า โรคที่จำเลยไม่
คิดโรสัยพระยานแล้ว โรคที่ระร้องขอสืบพระยานอีกนั้น
มิควรฟัง ส่วนข้อเท็จจริงแห่งที่นำพิพาทนี้ ตาม โฉนด
มีชื่อนายแสงกับนายผลบุตร (คือพระภิกษุผล) เป็นผู้
ถือกรรมสิทธิ์ เมื่อนายแสงตายโรคที่ได้ฟ้องเรียก
มฤคกนายแสง ศาลตัดสินให้ยกฟ้องโรคที่เสียครึ่ง
หนึ่งแล้ว เพราะโรคที่ไม่ใช่ญาติของนายแสงจะรับ
มฤคกนายแสงมิได้ และการที่พระภิกษุผลจะเป็น
ผู้ถือกรรมสิทธิ์ในพิพาทนี้แต่เมื่อใดนั้น ก็ปรากฏ
ตามโฉนดหมายเลขที่ ๕๑๑๘ ว่าได้รับโฉนดมาเมื่อ
วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ร.ศ. ๑๒๘ ซึ่งเวลานั้นพระ
ภิกษุผลได้อุปสมบทแล้ว จึงถือว่าที่นารายพิพาทนี้
พระภิกษุผลได้มาในระหว่างเป็นพระ เมื่อพระภิกษุผล
มรณภาพมิได้ อุตที่ที่นารายพิพาทนี้ไว้ให้แก่ผู้ใดโดย
แน่นอนแล้ว ที่นานั้นก็ตกเป็นของพระอาราม ที่
ศาลอุทธรณ์ชำระพิเศษพิพาทภาษาอังกฤษอ้างคำพิพากษาฎีกา

๑๔๐ ประชมนิพนธ์อักษรณ์ ฯ ภาค ๔

ที่ ๕๐๔/๒๔๖๑ เป็นอภินิหารนั้นชอบแล้ว ฎีกาโจทก์
จำเลยพร้อมขึ้นให้ยกเลิก ให้บังคับคดีตามคำพิพากษา
ศาลอุทธรณ์เข้าทลวงพิเศษ คำธรรมเนียมและคำ
ทนายที่โจทก์จำเลยได้เสื้มาในชั้นฎีกาให้ เห็นพ้องไม่
ทั้ง ๒ ฝ่าย.

วันที่ ๑๙ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๖๓

พระยาเกษมสุขการี

พระยาเทพวิฑูร

พระยานครไภยพิเดช

การรอลงอาญา

คำพิพากษาที่ ๓๘๔ พระพุทธศักราช ๒๔๖๓.

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กระทรวง
ธรรมการฎีกาจำเลยอุทธรณ์คำพิพากษาศาลอุทธรณ์จำ
หลวงพิเศษ

คดีระหว่าง	{	อัยการจังหวัด	โจทก์
		นายเพิ่ม นายเล็ก สมิเข้า	จำเลย

คดีนี้ได้เกิดขึ้นเมื่อบรรดาโจทก์คน สก ๑๒๔ ก่อน
กฎหมายลักษณะอาญาศก ๑๒๗ คือจำเลยทั้ง ๓
กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ (ลักเรือ) ของนายแจ
ศาลจังหวัดสิงห์บุรี พิพากษาให้จำคุกจำเลยมีกำหนด
โทษคนละ ๑ ปี ตามกฎหมายลักษณะโรยบทที่ ๘๘
จำเลยอุทธรณ์ต่อศาลมณฑลอยุธยาพิพากษาขึ้นตาม
ศาลเดิม แต่ศาลเดิมยังหาได้อ่านคำพิพากษาของ
ศาลมณฑลอยุธยาให้ โจทก์จำเลยฟังไม่ ศาลเดิมได้
รับคำพิพากษาของศาลมณฑลอยุธยา เมื่อวันที่ ๒๔
พฤศจิกายน ร.ศ. ๑๒๕ (พ.ศ. ๒๔๔๘) แล้วก็

หมดอายุ 18/04/2565

๑๕๒ ประชุมวินิจฉัยข้ออิกรณ ๑ ภาค ๔

ปรากฏว่านายประกันยื่นคำร้อง ขอผลัดส่งตัวจำเลยใน
๑๕ วัน นายกำนันผู้พิพากษาศาลเดิมเป็นผู้ส่ง
คำร้องอนุญาตให้นายประกันผลัดส่งตัวจำเลย ก็เป็น
อันหนึ่งกันไม่มีใ้ไ้จัดการอย่างไร นัยไ้ถึง ๑๒ ปีเศษ
ฝ่ายโทก็ คือ ขุนสิงห์สุภา ซึ่งเป็นพนักงานอัยการ
ในเวลานั้น.

ต่อมาจนถึงวันที่ ๑๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๑ นาย
พรำศาลรายงานเสนอผู้พิพากษาว่า ไ้ไ้ตรวจสำนวน
ระส่งไปยังกองเก็บ พยสำนวนเรื่องนั้นซึ่งยังไม่ได้อ่าน
คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์มณฑลอยุธยาให้ โทก็
จำเลยฟัง ศาลเดิม (หลวงอำรงค์ราชันติ) จึงไ้จัดการ
การสั่งเร่งนายประกัน ๗ ก็ส่งตัวจำเลยทั้ง ๓ มายังศาล
แก่นายเข้าจำเลยคนหนึ่งนั้นอุปสมบทเป็นพระภิกษุ
ศาลไ้สอขตามสมเ้า ๗ แดลงว่าคงไ้ไ้ยื่นอุทธรณ์
คำพิพากษาของศาลเดิมแล้ว ก็เียบกันมาช้านานถึง
๑๒ ปีเศษ เ้าไ้ว่าคดีเป็นอันเสร็จไป จึงไ้ยวชเ็น
พระมาไ้ ๖ เดือนแล้ว ศาลเดิมก็อ่านคำพิพากษา

ศาลมณฑลอยุธยาให้ โจทก์จำเลยฟัง เมื่อวันที่ ๑๒
ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๑.

จำเลยอุทธรณ์ต่อไป ศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษ
พิพากษายืนตามศาลมณฑลอยุธยา.

สมิเข้าจำเลยทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาคัดค้านคำพิ-
พากษาศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษในข้อกฎหมาย โดย
อ้างว่าตั้งแต่จำเลยยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลเดิม
แล้ว เวลาที่ล่วงเลยไปถึง ๑๒ ปีเศษ จึงได้รับหมาย
เรียกมาฟังคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์มณฑลอยุธยา
เป็นการล่วงเลย การลงอาญาแก่จำเลยตามกฎหมาย
ลักษณะอาญามาตรา ๘๒-๘๓ ด้วยเหตุว่าศาล
พิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลยเพียงปีเดียว และไม่ไต่
ลงโทษจำเลยเลยในเวลา ๕ ปี คชกก็เป็นอันล่วงเลย
การลงอาญาตามมาตรา ๘๒ ข้อ ๓.

กรรมการศาลฎีกาได้ประชุมปรึกษาคันแล้ว ข้อ
ที่ระก้องพิจารณามีฉะเพาะข้อกฎหมายตามฎีกาของ
จำเลยเท่านั้น เห็นว่าในกาลล่วงเลยการลงอาญาตาม
มาตรา ๘๒-๘๓ แห่งกฎหมายลักษณะอาญานั้น

๑๔๔ ประชุมวินิจฉัยข้อกรณีฯ ภาค ๔

ท่านให้ขึ้นตั้งแต่วันพิพากษาไทย อันเป็นคำพิพากษาชั้น
ที่สุด คดีเรื่องนี้ที่ค้างอยู่ช้านานถึง ๑๒ ปีเศษ คือ
ค้างอยู่ในระหว่างอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลเดิม คดี
ยังไม่ถึงที่สุด จำเลยก็ต้องรับโทษตามคำพิพากษา
ของศาลเดิม ทาไซ้เป็นคดีที่ล่วงเลยการลงอาญา
ไม่ แต่กรรมการศาลฎีกาเห็นว่าจำเลยต้องรับอาญา
จำคุกตามคำพิพากษาแต่เพียง ๑ ปี และเป็นคนที่ยัง
ไม่เคยต้องคำพิพากษา ว่าไต่กระทำการความผิดมาแต่
ก่อน เป็นการสมควรของคดีเรื่องนี้ที่ระอการลง
อาญาสมิ่เข้าจำเลยไว้ก่อนได้

จึงพิพากษาแก้คำพิพากษาศาลอุทธรณ์เข้าหลวง
พิเศษให้รอการลงอาญาสมิ่เข้าจำเลยไว้ตาม กฎหมาย
ลักษณะอาญามาตรา ๔๑-๔๒ นั้น

วันที่ ๖ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๓

พระยานครไภยพิเชต

พระยาเกษมศุขการี

พระยาเทพวัทร

ไม้ยอมจับฉลากเกณฑ์ทหาร

คำพิพากษาที่ ๗๓๗ พุทธศักราช ๒๔๖๓.
มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการ
ตรวจบัญชีรายเดือน ออกตรวจคำพิพากษาศาลอุทธรณ์
กรุงเทพฯ ฯ

อัยการสมทบปรากฏ โทกัก
สมิษฐ์ สมิทองน้อย สมิเที่ยงม
สมิเงิน สมิสอน สมิเงิน สมิเชอ
สมิเพชร สมิฉาก สมิพลัย
สมิปลูก สมิแผน สมิสุก สมิร้อย
สมิทยม สมิพึง สมิอิน สมิทาย
สมิอวม สมิวงษ์ สมิแทยม
(สมิรวง สมิคล้าย สมิคำ) จำเลย

คดีระหว่าง

คดีนี้ โทกักฟ้องว่า จำเลยทุกคนมีอายุครบที่จะ
ต้องเข้ารับราชการทหาร ในปี พ.ศ. ๒๔๖๒ เข้า
พนักงานไต่ค้นหมายให้จำเลยไปตรวจคัดเลือด เพื่อ
เข้ารับราชการ ประการ ๓ ๓ ที่ว่าการอำเภอบางเตย

๒๔๖ ประชุมวินิจฉัยข้ออธิกรณ์ ภาค ๔

จังหวัดสมุทรปราการ ในวันที่ ๒๑ เมษายน พ.ศ.
๒๔๖๒ ครั้นถึง กำหนดเจ้าพนักงานให้จำเลยรับ
ผลรถเข้าชำระค่าการเป็นทหาร จำเลยชักขึ้นไม่ยอม
จ่ายผลรถ ขอให้ตั้งโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติ
ลักษณะเกณฑ์ทหาร พ.ศ. ๒๔๖๐ มาตรา ๖๖.

สมเด็จพระสังฆราช สกลสังฆราช สมเด็จพระสังฆราช เจ้าคณะสงฆ์
ขอให้ถอนข้อออกจากฟ้อง.

จำเลยทั้งหมดคนนอกจากที่โทษถอนข้อออกจากฟ้อง
ให้การคัดค้านรับว่าได้ชักขึ้นไม่ยอมจ่ายผลรถเพื่อรับ
ราชการทหารวังคังซ้อหา แต่แถลงว่าเหตุที่ชักขึ้น
ก็เพราะจำเลยยังรักที่จะครองเพศสมณะอยู่ต่อไป.

ศาลจังหวัดสมุทรปราการ พิจารณาแล้วเห็นว่า
เห็นว่าไม่มีประเด็นที่จะต้องสืบพยานจำเลย เพราะ
จำเลยให้การรับเป็นการแสดงอยู่ใน คำว่าจำเลยได้ชัก
ขึ้นหลังถึงการเกณฑ์ทหาร และการชักขึ้นเช่น
นี้ย่อมเป็นการรับภัย เพราะการเกณฑ์เข้ารับราชการ

ไม่ยอมจับฉลากเกณฑ์ทหาร ๑๔๑

ทหารเป็นถาวรกระทำเพื่อรักษาบ้านเกิดเมืองบ้านของ
ชาติไทยด้วยกัน ไม่มีเหตุผลอันควรปวดี จำเลยอ้าง
มีความผิดตามพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร
พ.ศ. ๒๔๖๐ มาตรา ๖๖ จึงพิพากษาให้จำคุกสมัชช
สมัทองน้อย สมัทรัมย์ สมัทน สมัทสอน สมัทเ็น
สมัทเชอ สมัทเพชร สมัทฉาก สมัทพิสุข สมัทบุค สมัทแผน
สมัทอ้อย สมัทสุก สมัททยุม สมัทแซมม สมัทพุง สมัทอน
สมัทคาย สมัทอ่วม สมัทวงษ์ จำเลย มีกำหนดโทษคน
ละ ๑ ปี.

จำเลยอุทธรณ์ อ้างเหตุว่าจำเลยเป็นสมณฑลเทศ
ควรไต่พิจารณาขณเว้นการเรียกเข้าประจำการทหาร ตาม
พระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร พ.ศ. ๒๔๖๐
มาตรา ๗-๘-๑๗ และ มาตรา ๓๐.

ศาลอุทธรณ์กรุงเทพ ฯ พิจารณาแล้ว เห็นว่าท
พระราชบัญญัติผู้อุทธรณ์อ้างขณมานั้น ในขณแรกไต่
ขณเว้นพระภิกษุไม่มีสมณฑลศักร์และที่ไม่ไต่เป็นเปรียญ
ไว้ วันที่ 18/04/2565 มีคดีอุทธรณ์เรียกเข้าประจำการในเวลาสงขศึกจริง

๑๔๘ ประชุมวินิจฉัยข้ออธิกรณ์ ๑ ภาค ๔

แต่ก่อนมาเมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๑ ได้มี
ประกาศแก้ไขข้อความในมาตรา ๔ และ มาตรา ๓๐
ว่าคำว่า “พระภิกษุ” ให้เพิ่มความต่อว่า “รัฐธรรม”
ดังนี้ จำเลยซึ่งมิได้เป็นพระภิกษุ รัฐธรรม หาเข้าอยู่
ในข้อยกเว้นตามพระราชบัญญัตินั้นไม่ จึงพิพากษา
คดีขึ้นตามศาลเดิม.

จำเลยทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา มีหลวงพรหมบัญญัติ
และหลวงพจนาคถ์วินิจฉัย เสนอขึ้นพิศ ๒ นายรับรอง
ขึ้นมาในฎีกาจำเลยกล่าวอ้างว่า ศาลเดิมควรจะให้
โอกาสจำเลยนำสืบพยานว่า จำเลยได้มีความรัฐธรรม
เพื่อไต่รับความยกเว้น และจำเลยควรไต่รับความ
ปรานีที่จำเลยให้การรับสารภาพ.

กรมการศาลฎีกาตรวจสำนวนเรื่องนั้นแล้ว ได้มี
คำสั่งที่ ๖๑๓/๒๔๖๓ ย้อนสำนวนไปยังศาลเดิม
ว่าในระหว่างที่จำเลยทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา จำเลยคน
ใดยังคงขังอยู่หรือมิใช่ระกันไป และถ้าสักจากสมณะ
แล้วด้วยกัน ยังคงเป็นเพศสมณะอยู่ที่รัฐ ให้ศาลเดิม

ไม่ยอมจับฉลากเกณฑ์ทหาร ๑๔๘

จัดการสอบถามและรายงานไว้ ให้ชั้คเจน บัดนี้ศาล
จังหวัดสมุทรปราการได้จัดการสอบถามและรายงาน
ส่งสำนวนคืนมา ได้ความว่าจำเลยยังคงเพศสมณะ
อยู่ รูปร่าง คือ สมัทองบ๊วย สมัเหียงม สมัหุ่น สมั
ถอน สมัพลูบ สมัแผ่น สมัหยม สมัแหยม สมั
สุก และได้มีประกันไป จำเลยนอคนั้นลาสิกจากเพศ
สมณะแล้ว ข้อที่ระวินิจฉัยจึงมีว่า จำเลยสมควรที่จะได้
รับความยกเว้นตามพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์
ทหาร ทั้งจำเลยอ้างมาในฎีกานั้นหรือไม่ ในคดีนี้
จำเลยให้การรับอยู่แล้วว่าจำเลยได้ชักชวนไม่ยอมจับฉลาก
เข้ารับราชการทหาร กรมการศาลฎีกาได้ตรวจดู
พระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร พ.ศ. ๒๔๖๐
มาตรา ๔ และ มาตรา ๓๐ กับประกาศแก้ไขเพิ่มเติม
พระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร พ.ศ. ๒๔๖๑ แล้ว
เห็นว่าพระภิกษุนี้จะได้รับความยกเว้นตามพระราช
บัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร พ.ศ. ๒๔๖๐ มาตรา ๔

๑๕๐ ประชมนินิจฉัยข้อฉกรรณ ๙ ภาค ๔

และมาตรา ๓๐ นั้น ต้องเป็นพระภิกษุที่รัฐธรรม (คือ
สอยไล่ประโยคนักธรรมไ้) จึงจะเข้าอยู่ในข้อยกเว้น
ฎีกาจำเลยก็มีไ้สคงให้ปรากฏชัดว่าจำเลยไ้เป็น
ภิกษุที่รัฐธรรม อันควรยกเว้นตามกฎหมายอย่างใดไม่
และการที่จำเลยจะขอตั้งพระยานว่าเป็นพระภิกษุที่รัฐธรรม
นั้น ในชั้นเดิมจำเลยก็มีไ้ยกข้อนี้ขึ้นต่อสู้ จึงไม่ควร
อนุญาตให้จำเลยตั้งพระยานในชั้นฎีกานี้ต่อไป และเห็น
ว่าที่ศาลล่างพิพากษาลงโทษจำเลยนั้น ชอบด้วยทาง
พิจารณาและบทกฎหมายแล้ว ศาลฎีกาไม่มีเหตุอัน
ควรที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำพิพากษาศาลล่างไ้ ให้
ยกฎีกาจำเลยเสีย คงพิพากษาขึ้นตามศาลเดิม แต่
สมิทองชัย สมิเทียม สมิรุน สมิสอน สมิพลชัย
สมิแผน สมิหยม สมิแหยม สมิสุก จำเลย ๔ คน
นี้ยังอยู่ในเพศสมณะ ตามกระแสพระบรมราชโองการ
ขอให้นับความขึ้นกราบทุกสมเด็จพระมหาสมณะเจ้า
ทราชไ้ฝ่าพระบาท.

ไม่ยอมจับฉลากเกณฑ์ทหาร ๑๕๑

การระดมประการ ไกลสุดแล้วแต่จะทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ

วันที่ ๒๙ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๖๓

พระยาหริศจันทร์สุวิธ

พระยาฤทธิพิทักษ์

พระยาพิชิตสงคราม

พระตำรวจตั้งฎีกา

ที่ ๕/๕๐

ด้วยได้ขานคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๓๗ คดีใน
ระหว่างอัยการสมุทรปราการ โจทก์ สมี มีชื่อ ๒๔
รูปจำเลย เรื่องชักจูงไม่ยอมจับฉลากเลือกเกณฑ์ทหาร
ให้จำคุกจำเลยคนละ ๑ ขันตามศาลล่าง แต่ใน
ระหว่างฎีกาจำเลยสลับไปหลายคนแล้ว ยังคงอยู่ใน
ความเป็นภิกษุ ๔ คน คือ สมีทองน้อย สมีเที่ยงม
สมีรุ่ง สมีสอน สมีพลับ สมีแผน สมีทอม สมี
แหยม สมีสก มีชื่อควรอธิบายให้จำเลยเข้าใจเพียร
ว่า ภิกษุเช่นไรจึงคว่าเป็นผู้รู้ธรรม แต่กรรมการศาล

๑๕๒ ประชมนวินิจฉัยอชุกรณ์ ๓ ภาค ๔

ฎีกาไต่วินิจฉัยไว้ถูกต้องแล้ว ไม่จำระอชียาย
ซ้ำ จำเลยพวกนี้คงใจซัดซันจริง ๆ ไม่มีทางจะไต่รับ
พระมหากษัตริย์ ให้สมิ่ทองย้อย สมิ่เที่ยม สมิ่
สมิ่สอน สมิ่ปลื้ม สมิ่แผน สมิ่หยม สมิ่แทยม
สมิ่สูก ลาลีกซาออกไป อย่าให้เป็นการขัดขวางต่อ
ราชการแผ่นดิน ในเวลานี้เข้าคณะท้องถื่นถูกพัดหน้าก็
เพราะให้ท้ายแก่จำเลยเหล่านี้เพื่อชักชวน ทำมริยัก
ให้ถูกรับพระราชอาญาโดยเหตุอันมิจำเป็น ให้เป็น
หน้าที่ของพระครูสุนทรสมุทรกำกับให้จำเลยเหล่านี้ทำ
ตามคำสั่ง.

(ลงพระนาม) กรม-วชิรญาณวโรรส
ตำแหน่งจันทร์ วัดยวณิเวศวิหาร.

วันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๔๖๓.

ปัญหาถวายที่วัด

คำพิพากษาที่ ๒๓๒ พระพุทธศักราช ๒๔๖๔

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการ
ตรวจฎีกาจำเลย อุทธรณ์คำพิพากษาศาลอุทธรณ์
กรุงเทพฯ ฯ

คดีระหว่าง | นายเกียไวยาวิจกรวัดขำเพ็ญใต้ โงทก
นายทองดี นายเล็กเซอร์ จำเลย

โงทกฟ้องขอให้จำเลยนำโฉนดที่ดินที่ ๑๕ ของ
จำเลยมาให้เจ้าพนักงานเกษตรแบ่งแยกที่ดิน ๑๐ ไร่
๓ งานอันเป็นที่ของวัดขำเพ็ญใต้ออกจากโฉนดของ
จำเลยให้เป็นทั่ว โดยกล่าวว่าเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๑
พระยาอาหารบริรักษ์ (ภู) ได้ทำหนังสือยกที่รายันกับ
ที่ติดต่อกันที่นี้รวม ๕๓ ไร่ ๓ งานให้เป็นที่ของวัด
ขำเพ็ญใต้ ๆ โงทกครองตั้งแต่นั้นมา พระยาอาหาร ฯ
ถึงอนิจกรรม เจ้าพนักงานเกษตรออกโฉนดที่ดินของ
พระยาอาหาร ฯ ที่ติดต่อกันที่นี้ให้นางวิสุตบริหาร

หมตอายุ 18/04/2565

๑๕๕ ประชุมวินิจฉัยอธิการณ์ ฯ ภาค ๔

ผู้รับมรดกพระยาอาหาร ฯ แต่ที่นา ๑๐ ไร่ ๓ งาน
ของวัชรวัฒนิกในโฉนดของนางวิสูตรบริหารด้วย โดย
นางวิสูตรบริหารไม่ทราบ ครั้นนางวิสูตรบริหารได้ขาย
ที่ดินตามโฉนดที่ ๑๕ ให้จำเลย จึงรู้ว่าที่ดินของวัด
๑๐ ไร่ ๓ งานคึกอยู่ในโฉนดนั้นด้วย นางวิสูตรบริหาร
หาระขอคืนเงินตามราคา ๑๐ ไร่ ๓ งาน ให้จำเลยแยก
โฉนดให้เป็นที่ดินของวัด จำเลยหาขอมไม่.

จำเลยให้การว่าจำเลยได้ซื้อที่ดินจากนางวิสูตร
บริหารโดยถูกต้องตามกฎหมาย และคัดค้านว่าที่
พระยาอาหาร ฯ ทำหนังสือยกที่ดินแก่วัดนั้นยังไม่เสร็จ
ขาด เมื่อเจ้าพนักงานมารังวัดที่ดินและออกโฉนด
ให้นางวิสูตรบริหาร วัดก็มีใ้ร้องคัดค้านว่าเป็นที่
ของวัด.

ศาลจังหวัดมณฑลบุรี และศาลอุทธรณ์พิพากษาคัดงั้น
ฟังว่าพระยาอาหาร ฯ ได้ทำหนังสือยกที่ดินให้แก่วัด
ชำเพี้ยนไปเป็นการเสร็จขาดแล้ว วัดก็ได้รับที่ดินไป
ปกครองมาที่ว่า ๑๐ ไร่ ๓ งาน นับว่าที่ดินเป็นของวัด

ถึงแม้เจ้าพนักงานมารวัดและออกโฉนดที่รายนี้ให้นาง
วิสูตรบริหาร วัดก็มีได้ค้ำค้ำนก็ จักทวงจากกรรม-
สิทธิ์ไม่ ความพระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์
ศก ๑๒๑ มาตรา ๗ จึงพิพากษาให้จำเลยส่งโฉนด
ที่ ๑๕ ให้เจ้าพนักงานแก่ โขแยก โฉนดให้ ที่ดินตาม
แผนที่ขีดเส้นแดงเป็นของวัดขำเพ็ญได้.

จำเลยทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาแก้คดีในชั้นฎีกา
ว่า ที่พระยาอาหารฯ ทำหนังสือถวายที่รายนี้แก่วัดยัง
ไม่เสร็จจาก เพราะในหนังสือนั้นมีคำว่าเจ้าพนักงาน
ออกโฉนดที่รายนี้เมื่อใด จะแยกโฉนดที่รายนี้ถวาย
ต่อภายหลัง เจ้าพนักงานมารวัดที่รายนี้และออก
โฉนดให้แก่นางวิสูตรบริหารฯ ได้ขายที่รายนี้แก่จำเลย
โดยถูกต้องตามกฎหมาย วัดก็มีได้ค้ำค้ำนว่าที่รายนี้
เป็นอู่วัด จำเลยควรมิกรรมสิทธิ์ในที่รายนี้ตามโฉนด.

กรรมการศาลฎีกาได้ประชุมปรึกษาคดีเรื่องนี้แล้ว
เห็นว่าคดีเรื่องนี้ข้อความเท็จ จึงว่าฟัง พระยาอาหารฯ
(ฎ) ได้ทำหนังสือถวายที่รายนี้ให้แก่วัดขำเพ็ญได้ๆ ก็ได้

๑๕๖ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑ ภาค ๔

ปกครองมากกว่า ๑๐ ปี ทั้งจำเลยก็รู้ชุก่อนเวลานาง
วิสูตรบริหารชายที่รายน้ให้แก่จำเลย ว่ารักษาเพณืไ้
ไ้ช้ปกครองที่รายน้แล้ว แต่ในหนังสือถวายนั้นมิช้
ความว่าพระยาอาหาร ๑ แลภรรยาชอถวายท้नाให้เป็
นที่ชอรักษาเพณืไ้ คือท้นาคราวองสารยานที่ ๑๒-
๑๓ รวม ๔๓ ไร่ก็ย้ท้นาอีก ๑๐ ไร่ ๓ งานคิยอยู่
นคราวองชองพระยาอาหาร ๑ รวมท้ด้วยกันเป็นา ๕๓ ไร่
๓ งานให้เป็นาชนชองพระอราม เพฆาณา ๕๓ ไร่
เก็มพระยาอาหาร ๑ ยกให้แก็เก็มชคิย บัคนี้เก็มไ้
ดงแก็กรรม ชอชคิยส่วนคุศลให้แก็เก็มเหม็ชนเก็มไ้
ถวายนาชองตนเอง แต่นา ๑๐ ไร่ ๓ งานคิยอยู่ใน
คราวองชองพระยาอาหาร ๑ อีกฉะบ้หนึ่ง ถ้าช้ทลวง
ออกโฉนคเมือโคระแยกโฉนคถวายแต่ภายหลัง ไ้
ความคังนเมือคิเคราะห์คิยช้ความในหนังสือรวมท้ฉะบ้
แล้ว เห็นว่าพระยาอาหาร ๑ มีความประสงค์ถวาย
ท้นาท้ ๕๓ ไร่ให้แก่รักษาเพณืไ้เป็นลคิยชาก จึงไ้
มอบท้นาท้ ๕๓ ไร่ให้แก่รักษาเพณืไ้ท้ท้ไ้ทำหนังสือ

และเมื่อพระยาอาหาร ๑ ทำหนังสือถวายที่รายนี้ให้แก่
 วัด เจ้าพนักงานยังไม่ไต่ออกโฉนดแผนที่ แล้ววัดก็
 ไต่ปกครองที่รายนี้มากกว่า ๑๐ ปี จึงนับว่าวัดเข้าเพ็ญได้
 ไต่รับที่รายนี้ไว้ โดยชอบด้วยกฎหมาย ส่วนข้อความ
 ที่พระยาอาหาร ๑ กล่าวว่ามี ๑๐ ไร่ ๓ งานคึกอยู่ใน
 ทรางของพระยาอาหาร ๑ อีกฉบับหนึ่ง ถ้าข้าหลวง
 ออกโฉนดเมื่อไต่ระแบกโฉนดถวายค่อภายหลัง ก็เป็น
 แต่คำรับรองในเรื่องที่พระยาอาหาร ๑ จะไต่ทำโฉนด
 ถวายอีกชั้นหนึ่งเท่านั้น เมื่อพระยาอาหาร ๑ มา
 ถึงอนิจกรรมเสีย ก็ทำให้ที่กินอันเป็นกรรมสิทธิ์
 ของวัดกลับกลายเป็นของผู้รับมรดกของพระยาอาหาร ๑
 หรือของผู้อื่นได้ ไม่ เมื่อฟังว่าวัดเข้าเพ็ญได้ มีกรรม-
 สิทธิ์เป็นเจ้าของที่รายนี้แล้ว เวลาเจ้าพนักงานมา
 รับวัดและออกโฉนดให้นางวิสุตบริหาร ผู้จัดการของ
 วัดละเลยไม่ว่ากล่าวคัดค้านก็ดี จะยกเหตุที่วัดละเลย
 ไม่ว่ากล่าวคัดค้านให้วัดขาดกรรมสิทธิ์ที่กินเหม่อนที่
 ของบุคคลสามัญไม่ได้ เพราะมีพระราชบัญญัติปก-

๒๕๘ ประชมนินิจฉัยข้อกรณี ฯ ภาค ๔

ทรงคณะสงฆ์มาตรา ๓-๘ ไม่ให้ โอนที่วัดเป็นที่ของ
คนอื่น วัดใดร้างให้เจ้าพนักงานฝ่ายพระราชอาณา-
จักรปกครองรักษา และเมื่อจำเลยรับโอนที่รายน
จากนางวิสูตรบริหาร ฯ จำเลยได้รู้มาก่อนว่าวัดได้
ปกครองที่รายนอยู่ นางวิสูตรบริหารหาได้ปกครอง
ที่รายนไม่ จะว่าจำเลยซื้อที่รายนโดยหลงเชื่อว่าเป็น
ที่ของนางวิสูตรบริหารไม่ได้ ฎีกาจำเลยไม่มีเหตุ
จะแก้ไขคำพิพากษาศาลล่าง จึงพร้อมกันพิพากษา
ให้ยกฎีกาของจำเลยเสีย ให้ยังคงคดีตามคำพิพาก-
ษาศาลล่าง ให้จำเลยเสียค่าทนายให้ โจทก์ในชั้น
ฎีกาเงิน ๕๐ บาท.

วันที่ ๓๐ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๕

พระยาพิชารณาเปฤชามาตย์

พระยาฤทธิพิทักษ์

พระยาหริศจันทร์สุวิธ

โจทก์ไม่มีอำนาจที่จะฟ้องจำเลย ขอให้ศาลยกฟ้อง
โจทก์.

ศาลจังหวัดนครราชสีมาแล้วฟังข้อเท็จจริงว่า ที่
รายพิพาทนี้เป็นที่ดินของวัดโบสถ์ จึงพิพากษาห้าม
จำเลยและบุตรหลานในตระกูลของจำเลยไม่ให้เข้าไปค้ำ
จาก หรือทำสิ่งอันใดในที่รายพิพาทนี้ต่อไป กับให้
จำเลยใช้ค่าเสียหายให้แก่วัดโบสถ์เป็นเงิน ๒ บาท และ
ให้เสียค่าธรรมเนียมค่าทนาย ๑๕ บาทแทนโจทก์.

จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษพิจาร-
ณาแล้วเห็นว่า ตามคำพระยานไม่ได้ความว่าวัดโบสถ์นี้
ใครสร้างขึ้นเมื่อใดและใครเป็นผู้สร้าง ทั้งไม่ปรากฏว่า
ที่รายพิพาทนี้เป็นที่ธรณีสงฆ์ของวัด หรือรัฐบาลได้
ยินยอมยกให้เป็นของศาสนา หรือเป็นท่งใครมี
ศรัทธาอุทิศถวายอย่างไร พระยานโจทก์คงได้ความ
แต่เพียงว่า พระยานเคยค้ำจากในที่พิพาทและที่ดินนอกพิ-
พาทนี้เอามารุงกุฏิบ้าง และเคยเห็นสมภารวัดโบสถ์
องค์ก่อน ๆ ได้เคยปลุกมะพร้าวลงในที่พิพาทนี้บ้างเท่า

นั้น ซึ่งแสดงให้เห็นเป็นที่ว่าวัดโบสถ์โคกขี้ครอง
ที่รายนั้นมา เมื่อได้ความเพียงเท่านั้น คกจึงฟังไม่ได้ว่า
ที่พิพากษาเป็นที่ของวัด จึงพิพากษาคำตัดสินศาล
ล่างว่าให้ยกฟ้องโจทก์ และให้โจทก์เสียค่าธรรมเนียม
แทนจำเลยทั้ง ๒ ศาล.

โจทก์ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา

กรมการศาลฎีกาได้ตรวจสำนวนและประชุมปรึกษาคดีนี้
ข้อเท็จจริงได้ความถึงศาลอุทธรณ์กล่าวมาข้างต้น
เห็นว่าหลักฐานฝ่ายโจทก์ไม่พอจะฟังว่า
ที่พิพากษาเป็นที่วัดโดยตรง แม้ถึงว่าพระสงฆ์จะได้
เคยมาค้ำรากหรือปลูกมะพร้าวก็ดี เมื่อไม่ได้ความ
อะไรเป็นพิเศษยิ่งขึ้นไปอีกแล้ว กิริยาที่สงฆ์มาค้ำ
รากหรือปลูกมะพร้าวในที่นี้ ไม่พอให้ชี้ขาดว่าเป็น
ที่วัดโดยสันนิษฐาน ฎีกาโจทก์ไม่พอจะให้เปลี่ยนแปลง
คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ให้เป็นอย่างอื่นได้ จึง
พิพากษายืนตาม ให้ยกฎีกาโจทก์เสีย ให้โจทก์

หมดอายุ 18/04/2565

๑๖๒ ประชุมวินิจฉัยข้อฎีกาหน้า ๑ ภาค ๔

เสียดำทนายแทนจำเลย ในชั้นฎีกาอีก ๕๐ บาท อีก
ท่วย.

วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

พระยาศรีสังกร

พระยานรเฑณีบัญชากิจ

พระยาพิชารณาเปตุขามาตย์

บัญชาเกณฑ์พระเป็นทหาร

คำพิพากษาที่ ๖๕๕ พระพุทธศักราช ๒๔๖๔
มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการ
ทรวงฎีกาจำเลย อุดรณคำพิพากษาศาลอุดรณ
ข้าหลวงพิเศษ

คดีระหว่าง		• อัยการพิทักษ์	โจทก์
		สมิทมน	จำเลย

คดีนี้โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานหลีกเลี่ยง
การเกณฑ์ทหาร ตามพระราชบัญญัติเกณฑ์ทหาร
มาตรา ๖๖ กล่าวว่าเมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ.
๒๔๖๑ สมิทมนจำเลยได้รับหมายเกณฑ์ทหารวัน
กำหนดที่จำเลยจะต้องไป ให้เจ้าพนักงานคัดเลือกเข้า
เป็นทหาร ครั้นถึงวันกำหนดเกณฑ์จำเลยกลับซัดขึ้น
หลีกเลี่ยงเสียไม่ไปให้เจ้าพนักงานคัดเลือกตามกำหนด
ในหมายนั้น.

๑๖๔ ประชมนวิเอดยอธกรถ ๔ ภาค ๔

จำเลยให้การรับว่า ได้รับทราบรู้ กำหนดวัน นัดแล้ว แต่หากพระปลัดคุมคู่สวดขอว่าไม่ต้องไป ถ้าเขาต้องการก็คงจะมาขอเอง จำเลยจึงไม่ได้ไปให้ คักเล็ก.

ศาลจังหวัดพิริศร์พิจารณแล้ว คักสิน ในชั้นต้นว่า ในเวลาสงขศึกเจ้าพนักงานไม่มีอำนาจที่จะเรียกเกณฑ์ จำเลย ผู้เป็นภิกษุที่ไม่รู้ธรรมให้เข้ารับราชการทหาร เพราะตามพระราชบัญญัติเกณฑ์ทหารปี พ.ศ. ๒๔๖๐ มาตรา ๔-๓๐-๓๓ ยกเว้นไม่ต้องเรียกเกณฑ์ พระภิกษุ จึงยกฟ้องไรทัก แล้วคักสินเพิ่มเติมว่า ได้ตรวจดูประกาศนั้ ไซเพิ่มเติม พระราชบัญญัติเกณฑ์ ทหารลงวันที่ ๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๑ ซึ่งได้ ประกาศในพระราชกิริจา เมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๑ นั้น เจ้าพนักงานมีอำนาจที่จะเรียก เกณฑ์ภิกษุที่ไม่รู้ธรรมเช่นจำเลยเข้าเป็นทหารได้ แต่ ประกาศฉบับนั้นกว่าจะรู้ ไปถึงจังหวัดพิริศร์ ในราว วันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๑ ก็คงถือว่ากฎหมาย

หมดอายุ 18/04/2565

ที่ออกใหม่นั้น ถ้ายังไม่ได้ประกาศให้คนทั้งหลาย
ทราบแล้ว ก็เท่ากัซยังไม่มีการหมาย ในเรื่องเจ้า
พนักงานไก่ออกหมายเรียกจำเลย ในเวลาที่ขังใช้
พระราชบัญญัติเก่าอยู่ ซึ่งยังไม่มีการเรียกเกณฑ์
หมายเรียกคณะนั้นก็เป็นอันใช้ได้ ทั้งเจ้าพนักงาน
ก็มีไก่อัดหมายเรียกใหม่ให้ดูความกฎหมาย และ
อัยการมีไก่อ้างประกาศแก่ ไซเพิ่มเติม เพื่อขอให้
ลงโทษจำเลย จึงคงพิพากษายกฟ้องโทษที่ ศาล
พิพากษาระดับแรก ฯ

โทษอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษ เห็น
ว่าถึงจำเลยจะได้รับหมายก่อนประกาศแก่ ไซเพิ่มเติม
คณะใหม่หนึ่งวันก็ วันที่ยกหมายนั้นไม่สำคัญ
เท่าที่ขังออกให้รู้ล่วงหน้า ซึ่งมีเวลาเตรียมตัวถึง
๗ เดือน วันที่จำเลยกระทำคดีนั้น คือวันที่ ๕ เมษายน
พ.ศ. ๒๔๖๒ ซึ่งเป็นวันกำหนดที่จะต้องไปให้เจ้า
พนักงานไก่อัดหมายเข้ารับราชการทหาร เมื่อจำเลยไม่
ไปให้เจ้าพนักงานไก่อัดหมายตามกำหนดแล้ว จำเลย

๑๖๖ ประชุมวินิจฉัยข้ออธิกรณ์ ภาค ๔

ทั้งมีผิดความพระราชบัญญัติเกณฑ์ทหาร มาตรา ๖๖
จึงพิพากษาลดด้วยคำตัดสินศาลจังหวัด ให้จำคุกจำเลย
มีกำหนด ๑ ปี.

จำเลยทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาคัดค้านว่าไม่ควรมีผิด
ทั้งข้อความที่ศาลจังหวัดหยิบยกขึ้นกล่าวแล้ว ฯ

กรมการศาลฎีกาได้ประชุมปรึกษาเห็นว่า คดี
นี้ โจทก์อ้างแต่ใบรับหมายมาเป็น พยานอย่างเกี่ยว
ว่าจำเลยได้รับหมายเกณฑ์แล้ว แต่ควมหมายเกณฑ์
นั้นจะไขออกไปตั้งแต่เมื่อใด โจทก์ก็หาได้อ้างมาเป็น
พยานไม่ ข้อสำคัญที่จะต้องพิจารณานั้นมีว่า ถ้าเธอ
ทำหลวงไขออกหมายเรียกเกณฑ์จำเลย ให้มาคัก
เลิกเข้ารับราชการทหาร ทั้งแต่เวลาที่ยังมีกฎหมาย
ยกเว้นอยู่ หรือไขออกหมายเรียกเกณฑ์เมื่อกฎหมาย
แก้ไขให้อ่านาเรียกเกณฑ์ได้ประการใด เพราะความ
พระราชบัญญัติเกณฑ์ทหาร พ.ศ. ๒๔๖๐ มาตรา
๔-๓๐-๓๓ ท่านบัญญัติว่า ในเวลาสงบศึก
ยกเว้นไม่ต้องเรียกเกณฑ์พระภิกษุเข้าเป็นทหารในกอง

ประจำการ หรือเรียกเข้าระดมฝึกหัดสั่งสอนแต่ประจำ
โก๋ ต่อมาในวันที่ ๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๑ จึง
ให้มีประกาศแก้ไขเพิ่มเติม ให้เรียกเกณฑ์พระภิกษุ
ที่ไม่รู้ธรรม และไม่มีบรรดาศักดิ์ เช่นจำเลยเข้าเป็น
ทหารได้ แต่เมื่อใจทกไม่อ้างคั้นหมายเรียกจำเลยมา
เป็นพระยานให้รู้แน่แล้ว ทางที่ระพิเคราะห์ก็ตั้งอยู่ใน
ใบรับหมายซึ่งมีข้อความปรากฏว่า ข้าพเจ้านายหมุน
ได้ รับหมายเรียกเข้าไปรับราชการทหาร เหตุที่
ข้าเถอดออกหมายเรียกใช้คำว่า “นายหมุน” ทั้งนี้
ก็สันนิษฐานได้ว่าข้าเถอดมีใต้เจตนาจะเรียก “พระภิกษุ
ที่ไม่รู้ธรรม” ซึ่งข้าเถอดยอมทราวยอยู่แล้วว่าจะเรียก
มิได้ เมื่อยังไม่ทราวยว่ามีพระราชบัญญัติเพิ่มเติม
ควยเหตุคงกล่าวมานี้ จึงรวมความสันนิษฐานฟังเป็น
ข้อเท็จจริงได้ว่า การที่ข้าเถอดไ้้ออกหมายเกณฑ์
จำเลยนี้เป็นกรวก่อนพระราชบัญญัติให้อานา เพราะ
ฉะนั้นจึงพิพากษา ให้ยกคำพิพากษา ศาลอุทธรณ์

๑๖๘ ประชุมวินิจฉัยข้ออิทธิฤทธิ์ ๓ ภาค ๔

ข้าหลวงพิเศษเดี่ย ให้ปลงศพตัวจำเลขหลุกพันไปตาม
คำพิพากษานี้.

วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๔
พระยาพิพากษาธิบดี
พระยาฤทธิพิทักษ์
พระยาฤทธิพิทักษ์
พระยาฤทธิพิทักษ์
พระยาฤทธิพิทักษ์
พระยาฤทธิพิทักษ์

ฟ้องเรียกทรัพย์สินจากพระ

คำพิพากษาที่ ๙๘๗ พระพุทธศักราช ๒๔๖๕
มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการ
ตรวจฎีกาโจทก์ อุทธรณ์คำพิพากษาศาลอุทธรณ์
จำหลวงพิเศษ

นางทองทิ รอดชื่น โดยตนเอง
และในฐานะเป็นผู้ปกครองเด็ก
คดีระหว่าง ชายเจน เด็กหญิงแดง บุตร
นายแป๊ะ รอดชื่น โจทก์
พระภิกษุแป๊ะ เกอนปาน จำเลย

คดีนี้ โจทก์ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาคัดค้านคำพิพากษา
ศาลอุทธรณ์จำหลวงพิเศษ ซึ่งพิพากษาทัณฑ์ศาล
จังหวัดพิจิตร ให้ยกฟ้องของโจทก์ ซึ่งขอให้ยังคง
จำเลยคืนข้างหรือราคาข้างเป็นจำนวนเงิน ๗,๐๐๐ บาท
นั้นเสีย.

กรรมการศาลฎีกาได้ตรวจ ประชุมปรึกษาสำนวน
เรื่องนี้แล้ว ได้เห็นว่าเดิมข้างรายนี้เป็นของพระ

ภิกษุเงิน และมีชื่อพระภิกษุเงินเป็นเจ้าของในคัมภีร์พิมพ์
รูปพรรณ.

โจทก์ฟ้อง กล่าวหาว่าพระภิกษุเงินได้ผูกขกข้างให้
นายแป๊ะ รอค^๕ชั้น สาม^๕โจทก์ และได้มอบข้างราชัน
ให้พร้อมทั้งคัมภีร์พิมพ์รูปพรรณ แต่โจทก์รับว่าภายหลัง
นายแป๊ะ รอค^๕ชั้น ได้ฝากคัมภีร์พิมพ์รูปพรรณไว้กับ
จำเลย พระภิกษุเงินมรณภาพก่อน โอนคัมภีร์พิมพ์
รูปพรรณตามความในพระราชบัญญัติศีล^๕คัมภีร์พาหนะ
ร.ศ. ๑๑๘ มาตรา ๘.

จำเลยได้รับตำแหน่งเป็นเจ้าของอชิตกรณวัดแทนพระ
ภิกษุเงินซึ่งมรณภาพ และได้เรียกเอาข้างราชันคืน
จากนายแป๊ะ รอค^๕ชั้น แล้วโอนขายให้แก่ผู้^๕มีชื่อเป็น
ราคา ๕,๕๐๐ บาท เพื่อเอาเงินชำระวัด.

นายแป๊ะ รอค^๕ชั้น จึงฟ้องจำเลยในทางอาญาหาว่า
ยึดขกข้างคัมภีร์^๕ แต่ศาลได้พิพากษาให้ยกฟ้องเสีย
โดยนายแป๊ะ รอค^๕ชั้น โจทก์ชานัก^๕ คดีถึงที่สุดแล้ว
แต่ความจริงนายแป๊ะ รอค^๕ชั้น ถูกยิงตายในระหว่าง
พิจารณา.

ยัคิน โจทก์ฟ้องในนามของตนเอง และในฐานะ
เป็นผู้ปกครองบุตรผู้ทำอายุ ๒ คน ซึ่งเกิดกับ
นายแป๊ะ รอคซัน.

ข้อเท็จจริงมีดังนี้ ศาลล่างทั้ง ๒ วินิจฉัยว่า
ถึงแม้ โจทก์จะนำสืบสมว่านายแป๊ะได้รับมรดกข้างมา
ตามฟ้องก็ดี แต่การยกให้นี้ไม่ได้แก้ตัวพิมพ์วรรณ
และ โอนทะเบียนให้ถูกต้องตามความในมาตรา ๘
แห่งพระราชบัญญัติศัควาหนะ นายแป๊ะจึงไม่มี
สิทธิในข้างรายนามกฎหมาย โจทก์ผู้เป็นภรรยา
และบุตรของนายแป๊ะ รอคซัน ก็ไม่มีสิทธิที่จะได้ข้าง
รายนี้อย่างถูกต้อง ศาลล่างทั้ง ๒ จึงพิพากษาให้
ยกฟ้อง โดยไม่ต้องเรียกพะยานที่โจทก์อ้างมาสืบใน
ข้อที่ว่ายกให้นั้น ข้อนี้กรมการศาลฎีกาเห็นฟ้องด้วย.

กฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จบทที่ ๑๑๔ และลักษณะ
มรดกบทที่ ๕๐ ซึ่งโจทก์อ้างมาในฎีกานั้นหาตรงกั
รูปคดีนี้ไม่ ทั้งที่ศาลล่างวินิจฉัยไว้ถูกต้องแล้ว.

๑๗๒ ประชุมวินิจฉัยข้ออธิกวรรณ์ ๑ ภาค ๔

ผู้ตรวจฎีกาคำขึ้นอีกข้อหนึ่งว่า ไม่มีกำหนด
เวลาในการ โอนชื่อในท้วพิมพ์รูปพรรณตามพระราช
บัญญัติสัตว์พาหนะ ร.ศ. ๑๑๘ แต่กรรมการศาล
ฎีกาเห็นว่าในเรื่องขอให้เช่นคดีนี้ การโอนชื่อใน
ท้วพิมพ์รูปพรรณจำต้องท่วเสียให้เสร็จ ในระหว่างที่ผู้
ให้มีชีวิต มิฉะนั้นก็ต้องทำเป็นพินัยกรรมยกให้ จึงจะ
เป็นการใช้ ได้ตามกฎหมาย.

ความสำคัญทั้ง ๒ ข้อนี้รบกวนว่าหาได้มีในคดีนี้ไม่
กรรมการ ศาลฎีกาเห็นว่าไม่มีเหตุที่จะเปลี่ยนแปลง
คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ซ้ำท้วงพิศเคยได้ จึงพร้อมกัน
พิพากษาให้ยกฎีกาโจทก์เสีย ให้ โจทก์เสียค่าธรรมเนียม
นิยมกษคำทนายความในชั้นฎีกาอีก ๒๐๐ บาทตนทน
จำเลยด้วย.

วันที่ ๒๐ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๕

ม. ชีเนียบ

พระยาจินดาภิรมย์

พระยาหริศจันทร์สุวิท

วัดฟ้องทำลายสัญญาเช่า

คำพิพากษาที่ ๒๔๘ พระพุทธศักราช ๒๔๖๖
มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการ
ตรวจฎีกาจำเลย อุตสาหกรรมคำพิพากษาศาลอุทธรณ์
กรุงเทพฯ

คดีระหว่าง { นายร้อยโทคาร ไวยาวจักร โทก
นางไล่ นายแสงทอง จำเลย

คดีนี้โจทก์ฟ้องว่าจำเลยได้ทำสัญญาเช่าที่ธรณีสงฆ์
ของวัดโลกนาถเคราะห์ จากนายเป็งหังมีคคนายกที่ได้
ลาออกจากตำแหน่งหน้าที่ไปแล้วปลูกห้องแถวมีกำหนด
๑๐ ปี นับแต่เดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๖๐ เป็นต้นไป
ซึ่งขัดกับข้อบังคับเรื่องเงินกตปนา โดยมีคคนายกไม่
มีอำนาจที่จะทำสัญญาให้เช่าเกินกว่า ๓ ปีได้ จึงบอก
ให้จำเลยรื้อห้องแถวของจำเลยไปภายใน พ.ศ. ๒๔๖๔
จำเลยหาขอมุขกระทำตามไม่ และจำเลยได้ทำผิด
สัญญาเช่าอีกหลายข้อ โจทก์จึงฟ้องขอให้ขับไล่จำเลย

๑๗๕ ประชุมวินิจฉัยข้อฎีกาวันที่ ๑ ภาค ๔

รื้อห้องแถวออกไปจากที่ดินของวัด และเรียกค่าเช่า
ที่ค้างแก่จำเลยเป็นเงิน ๑๖๕ บาทถ้วน.

จำเลยให้การคัดค้านรับว่าได้เช่าที่ดินของวัดมี
กำหนด ๑๐ ปี จำเลยอยู่มาแล้ว ๕ ปี ยังคงมีสิทธิที่
จะอยู่ต่อไปได้อีกจนกว่าจะครบกำหนดในสัญญา ส่วน
ข้อบังคับเรื่องเงินกลบปานนั้น เป็นข้อบังคับสำหรับมีคณ
นายก หากได้เกิดถึงตัวจำเลยหรือคนภายนอกด้วยไม่
และเงินค่าเช่านั้นได้ค้างอยู่แก่จำเลยจริง เพราะโจทก์
ไม่ยอมรับ ข้อที่โจทก์หาว่าจำเลยกระทำผิดสัญญาเช่า
ด้วยนั้น จำเลยให้การปฏิเสธ.

ศาลไปวิสภาคที่ ๓ พิจารณาแล้ว เห็นว่าจำเลยไม่
มีสิทธิที่จะถือกำหนดอยู่ตามข้อความในหนังสือสัญญา
เช่าต่อไปอีกได้ เพราะสัญญาเช่าขณะนั้นมีอายุเพียง
๓ ปีตามข้อ ๒ หมายเลข ๑ แห่งข้อบังคับเรื่องเงิน
กลบปาน ศก ๑๒๑ เท่านั้น จึงพิพากษาให้ขับไล่จำเลย
รื้อสิ่งปลูกสร้างออกไปจากที่ดินของวัดภายใน ๑๕ วัน

วัดฟ้องทำลายสัญญาเช่า ๑๗๕

กัยให้จำเลยใช้เงินค่าเช่าที่ค้างอีก ๑๖๕ บาท ค่า
ธรรมเนียมศาลให้เป็นพิชัย.

จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์กรุงเทพ ฯ พิจารณา
แล้ว ได้ความความข้อบังคับเรื่องเงินกัลยนาซึ่งประกาศ
ในหนังสือราชกิจจานุเบกษาลงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม
ศก ๑๒๑๑ ว่า การเช่าที่ดินหรือที่ดินสงฆ์ก็ดี ให้
มีคณนายกมีอำนาจจัดการให้เช่าได้ แต่ถ้าจะให้ผู้ใด
เช่าเกินกว่า ๓ ปี ก็ยังได้รับอนุญาตจากผู้บัญชาการ
กระทรวงมหาดไทยก่อนจึงจะทำสัญญาเช่าได้ ข้อบังคับ
นี้ได้ยกเลิกประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้ว
ถือว่าได้ทราบถึงคนภายนอกด้วย ในเรื่องมีคณนายก
ทำสัญญาให้จำเลยเช่ามีกำหนดถึง ๑๐ ปี ซึ่งเป็น
การนอกอำนาจของตน สัญญานั้นหาเป็นการผูกมัด
ให้วัดจำต้องปฏิบัติตามข้อสัญญานั้นไม่ เพราะฉะนั้น
ข้อต่อสู้ของจำเลยจึงฟังไม่ได้ จึงพิพากษาว่าที่ศาล
ไปริสสภาพิกษาให้ขยับได้จำเลยนั้นชอบแล้ว แต่ที่
ยังมีให้จำเลยใช้ค่าเช่าที่ค้างนั้น เห็นว่าเมื่อไรก็

๑๓๖ ประชุมวินิจฉัยข้ออธิกรณ์ ๑ ภาค ๔

ปฏิเสศความรับผิดชอบโดยถือว่าเป็นสัญญาที่มีภัย
ไขไม่ไขแล้ว เรื่องเงินค่าเช่าอันเกิดแก่สัญญาที่คั่ง
เป็นพิขไปตามสัญญาด้วย จึงให้ยกคำบังคับของศาล
เดิมในข้อนี้เสีย ความอื่นนอกจากที่แก่นี้ให้คงบังคับ
ไปตามคำพิพากษาศาลเดิม.

จำเลยทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกาในข้อที่ศาลอุทธรณ์
ชี้ได้จำเลยให้ออกจากที่ดินรายนี้.

กรมการศาลฎีกา ได้ตรวจสำนวน และ ประชุม
ปรึกษาคดีนี้ คดีคงได้ความคงกล่าวมาข้างต้น การ
ที่จำเลยเข้าทำสัญญาเช่าที่วัดรายนี้ ต่อมีคคนายกคน
ก่อนมีเวลาเช่าอยู่ ๑๐ ปีนั้น ข้อกำหนดเวลาเช่านอก
เหนือจากข้อบังคับเรื่องเงินกัลปนา ซึ่งมีคคนายกมี
อำนาจให้คนเช่าได้แต่เพียงไม่เกินกว่า ๓ ปีเท่านั้น ข้อ
บังคับเรื่องเงินกัลปนานี้ ได้มีพระบรมราชโองการ
โปรดเกล้า ฯ ให้ตั้งเป็นกฎข้อบังคับขึ้นไว้ และได้
ประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้วแต่วันที่ ๑๗
ตุลาคม ร.ศ. ๑๒๑ ทั้งนี้ เมื่อสัญญาเช่าได้ทำขึ้น

วัดพ้องท่าลาบสัญญาเช่า

๑๗๓

โดยผิดกฎข้อบังคับนี้แล้ว สัญญาเช่านั้นผิดกฎหมาย
ใช้บังคับคู่สัญญาแก่กันไม่ได้ เห็นว่าที่ศาลล่างทั้ง ๒
พิพากษาชี้ไล่จำเลยนั้นชอบแล้ว ไม่มีทางระงับไข
คำพิพากษาศาลล่างให้เป็นอย่างอื่นได้ ฎีกาจำเลยฟัง
ไม่ขึ้น จึงพิพากษายืนตามคำตัดสินศาลอุทธรณ์ ให้
ยกฎีกาจำเลยเสีย.

วันที่ ๓๐ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

พระยาศรีสังกร

พระยาพิพากษาธิบดีโดย

พระยามโนปกรณนิติชาตา

๑๗๘ ประชมนินิจฉัยข้อชกกรณี ฯ ภาค ๔

วัดฟ้องเรียกค่าเช่าและห้ามจัดการเก็บค่าเช่า

คำพิพากษาที่ ๔๐ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗
มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้กรรมการ
ตรวจฎีกาโรคกั สุทธรณ์คำพิพากษาศาลอุทธรณ์
กรุงเทพ ฯ

คดีระหว่าง { ทลวงเงินคณานัติกินพรต ผู้รัง
เจ้าอาวาส วัดมัจจกรมตาวาศ โรคกั
นางเจ็ก คุณเสถียร จำเลย

คดีนี้โรคกัฟ้องว่าวัดมัจจกรมตาวาศ มีที่ดินและ
ตึกแถว ๘ ห้องอยู่ที่ตำบลข้างวัดคณินถาผล จังหวัด
พระนคร จำเลยได้เป็นผู้เก็บค่าเช่าตึกแถว ๘ ห้อง
นี้จากผู้เช่ามาตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๖ ัน
ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๖๕ รวมเป็นเงิน ๑๐,๔๑๖
บาท ขอให้บังคับจำเลยส่งเงินค่าเช่าตึกรายนี้กับ
ออกเช็คตั้งแต่วันที่ฟ้องให้แก่โรคกั และห้ามจำเลย

หมดอายุ ๒๕/04/๒๕๖๕

วัดห้องเรียกค่าเช่าและห้ามเก็บค่าเช่า ๑๗๑

อย่าให้ขัดขวางในการที่ โทกจะเก็บ เงินค่าเช่า ตัก รายนี้นี้ต่อไป.

จำเลยให้การต่อสู้ว่า คัดแถว ๘ ห้อง เป็นของจำเลย ปลุกสร้างไว้ ส่วนเงินค่าเช่าที่เก็บได้นั้น จำเลย เถมาขำรุงพวกดึกสี่ลกิน แง ซึ่งมี นาม สมญาว่า คุณ คึง เพราะจำเลยเป็นหัวหน้าอยู่ในขณะนั้น เงินค่าเช่า ตัก รายนี้นี้จำเลยเก็บเพียง ๖ ห้อง ส่วนอีก ๒ ห้อง จำเลยให้ นาง ขี้เงิน อาศัยอยู่ โดยไม่ต้องเสียค่าเช่า จำเลยไม่ ควรคืนเงินค่าเช่า ตัก ที่เก็บได้ ให้แก่ โทก.

ศาลแพ่งพิจารณาแล้วเห็นว่า คัดแถว ๘ ห้อง นั้น เป็น ทรัพย์สินสมบัติของคุณ คึง ผลประโยชน์ที่ได้จากค่าเช่า ตัก รายนี้นี้ ต้องใช้ ขำรุง คณะคุณ คึง และ ทุก ศล สถาน เหล่านั้น จำเลยเป็นหัวหน้าอยู่ในขณะนั้น ได้เอาเงิน ค่าเช่าที่เก็บได้ ซึ่ง โทก จำเลย รับกันว่าเป็นจำนวน เงิน ๘,๗๓๖ บาท มา ขำรุง และ ใช้ ขำรุง ตลอด มา ทามิ ผู้ โทก คัก คำน ไม่ โทก จะ ขอ ให้ ห้าม จำเลย มิ ให้ เก็บ ค่าเช่า มิ ได้ ส่วน ข้อ ที่ จำเลย อนุ ญา ตให้ นาง ขี้

๑๘๐ ประชุมวินิจฉัยข้ออธิกรณ์ ๑ ภาค ๔

เงินอยู่ในคักเช่า ๒ ห้องโดยไม่เก็บค่าเช่านั้น จำเลย
มีอำนาจขออนุญาตได้ ในฐานะเป็นผู้จัดการของคณะ
คนตั้ง เมื่อไม่มีการทวงจรีดแล้ว โจทก์จะว่ากล่าว
ไม่ขึ้น พินากษาให้ยกฟ้องโจทก์เสีย.

โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์กรุงเทพ ฯ พินากษา
ขึ้นตามคำพิพากษาศาลแพ่ง.

โจทก์อุทธรณ์ ๓ ถวายฎีกา คัดค้านว่าคักแถว
๘ ห้องปลูกอยู่ในที่ดินของวัดมิ่งกรมมลาวาศ ควรเป็น
ของวัดมิ่งกรมมลาวาศ จำเลยเก็บเงินค่าเช่าคักแถว
รายนี้ไว้ ในฐานะเป็นไวยาวัจกรของวัด จำเลยต้องส่ง
เงินที่เก็บไว้ ให้แก่เจ้าอาวาส ส่วนข้อที่จำเลยคัดค้านว่า
ไว้เอาเงินค่าเช่าคักไปใช้จ่ายในคณะคนตั้งนั้น จำเลย
แสดงไม่ได้ว่าใช้จ่ายไปอย่างไรบ้าง และการที่จำเลย
ให้นางซุ้ยเงินชาคัยคักแถวเสีย ๒ ห้องโดยไม่เก็บค่าเช่า
จำเลยต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัวใช้ค่าเช่าให้แก่วัด.

กรรมการศาลฎีกาได้ทรว ประชุมปรึกษาสำนวน
เรือนแล้ว ทางพิชารณาได้ความว่า คักดินซึ่งปลูก

วัดห้องเรียกค่าเช่าและห้ามเก็บค่าเช่า ๑๘๐

สร้างคอกแถวรายันเป็นที่ของวัดมิ่งกรกมลลาวาศ กรม
ธรรมการไ้รับโอนต่อมาแทนวัดแล้ว ที่กินรายันไ้
แบ่งออกเป็น ๒ ตอน คือตอนหนึ่งเป็นที่สำหรับพวก
หญิงรักษาศีลกินแจะอยู่ เรียกว่าคอกตั้ง อีกตอนหนึ่ง
เป็นที่สำหรับฝ่ายชายอาศัยเรียกว่าเคียนตั้ง ในที่ของ
คณะคอกตั้งนั้นมีพวกถือศีลกินแจะประมาณราว ๒๐ คน
บ้าง ๓๐ คนบ้าง แล้วแต่เวลา บางทีก็มากบางทีก็น้อย
มีผลประโยชน์รายไ้ได้จากค่าเช่าห้องแถว ค่าเบี้ยเจี๊ยะ
กัยเงินเรียไรจากผู้มีศรัทธามาย่าง และในพวกที่อยู่ใน
คณะช่วยออกบ้าง ในที่ของคณะคอกตั้ง เคียนมีห้องแถว
ไม้สังคไปร์ปลูกอยู่ ๘ ห้อง นางนัมเขียนหัวหน้าและ
เก็บค่าเช่า ครั้นนางนัมตาย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๖
จำเลยไ้เป็นหัวหน้าเรียไรเงินจากผู้มีศรัทธาในทาง
ศาสนาซึ่งรวมทั้งจำเลยด้วย ไ้เงินประมาณ ๘,๐๐๐
บาท จำเลยจึงพุกกัยพระอาจารย์จันทังสมาธิวัตร
พระครุคณาจารย์เจ้าอาวาสวัดมิ่งกรกมลลาวาศ ขอ
อนุญาตรื้อห้องแถวไม้สังคไปร์เสีย ปลูกคอกแถว ๘

หน้า ๑๘๐ ๑๘/๐๔/๒๕๕๕

๑๘๒ ประชุมวินิจฉัยอธิกธรรณ ๓ ภาค ๔

ห้องนินแทน เมื่อปลุกเสร็จแล้ว พระอาจารย์จันทอง
เจ้าอาวาสวัดมิ่งกรมลาวาศึกการให้คนเช่าอยู่ ต่อมา
จำเลยได้ เป็นผู้เก็บค่าเช่าและจัดการให้คนเช่า เพราะ
จำเลยได้รับตำแหน่งเป็นหัวหน้าของคณะคนตั้ง และ
คำที่ว่า "คนตั้ง" นั้น จะหมายความว่าอย่างไร ทาง
พิจารณาไม่แจ่มแจ้ง ได้ความแต่เพียงว่ามีพวกหญิง
ดิศดิดินแจ๋มาเพื่องการกศล.

ขัญหาที่ระห้องพิจารณามีอยู่ ๒ ข้อ คือ ๑. ที่ตั้ง
แถว ๘ ที่ตั้งนี้เป็นของวัดหรือเป็นของบุคคลใด ๒. เงิน
ค่าเช่าที่จำเลยเก็บมาแล้วมากน้อยเท่าไร จำเลยได้
ใช้จ่ายไปอย่างไร จำเลยจะต้องรับผิดชอบใช้เงินรายที่
โรคที่ฟ้องเรียกให้แก้วัดหรือไม่ กรรมการศาลฎีกา
เห็นว่า ขัญหาข้อต้นเรื่องตก ๘ ห้องนั้น ทางพิจารณา
ก็ได้ความมาแล้วว่าจำเลยและพวกมีศรัทธาได้ออกเงิน
และเรียกไรจากผู้ มีขอปลุกสร้างขึ้น เพื่ชทาประโยชน์
มายำรงพวกที่ดิศดิดินแจ๋ ในคณะคนตั้งทำขัญและตก
ยาตร์เป็นการกศลส่วนหนึ่ง หาใช่เป็นตักของจำเลย

วัดฟ้องเรียกค่าเช่าและห้ามเก็บค่าเช่า ๑๘๓

ไม่ และตกแถวรายนี้ไค้ปลูกอยู่ในที่ดินของวัดมังกร
กมลลาวาศ เวลาจะลงมือปลูกจำเลยซึ่งเป็นหัวหน้า
ไค้พักจากย้เข้าอาวาสวัด มังกรกมลลาวาศ ขออนุญาตรื้อ
ห้องแถวไม้ ปลูกตกแถวรายนี้ลงแทน ผู้ที่ศรัทธา
ออกเงินเรียไรในการปลูกสร้างตกแถวนี้ มีเจตนาให้
เป็นทางกุศล ไม่ไค้เจาะจงให้เป็นส่วนของบุคคลผู้
หนึ่งผู้ใด เมื่อการที่ทำลงไปเพื่ออุทิศให้เป็นทาง
กุศลแล้ว และที่กั้นไค้ปลูกอยู่ในที่ของวัด ศาลฎีกา
เห็นว่ากั้น ๘ ห้องต้องเป็นทรัพย์สินสมบัติของวัดมังกร-
กมลลาวาศโดยไม่มีข้อสงสัย เมื่อไค้ชี้ขาดว่ากั้น ๘
ห้องนี้เป็นของวัดแล้ว จำเลยมิไค้ข้ฎีกาการให้เป็นที่
พอใจของผู้ปกครองวัด โจทก์ก็มีอำนาจที่จะร้องเรียก
ขอให้ห้ามจำเลยไม่ให้เก็บค่าเช่ากั้นแถวรายนี้ต่อไปไค้
ฎีกาโจทก์ในชั้นฟังชน.

ส่วนในชั้นอุทธรณ์ ๒ เงินค่าเช่าที่จำเลยเก็บมาแล้ว
โจทก์จำเลยร้กันว่าเป็นจำนวน ๘,๗๓๖ บาท ซึ่ง
โจทก์ขอให้จำเลยส่งแก่วัดนั้น จำเลยไค้แสดงว่าเงิน

๑๘๔ ประหม่วินิจฉัยข้ออิทธิกรรม ๑ ภาค ๔

รายนี้จำเลยได้ใช้จ่ายไปในการกุศลเป็นการชั่วคราวขณะ
คุณทั้ง โดยความบริสุทธิ์ เพราะจำเลยเป็นหัวหน้าอยู่
ในขณะนั้น และในเวลาที่ใช้จ่ายไปก็ไม่มีผู้ใดซึ่ง
คัดค้าน และวัดก็ยอมให้จำเลยทำมาตั้งแต่แรก
ศาลล่างทั้ง ๒ พึงข้อเท็จจริงว่าจำเลยได้ใช้จ่ายเงินค่า
เช่าที่ดินที่เก็บได้ ไปในทางกุศล ศาลฎีกาเห็นว่าเมื่อ
จำเลยได้ใช้จ่ายไปโดยสุจริต ต้องถือว่าจำเลยใช้จ่าย
เงินรายนี้ไปในทางที่ชอบ โจทก์จะเรียกร้องเอาคืน
จากจำเลยมิได้ ข้อที่จำเลยให้นางชู้เงินอาศัษย์ติดแถว
อยู่เสีย ๒ ห้องโดยไม่เก็บเงินค่าเช่านั้น ทางพิจารณา
ได้ความว่าจำเลยทำไปโดยดีใจว่าตนมีอำนาจ เพราะ
จำเลยเป็นหัวหน้าที่จะอนุญาตให้นางชู้เงินอาศัษย์อยู่ได้
โจทก์จะขอให้จำเลยใช้เงินค่าเช่าที่ดินแทนนางชู้เงิน
ไม่ได้ จึงพิพากษาแก้คำพิพากษาศาลล่างเพราะติด
แถว ๘ ห้องว่าให้ติดแถว ๘ ห้องนั้นเป็นทรัพย์สินสมบัติ
ของวัดมิ่งกรมลาวาศ ให้โจทก์มีอำนาจเก็บเงินค่า
เช่าติดแถวรายนี้ได้ตั้งแต่บัดนี้ไป ห้ามมิให้จำเลยเข้า

วัดห้องเรียกค่าเช่าและห้ามเก็บค่าเช่า ๑๘๕
ไปเกี่ยวข้อง และปรากฏในสำนวนว่าในระหว่างคดีนี้
เงินค่าเช่าค้ำกอกหมายเก็บรักษาไว้เป็นกลาง เมื่อ
ศาลฎีกาคัดสินให้ค้ำกอกหมายนี้เป็นของวัดแล้ว เงินที่
กอกหมายรักษาไว้ก็จะเป็นของวัด ให้กอกหมายจ่าย
เงินรายนี้ให้แก่โจทก์รับไป เงินค่าธรรมเนียมโจทก์
จำเลยเสียมากน้อยเท่าใดให้เป็นพับไปทั้ง ๒ ฝ่าย
ให้ศาลล่างบังคับคดีไปตามคำพิพากษานี้.

วันที่ ๒๖ พฤษภาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๗

พระยาหริศันทร์สุวิท

พระยาฤทธิพิทักษ์

พระยาพิชิตสงคราม

จำเลยให้การคัดฟ้องว่า โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องคดี
แทนวัดได้ และแถลงต่อไปว่าที่ดินรายนั้นเดิมมีชื่อ
นางแดงในโฉนดผู้เคี้ยว เมื่อนางแดงถึงแก่กรรมแล้ว
นายพ้องได้ประกาศรับมรดกใส่ชื่อนายพ้องแล้วเขาไป
จำหน่ายไว้กับผู้ซื้อ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่านายพ้อง
มิได้ตั้งใจสละอำนาจให้แก่วัดตามหนังสือฉบับนั้น.

ศาลจังหวัดสมุทรสงครามพิจารณาแล้วฟังข้อเท็จ-
จริงว่า เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๑ นายพ้อง นางแดงได้ทำ
พินัยกรรม รวมกันยกที่ดินรายพิพาทนี้ ซึ่งเป็นสมรสให้
แก่วัดพญาญาติอย่างถาวร ต่อมานางแดงถึงแก่กรรม
นายพ้องได้ไปขอรับมรดกลงชื่อตนในโฉนด แล้ว
เขาไปจำหน่ายผู้ซื้อไว้ยังไม่ได้ ได้ ยักนายพ้องถึง
แก่กรรม ศาลจังหวัดสมุทรสงครามเห็นว่าส่วนของ
นางแดงต้องเป็นสิทธิแก่วัดตามพินัยกรรม แต่ส่วน
ของนายพ้องนั้น นายพ้องกลับใจไม่ถือตามพินัยกรรม
จึงพิพาทขอให้แบ่งที่รายนี้ ออกเป็น ๓ ส่วน ๆ ๑ เป็น
ของนางแดงผู้ตายให้ ให้แก่วัดตามพินัยกรรม.

๑๘๘ ประชุมวินิจฉัยข้ออธิกรณ์ ฯ ภาค ๔

โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษเห็นว่า พุทธศักราชเพียงเท่านั้นยังไม่พอจะฟังว่านายฟ้องกลัวยุติ ดอนพินัยกรรม เพราะการเปลี่ยนชื่อในโฉนดว่าเป็น ของนายฟ้องคนเกี่ยวเพื่อสะดวกในการจำนำก็ไต่ และ การกลัวยุติเช่นนี้จะต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษรขึ้น หรือสั่งให้เลิกล้างพินัยกรรมเดิม จะเอาถิรียาและระวาง มาหักล้างไม่ได้ จึงพิพากษากลับคำพิพากษาศาลเดิม ให้ที่ดินรายนี้เป็นอณูสงฆ์ของวัดพยุหยาติปากง่าม ตามพินัยกรรม และให้ขับไล่จำเลยออกจากที่.

จำเลยทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกา.

กรมการ ศาล ฎีกาได้ ตรวจ จำนวน แล ประชุมปรึกษาคณะเรื่องนั้นแล้ว เห็นว่าตามประกาศย้ายกรมธรรมการลงวันที่ ๑๔ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๒ ข้อ ๔ มีความว่า “๑๓ หน้าที่กรมธรรมการในมณฑล ในจังหวัด ไชยบุรีเกล้า ฯ ให้ยุบราช สมุหเทศาภิบาล ผู้ว่าราชการและนายอำเภอไว้เป็นพระโคกขจรเพราะ ๑๓ ๑” ในคดีนี้ได้มีความว่าวัดพยุหยาติปากง่ามไม่มีมีคคนายก

ผู้ว่าราชการจังหวัดไค้มอบคดีให้อัยการว่าต่าง อัยการก็มีอำนาจฟ้องแทนวัดไค้ กิ่งที่ศาลเดิมวินิจฉัยมานานชอบแล้ว ช้ฎุหาคงมีต่อไปว่าหนึ่งคือพินัยกรรมที่นายพ้อง นางแคงทำไว้จะใช้ ไค้หรือไม่ กรรมการศาลฎีกาเห็นว่าไม่มีเหตุอันใดพินัยกรรมนั้นจะใช้ไม่ได้ เพราะหนึ่งคือพินัยกรรม ละขียนนายพ้อง นางแคง ทำโดยถูกต้องตามกฎหมาย ยกที่รายนนี้ให้เป็นที่ยอมรับของวัดพญาญาติป่าแกม และเมื่อก่อนนายพ้อง นางแคงตาย กรรมสิทธิ์ในที่ดินก็ยังคงอยู่กับนายพ้อง นางแคง หากตกไปเป็นของวัด โดยทันทีไม่ ต่อมา นางแคงตาย นายพ้องจึงไปประกาศรับมรดกกลางชื่อบุคคลผู้เดียว ก็เป็นแต่เพียงแสดงว่านายพ้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ใน ที่ดินรายนั้นอยู่ และคงไม่มีใครเถียงเมื่อที่ดินนี้คงเป็นของนายพ้อง ๆ ก็มีอำนาจที่จะเอาไปจำหน่ายผู้อื่นไค้ ตามกิริยาที่นายพ้องประพฤติมาเพียงเท่านั้น จะฟังว่านายพ้องกลับใจถอนพินัยกรรมที่ทำไว้
 ๒๕๖๕/๐๔/๒๖๕
 นั้นยังไม่ได้ เหมือนนายพ้องตาย ที่ดินก็ต้องตกเป็น

๑๕๐ ประชมนิพนธ์อักษรณ์ ฯ ภาค ๔

ที่ธรรมเนียมของวัด พยาญาติ ปากงามตาม พิณกรรม
คงที่ศาลอุทธรณ์เจ้าหลวงพิเศษวินิจฉัยไว้ โดยละเอียด
ถึงวันแล้วนั้น กรรมการศาลฎีกาเห็นชอบด้วย ฎีกา
จำเลยไม่มีเหตุที่จะทำให้ชนะคดีได้ ให้ยกเสีย คง
บังคับคดีขึ้นตามศาลอุทธรณ์เจ้าหลวงพิเศษ แต่คำ
พิพากษาระยะนี้ไม่เป็นการ tactics ของผู้รับจำนำที่จะ
ว่ากล่าวต่อไป.

วันที่ ๒๓ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๗

พระยาหริศจันทร์สุวิท

พระยานเรนดิบัญญัติ

พระยาพิงารณาปฤชามาตย์

วัดกัณฑ์กรรมสิทธิ์ในที่ดิน

คำพิพากษาที่ ๘๒๓ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗
มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการ
ตรวจฎีกาจำเลย อุทธรณ์คำพิพากษาศาลอุทธรณ์
ข้าหลวงพิเศษ

คดีระหว่าง { หลวงวิศาลเวชกิจ ไวยาวัจจร
วัดเสาชิงช้า โจทก์
ขุนวรพัฒนภักดี นายออเจียม จำเลย

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยทั้ง ๒ นี้ได้ขโมยเรือนในที่ของ
วัดเสาชิงช้า ตำบลปากน้ำมาช้านานแล้ว ยึด
จำเลยคดีละเอาที่ของวัดเป็นกรรมสิทธิ์ของคนเสีย ขอ
ให้ขังไว้จำเลย ออกจากที่วัดตามแผนที่ท้ายฟ้อง ราคา
๓,๐๐๐ บาท.

จำเลยทั้ง ๒ ให้การต่อสู้ว่า ที่รายพิพากษาซึ่งจำเลย
ปลุกเรือนอยู่นั้นหาใช่ที่วัดเสาชิงช้าไม่ จำเลยได้ตั้ง
หลักฐานบ้านเรือนปกครองในที่นั้นมาช้านานแล้ว.

หมุดตาย 18/๗/2565

๑๕๒ ประชุมวินิจฉัยข้อฉกรรจ์ ๑ ภาค ๔

ศาลปากพนังและศาลอุทธรณ์จำหลวงพิเศษพิจารณา
คดีแล้ว ฟังว่าที่ร้ายพิพาทนี้อยู่ในเขตต์ของวัด
เสวongทอง จึงพิพากษาให้ขับไล่จำเลยออกจากที่
ร้ายพิพาท.

จำเลยทูลเกล้าฯ ๑ ถวายฎีกาค่อมมา.

กรรมการศาลฎีกาได้ประชุมปรึกษาคดีเรื่องนี้แล้ว
ข้อเท็จจริงว่าที่ร้ายพิพาทนี้ จะเป็นที่ของวัดเสวongทอง
หรือไม่ เมื่อได้ตรวจดูตามแผนที่ปรากฏว่า ที่วัดนี้
ตั้งอยู่ริมแม่น้ำปากพนังและมีคูโคยรอบ ภายในคู
มีโบสถ์วิหารกุฎและโรงเรียน ต่อจากคูมาทางทิศใต้
หมายสี่เหลี่ยมในแผนที่เป็นที่ของรัฐบาล เดิมตั้งเป็นที่
ว่าการอำเภอแต่ที่ทำการไปรษณีย์ ครั้นย้ายที่ว่าการ
อำเภอไปตั้งอยู่ที่อื่น ยังคงอยู่แต่ที่ทำการไปรษณีย์
และเรือนของราษฎรที่มา ปลุกขนภายหลัง ต่อจากที่
ของรัฐบาลมาทางทิศใต้มีถนนหลวง ต่อจากถนน
หลวงมาทางทิศใต้ถึงที่ร้ายพิพาทนี้คดีคลองขางว่า ให้
ความจากพระภิกษุขึ้นเจ้าอธิการวัดเสวongทองว่า ได้ขึ้น

คำบอกเล่าต่อ ๆ กันมา พระภิกษุสิทธิ พระภิกษุสิทธิมุข
เป็นผู้สร้างวัดนี้ พระยานไค้อุปสมบทอยู่ในวัดนี้มา ได้
๓๕ พรรษา และเป็นเจ้าอธิการมาได้ ๓๒ พรรษา
พระยานไค้บอกเขตต์วัดเวลาเข้าพรรษา ว่าทางทิศใต้
เขตต์วัดจรกเพียงคู เจ้าอธิการรองคัก่อนก็บอกเขตต์วัด
จรกเพียงคู ครั้นพระยานเป็นเจ้าอธิการจึงไค้บอกเขตต์
วัดตามที่สมภารเดิมเคยบอกมา แต่พระยานไค้ยิน
คนที่ขายมากร ๆ บอกแก่พระยานว่าเขตต์วัดเสวองทอง
ทางทิศใต้ค่องจากคูมาจรกคลองขวางว่า นายทิกหนุไค้
บอกแก่พระยานว่า เมื่อนายทิกหนุยังเป็นพระภิกษุอยู่
ที่วัดนี้ มีคูเก่าตั้งแคววัดตลอดถึงคลองขวางว่า นาย
ทิกหนุเป็นผู้ซ่อมแซมคนั้น และไค้สร้างศาลาที่ปากคู
(ตามแผนที่อยู่ทิศตะวันออกไม่เกี่ยวข้องกับทรายพิพาท)
นายคงเป็นผู้สร้างที่เสาศิพนาศที่ทำการไปรษณีย์ และมี
มีชาวย่านมาฝังศพในที่เหล่านี้ (ตามแผนที่อยู่ในที่
ของวิบูล) เมื่อพระยานเป็นเจ้าอธิการก็ไม่เห็นศาลา
ที่ปากคู ที่เหล่านี้รกเป็นป่าไม้ต่าง ๆ ครั้นปีร.ศ. ๑๑๖

หม่อมดุษฎี 18/04/2565

๑๕๔ ประมุขวินิจฉัยอธิการณ์ ฯ ภาค ๔

เจ้าพนักงานมาต่างเข้าและวอที่เสาศพสร้างที่ว่าการ
อำเภอ (ตามแผนที่หมายสีเขียว) เลบดิ้อว่าเป็น
ที่ของรัฐบาลมาจนทุกวันนี้.

ไต่ความคามาคำพะยานหลักฐานกึ่งกล่าวมาข้างกัน
ศาลฎีกาเห็นว่าส่วนที่ของวัดที่มีคูรอบและมีโบสถ์วิหาร
กุฎิภายในกุฎิ ซึ่งพระภิกษุเจ้าอธิการพะยานว่า
พระลิตี พระลิมุ่ยเป็นผู้สร้าง และพะยานก็บอกเขตต์
วัดแก่สงฆ์ว่าเขตต์ของวัดกคเพียงคุณั้น ไม่มีข้อใดขง
กัน แต่ส่วนที่กินอีกคองหนึ่งค่อจากวัดก็คได้ค้ลคคมา
ถึงคสองบางว่าที่เก็ยวัดขี้ที่ของรัฐบาลและที่รายพิพาท
ซึ่งพะยานไต่ บินผู้บอกเล่าค่อกันมาว่าเป็นที่ของวัดนั้น
ก็หาไต่ความว่ามีใครอุทิศที่เหล่านั้นถวายเป็นที่ขวนสังฆ
ไม่ เพราะเป็นที่ป่า ที่ศาล่างขกเหตุว่านายภิกคท
เมื่อยังเป็นพระภิกษุอยู่ค่วกัน ไต่ขุกหรือซ่อมแซมค
และสร้างศาลาที่ปากคคแต่พังเสียบแล้ว และมีขคคมา
สร้างที่เสาศพและฌงศพ จึงเห็นว่าเป็นที่ของวัดนั้น
ศาลาไม่เห็นห้องก้วย เพราะวัดเป็นคนไม่รู้จักคาย

พ.ศ. ๒๔๖๕

จะยกเอาการที่ พระภิกษุรูปหนึ่งหรือบุคคลผู้หนึ่งใดเคย
สร้างอะไรไว้ ในป่า แต่หักพังเสียแล้วโดยไม่มีผู้ใด
อุทิศถวายให้เป็นที่ธรณีสงฆ์เช่นนี้ จะถือว่าเป็นที่วัด
ไม่ได้.

อาศัยเหตุนี้ จึงพร้อมกันพิพากษาให้ยกค่าพิพากษา
ของศาลล่าง และให้ยกฟ้องเดิมของโจทก์เสีย ให้
โจทก์ใช้ค่าธรรมเนียมแทนจำเลยที่เสียมาแล้วจนครบ
กึ่งให้ใช้ค่าทนายให้จำเลย ๕๐๐ บาท.

วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗

พระยาพิจารณাপฎษามาศย์

พระยาพิพากษาสดยชาติปดัย

พระยาพรหมทัตศรัพิลาศ

จำเลยให้การต่อสู้ว่า ทรายนั้นเดิมเป็นของชน
ชำนานัญญูภาษามิคาของจำเลย เมื่อ ๕-๖ ปี
มานั้นชนชำนานัญญูฯ ดังแก่กรรม จำเลยเป็นผู้รั้งมรดก
ไว้เข้าปกครอง ทาไซ้เป็นที่วัดหรือสาธารณสถาน
ตามพิธี โทกก็ไม่.

ศาลจังหวัดเชียงใหม่พิจารณาแล้ว พิจารณาพิพากษา
ว่า ทรายนั้นทาไซ้เป็นที่วัดในพระพุทธศาสนาไม่ เป็นที่ของ
จำเลย จึงพิพากษาให้ยกฟ้อง โทกก็เสีย.

โทกก็อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ข้าหลวงพิเศษพิจารณา
เห็นว่า ที่รายพิพากษามาเส้นหมึกดำในแผนที่ท้ายฟ้อง
เป็นที่วัดในพระพุทธศาสนา ไม่ใช่ที่ของจำเลย พิ-
พากษากลับคำพิพากษาศาลเดิม ให้จำเลยรื้อถอน
สิ่งปลูกสร้างไปภายใน ๑ เดือน และห้ามไม่ให้
จำเลยเข้าไปเก็บของในที่รายนี้ต่อไป.

จำเลยอุทธรณ์ว่า ๑ ถวายฎีกา.

กรมการศาลฎีกาได้ประชุม ทรวรปรึกษาจำนวน
๕ คนโดย 18/04/2565
เรื่องแล้ว ทางพิจารณาได้ความว่าที่พิพากษา

เดิมเป็นที่รังของเจ้าราชวงศ์เก่า ชาวบ้าน
ใกล้เคียงได้ ไซ้ ที่รายนี้ทำเป็นข้าชำ ครั้นเมื่อประมาณ
๓๐ ปีมานี้ ชนชำนาญกฎหมายภาษาคำเลข ได้เอา
ที่ของชนชำนาญ ๑ ตำบลทำคั้นขึ้นแลกเปลี่ยนกับที่
รายจากเจ้าราชวงศ์ เมื่อแลกเปลี่ยนแล้วชนชำนาญ ๑
เจ้าทรงห้ามไม่ให้ราษฎรนำศพมาฝังในที่รายนี้ ชุก
กระดุกเก่าย้ายไปไว้เสียที่อื่น แบ่งที่รายนี้ขายไปยัง
ให้บุตรภรรยาของชนชำนาญ ๑ ย่าง คงเหลืออยู่
เพราะที่พิพาท ก่อมาชนชำนาญ ๑ อยู่สมทบ พระ
ภิกษุรพทรงจัดหลวงคารุ ๗ ไม่มีที่อยู่ เทียวจำพรรษา
ไม่เป็นที่ ชนชำนาญ ๑ จึงสร้างกุฏิขึ้นในที่รายนี้
แต่วันมณคหลวงคารุมาอยู่ ราษฎรมีความเลื่อมใส
ในหลวงคารุ เห็นว่ากุฏิที่ชนชำนาญ ๑ สร้างนั้นคับ
แคบ จึงขออนุญาตชนชำนาญ ๑ ทำกุฏิเพิ่มเติมขึ้นอีก
ในระหว่างนั้น ชนชำนาญ ๑ ได้ทรงห้ามว่า ถ้าใคร
ระนำศพมาฝังที่ หรือจะทำการเผาศพในที่รายนี้ก็
ต้องได้รับอนุญาตจากชนชำนาญ ๑ เสียก่อนจึงจะทำได้

แล้วมีผู้ศรัทธาจักสร้างโรงเรียนพระเลขศักดิ์ชั้นในที่
 ราชัน โดยขออนุญาตจากขุนชำนาญ ๑ ฅบักนี้
 หลวงการมรดกภาพลง จำเลยผู้สืบมรดกของขุน
 ขำนาญ ๑ บิดาจำเลยที่ถึงแก่กรรมก็ยกครอง ต่อมา

ไต่ความกันนี้ กรมการศาลฎีกาเห็นว่าที่ราชัน
 เป็นของขุนชำนาญ ๑ บิดาจำเลยโดยไม่มีข้อสงสัย
 และตามพฤกษการณที่ขุนชำนาญ ๑ กระทำมาทั้งกล่าว
 แล้วคือ สร้างอุฎฐและนิมนต์หลวงการมาอยู่ในที่ราชัน
 นั้น ไม่กระทำให้ที่ราชันเป็นที่ธรณีสงนสน เพราะ
 ขุนชำนาญ ๑ ไต่ถ้ออำนาจเป็นเจ้าของในที่ราชันตลอด
 มาจนขุนชำนาญ ๑ ถึงแก่กรรม จำเลยก็เข้าปกครอง
 มาจนทุกวันนี้ ข้อที่ศาลอุทธรณ์เจ้าหลวงพิเศษคดีสินว่า
 ที่ราชันเป็นที่วัดนั้น กรมการศาลฎีกาไม่เห็นชอบ
 ทั่วย เพราะตามพระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์
 ร.ศ. ๑๒๑ มาตรา ๘ ท่านบัญญัติว่า “ผู้ใดจะสร้าง
 วัดขึ้นใหม่ ต้องไต่รับพระบรมราชานุญาตก่อนจึงจะ
 สร้างได้ ฯลฯ” ในคดีนี้ไม่ปรากฏว่าผู้ใดไต่ขอ

หนวดอายุ 18/04/2565

๒๐๐ ประชุมวินิจฉัยอักษรณ์ ๑ ภาค ๔

พระบรมราชานุญาตสร้างวัดในที่รายนี้โดย และระพ่ง
ว่าที่รายนี้เป็นที่จรณสังฆิกไม่ได้ เพราะชนชำนานาญ ๑
ไม่ได้อุทิศถวายให้แก่วัดหนึ่งวัดใดเลย ฎีกาจำเลย
พงษ์น ึ่งพิพากษาถลบัคำพิพากษาคาลอุทธรณ์ข้าหลวง
พิเศษ ให้ยกฟ้องโจทก์เสีย ให้ โจทก์เสียค่า
ธรรมเนียมแทนจำเลยกับค่าทนายความ ๓ คาลเป็นเงิน
๑๐๐ บาท.

วันที่ ๗ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๕

พระยาหริศจันทร์สุวิท

พระยานรเนติบัญชากิจ

พระยาพิจารณาปฤชามาตย์

ฟ้องขับไล่

คำพิพากษาที่ ๘๗๑ พระพุทธศักราช ๒๕๒๘
มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรมการ
ตรวจฎีกาจำเลยอุทธรณ์คำพิพากษาศาลอุทธรณ์

คดีระหว่าง { นายสำรุด เกตวรรัตน์ ไวยาวัจกร-
วัดมิ่งกรมลาวาศ
และหลวงจีนคณาณัติจีนพรต โจทก์
หลวงสมารารเงินกิจ จำเลย

คดีนี้โจทก์ฟ้องขอให้ขับไล่จำเลยออกจาก ที่ก่เข้า
เลขที่ ๓๑๓ ของวัดมิ่งกรมลาวาศ โดยกล่าวว่า
จำเลยทำความร่ำคาญให้แก่วัด ก็นับเรียกค่าเสียหาย
ตั้งแต่วันฟ้องจนกว่าจำเลยจะออกจากที่ อีกเดือนละ
๑๒๐ บาท.

จำเลยให้การคัดฟ้องว่าโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องขับไล่
จำเลย และต่อสู้ว่าการที่จำเลยเข้าอยู่ในที่ก่ของวัด

มัจกรมลลาวาศ ก็โดยเจ้าพระยาวิชิตวงศ์วุฒิไกร
เสนาบดีกระทรวงอรรคมการคนเก่าอนุญาตให้ข้อยู.

ศาลไซริสภาก็ ๑ และศาลอชฌณกรเทพ ๑ พิ-
จารณาแล้ว เห็นว่าโจทก์เป็นเจ้าอาวาส หรืออย่างน้อย
ก็เป็นผู้ปกครองวัดมัจกรมลลาวาศ มีอำนาจฟ้อง
ข้อยัดจำเลยได้ ส่วนข้อที่จำเลยอ้างว่ากระทรวงอรร-
คมการอนุญาตให้จำเลยอาศัยที่กของวัดอยู่นั้น จะเท็จจริง
เพียงไรไม่มีหลักฐานปรากฏ จึงพิพากษาให้ข้อยัด
จำเลยออกจากที่พิพาท กษยให้จำเลยเสียค่าเสียหาย
ที่โจทก์ควรจะได้เดือนละ ๔๐ บาทตั้งแต่วันฟ้อง.

จำเลยทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาคัดค้านความ ๒ ข้อ
คือ (๑) ว่าโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องคดีนี้แทนวัด
มัจกรมลลาวาศ เพราะโจทก์ไม่ใช่เจ้าอาวาสที่ถูกต้อง
ตามพระราชบัญญัติ (๒) จำเลยเข้าอยู่ในที่วัดรายนี้
โดยคำสั่งเสนาบดีกระทรวงอรรคมการ ได้เสียค่าเช่า
ให้ทุก ๆ เดือนแล้ว โจทก์ไม่มีสิทธิที่จะขอให้ข้อยัด
จำเลย.

กรรมการศาลฎีกาได้ประชุมตรวจปรึกษาสำนวน
 เรื่องนี้แล้ว เห็นว่าฎีกาของจำเลยในข้อ ๑ นั้น เป็น
 ข้อยุทธาธิกกฎหมายที่จำเลยควรวุฎีกาไต่ถามความใน
 มาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะฎีกาออกอรรถ
 พ.ศ. ๒๔๖๑ แต่การวินิจฉัยข้อยุทธาธิกกฎหมายนั้น
 ศาลฎีกาจะต้องฟังข้อเท็จจริงตามที่ศาลออกอรรถได้วิ-
 ิจฉัยมาแล้วจากคำพยานหลักฐานในสำนวน และ
 ในมาตรา ๘ ท่านบัญญัติว่า ข้อยุทธาธิกที่คู่ความ
 ข้างอิ่นนั้น ต้องแสดงให้ชัดเจนในฎีกาและเป็นข้อซึ่ง
 ได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วในชั้นศาลล่าง ข้อยุทธาในข้อนี้
 ศาลออกอรรถฟังข้อเท็จจริงว่า โจทก์เป็นผู้ปกครอง
 ดูแลวัดมิ่งกรมลาวาศ เมื่อจำเลยทำความรำคาญให้
 แก่วัดแล้ว โจทก์มีอำนาจฟ้องขับไล่จำเลยไต่ ในฎีกา
 ของจำเลยไม่ได้กล่าวความว่า การที่โจทก์ไม่มีอำนาจ
 ฟ้องจำเลยนั้น จำเลยได้อาศัยบทกฎหมายอะไร กก็
 ปรากฏตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๕๐/๒๔๖๗ ว่าโจทก์
 เคยฟ้องนางเง็ก คุณเสถียรมาครั้งหนึ่งแล้ว กรรม-

๒๐๔ ประชุมวินิจฉัยอภินิหาร ๑ ภาค ๔

การเห็นว่าข้อที่จำเลยคัดค้านว่า โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง
นั้น ฟังไม่ได้ ส่วนฎีกาของจำเลยในข้อ ๒ เป็นขัณฑ์
ข้อเท็จจริงซึ่งศาลล่างได้วินิจฉัยว่า จำเลยไม่มี
หลักฐานแสดงให้เห็นว่า เจ้าพระยาวิจิตรวงศ์วุฒิไกร
เสนาบดีกระทรวงกรมการคนเก่าได้อนุญาตให้จำเลย
เช่าอยู่ในที่ของวัดนี้ เพราะฉะนั้นจำเลยจะฎีกาใน
ขัณฑ์ข้อนี้ไม่ได้ ต้องด้วยบทห้ามตามพระราชบัญญัติ
ลักษณะฎีกาอุทธรณ์มาตรา ๕ ให้ยกฎีกาจำเลยเสีย
ให้จำเลยเสียค่าทนายความในชั้นฎีกาแทนโจทก์เป็น
เงิน ๕๐ บาท.

วันที่ ๑๘ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

พระยาหริศจันทร์สุวิท

พระยานเรนทีบัญญัติ

พระยาพิจารณาปฤชามาตย์

จัดคำสั่งเจ้าอาวาสและอำเภอบ

คำพิพากษาที่ ๑๒๑ พระพุทธศักราช ๒๔๗๐

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการ

ตรวจฎีกาจำเลย ออกอรรถคำพิพากษาศาลอุทธรณ์

คดีระหว่าง	{	อัยการระยอง	โจทก์
		นางผ่อง แซ่กัน	จำเลย

คดีนี้โจทก์ฟ้องว่า จำเลยยังอ้างนำศพนายฉวิ๊ก

สามจำเลย ไปฝังทำห้องซุ้ในที่ธรณีสงฆ์ของวัด

ทิมธาราม โดยขัดขึ้นคำสั่งของเจ้าอาวาสและกรรมการ

อำเภอซึ่งห้ามมิให้จำเลยนำศพเข้าไปฝังในที่นั้น ทั้ง

เป็นการผิดต่อประกาศเจ้าพนักงาน ซึ่งห้ามมิให้ราษฎร

ฝังศพนอกเขตค้บ้ำชำในที่ซึ่งที่จังหวัดระยองด้วย จึงขอ

ให้ลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์

๒๐๖ ประชมนวินิจฉัยข้ออิกรณ ๑ ภาค ๔

อาญามาตรา ๗๑-๓๓๔ พระราชบัญญัติปกครอง
ท้องถิ่น พ.ศ. ๒๔๕๗ มาตรา ๑๒๓.

จำเลยให้การต่อสู้ว่า ที่ ๆ จำเลยฝังศพสามีนั้น
เป็นที่ชำรุดมานาน และเจ้าอาวาสก็ได้ยินยอมให้
จำเลยฝัง ส่วนข้อที่โจทก์ท้าวว่าจำเลยทำผิดต่อประกาศ
ของเจ้าพนักงาน ซึ่งห้ามมิให้ฝังศพนอกเขตที่ชำรุด
นั้นเป็นฟ้องเคลือบคลุม เพราะไม่ปรากฏว่าประกาศ
ของเจ้าพนักงานคนใดแต่ครั้งใด.

ศาลจังหวัดกระษेत्रพิจารณาแล้ว ฟังข้อเท็จจริงว่า
ที่ ๆ จำเลยฝังศพนั้น เป็นที่ธรณีสัณฐานของวัดที่มีอาราม
พิพากษาว่าจำเลยมีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าอาวาส
ตามพระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์ พ.ศ. ๑๒๑
มาตรา ๑๗ ข้อ ๖ ให้จำคุกจำเลย ๑ เดือน กระงะโทษ
และมีความผิดฐานขัดคำสั่งกรมการอำเภอซึ่งห้ามมิให้
จำเลยฝังศพในที่รายนี้นี้ ตามกฎหมายลักษณะอาญา
มาตรา ๓๓๔ ข้อ ๒ ให้ปรับจำเลย ๕๐ บาท ออกจากกระงะโทษ
ส่วนประกาศของเจ้าพนักงานซึ่งห้ามมิให้ฝังศพนอก

ขั้ดคำสั่งเจ้าอาวาสและอำเภอ ๒๐๗

เขตค้ำบ้านนี้ ศาลจังหวัดระยองเห็นว่าเป็นแค่พล
ความในฟ้อง จึงไม่ลงโทษจำเลยตามประกาศนี้.

จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ฟังข้อเท็จจริงตลอดคดีของ
คดีกันกับศาลล่างว่า จำเลยไ้้นำศพเข้าไปฝังใน
ที่ธรณีสงฆ์ของวัดกิมฮาราม แต่เห็นว่าจำเลยมิไ้เข้าไป
ไปทำผิดในวัด ไม่นับว่าเป็นความผิดต่อพระราชบัญญัติ
ปกครองคณะสงฆ์มาตรา ๑๗ จึงพิพากษาให้แก้คำ
ตัดสินศาลเดิมในข้อนี้ แต่คงพิพากษาขึ้นตามในข้อ
ที่ลงโทษปรับจำเลย ๕๐ บาท ฐานขี้ก้ำสั่งเจ้าพนักงาน
ตามกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๓๓๔ ข้อ ๒.

จำเลยทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา คัดค้านคำพิพากษา
ศาลอุทธรณ์ในข้อกฎหมายว่า คำสั่งของเจ้าพนักงาน
เป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย.

กรมการ ศาลฎีกาไ้ตั้งรวงประชุมปรึกษาด้านอน
เรื่องนั้นแล้ว คัดค้านจำเลยทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาไ้
ก็แต่ณะเพาะปัญหาข้อกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติ
ลักษณะฎีกาอุทธรณ์มาตรา ๗ แต่ในการวินิจฉัยปัญหา

๒๐๘ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ฯ ภาค ๔

ข้อกฎหมายนั้น ฯ ศาลฎีกาจะต้องฟังข้อเท็จจริงตามที่ศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยมาแล้วจากพยานหลักฐานในจำนวน และปัญหาข้อกฎหมายที่ศาลฎีกาจะต้องวินิจฉัยนี้ ก็เพราะฎีกาจำเลยที่คัดค้านชั้นมาฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานแต่ข้อเท็จจริงในคดีนี้ศาลล่างฟังว่า จำเลยได้นำศพนายชวักสามไปฝังในที่ธรณีสงฆ์ของวัดกิมฮาราม เจ้าอาวาสและกรมการอำเภอได้ห้ามจำเลยแล้ว จำเลยขัดขืนไม่ปฏิบัติตาม.

กรมการศาลฎีกาเห็นว่า ความพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ มาตรา ๑๒๓ ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจ ตรวจ ตราออกถนนผู้ปกครองรักษาที่กินซึ่งเป็นของวัดมิให้ผู้ใดรุกड़ा เขี่ยก เขี่ยฟ เมื่อจำเลยขัดคำสั่งของกรมการอำเภอ นำศพเข้าไปฝังในที่ของวัดดังนี้ จำเลยจึงต้องมีความผิดฐานขัดคำสั่งของเจ้าพนักงานอันชอบด้วยกฎหมาย ที่ศาลอุทธรณ์คัดค้านปรับจำเลยตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๓๓๔ ชัย ๒ ถูกต้องแล้ว จึงพร้อมกันพิพากษา

ขัณฑ์คำสั่งเจ้าอาวาสและอำเภอบึง ๒๐๕

ขึ้นตามคำคัดค้านศาลอุทธรณ์ ให้ยกฎก จำเลยเสีย
แต่ปรากฏในสำนวนว่า จำเลยต้องชี้ มาในระหว่าง
พิจารณาพอควรแก่โทษอยู่แล้ว จึงให้งดการปรับ
จำเลยเสีย.

วันที่ ๗ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๔๗๐

พระยาหริศจันทร์สุวิท

พระยานรเนติบัญญัติ

พระยาศรีสังกร

พระยาจินดาภิรมย์

๒๑๐ ประชมนัดขุดอักษรณ์ ฯ ภาค ๕

วัดถ้ำอักษรณ์ที่ใต้

คำพิพากษาที่ ๒๐๘ พ.ศ. ๒๔๗๓

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรมการ
ตรวจฎีกาจำเลย อุทธรณ์คำพิพากษาศาลอุทธรณ์

คดีระหว่าง | กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ | โจทก์
| พระสารสินากร | จำเลย

โจทก์ฟ้องว่าผู้ซึ่งวัดสัมพันธวงศ์ จังหวัดพระนคร
แต่เดิมมาวัดสัมพันธวงศ์ ใต้ ยึดถือปกครองเป็น
เจ้าของ และได้รับโฉนดเป็นกรรมสิทธิ์ตั้งแต่ พ.ศ.
๒๔๖๕ กรมรักษาที่หลวงและกัลป์นา กระทรวงพระ
คลังมหาสมบัติเป็นผู้ปกครองดูแลแทน จำเลยได้
ปลูกเรือนรุกกล้าลงในลำคูรายนี้ จึงขอให้ศาลขับไล่
จำเลย.

จำเลยให้การว่าที่ดินรายโจทก์ฟ้องเป็นคลองสาธารณะ
หมดอายุ 18/04/2๕65
รณประโยชน์มาก่อน แม้ว่าวัดสัมพันธวงศ์จะได้

วัดถ้ำอกรรมสิทธิ์ได้ ๒๐๐

รัชโยนค ก็ห้ามกรรมสิทธิ์ตามกฎหมายไม่ จำเลย
ไม่ได้ปลุกเรือนรุกล้ำคคลอง โทกข์ไม่มีสิทธิ์ของ
ชัยไล่จำเลย.

ศาลแพ่งและศาลอุทธรณ์พิพากษาต่อกัน ยังค้ำให้
จำเลยรอดอนสิ่งปลุกสร้างออกไปให้พ้นล้ำคคลอง ซึ่ง
วัดสัมพันธวงศ์มีกรรมสิทธิ์ตามกฎหมาย.

จำเลยทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา.

กรรมการศาลฎีกาได้ประชุมทรวรสำนวนและ
ปรึกษาคดีนี้แล้ว คดีนี้ไม่มีทุนทรัพย์ จำเลยทะเล
เกล้าฯ ถวายฎีกา ได้แต่ในข้อหาจอกฎหมายเท่านั้น
จำเลยเถียงว่าวัดไม่มีอำนาจจับของที่ดิน ถึงวัดจะไต่
รัชโยนคก็ไม่มีกรรมสิทธิ์ อ้างนโยอย่างคำพิพากษา
ฎีกาที่ ๘๘ พ.ศ. ๒๔๖๔ ระหว่างนายอินมัยคนนายก
วัดหูล่องโทกข์ เจ้าพระยายมราชจำเลย.

ศาลอุทธรณ์ฟังข้อเท็จจริงว่า ที่ดินรายพิพาท

หม่อมบุญ 18/04/2565

เดิมเป็นคลองเรียกว่าคลองวัดเกาะ ทะลุออกแม่น้ำ

๒๑๒ ประหม่วินิจฉัยข้อฉกรรจ์ที่ ๓ ภาค ๔

เจ้าพระยาทางคลองพระคางบ้านหนึ่ง และออกคลอง
วัดสามเพ็งบ้านหนึ่ง เก็บราษฎร ไซ้เรือสำเภาไปมา
ในคลองนี้ใกล้ลอก ค่อมคลองรายนี้ได้อुकถมเสียข้าง
ต้นเงินไปเองบ้าง จนไซ้เป็นทางเรือไม่ได้ เมื่อ ๕-๖
ขีมนั้น วัดสัมพันธวงศ์ร้องขอรับโอนค ราษฎรแถบนั้น
รวมทั้งจำเลยได้ร้องคัดค้าน การออกโอนคดีจึงไป
คราวหนึ่ง ภายหลังราษฎรและจำเลยที่ร้องคัดค้าน
ได้ถอนการคัดค้านนั้นเสีย ขอมให้วัดสัมพันธวงศ์
ได้รับโอนคดีเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๕.

กรรมการศาลฎีกาเห็นว่า วัดสัมพันธวงศ์เป็น
นิติบุคคล และตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครอง
คณะสงฆ์ พ.ศ. ๑๒๑ มาตรา ๒ ข้อ ๒ ก็สันนิษฐานว่า
วัดมีทรัพย์สินสมบัติเป็นของตนเองได้ ที่ศิษย์รายนี้รัฐ-
บาลได้ออก โฉนดให้แก่วัดถือกรรมสิทธิ์แล้ว จึงไม่มี
เหตุที่กระเห็นว่า วัดไม่มีอำนาจที่จะจำเลยได้ข้ออย่างไร
คดีพิพาทศาลฎีกาทำจำเลยอ้างมา คดีไม่ตรงกันด้วยเรื่องนี้

วัดถือนกรรมสิทธิ์ได้ ๒๑๓

จึงพิพากษาขึ้นตามศาลอุทธรณ์ ให้ยกฎีกาจำเลยเสีย
ให้จำเลยเสียค่าทนายแทนโจทก์ชั้นศาลฎีกา ๕๐ บาท.

วันที่ ๑๙ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๗๓

พระยาวิชัยราชสุนทร

พระยาพิพากษาสดยาธิบดี

พระยาพรหมทัตศรีพิลาศ

๒๐๔ ประชุมวินิจฉัยอุทธรณ์ ภาค ๔

ปัญหาเรื่องเขตต์วัด

คำพิพากษาที่ ๑๒๗/๑ พ.ศ. ๒๔๗๓

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการ

ตรวจฎีกาโจทก์อุทธรณ์คำพิพากษาศาลอุทธรณ์

คดีระหว่าง (นายพลเรือตรี พระยาประชุมพลชั้นช
ผู้แทนสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้า
กรมพระนครสวรรค์วรพินิต โจทก์
พระครูวัดกัลยาณมิตร นายปลัด ไทจิตร
ขุนพิริยะภิรมย์ จำเลย

คดีนี้โจทก์ร้องขอให้ขับไล่จำเลยรื้อรั้วออกจากที่ดิน
ของโจทก์ ซึ่งมีราคา ๓,๐๐๐ บาท ตามโฉนด
ที่ ๑๘๘ ตำบลปากเพรียว จังหวัดสระบุรี และเรียก
ค่าเสียหาย ๗๐๐ บาท โดยอ้างว่าจำเลยเข้ามาซุก
ขวางในการที่โจทก์จะปลูกห้องแถว ทำให้โจทก์ขาด
ประโยชน์และเสียหายไป.

จำเลยให้การต่อสู้คดีว่า เป็นที่ดินของวัดปากเพรียว และโจทก์มิได้มีการเสียหายตามฟ้อง.

ศาลจังหวัดสระบุรีพิจารณาแล้วฟังข้อเท็จจริงว่า ที่พิพาทไม่ใช่ที่วัดปากเพรียว เป็นที่ของโจทก์ ที่ได้มีโฉนดมาแล้วกว่า ๑๐ ปี จึงพิพากษาให้ขับไล่จำเลย.

จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิจารณาเห็นว่า:-

๑. ที่ดินรายพิพาทนี้เป็นป่าช้าอยู่ในเขตต์วัด.

๒. จำเลยซึ่งเป็นเจ้าอธิการ เมื่อเวลาเข้าพรรษาได้บอกเขตต์วัดรวมทั้งพิพาทนั้นด้วย อ้างฎีกาที่ ๔๒๘/๑๒๘ ว่า การบอกเขตต์วัดนั้นเป็นพระยานชี้อเลียงฟังไว้สำหรับคดีชระนิกนี้.

๓. วัดไค้ปลูกห้องแถวให้คนเช่ามาแล้วถึง ๑๐ ปี แสดงว่าวัดไค้ปกครองอยู่ในเขตต์วัด จึงพิพากษานัดับคำตัดสินศาลเดิมและยกฟ้องโจทก์.

โจทก์อุทธรณ์ว่า ฎววยฎีกาคำคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ในข้อเท็จจริง.

๒๑๖ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ฯ ภาค ๔

กรรมการศาลฎีกาได้ประชุมปรึกษาจำนวนเรื่องนี้
แล้ว ทางพิจารณาได้เห็นว่า ที่กินรายพิพาทนั้นอยู่ใน
โฉนดของโจทก์ที่ ๑๘๘ ค่ายปากเพรียว จังหวัด
สระบุรี โฉนดออกเมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๘
มีเขตที่ดินต่ออยู่กับวัดปากเพรียว ตามแผนที่พิพาท
ระหว่างเส้นเขียวกับเส้นแดง และอยู่ทางทิศใต้ของวัด
ส่วนที่ดินนั้นไม่มีหนังสือสำคัญสำหรับที่ ที่พิพาทรายนี้
โจทก์จำเลยรับกันว่า เคยเป็นที่ขายสำหรับเผาและ
ฝังศพ เมื่อ ๒๐ ปีมาแล้ว บ้านเมืองที่ถนนผ่านที่
รายนี้ไป และห้ามการเผาและฝังศพ ที่รายพิพาท
ทางทิศใต้ จึงคิดกับถนนพิชัยที่ตัดใหม่ ฝ่ายจำเลย
เถียงว่า เป็นที่ของวัดปากเพรียว ประเด็นจะต้อง
วินิจฉัยว่า ที่รายพิพาทเป็นที่ของวัดปากเพรียวจริงหรือไม่
ความกฎหมาย ถ้าที่ดินรายนี้เป็นของวัดจริงแล้ว
ถึงแม้ โจทก์จะมี โฉนดก็ไม่ทำให้มีกรรมสิทธิ์ขึ้นได้
พระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์มาตรา ๘-๘ และ
คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๓๒/๒๔๖๔ คดีระหว่างนายเที้ยว

ไวยาวจรกรวัดฆ่าเพื่อไต่โทษ นายทองดี นายเล็ก
 เซอร์ จำเลย ถ้าหากว่าที่กินรายนี้มีใช่เป็นทั่ววัดแล้ว
 ถึงวัดจะได้ยกครองมา วัดจะถือกรรมสิทธิ์โดยทาง
 ยกครองไม่ได้เหมือนกัน เทียบตามคำพิพากษาฎีกา
 ที่ ๙๒๓/๒๕๖๗ คดีระหว่างหลวงวิศาลเวชกิจ
 ไวยาวจรกรวัดเสาชิงช้าของโทก ชนวรพัฒน์ภักดี
 นายอธิการจำเลย.

จำเลยนำสืบเพื่อจะแสดงว่าที่รายพิพาทนี้เป็นที่
 ของวัด ความคำนายพลต โพรक्टर พระยานจำเลยก็มี
 ใ้รู้ว่า เขตของวัดปากเพรียวนั้นมีอยู่เพียงไหน
 พระยานให้การว่า พระยานมาอยู่จังหวัดสระบุรีได้สัก
 ๓๐ ปี แต่รู้ว่าที่รายพิพาทนี้เคยเป็นที่มาเข้ามา ๕๐ ปี
 แล้ว พระครูวัดกโศภนพระยานให้การว่า พระยานเป็น
 เจ้าอาวาสปกครองอยู่ในวัดปากเพรียวมีอายุ ๕๘ ปี
 วัดนี้จะก่อสร้างมาแต่เมื่อใดไม่ปรากฏ ครั้งสมภาร
 เก่าเมื่อเวลาเข้าพรรษาได้บอกเขตของวัดกเพียงรั้ว
 (เขื่อนวัด) ครั้นเมื่อภายหลังบ้านเมืองรุดคุ้ยระคายหน้า

ไม่มีเขื่อนเสียแล้ว ในเขื่อนไปทางทิศเหนือเป็นที่ของวัด
นอกเขื่อนมาทางทิศใต้เป็นที่นา (คือที่พิพาท) มี
คันฉนวนน ไตญ้อยู่ทางทิศใต้ถนน.

นายสง่า เล็กแคล้วภักย์ พนักงานรังวัดกรมวิชาการ
อยู่ที่หอกระเบียน พระยานโจทก์เบิกความว่า พระยาน
เขื่อนผู้ ไปทำแผนที่พิพาท ทางหลังบ้านนางน้อยมี
หลักไม้แก่นขั้วอยู่ ๗ หลัก เท่าที่พระยานได้สังเกตว่า
เป็นเขตต์ระหว่างวัดกษัยบ้านนางน้อย นางเข้า ตาม
แผนที่ระหว่างปรากฏว่าโฉนดของโจทก์ กษัยที่วัดกษัย
ต่อกัน กรมการศาลฎีกาได้พิจารณาค้านายรุ่ง คำ
พระครูวัดศโศภนพระยานจำเลยกับนายแก้ว นายสง่า
พระยานโจทก์แล้ว เห็นได้ว่า เขตต์ของวัดปากเพรียว
เพียงเขื่อนที่กั้นกษัยหลังบ้านนางน้อยทิศตะวันออก ตรง
ไปทางทิศตะวันตกตามเส้นสีแดง ในแผนที่ระหว่าง
วัดกษัยที่พิพาท ถึงแม่น้ำแก้วจะเบิกความว่าที่นอก
เขื่อนไม่มีเขื่อน ในเขื่อนมีเขื่อนซ้ำอีกทำไซ้เป็นข้อสำคัญ
ไม่ เพราะโจทก์จำเลยเรียกกันอยู่แล้วว่าที่เขื่อนนั้นเขื่อน

๒๒๐ ประชุมวินิจฉัยข้อศิกรณ ๙ ภาค ๔

ที่พิพาท ข้อสำคัญมีอยู่ว่าเขตต์ของวัด ปลายเพริชว
นั้นมิอยู่เพียงไหน เพราะบ้านนั้นไม่ใช่เป็นที่ของวัด
เสมอไป ค้างแล้วแต่ข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ถ้าที่
บ้านอยู่ใกล้วัดแต่ไม่ใช่ที่วัด ก็หาใช่เป็นที่ของวัดไม่
เว้นไว้แต่ที่วัดซึ่งยอมให้เฝ้าและฝังศพทำเป็นที่บ้าน
ก็ต้องเป็นที่ของวัด สำหรับในคดีเรื่องนี้เพื่อระงับ
ความจริงให้เห็นแก่กันซักกันอีก ก็คือคำพระครูวัดค-
โศภณนั่นเองได้เบิกความว่า แต่เดิมมาครั้งสมภารองค์
เก่าได้บอกเขตต์วัดเพียงรวหรือเขื่อน ภายหลังเมื่อ
๑๗ บ้าน เมืองโคกซึกกระบายน้ำข้างวัด จึงได้
บอกเขตต์วัดถึงริมค ธรรมดาการศาลฎีกาเห็นว่าเขตต์
ของวัดมีเพียงไหนก็ต้องเพียงนั้น จะเลื่อนเข้าเลื่อน
ออกตามชอบใจไม่ได้ ข้อนจะเห็นได้จากแผนที่พิพาท
ว่า คุณอยู่นอกเขื่อนประการหนึ่ง อีกประการหนึ่ง
วัดมีเขื่อนเป็นเขตต์ แผนที่ระวางก็ค แผนที่พิพาท
ก็ค คำพระยานโจทก์จำเลยก็ค เมื่อได้นำมาประมวล
กันเข้าแล้วลงรอยกันไว้สนิทว่า ที่พิพาทนี้ไม่ใช่ที่

ของวัดปากเพรียว เพราะมีเจอนเก่าของวัดเป็นวัดอุ
พระยานอยู่ กรมการศาลฎีกาได้พิจารณาโดยถ้วนอ
แล้ว ไม่มีทางอย่างใด ๆ ที่จะทำให้สงบแน่แท้เพียง
แต่ก็นับว่าที่พิพาทรายนี้เป็นที่วัดปากเพรียว ข้อที่
ศาลอุทธรณ์ว่าที่ป้าช้ำรายพิพาทนี้ เป็นที่ของวัด
ปากเพรียวนั้น ยังเป็นภาวะคลาดเคลื่อนอยู่ ฎีกา
ที่ ๔๓๘/๑๒๘ ที่ศาลอุทธรณ์อ้างมาว่า การที่พระ
ยอกเขตต์วัดเวลาเข้าพรรษาเป็น “พระยานชื่อเสียง”
ฟังได้นั้น สำหรับคดีเรื่องนี้ก็ฟังเป็นพระยานชื่อเสียงได้
แต่ก็ข้อเท็จจริงปรากฏว่าเขตต์ของวัดเพียงรั้วหรือเจอน
อีกข้อหนึ่งก็อ้างว่า วัดได้ปกครองโดยปลุกทองแฉ
มานานนั้น กรมการศาลฎีกาได้กล่าวมาแล้วข้าง
กันว่า ถ้าไม่ใช่ที่ของวัดแล้วถึงวัดระไค้ปกครอง วัด
ระเค็ดกรรมสิทธิ์โดยทางปกครองไม่ได้ นอกจากนั้น
ทางพิจารณา ยังได้ความจากพระยาประทุมพจน์เจ้า
พระยานโงกต์เบิกความว่า เมื่อเวลาที่ขุนพิริยะมุข

๒๒๒ ประชุมวินิจฉัยอภิศกรณ ๑ ภาค ๔

ระทำโรงเรียนวัดปากเพรียว ได้ไปขอประทานเงินแต่
สมเด็จพระบวรเจ้า ๗ ก็ได้ประทานเงินให้มาทำถึง
๕๐๐-๕๐๐ บาท และยังได้ขออาศัยที่รายนพิพาททำ
เป็นลานหน้าโรงเรียนสำหรับให้เด็กเล่น เพราะเหตุ
ว่าโรงเรียนไม่มีลาน ศาลอุทธรณ์ได้กล่าวความใน
ข้อนี้ว่าใคร เป็นผู้แทนวัด ๗ ไปขออาศัยต่อใคร ชุน-
พิริยะมุขรับอำนาจจากใคร โดยหน้าที่อย่างไร กรรม-
การศาลฎีกาเห็นว่า ก็เมื่อที่คนร้ายพิพาทนี้ไม่ใช่
ของวัด ชุนพิริยะมุขก็ไม่จำเป็นต้องรับอำนาจจากใคร
เพราะพระยาประชุมพลชั้น ๓ และชุนพิริยะมุขเป็นผู้
แลที่กินแทนโรคก็อยู่แล้ว เมื่อชุนพิริยะมุขเขาก็ทำ
เป็นลานหน้าโรงเรียน ก็ได้ขอร้องต่อพระยาประชุม-
พลชั้น ๓ ก็เท่ากับให้ โรงเรียนอาศัย วัดจะอ้างข้อปก-
ครองว่าได้ปักครองมานานนั้นจะมีประโยชน์อันใด.

อาศัยเหตุที่กล่าวมา ฎีกาโรคก็ฟังขึ้น จึงพร้อม
กันพิพากษายกคำตัดสินศาลอุทธรณ์เสีย ให้ยังคง
คดีไปตามคำพิพากษาศาลเดิมทุกประการ ให้จำเลย

บัญชีหาเรื่องเขตต์วัด

๒๒๓

เสี้ยค่าธรรมเนียมแทนโทกั และค่าทนายความ
ทั้ง ๓ คัด ๕๐๐ บาท.

วันที่ ๓๐ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๗๓

พระยาหริศจันทร์สุวิท

พระยาศรีสังกร

พระยานลราชสุวจน์

๒๒๘ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ฯ ภาค ๔

พระปลอมหนังสือ

คำพิพากษาที่ ๒๙๘ พ.ศ. ๒๔๗๔

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้กรรมการ
ตรวจฎีกาโทก อุดมธำคำพิพากษาศาลอุทธรณ์

คดีระหว่าง | อัยการพระนครศรีอยุธยา โทก
| พระพุทธวิหาร โศภน จำเลย

คดีนี้โทกฟ้องว่า จำเลยทำหนังสือหมายอักษ
ร.ช. ๒ ฉะบับปลอมขึ้นด้วยความเท็จ เพื่อประโยชน์
ของจำเลยระงับการฟ้องพระภูในพระราชทาน ซึ่งเป็น
การเสียหายแก่ทางราชการ จึงขอให้ลงโทษจำเลย
ตามกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๑๑๘-๒๒๒-
๒๒๓-๒๒๕.

จำเลยให้การปฏิเสธข้อหา.

ศาลมณฑลอยุธยาพิจารณาแล้ว พึงข้อเท็จจริง
ว่าจำเลยได้ทำหนังสือหมายอักษ ร.ช. ปลอมฉะบับเท็จ

แต่การกระทำของจำเลยไม่มีการเสียหาย หรืออาจจะเสียหายแก่ผู้ใด จึงพิพากษาให้ยกฟ้องโจทก์.

โจทก์อุทธรณ์ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลเดิม.

โจทก์ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาคำค้านเป็นข้อกฎหมายว่า หนังสือหมายอักษร ช.ช. นั้นปลอมเป็นหนังสือราชการ ซึ่งอาจเป็นการเสียหายได้.

กรมการศาลฎีกาได้ตรวจสำนวน และประชุมปรึกษาคดีกันแล้ว ทางพิจารณาได้ความว่าจำเลยเป็นเจ้าของวัดพระอารามหลวงวัดหน้าพระเมรุ ได้ทำหนังสือหมายอักษร ช. มีมาถึงเจ้ากรมสังฆการีกระทรวงธรรมการฉะบับหนึ่ง มีใจความแสดงว่าเรื่องจำเลยต้องหาในคดีอาญาเรื่องหนึ่งนั้น ศาลได้พิพากษายกฟ้องโจทก์แล้ว จำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ ขอให้จำเลยเป็นผู้ไต่ครองพระกฐินหลวงที่วัดหน้าพระเมรุคือไปตามเดิม จ้ะหน้าหนังสือฉะบับนี้บรรทัดแรกว่า ศาลจังหวัดพระนครควียอชยา และลงนามในท้ายหนังสือว่า หลวงวิจิตร เจ้าพนักงานซึ่งไม่มีตัวจริง และ

หมุดอายุ 18/04/2561

๒๒๖ ประชุมวินิจฉัยอักษรณ์ ๔ ภาค ๔

จำเลยก็ไม่ไ้กระงกพระทงในตงนี้ กรรมการศาล
ฎีกาเห็นว่าหนังสือนี้เป็นลักษณะอย่างทเวียดกหนวยตัว
สนเท้ เพราะหลวงวิชีวิตที่มีชื่ออยู่ในหนังสือนี้ไม่มี
ตัวจริง แต่ข้ญทามีว่าผู้เขียนหนังสือส่งคำแรงความ
ของตนไปยังกรมสังฆการีนั้น ไ้กระทำให้เกิดผลอา
เสียหายไ้หรือไม่ เมื่อปรากฏว่าข้อความในหนังสือ
เป็นความเท็จ ข้ขึ้นศาลล่างทง ๒ ลงความเห็นตง
กันว่ โททไ้ไม่ไ้สขในข้อ อาททำให้เสียหายไ้
สำหรับไ้ศาลพิจารณาแต่อย่างไรเลย คกนจึงไม่
ปรากฏว่ามีกรเสียหาย เมื่อเป็นตงนี้จำเลยไ้ไม่มี
ความผิดตามกฎหมาย ซึ่งศาลล่างทง ๒ พินาษา
ไ้ยกฟ้องโททไ้ในข้อทว่าไม่มีกรเสียหาย ผู้แรง
ความไม่มีผิดคนนั้น ฎีกาโททไ้ไม่มีทงระไ้แก่
ใจไ้ จึงพินาษายินตาม ไ้ยกฎีกาโททไ้เสีย.

วันที่ ๑๔ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๔

พระยาศรีสังกร

พระยาหริศจันทร์สุวิท

พระยานลราชสุวัจน์

พระพิชงคฤหบดีฐานเบิกความเท็จ ๒๒๗

พระพิชงคฤหบดีฐานเบิกความเท็จ

คำพิพากษาที่ ๕๑๐ พ.ศ. ๒๔๗๕

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการ
ตรวจฎีกาโจทก์ อุตธรณคำพิพากษาศาลอุทธรณ์

คดีระหว่าง { พระภิกษุสม โททก์
นายร้อยโทมุต นายกำไล จำเลย

เรื่องนี้ได้ความว่าเดิมโจทก์ได้ฟ้องต่อศาลมณฑล
นครสวรรค์ เวียดนามเสียหายจากนายกำไลจำเลยโดย
กล่าวว่ นายกำไลใช้ขโมยม้าของโจทก์ขาย ใน
คดีนั้นนายกำไลอ้างตัวเองเป็นพระยาน เบิกความต่อ
ศาลเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๒ โจความว่า
ผลของม้าที่โจทก์ฟ้องว่านายกำไลขโมยนั้น ไม่ใช่ผล
ถูกกระสุนขึ้นของนายกำไล เป็นผลถูกไม้แทง และ
นายกำไลจำเลยได้อ้างนายร้อยโทมุตมาเป็นวิจักขณ-
พระยาน นายร้อยโทมุตเบิกความต่อศาลเมื่อวันที่ ๒
มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๓ ว่าได้ตรวจผลม้าในครลำคู

๒๒๔ ประชุมวินิจฉัยอุทธรณ์ ฯ ภาค ๔

ไม่รู้ สักว่ามีของแข็ง ถูก มือเข้าใจว่าไม่มีกระสุน^๔ อยู่ใน
ในแผล และยืนยันว่าแผลนั้นไม่ใช่แผลถูกกระสุน^๔ ใน
เมื่อก่อนมาเบิกความเป็นพระยานที่ศาล นายร้อยโทมุล
ได้ ให้การไว้ต่ออำเภอ โกรดพระว่า แผลของม้า
ไม่ใช่แผลที่ถูกกระสุน^๔ ซึ่งเจ้าพนักงานอำเภอได้ยก
ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และนายกำไลได้อ้างมาเป็น
พระยานหลักฐานในชั้นศาล พิหารณา คณันศาล
มณฑลนครสวรรค์พิพากษาให้ยกฟ้องของโจทก์โดย
ไม่เชื่อว่าม้าของโจทก์ถูกกระสุน^๔ ของนายกำไลจำเลย
จึงปรากฏในสำนวนหมายเลขแดงที่ ๖๑ / ๒๔๗๓
ของศาลมณฑลนครสวรรค์นั้นแล้ว ต่อมาโจทก์ให้
นายแพทย์ผ่าตัดขยายแผลที่โจทก์ว่านายกำไลจำเลยยิง
นั้นออกดู ได้กระสุน^๔ ที่ในแผลม้า ๑ กระสุน โจทก์
จึงยื่นฟ้องคดีขึ้นใหม่หาว่านายร้อยโทมุลและนายกำไล
เบิกความเท็จและกระทำพระยานเท็จ ขอให้ลงโทษ
ตามกฎหมาย ลักษณะ อาญา มาตรา ๑๕๕ - ๑๕๖ -
๑๕๗-๗๑.

พระห้องคฤหัสถ์ฐานเบิกความเท็จ ๒๒๕

ศาล มณฑลนครสวรรค์ ได้สอบสวนมูลฟ้องของ โจทก์ แล้ว เห็นว่านายร้อยโทมูลเป็นแต่เบิกความขึ้นชั้น ความเห็นของคน ไม่มีหลักฐานเบิกความเท็จหรือ กระทำพระยานเกี๊ยะ ก็ยังมีมูลแต่สำหรับตัวนายถำไต ผู้เกี่ยวข้อง จึงมีคำสั่งให้ มีหมายเรียกนายถำไตจำเลย คนเกี่ยวข้องเท่านั้นมาพิจารณาต่อไป.

โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์เห็นว่านายร้อยโทมูล เบิกความในฐานเป็นผู้ชำนาญ การพิเศษ หากใช้ ประจักษ์พระยานไม้ และโจทก์ไม่มีพระยานมาลียว่า นายร้อยโทมูลมีเจตนาเบิกความเท็จหรือทุจริตด้านอื่นๆ เข้าด้วยคู่ความประการใด ก็ที่โจทก์ไม่มีมูลที่จะเห็น ว่านายร้อยโทมูลมีผิด จึงพิพากษายืนตามคำสั่ง ศาลเดิม.

โจทก์ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาตั้งคดีกันในชั้นฎีกาหมาย ว่านายร้อยโทมูลเบิกความผิดจากความจริง ข้อมเห็น ใ้ไต่ข้อมแต่ตัวจริง เป็นการช่วยเหลือกันและมีมูลแห่งความ ผิดความ โจทก์ฟ้อง โจทก์ทำจำต้องนำสืบอะไรอีกไม่

๒๓๐ ประชุมวินิจฉัยข้ออิกรณ ๔ ภาค ๔

กรรมการศาลฎีกาได้ประชุมตรวจปรึกษาคดีนี้แล้ว
เห็นว่า นายร้อยโทมูลเบิกความในฐานะเป็นวิจักขณ-
พระยาน ถ้อยคำที่เบิกความก็เป็นแต่ความเห็นและ
ความสันนิษฐาน และไม่ส่อให้เห็นว่ามีเจตนาที่จะ
เข้าด้วยฝ่ายใด การที่นายร้อยโทมูลจะมีผิดคงโจทก์
หา จะต้องได้ความว่านายร้อยโทมูลได้ทราบดีว่าผลมี
นั้น เป็นผลถูกกระสุนขึ้นหรือรู้สักว่ามีกระสุนขึ้นอยู่
ในแผล แล้วมาแถลงเบิกความออกความเห็นเป็น
อย่างอื่น แต่โจทก์ตามมีพระยานมาสืบก็ว่าไม่ ก็ศาล
อุทธรณ์พิพากษาขึ้นตามศาลเดิมว่าคดีโจทก์ ไม่มีมูลก็
จะเห็นว่านายร้อยโทมูลมีความผิดนั้นถูกต้องแล้ว ข้อ
คัดค้านของโจทก์ฟังไม่ขึ้น จึงพร้อมกันพิพากษาให้
ยกฎีกาโจทก์เสีย.

วันที่ ๒๐ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๗๔

พระยาวิกรมรัตนสุภา

พระยาพิพากษาธิบดียาธิบดี

พระยาพรหมทัตศรีพิลาศ

การถวายที่ดินแก่วัด

คำพิพากษาที่ ๖๐๓ พ.ศ. ๒๔๗๕

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการ
ตรวจฎีกาจำเลย อุตธรณ์คำพิพากษาศาลอุทธรณ์

คดีระหว่าง | กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ โจทก์
| จำเลย

คดีนี้โจทก์ฟ้องว่า เมื่อประมาณ ๓๐ ปีมาแล้ว

นางทองปลาได้อุทิศที่ดินของตนให้เป็นที่สำนักสงฆ์วัด
บ้านม่วง เมื่อระหว่าง ๖-๗ ปีมานี้ เจ้าคณะสงฆ์

ตั้งให้ยุบสำนักสงฆ์วัดบ้านม่วงรวมเป็นที่ธรณีสงฆ์วัดบ่อ
คำชลปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ครั้นวันที่ ๑๕

กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๑ จำเลยร้องขอรับโฉนดที่ดิน
รายนี้ โดยอ้างว่ารับมรดกจากนางทองปลา มีคนขาย

วัดบ่อได้ยื่นคำร้องคัดค้านไว้ จึงขอให้ศาลห้ามอย่าให้
จำเลยมาเกี่ยวข้องกับที่รายนี้.

จำเลยให้การต่อสู้ว่าที่ดินรายนี้เดิมมีโฉนดอย่างเก่า
มีชื่อนางกล้าปากบ้านทองปลามารดาจำเลยเป็นเจ้าของ

หมตอายุ 18/04/256๒

๒๓๒ ประชมนิพนธ์ข้ออธิกรณ์ ฯ ภาค ๔

อธิกรณ์สิทธิไต่ปกครองสืบเนื่องตลอดมา และตกทอดเป็นของจำเลย จนบัดนี้ นายไต่หลายสืบขึ้นมาแล้ว นางทองปลาไม่ได้อุทิสก์กินรายนี้ให้เป็นที่อวดสังขหรือที่กลัปลาของวัดหนึ่งวัดใดเลย เป็นแต่คนางทองปลาภิกษุจะสร้างอารามหรือสำนักสงฆ์ในที่นี้สักครั้งหนึ่ง แต่มีอุปสรรคมาขัดขวาง การจึงไม่สำเร็จ.

ศาลจังหวัดนนทบุรี พิพากษาว่าที่นายวิวิาทเป็นที่อวดสังขของวัดข้อ จึงห้ามจำเลยไม่ให้เข้าเกี่ยวข้องในที่รายนี้อีกต่อไป.

จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลเดิม.

จำเลยทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกาคำค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ในข้อกฎหมายว่า การอุทิสก์ที่กินให้เป็นที่อวดสังขภายหลังประกาศปี ร.ศ. ๑๑๕ ขึ้นเป็นสมัยที่ยกเลิกประกาศรัชกาลที่ ๕ แล้ว นับว่าการให้ผิดนิติกรรมเป็น โฆษณั้น.

กรรมการ ศาลฎีกา ไต่ตรวจสำนวน และ ประชมนิพนธ์คดีเรื่องนี้แล้ว คำนึงความมีสิทธิทูลเกล้า ฯ

ถวายฎีกาได้แก่ขัณฑ์หาซื้ออฎฐหมายเท่านั้น ส่วนข้อ
เท็จจริงศาลฎีกาต้องฟังตามคำพระยานหลักฐานที่ศาล
อุทธรณ์ได้วินิจฉัยมาในท้องสำนวนว่า เมื่อ ๓๐ ปีมา
แล้ว นางทองป้ามีจิตศรัทธามอบโฉนด (อย่างเก่า)
พร้อมทั้งที่ดินและเรือนซึ่งปลูกอยู่ในที่รายวิวาททั้งหมด
อุทิศถวายสงฆ์ให้เป็นที่วัด มีพระคุณวงศ์เป็นประธาน
พร้อมทั้งคณะสงฆ์มาทำพิธีรับอุทิศในที่นั้น ตามลัทธิ
ในพระพุทธศาสนาเสร็จแล้ว ชื่อนานนามว่าวัดขำม่วง
และเจ้าคณะได้จัดสงฆ์เข้าจำพรรษาประจำอยู่ในที่รายนั้น
ตามเจตนาของนางทองป้าเช่นท่านองวัดทั้งหลาย พระ
สงฆ์ครอบครองวัดนั้นมาได้ ๘ ปี เจ้าคณะมณฑล
เห็นว่าวัดขำม่วงอยู่ใกล้กับวัดบ่อซึ่งเป็นวัดเก่า จึงมี
คำสั่งให้ยุบวัดขำม่วงไปรวมกับวัดบ่อ และโอนที่รายนั้น
เป็นที่วัดสงฆ์ของวัดบ่อ ส่วนนางทองป้าเมื่ออุทิศที่
ของตนให้เป็นที่วัด แล้วก็ไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับ
ที่รายอีกต่อไป เหน้กระทั่งนางทองป้าวายชนม์มานับได้
๑๑ ปีมาแล้ว จำเลยพึงมาเกี่ยวข้องกับตอนหลัง

๒๓๔ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ๙ ภาค ๔

ไต่ความกันนี้ กรรมการศาลฎีกาเห็นว่า เมื่อเจ้าของ
ที่ดินได้กระทำพิธีอุทิศที่ดินของตนถวายต่อคณะสงฆ์ ให้
เป็นที่วัด รมมีพระภิกษุสงฆ์เข้ารับครอบครองเป็นวัด
ตั้งแต่เวลานั้นมา จนภายหลังไ้รวมวัดแล้ว ก็รายน
จึงตกเป็นที่วัดสงฆ์กว่า ๑๐ ปีเช่นนี้ การไ้เช่นนี้จึงจะ
ไม่ได้ทำเป็นหนังสือก็ ก็ยอมสำเริงเกิดขาดไปแล้ว
จำเลยจะอ้างสิทธิว่าได้รับมรดกมาจากนางทองข่ามรรคา
หาได้ ไม่ ศาลล่างวินิจฉัยมานั้นชอบด้วยทางพิจารณา
แล้ว ฎีกาจำเลยที่คัดค้านมานั้นฟังไม่ขึ้น จึงพิพากษา
ยืนตามศาลเดิมแล้วยกฎีกาจำเลยเสีย ให้จำเลยเสีย
ค่าฤชาธรรมเนียมกับค่าทนายชั้นฎีกาเป็นเงิน ๕๐ บาท
แทนโจทก์ด้วย.

วันที่ ๑๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๗๔

พระยาพิพากษาสดยาธิปัตย์

พระยาพรหมทัตศรีพิลาศ

พระยาวิชัยราชสุนทร

บุกรุกที่วัดร้าง

คำพิพากษาที่ ๔๖๖ พ.ศ. ๒๔๗๔

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรมการ
ตรวจภูมิจำเลย อุดมรัตน์คำพิพากษาศาลอุทธรณ์

คดีระหว่าง { อัยการนครศรีธรรมราช โจทก์
 { นายยี่เต๋ จำเลย

คดีนี้โจทก์ฟ้องว่า จำเลยได้ขังอาชกรุกเข้าไป
ปลูกเรือน ล้อมรั้วในเขตที่วัดร้างขอมันซึ่งอยู่ที่ตำบล
ไชยเหนือ จังหวัดนครศรีธรรมราช อันเป็นวัดร้าง
อยู่ในความปกครองของคณะสงฆ์และกรมการอำเภอ
ขอให้ศาลบังคับจำเลยออกจากที่วัด.

จำเลยให้การว่าที่รายนี้ไม่ใช่เป็นวัดเดิมเป็น
ของนายสะอึก ๆ ชายไท้จำเลย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๒
จำเลยมีข้อพิพาทกับวัดเรื่องที่ดิน และได้ทำสัญญา
ขอมัน โดยจำเลยยกที่ดินคอมหนึ่งให้เป็นวัด กัย
ก็ฟ้องว่าอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง

๒๓๖ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑ ภาค ๔

ศาลจังหวัดนครราชสีมาและศาลอุทธรณ์^๔ พังข้อเท็จจริงตั้งกันว่า ที่รายนี้^๕เดิมเป็นวัค^๖ข้า^๗ขอม^๘ต้นมีพระภิกษุอาศัย ต่อมากลายเป็นวัค^๖ร้าง^๗มี^๘ผู้เข้าไปอยู่จำเลยได้^๙ซื้อ^{๑๐}ที่ราย^{๑๑}นี้จากนายสะตึก และได้^{๑๒}ปัก^{๑๓}ครอง^{๑๔}มาประมาณ ๒๐ ปี และวินิจฉัยว่าที่วัค^๖ร้าง^๗อยู่ในความปกครองของคณะสงฆ์และกรมการข้า^๗เเทอ อัยการมีอำนาจฟ้อง จำเลยจะมีกรรมสิทธิ์^{๑๕}ในที่วัค^๖ไม่ได้ จึงพิพากษาให้^{๑๖}ขี้^{๑๗}ไล่^{๑๘}จำเลยออกจากที่ราย^{๑๑}นี้.

จำเลยทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาคัดค้านในข้อกฎหมายว่า อัยการไม่มีอำนาจฟ้อง และว่าจำเลยได้^{๑๒}ปัก^{๑๓}ครอง^{๑๔}ที่^{๑๕}มาประมาณ ๒๐ ปี คง^{๑๖}ได้^{๑๗}ที่เป็นกรรมสิทธิ์.

กรมการศาลฎีกาได้^{๑๘}ประชุมปรึกษา^{๑๙}ส่วน^{๒๐}ว^{๒๑}เรื่องนี้แล้ว คดี^{๒๒}นี้^{๒๓}คู่^{๒๔}ความ^{๒๕}ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา^{๒๖}ได้^{๒๗}แค่^{๒๘}เฉพาะ^{๒๙}ใน^{๓๐}ปัญหา^{๓๑}ข้อ^{๓๒}กฎหมาย ส่วนข้อ^{๓๓}เท็จ^{๓๔}จริง^{๓๕}ต้อง^{๓๖}ฟัง^{๓๗}ตาม^{๓๘}ที่ศาล^{๓๙}อุทธรณ์^{๔๐}วินิจฉัย^{๔๑}ว่า^{๔๒}ที่^{๔๓}ราย^{๔๔}นี้เป็น^{๔๕}วัค^๖ร้าง^๗ กรมการเห็นว่า^{๔๖}ความ^{๔๗}พระราช^{๔๘}บัญญัติ^{๔๙}ปกครอง^{๕๐}คณะ^{๕๑}สงฆ์^{๕๒}ร.ศ. ๑๒๑ มาตรา ๘ ให้^{๕๓}ที่^{๕๔}วัค^๖ร้าง^๗อยู่ใน^{๕๕}ความ^{๕๖}ปกครอง^{๕๗}เจ้า^{๕๘}พนักงาน^{๕๙}ฝ่าย^{๖๐}พระราช^{๖๑}อาณา^{๖๒}จักร เมื่อ^{๖๓}คดี^{๖๔}นี้^{๖๕}อัยการ^{๖๖}จึง^{๖๗}มี^{๖๘}อำนาจ

ห้อง ความพระธรรมนุญศาลขุติธรรม ร.ศ. ๑๒๗
 มาตรา ๓๕ ข้อ ๑ ข้อคดีค้านของจำเลยเป็นอันตกไป
 ขันยอมมีต่อไปว่าจำเลยจะได้ที่เป็นกรรมสิทธิ์หรือไม่
 ความพระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์มาตรา ๗ ห้าม
 มิให้ผู้ใดโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด และคำพิพากษาฎีกา
 ที่ ๗๐/๑๒๘ คดีระหว่างวัดสามพระทวน (ชนอภิบาล
 ไวยาวัจฉกร) โจทก์ อ่างตงกอง นวยจีนจำเลย
 วินิจฉัยว่าที่วัดนั้นผู้ใดจะได้ปกครองมานานเท่าใดก็
 ไม่ได้ที่เป็นกรรมสิทธิ์ กรรมกรเห็นว่าแม้จำเลย
 จะได้ปกครองที่รายนี้มาตั้ง ๒๐ ปีก็ เมื่อปรากฏว่า
 ที่นั้นเป็นวัด จำเลยก็ห้ามกรรมสิทธิ์ไม่ ศาลล่าง
 ทั้ง ๒ พิพากษาให้ข้อยได้จำเลยเป็นการชอบแล้ว ฎีกา
 จำเลยไม่มีเหตุระแค้นใจ จึงพร้อมกันพิพากษายืนความ
 ศาลอุทธรณ์ ให้ยกฎีกาจำเลยเสีย.

วันที่ ๒๘ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๔

พระยานตราขสุวรรณ

พระยาศรีสังกร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

การเข้าที่วัด

คำพิพากษาที่ ๙๘๔ พ.ศ. ๒๔๗๔

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการ
ตรวจฎีกาจำเลย อุทธรณ์คำพิพากษาศาลอุทธรณ์

คดีระหว่าง | พระยาเพชรพิสัยศรีสวัสดิ์ | โจทก์
| นายกม นางเชือน | จำเลย

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยได้เคยอาศัยอยู่ในที่ธรณีสงฆ์
ของวัดหัวข่วง จังหวัดแพร่ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๐ หรือ
พ.ศ. ๒๔๖๑ จำเลยได้ทำหนังสือเข้าที่รายนี้ ต่อมา
หนังสือสัญญาเช่าหายไป เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๑ พระศรี-
วิชัยเจ้าอธิการวัดหัวข่วงต้องการให้จำเลยทำหนังสือเช่า
ใหม่ จำเลยไม่ยอมทำ กลัอย่างว่าที่รายนี้เป็นของ
วัดหัวข่วงแต่บางส่วน และบางส่วนเป็นของจำเลย
จึงขอให้ขับไล่จำเลยหรือโรงเรียนออกจากที่รายพิพาท.

จำเลยให้การต่อสู้ว่า ที่ธรณีสงฆ์ซึ่งจำเลยอาศัย
อยู่มีเพียงเล็กน้อย — ที่ต่อไปนี้เป็นของจำเลยได้รั

โอนจากนายสุขและปกครองมาประมาณ ๒๐ ปี จำเลย
ไม่เคยทำหนังสือเช่าให้แก่วัดหัวข่วง.

ในการพิจารณา ศาลเดิมให้เจ้าพนักงานไปทำ
แผนที่วัดว่า ได้ความว่าที่ดินซึ่งโจทก์กล่าวว่าเป็น
ที่ธรณีสงฆ์อยู่ในเขตค้ำหมายเส้นแวง ทิศเหนือติด
บ้านนายสุขทิศใต้ติดถนนซอยไปเรือนจำ ทิศตะวันออก
ติดบ้านนายสุก ทิศตะวันตกติดถนนแสนคำ ที่
ดินซึ่งจำเลยสู้กรรมสิทธิ์ ศาลหมายเลข ก. ๑. ที่ดิน
ซึ่งจำเลยว่ามีว่าเป็นที่ธรณีสงฆ์ ศาลหมายเลข ก. ๒.
เรือนหลังใหญ่ของจำเลยปลูกในที่หมายเลข ก. ๑.

ศาลจังหวัดแพร่พิจารณาแล้ว เห็นว่าโจทก์เสีย
ไม่สมในข้อที่จำเลยได้ทำหนังสือเช่าที่รายวัดว่าวัดหัว
ข่วง และเสียไม่สมว่าวัดหัวข่วงได้ที่รายวัดมา
อย่างไร พระยานโจทก์เบิกความเพียงแต่ได้เห็นพระ
และเงรวัดหัวข่วงเคยเก็บผลไม้ในที่รายวัดนั้นมาแต่
ก่อน หากจะตั้งเป็นที่ธรณีสงฆ์ได้ไม่ ส่วนจำเลย
ได้ปกครองมาช้านาน จึงพิพากษายกฟ้องโจทก์.

๒๔๐ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑ ภาค ๔

โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ฟังข้อเท็จจริงว่า ที่ราช
วิเวาททั้งหมดเป็นที่ธรณีสงฆ์ของวัดหัวข่วง พิกษาษา
กลับสัจย์ศาลเดิม ให้ขับไล่จำเลยออกจากที่คินราช
วิเวาทคามฟ้องโจทก์.

จำเลยทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกา.

กรมการศาลฎีกาได้ประชุมตรวจปรึกษาคดีนี้แล้ว
ทางพิจารณาโจทก์มีพระยานซึ่งเป็นคนอายุถึง ๗๐ ปี
เศษ เบิกความว่าที่ราชวิเวาทเดิมไม่มีคนปลูกเรือน
อยู่ แต่มีคันผลไม้เช่นหมากมะพร้าว พระยานเห็น
พระเณรในวัดหัวข่วงเก็บผลไม้ ในที่ราชนี้ รามภู
โศภมากทราบดีว่าเป็นที่ของวัดหัวข่วง ครั้งหนึ่ง
พระหลวงซัดเป็นอธิการในวัดนี้ ก็ถือว่าเป็นที่ของวัด
เมื่อพระหลวงซัดสึกออกจากภิกษุได้เข้าปลูกเรือนอยู่ที่
ราชวิเวาทประมาณ ๔ ปี แล้วหนานหลวงซัดถึงแก่
กรรม ญาติของหนานหลวงซัดได้ขายเรือนให้แก่
นายแอ ๆ เข้าอยู่ประมาณ ๓ ปีก็ออกไปอยู่ที่อื่น โศภ
คนพูดกันว่าเป็นที่ผิด เมื่อนายแอออกไปแล้ว นาย

ปัญญาวะยานโรคก็ ได้ข้ออาศัยที่พระชัชวาลเจ้าอธิการ
วัดหัวข่วง ปลูกเรือนอยู่ประมาณ ๔ เดือนก็ย้ายไปอยู่ที่
อื่น ^๕ก่อนนั้นมาจำเลยจึงเข้าปลูกเรือนในที่วิเวกและ
อยู่มาจนทุกวันนี้.

ฝ่ายจำเลยไม่มีคำพยานหลักฐานอันใดที่จะแสดง
ให้เห็นว่า ที่รายวิเวกเดิมเป็นของนายสยะ ข้อที่
จำเลยอ้างว่าไกรย โอนจากนายสยะ ก็ไม่มีเอกสาร
มวอ้างเป็นสำคัญ ทั้งไม่มีคำพยานที่เห็นนายสยะ
เคยปกครองมาอย่างไร นอกจากนั้นโรคก็ยังไคอ้าง
นายทวันบุตรนายสยะมาเป็นพยานว่าที่รายวิเวกไม่ใช่
ของนายสยะบิดาพยาน รวมข้อเท็จจริงทั้งหลายเป็น
อันฟังไคว่าที่รายวิเวกวัดหัวข่วง ไคปกครอง มาก่อน
จึงเป็น ข้อที่ ให้ศาลฎีกาสันนิษฐานเห็นว่าคงเป็นที่ธรณี
สงฆ์มาช้านานแล้ว แม้ โรคจะไม่มีพยานมาเสียว่า
มีบุคคลอุทิศให้แก่วัดก็ ความข้อนี้ไม่เป็นข้อสำคัญ
และไม่เป็น ^๕หลักฐานว่าวัดหัวข่วง ไครับของเอาที่
ว่างเปล่ามาเป็นสมบัติของวัด การที่จำเลยไคปกครอง

๒๔๒ ประชุมวินิจฉัยข้ออิทธิฤทธิ์ ๑ ภาค ๕

มาช้านานเท่าใด และแม้ โททท์จะเสียไม่สมว่าจำเลย
ได้เข้าคชวัคคัก ก็ จำเลยหาใช้ข้อกฎหมาย อันเป็น
อำนาจปรบักษ์มาก่อสู้แก้วัคคักได้ ไม่.

โดยเหตุทั้งกล่าวมาแล้ว จึงพิพากษายืนตามศาล
อุทธรณ์ ให้ยกฎีกาของจำเลยเสีย ให้จำเลยเสียค่า
ทนายความชั้นศาลฎีกาแทนโททท์ ๕๐ บาท.

วันที่ ๓๐ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๔

พระยาวิชัยราชสุนันตร์

พระยาพรหมทัตศรัพีลาศ

พระยาวิกรมรัตน์สุภา

มฤตกของพระที่นั่งก่อนบวช

คำพิพากษาที่ ๒๗๔ พ.ศ. ๒๔๗๕

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการ
ตรวจฎีกาจำเลย อุทธรณ์คำพิพากษาศาลอุทธรณ์

คดีระหว่าง		นายปลัด ยิงชิงบง	โจทก์
		กรมรักษาที่หลวงและญาติพี่น้องที่ ๑	
		นางแรมที่ ๒ นายสุขที่ ๓	จำเลย

คดีนี้โจทก์ฟ้องว่า พระภิกษุสี่ปู่โจทก์ซึ่งมรณภาพไป
แล้วมีที่ดินโฉนดที่ ๕๒๖๔ ตำบลบางกระบือ จังหวัด
พระนคร ราคา ๒,๑๐๐ บาท จำเลยซึ่งไม่ใช่ญาติ
สืบสายโลหิตโดยตรงของพระภิกษุสี่ปู่บิดเบือนบังจะเอาที่
รายนี้อยู่เป็นของตน โดยจำเลยที่ ๑ ได้เก็บเอาผล
ประโยชน์ในที่ดินไว้เป็นประโยชน์ ๕๖๐ บาท จึงขอ
ให้พิพากษาให้ ที่ และเงินผลประโยชน์ที่เก็บได้ เป็น
ของโจทก์.

๒๔๔ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑ ภาค ๔

จำเลยที่ ๑ ให้การว่า ที่ดินเป็นมรดกของ พระภิกษุสี ต้องไต่แก้วัดแก้วฟ้าจุฬามณี เพราะ พระภิกษุสีมรณภาพในเพศสมณะ ส่วนผลประโยชน์ ในที่ดินจำเลยเก็บได้ ไม่มากเท่าที่โจทก์ฟ้อง.

จำเลยที่ ๒-๓ ให้การว่า โจทก์ไม่ใช่หลานพระ ภิกษุสี และไม่ใช่อุปถัมภ์.

ศาลแพ่งเห็นว่าที่ราชบุรีเดิมเป็นของบิดามารดาและ พระภิกษุสีได้มาก่อนอุปสมบท เมื่อพระภิกษุสีถึงแก่ มรณภาพจึงตกเป็นมรดกให้แก่ญาติไม่เป็นของพระ อาราม และโจทก์เป็นหลานสืบสายโลหิตของพระภิกษุสี ส่วนจำเลยที่ ๒ ที่ ๓ นั้นเป็นแต่เพียงลูกพี่ลูกน้อง ของพระภิกษุสีเท่านั้น โจทก์เป็นญาติสนิทควรได้รับ มรดก นอกจากนั้นโจทก์ยังมีนางแปลกเป็นน้องอีก คนหนึ่ง ซึ่งสมควรที่จะได้รับมรดกของพระภิกษุสีแต่ ภายหลังตายไป จึงพิพากษา ให้ที่ดินราชบุรีและ ผลประโยชน์ที่เก็บได้จากที่ดินเป็นเงิน ๒๐๐ บาท ให้ แก่โจทก์และนางแปลกคนละครึ่ง ให้เอาที่ดินประมูล

มฤตกของพระที่นั่งก่อนบวช ๒๔๕

หรือชายทอกลาก มฤตกส่วนของนางปลัดให้
กองหมายรักษาไว้.

จำเลยที่ ๑ อุกุธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตาม
คำพิพากษาศาลแพ่ง.

จำเลยที่ ๑ ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาว่าที่ชายพิพาก
ควรถกเป็นของพระอาราม.

กรรมการศาลฎีกาได้ฟังคำแถลงการณ์ของทนาย
นายโจทก์จำเลยและประชุมปรึกษาคดีแล้ว ทาง
พิจารณา ได้ความว่าที่รายนี้เป็นที่คินคังเคิมของบิดา
มารดาพระภิกษุสีได้รับมฤตกปกครองมา ภายหลังจึง
ได้ไปอุปสมบทและถึงแก่มรณภาพลง ที่รายนี้จึงตก
เป็นมฤตกให้แก่ญาติ เพราะพระภิกษุสีได้มาก่อนอุป-
สมบท (ดูคำวินิจฉัยในคดีเรื่องกระทรวงพระคลังมหา
สมัยคดี อัยการว่าต่างโจทก์ นายแจ่ม เขียวอุคม
จำเลย) จึงพร้อมกันพิพากษายืนตามศาลล่าง ให้
ยกฎีกาของจำเลยที่ ๑ เสีย กษให้จำเลยที่ ๑

๒๔๖ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ฯ ภาค ๔

เสียค่าธรรมเนียมและค่าทนายความ ในชั้นฎีกาเป็น
เงิน ๑๕๐ บาทแทนโจทก์ด้วย.

วันที่ ๓๐ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๕

พระยานลราชสุวจน์

พระยาศรีสังกร

พระยาวิกรมรัตนสุภา

ทำลายทรัพย์สินในพุทธศาสนา

คำพิพากษาที่ ๙๙๕ พ.ศ. ๒๔๗๕

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งรรมการ
ตรวจฎีกาโรงทออุทธรณ์คำพิพากษาศาลอุทธรณ์

คดีระหว่าง { อัยการสุโขทัย โจทก์
 { นายมน นวลชนุน จำเลย

คดีนี้โจทก์ฟ้องว่า เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน
พ.ศ. ๒๔๗๔ เวลากลางวัน จำเลยสมคบกับพวก

ทำลายพื้นโบสถ์วัดเทพพนมอันเป็นสถานที่เคารพใน
ทางพุทธศาสนา โดยเจตนาจะลักพระพุทธรูปซึ่งฝังอยู่ใน
โบสถ์ แต่มีผู้พบเข้า จำเลยมีถิ่นจะเอาพระพุทธรูป
ไปได้ ขอให้ลงโทษจำเลยตามกฎหมายลักษณะอาญา
มาตรา ๑๗๒-๒๘๘-๒๙๔ และ ๖๐.

จำเลยให้การปฏิเสธข้อหา.

ศาลจังหวัดสุโขทัย และ ศาลอุทธรณ์พิจารณาแล้ว
พิพากษายกฟ้อง โจทก์ว่าจำเลยไม่ได้ทำผิด.

๒๔๘ ประหม่วินิจด้อยอภิศรณ ๓ ภาค ๔

โรคที่หูแตกแล้ว ๆ ดววยฎีกาว่า จำเลยต้องมีความ
ผิดตามบทกฎหมายที่อ้าง และพระราชบัญญัติปก-
ครองคณะสงฆ์มาตรา ๔ ว่า วัดใดร้าง ไม่มีสงฆ์
อาศัย ฝ่ายพระราชอาณาจักรเป็นผู้ปกครองรักษา
ผู้ใดจะทำลายมิได้.

กรรมการศาลฎีกาพร้อมกันประชุมตรวจปรึกษา
สำนวนเรื่องนี้แล้ว ข้อเท็จจริงในทางพิจารณาได้ความ
ว่า วัดเทพพนมนี้เป็นวัดร้างอยู่กลางนามิคันไม้และ
คันไม้ ขึ้นปกคลุมจนไม่รู้ว่าเป็นวัด ฝ่ายผนังและ
หลังคาโบสถ์ก็ไม่มี มีแต่พื้นโบสถ์และฐานที่ตั้งองค์
พระประธานแต่ไม่มีองค์พระประธาน เหลือแต่คอกงอิฐ
เรียงรายอยู่เป็นพื้น ไม่มีราษฎรประชาชนคนใดไป
ทำการเคารพบูชา และระร้างมาแต่เมื่อใดก็ไม่ปรากฏ
ในวันที่โรคที่ทามิมี ไปพบพระสงฆ์ ๓ องค์ ก็นำจำเลย
กำลังขุดที่พื้นโบสถ์ เข้าใจกันว่าหาพระพุทธรูปเก่า
พระสงฆ์กำลังขุดอยู่ในบ่อ จำเลยเป็นผู้วิจัยขึ้นมา
กองไว้ มีผู้ไปพบและนำความไปบอกพระครูวิมลยวิชา

ทำลายทรัพย์สินในพุทธศาสนา ๒๕๘

ให้พระมาตุ จำเลยก็ไป แต่ก็ไม่สามารถรู้ว่าใครจะไป
และทั้งไม่สามารถรู้ว่ามิพระพุทธรูปของเก่าอยู่ในพื้นที่ใด
นั้น ทางพิจารณาได้ความดังนี้ คดีจึงมีชั้นอุทธรณ์ว่า

(๑) จำเลยจะมีหลักฐานทำลายสถานที่เคารพใน
ทางศาสนาโดยอาคารที่พึงเห็นได้ว่าเป็นข้อหมิ่นประมาท
ความกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๑๗๒ หรือไม่

(๒) จำเลยจะมีหลักฐานพยายามลักทรัพย์ ตาม
มาตรา ๒๔๘ และ ๖๐ หรือไม่

(๓) จำเลยจะมีหลักฐาน ทำให้ทรัพย์สินชำรุดเสียหาย
ตามมาตรา ๓๒๔ หรือไม่

กรรมการศาลฎีกาได้พิจารณาพระราชบัญญัติปก-
ครองคณะสงฆ์และบทกฎหมายที่โยงถึงข้างมาแล้ว เห็น
ว่าตามข้อหาข้อ ๑ นั้น เห็นว่าจำเลยทำลายวัตถุหรือ
สถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนายังไม่ได้ เพราะ
วัตถุเหล่านั้นชำรุดทรุดโทรมร้างจนเป็นขี้ ฟ้าได้มี
ประชาชนคนใดไปทำการเคารพไม่ และการที่จำเลย
ชุกนี้ ก็เพื่อประโยชน์ระแวงหาพระพุทธรูปของเก่า

๒๕๐ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ๗ ภาค ๔

มีใ้ไท่เพ็งถึงถึงว่าระทำลายสถานที่ให้พิงเห็นใ้ไ้ว่าเป็น
ข้อหมิ่นประมาทศาสนาเลย จำเลยจึงใ้ไม่ควรมีความ
ผิดตามกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๑๗๒ ที่โจทก์
อ้างมา.

ส่วนในข้อฎหาในข้อ ๒ นั้น จำเลยก็ยังไม่ควรมี
ความผิดในฐานะพยายามลักทรัพย์ เพราะไม่ปรากฏว่า
ในที่เช่นนั้นเป็นที่เกิดทรัพย์ เป็นแต่เพียงจำเลย
คาดคะเนเอาว่าเมื่อชุกหาไปอาจะมีระไ้ (พระพุทธรูป
เก่า) นั้น หากเข้าในหลักพยายามอันควรมีโทษไม่ ฎีกา
ที่ ๙๒๕/๒๔๗๔ กรมอัยการโจทก์ นายอัยจำเลย.

ส่วนในข้อฎหาในข้อ ๓ จำเลยก็ยังไม่ควรมีความ
ผิดฐานทำให้ทรัพย์ชำรุดเสียหายตามกฎหมายลักษณะ
อาญามาตรา ๓๒๔ เพราะพิน โยสถที่จำเลยชุกนั้น
แต่ชุกองเวียงรายอยู่ เป็นของที่ชำรุดทรุดโทรม
มาแล้ว จะว่าจำเลยทำของที่ชำรุดอยู่แล้วให้เสียหาย
เป็นความชำรุดอีกชั้นหนึ่งนั้น คุเป็นกาทางไกล
เกินความประสงค์ของกฎหมาย.

ทำลาบทวิชัยในพุทธศาสนา ๒๕๑

อาศัยเหตุที่กล่าวมานี้ ฎีกาโทษที่พึงไม่ขึ้น ที่
ศาลล่างทั้ง ๒ ยกฟ้องโทษที่มานั้นชอบแล้ว ให้ยก
ฎีกาโทษที่เสีย.

วันที่ ๑๘ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๕

พระยาหริศจันทร์สุวิท

พระยามนชาตุราช

พระยาธรรมสารเวทย์

ปิดทางน้ำเพื่อวัดและสาขารณชน ๒๕๓

จำเลยให้การต่อสู้ว่า ใ้รับคำสั่งจากนายอำเภอ
เมืองนครราชสีมาให้ บัดปากท่อของโจทก์ เพื่อ
ขึ้นเทาทกข์ของราษฎรทั้งหลาย จำเลยจึงได้ขัดขวาง
ความจำเป็นโดยมิได้ละเมิดสิทธิ ถ้าจำเลยไม่ทำ
ดังนั้น ราษฎรและพระภิกษุจะไม่มีน้ำใช้ เพราะเขื่อน
เมืองกันดารน้ำ และเป็นธรรมเนียมประเพณีที่ได้
ประพฤติกินมา.

ระหว่างพิพาทปรากฏว่ามีนายวิบูลย์จีน จำเลย
จึงได้ รอดอนมูลที่ดินที่กันท่อของโจทก์ แต่โจทก์เกรง
ว่าจำเลยอาจขัดเคืองอีก จึงขอให้ศาลวินิจฉัยว่า นาย
อำเภอมีอำนาจ สั่งให้ บัดปากท่อของโจทก์ได้หรือไม่

ศาลจังหวัดนครราชสีมาและศาลอุทธรณ์พิพากษา
แล้ว ฟังข้อเท็จจริงต้องกันว่าลำน้ำสายนี้มีมานาน
ประมาณ ๕๐๐ รัชช^๔ และเป็นทางน้ำสายเกี่ยวของ
ราษฎรในจังหวัดนครราชสีมาได้อาศัยกินและใช้^๕ คือ
น้ำไหลมาตามลำตะคองผ่านเรือกสวนไร่นาจนถึง
จังหวัดนครราชสีมา แต่คามทางต้นน้ำไหลนั้นไม่มี

๒๕๔ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ฯ ภาค ๕

เสมอกัน มีระดับสูงยังต่ำบ้าง เพราะจังหวัดนคร-
ราชสีมาเป็นที่เงิน น้ำจึงไม่ไหลมาตามธรรมดาได้
สะดวก ในยามฝนแล้งทางฝ่ายบ้านเมืองต้องจัดการ
แก้ลำน้ำเป็นเนืองนิตย์ น้ำจึงระไหลเข้ามาถึงเมือง
ได้ บางครั้งบางคราวก็มีผู้ทำทอนกักกันน้ำเข้าที่
ของคนเสียก่อนบ้าง จึงทำให้ ผู้อยู่ปลายทางน้ำไม่ได้
รับน้ำพอใช้ เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองต้องเจ้าควบคุม
ดูแลแจกจ่ายน้ำไปในสถานที่ต่าง ๆ ที่เห็นว่ามีความ
จำเป็นก่อน นอกจากนั้นก็รอไว้ ทีหลัง ผู้ใดจะต้อง
การชักน้ำเข้าที่ของคนก็ต้องขออนุญาตต่อเจ้าพนักงาน
ผู้ มีหน้าที่ ถ้าผู้ใดทำการชักขวางก็ถูกจับไปฟ้องร้อง
ว่ากล่าวตามระเบียบ การปฏิบัติกันได้เป็นเช่นนี้สืบมา
นาน.

ส่วนข้อพิพาทแห่งคดีนี้ ก็มีความว่า ท่อรับน้ำของ
โรคที่อยู่กันทางส่วนของสระวัดกลางอินเป็นสาธารณะ
อยู่ปลายทาง น้ำในสระวัดกัถล่านั้นแห้งไม่พอใช้
จำเลยจึง ไป ขออนุญาตต่อหลวงศิริทศไผทเทศนาย

ปิดทางน้ำเพื่อวัดและสาธารณสุข ๒๕๕

อำเภอเมืองผู้เป็นเจ้าของน้ำที่ในทางน้ำสายนี้ นายอำเภอ
สั่งให้จำเลยทำมุดดินปักกันปากท่อทางน้ำของโจทก์
เสียชั่วคราว เพื่อให้หน้าไหลไปลงสระนั้นมากขึ้น ฝ่าย
โจทก์ให้คนไปเขี่ย ฝ่ายจำเลยก็มาขี้กเสียอีก โจทก์
จึงฟ้องเป็นคดีขึ้น ใต้ความตั้งนี้ ศาลจังหวัดนครราช-
สีมาและศาลอุทธรณ์เห็นว่า ทางน้ำสายนี้แม้จะเป็น
ทางสาธารณะก็ แต่หาได้ไหลมาเองตามสภาพ
ธรรมชาติไม่ โจทก์ไม่ได้รับอนุญาตพิเศษจึงไม่มีสิทธิ
ที่จะได้รับน้ำอย่างลำน้ำธรรมชาติ และการที่จำเลยขี้ก
ปากท่อของโจทก์ก็ได้ทำไปตามคำสั่งของนายอำเภอผู้
มีอำนาจในเรื่องทางน้ำสายนี้ขึ้นเป็นคำสั่งที่ชอบด้วย
กฎหมาย จึงพิพากษาให้ยกฟ้องของโจทก์เสีย.

โจทก์อุทธรณ์ว่า ๑ ถวายฎีกาคัดค้านในชั้นอุทธรณ์
กฎหมายว่า คำสั่งของนายอำเภอไม่เป็นคำสั่งที่ชอบ
ด้วยกฎหมาย โดยเหตุว่าก่อนสั่งนายอำเภอมิได้
ประชุมกำนัน และปฏิบัติตามมาตรา ๑๖ แห่งพระราช

๒๕๖ ประชมนวินิจฉัยข้ออธิกรณ์ ๑ ภาค ๔

บัญญัติปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ และการสั่งให้
ชี้คทางน้ำเช่นนี้ ไม่เป็นประเพณีโดยชอบด้วยกฎหมาย
ฉะนั้นจำเลยต้องรับผิด.

กรรมการศาลฎีกาได้ประชุมปรึกษาคณินแล้ว ทาง
พิจารณาได้ความถึงกล่าวมาข้างต้น เห็นว่าทาง
น้ำสายนี้เป็นทางน้ำอันอยู่ในความควบคุมดูแลของเจ้า
พนักงานฝ่ายบ้านเมืองเป็นพิเศษมาช้านานแล้ว หา
เป็นลำน้ำสาธารณะธรรมดาเช่นลำน้ำสายอื่น ๆ ไม่
เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่อื่นเกี่ยวข้องทางน้ำสายนี้ จึง
มีอำนาจที่จะสั่งให้ปฏิบัติการณ์เกี่ยวแก่การระบายน้ำ
และรักษาผลประโยชน์ของราษฎรผู้ได้อาศัยใช้น้ำได้
ความที่เห็นสมควร ทั้งเมื่อได้พิจารณาถึงคุณประโยชน์
และความจำเป็นของการแก่และระบายน้ำแห่งจังหวัด
นครราชสีมา เพื่อประโยชน์แห่งประชาชนด้วยแล้ว
เห็นว่าคำสั่งของนายอำเภอที่ปฏิบัติการณ์นั้นเป็นคำสั่งที่
สมควรและชอบด้วยกฎหมาย จำเลยซึ่งทำคามคำสั่ง
ของเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ไม่ต้งรับผิดต่อโลก

ปิดทางน้ำเพื่อวัดและสาธารณสุขชน ๒๕๓

ศาลากลางทั้ง ๒ พิจารณาให้ยกฟ้องของโจทก์เสียสิ้นเป็น
การชอยแล้ว ฎีกาของโจทก์ไม่มีเหตุระแค้นใจ จึงคง
พิจารณาขึ้นตามศาลอุทธรณ์ ให้ยกฎีกาโจทก์เสีย
และให้คำรวมนิยมเช่นพิชัยไป.

วันที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๓๖

พระยานลราชสุวัจน์

พระยาศรีสังกร

พระยาวิกรมรัตนสุภา

๒๕๘ ประชุมวินิจฉัยข้อกรณี ฯ ภาค ๔

อำนาจฟ้องของผู้แทนวัด

คำพิพากษาที่ ๓๔๕ พ. ศ. ๒๔๗๖

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้กรมการ
ตราฎีกาโรคกั อุตธรณ์คำพิพากษาศาลอุทธรณ์

คดีระหว่าง { ผู้รักษาพระนครศรีอยุธยา โจทก์
นางแม่ัน ประเจต จำเลย

คดีนี้โจทก์ฟ้องว่า จำเลยบุกรุกเข้าไปปลูกเรือน
ในที่ดินสงฆ์วัดศาลาปูน จึงขอให้ศาลขับไล่จำเลย.

ฝ่ายจำเลยต่อสู้ว่าที่ ๆ โจทก์ฟ้องนี้เป็นที่ของจำเลย
โดยได้รับมรดกยกครองต่อ ๆ กันมา ๔๐ ปีเศษแล้ว.

ศาลมณฑลอยุธยาพิจารณาแล้วฟังข้อเท็จจริงว่า
จำเลยได้บุกรุกที่วัดศาลาปูนจริงตามข้อหา จึงพิจารณา
ให้ขับไล่จำเลยออกจากที่วัด.

จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าวัดเป็นนิติ-
บุคคล โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยได้ ให้ยกฟ้อง.

โจทก์ทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกา.

อำนาจฟ้องของผู้แทนวัด ๒๕๖

กรรมการศาลฎีกาได้พร้อมกัน ครบถ้วนและ
ประชุมปรึกษาหารือแล้ว เห็นว่าที่ศาลอุทธรณ์ยกเทศ
ชนวินิจฉัยว่า โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องคดีแทนวัดได้
นั้น ยังไม่ถูกต้องตามชั้นที่ฐานแห่งคำพิพากษาศาล
ฎีกาที่ ๘๘๘/๒๕๗๔ ระหว่างพระบาทสมเด็จพระปิตุ
ศรีสรรเพชญ์ โจทก์ นายกษนางเขื่อนจำเลย ซึ่งวินิจฉัย
คดีว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดฟ้องแทนวัดได้ เพราะฉะนั้น
กรรมการจึงเห็นว่า โจทก์ซึ่งเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด
มีอำนาจฟ้องคดีนี้ได้ จึงพร้อมกันพิพากษาให้ยกคำ
พิพากษาของศาลอุทธรณ์เสีย ให้ส่งสำนวนกลับไป
ให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาคดีและพิพากษาต่อไป ตามรูป
ความ.

วันที่ ๑๑ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๗๖

พระบาทสมเด็จพระสังกร

พระยานลราชสุวัจน

พระยาวิกรมรัตนสุภา

มติสัญญาเช่าที่วัด

คำพิพากษาที่ ๔๕๐ พ.ศ. ๒๔๗๖

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการ
ตรวจฎีกาโรคภัย อุดมรัตน์คำพิพากษาศาลอุทธรณ์

คดีระหว่าง	{	สรรพากรอุทธรณ์คดี	
		ผู้แทนวัดท่าดินน	โรคภัย
		นายน้อย เล็กกำแหงที่ ๑	
		ขุนพิชัยธานีที่ ๒	จำเลย

โรคภัยฟ้องว่าเมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕
จำเลยที่ ๑ ทำสัญญาเช่าที่ดินวัดท่าดินนเพื่อปลูกห้อง
แถว เนื้อที่ ๒๘ ตารางวา ค่าเช่า ๑๖ บาท ๕๐ สตางค์
ต่อปี โรคภัยรับเงินค่าเช่าแล้ว จำเลยที่ ๑ ทำผิดสัญญา
โดยโอนการเช่าที่รอยนี้ให้จำเลยที่ ๒ ปลูกสร้างห้อง
แถวลงโดยมิได้รับอนุญาตจากรโรคภัย โรคภัยได้รับความ
เสียหาย จึงขอให้ศาลพิพากษาว่าสัญญาเช่าระหว่าง
โรคภัยจำเลยที่ ๑ ถูกล้างแล้วเป็นอันเลิกกัน และรับเงิน

ค่าเช่า ๑๖ บาท ๘๐ สตางค์ ให้ โทท กัย ให้จำเลย
ที่ ๒ รื้อห้องแถวออกจากที่ขายนี้.

จำเลยต่อสู้ว่าไม่ได้ทำนิคสัญญญาเช่า การที่จำเลย
ที่ ๒ เข้าปลูกสร้างก็โดยริบจ้างเหมาจากจำเลยที่ ๑
และคดีฟ้องว่า โทท กัย ไม่มีอำนาจฟ้องคดีนี้ เพราะไม่ใช่
เป็นผู้แทนเจ้ากรรมถึปลนา.

ศาลจังหวัดอุตรดิตถ์พิจารณาแล้ว เห็นว่า โทท กัย
มีหลักฐานแสดงว่าที่วัดซึ่งกันไว้หาประโยชน์ยารง
ศาสนาอยู่ในหน้าที่กรมถึปลนา ในหัวเมืองให้
สรรพากรเป็นเจ้าหน้าที่แทนกรมถึปลนา เรื่องนี้จำเลย
ทำสัญญญาเช่าค้เช่าหน้าที่สรรพากร โทท กัย ย่อมมีอำนาจ
ฟ้องคดีนี้ได้ ส่วนข้อที่จำเลยทำนิคสัญญญาเช่าหรือ
ไม่นั้นฟังว่าจำเลยที่ ๑ ทำนิคสัญญญาเช่าค้เช่า โทท กัย
จำเลยที่ ๑ ได้ โทท กัย แห่งการเช่าให้จำเลยที่ ๒ จึง
พิพากษาให้ โทท กัย มีอำนาจเรีย เงินค่าเช่าที่จำเลยที่ ๑
ได้ชำระไว้และเรียกสัญญญาเช่าได้ กัย ให้จำเลยที่ ๒
รื้อห้องแถวที่ปลูกไว้ออกไปจากที่ขายนี้.

๒๖๒ ประชุมวินิจฉัยข้ออภิปกรณ์ ๙ ภาค ๔

จำเลยทั้ง ๒ อุตอรณ ศาลอุตอรณเห็นชอบด้วย
กับศาลเดิมในข้อที่ว่าโจทก์มีอำนาจฟ้องคดีนี้ได้ แต่ข้อ
ที่ว่าจำเลยที่ ๑ ทำผิดสัญญาเช่าต่อโจทก์นั้นไม่เห็น
ฟ้องด้วย โดยฟังว่าจำเลยที่ ๑ ทำให้ โอนสิทธิการ
เช่าที่รายนี้ให้จำเลยที่ ๒ ไม่ จึงพวภาคกลับคำตัดสิน
ศาลเดิม ให้ยกฟ้องโจทก์.

โจทก์ผู้ดเกลา ๑ ถวายฎีกา.

กรรมการศาลฎีกาได้ฟังคำแถลงคำรวมของ ทนาย
โจทก์จำเลยและ ประชุมตรวจปรึกษาสำนวนเรื่องนั้นแล้ว
ข้อที่จำเลยคัดฟ้องว่าโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องนั้น ศาล
ต่างทั้ง ๒ วินิจฉัยสอดคล้องต้องกันว่า โจทก์มี
อำนาจฟ้องคดีนี้ได้ กรรมการศาลฎีกาเห็นชอบด้วย
ข้อที่ว่าจำเลยที่ ๑ ทำผิดสัญญาเช่าถึงโจทก์ฟ้องหรือ
ไม้นั้น ฐานพิจารณาโจทก์จำเลยไม่สียพระยานบุคคล
เป็นแต่อ้างพระยานเอกสารขึ้นมาทั้ง ๒ ฝ่าย ข้อเท็จจริง
ฟังได้ความฟ้องและคำให้การประกอขกับพระยานเอกสาร
ว่าจำเลยที่ ๑ ได้เช่าที่ดินของวัดท่าถนนเพื่อปลูกห้อง

แถว เนื้อที่ ๒๘ ตารางวาเช่า ๑๖ บาท ๘๐ สตางค์
 ต่อ ๑ ปี มีหนังสือสัญญาเช่าซึ่งว่าเลขที่ ๑ ทำไว้
 กับเจ้าหน้าทีสรรพากรนครกิตติผู้แทนวัด ในข้อ ๔
 แห่งหนังสือสัญญาเช่านี้มีความว่า “ผู้เช่าไม่มีสิทธิ
 ที่จะโอนการเช่าให้ผู้อื่นทั้งหมดหรือเพียงบางส่วน
 จากจำนวนเนื้อที่ ๆ คนขอเช่า เว้นแต่จะไ้รับ
 ความยินยอมอนุญาตเป็นพิเศษจากผู้ให้เช่า เมื่อ
 พิจารณาเห็นเป็นการสมควร ถ้าผู้เช่าทำการฝ่าฝืน
 ผู้ให้เช่ามีสิทธิริบเงินค่าเช่าที่ไ้รับไว้ทั้งสิ้น และ
 ถ้าหากผู้เช่ายังคงชำระค่าเช่าไม่ครบ ผู้เช่ามีความ
 ผูกพันต้องชำระค่าเช่าจนครบ และสัญญาที่ไ้
 ทำขึ้นไว้นี้เป็นอันสิ้นไป” และในข้อ ๖ มีความว่า
 “หนังสือสัญญาเช่านี้กำหนดอายุ ๑ ปี” โจทก์ไ้
 รับเงินค่าเช่าตามสัญญาแล้ว ฝ่ายจำเลยที่ ๑ ไ้
 จำเลยที่ ๒ เข้าปลุกสร้างห้องแถวในที่รายนี้ โดยทำ
 หนังสือสัญญาไว้ด้วยกันมีข้อความว่า “นายน้อย
 เล็กจำแห่ง เป็นผู้ให้เหมา ขุนพิชัยธานีเป็นผู้รับ

๒๖๔ ประชุมวินิจฉัยข้ออุทธรณ์ ฯ ภาค ๔

เหมาะ ข้อ ๑ ผู้รับเหมาขอมริบปลูกสร้างตลาคห้องแถว
๒ ชั้น ๑ แถว ข้อ ๒ เกรงจะใช้ ในกรรทก่อสร้างทุกสิ่ง
ทุกอย่างเป็นของผู้รับเหมาทั้งสิ้น ได้ตกลงราคากัน
๓ ห้องเป็นเงิน ๑,๘๐๐ บาท เงินค่าจ้างนี้เมื่อทำการ
แล้วเสร็จ ผู้ให้เหมาะต้องจ่ายเงินให้แก่ผู้รับเหมาภายใน
กำหนด ๓ ปี ถ้าผู้ให้เหมาะไม่จ่ายเงินตามกำหนด
นี้ ผู้ให้เหมาะยอมให้ ผู้รับเหมา มีอำนาจซื้อขายหรือ
ให้ผู้อื่นเช่าถือต่อไปได้ ข้อ ๓ ในระหว่างที่ผู้ให้เหมาะ
ยังไม่ได้ชำระเงินให้แก่ผู้รับเหมา ห้องแถวรายนี้
ยังอยู่ในกรรมสิทธิ์ของผู้รับเหมา ผู้ให้เหมาะจะโอน
สิทธิให้แก่ผู้อื่นไม่ได้” หนังสือสัญญาฉบับข้อความ
แสดงข้อพิรุธแห่งเจตนาของจำเลยอยู่มาก จนทำให้
เห็นได้ว่าความมุ่งหมายอันแท้จริงของจำเลยนั้น ทว่าใช้
เป็นการจ้างทำของ หรือจ้างปลูกห้องแถวกัน โดยสุจริต
ไม่ เพราะตามปกติการปลูกสร้างในที่ ๆ จำเลยที่ ๑
มีสิทธิเป็นผู้เช่าถือเช่นนั้น เมื่อแล้วเสร็จถึงที่ปลูกสร้าง
ก็ควรคงอยู่ในความครอบครอง บังคับถือของจำเลยที่ ๑

แต่จำเลยที่ ๑ กลับปลุกตนไปไม่คั้งชำระค่าปลุกสร้าง
 ใ้คดี ๓ ปี ซึ่งเกินกว่าอายุสัญญาเข้าที่กินเมื่อช่วย
 และเมื่อยังมีใ้ชำระค่าปลุกสร้าง สิ่งทีปลุกสร้าง
 ก็คือห้องแถวก็เป็นการรวมสิทธิของจำเลยที่ ๒ ๆ ข้อม
 กรอบครอบขี้คดีอยู่ใ้ ข้อความตามสัญญาคงกล่าว
 มาแล้วแสดงว่าเป็นการเพื่อประโยชน์แก่จำเลยที่ ๒
 โดยตรง ก็ว่าการที่จำเลยทำสัญญานี้ก็เพื่อให้จำเลย
 ที่ ๒ มีสิทธิเข้าปลุกสร้างและครอบครองขี้คดีสิ่งที
 ปลุกสร้าง ในที่ ๆ เช่นนั้นใ้ตลอดอายุสัญญาเข้า
 พุทธศักราชแห่งสัญญาฟังใ้ได้ว่าเป็น การ ที่จำเลยที่ ๑
 โอนสิทธิแห่งการเข้าที่กินของวัดทำถนนใ้แก่จำเลยที่ ๒
 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๒ ก็
 ชัดใ้ว่า “ในการที่ความแสดงเจตนาใ้ ให้ฟังถึงถึงเจตนาอันแท้จริงยิ่งกว่าถ้อยคำสำนวน
 ความตัวอักษร” เมื่อวินิจฉัยว่าจำเลยที่ ๑ โอนสิทธิ
 แห่งการเข้าใ้แก่จำเลยที่ ๒ และมีใ้ปรากฏว่าการ
 โอนนั้นใ้เป็นไป ใ้ด้วยความยินยอมอนุญาตของเจ้าของ

๒๖๖ ประชมนวินิจฉัยข้ออธิกรณ์ ฯ ภาค ๔

ที่กิน ทั้งนี้ว่าจำเลยที่ ๑ ทำผิดสัญญาเช่า และ
คดีของตัวมาควา ๕๔๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ เมื่อฟ้องจำเลยที่ ๑ ทำผิดสัญญาเช่า
ละเมิดแล้ว จำเลยที่ ๒ ก็ยอมไม่มีสิทธิใดๆในที่
เช่ารายนี้ ที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ยกฟ้องโจทก์นั้น
มิชอบ ฎีกาโจทก์ฟังขึ้น จึงพิพากษากลับคำตัดสิน
ศาลอุทธรณ์ให้บังคับคดีไปตามคำตัดสินศาลเดิมทุก
ประการ และให้จำเลยทั้ง ๒ คนเสียค่าธรรมเนียม
แทนโจทก์ตลอดทั้ง ๓ ศาล ส่วนค่าทนายความไม่
กำหนดให้ เพราะฝ่ายโจทก์แถลงว่าไม่พึงประสงค์.

วันที่ ๑ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๗๖

พระยาวิกรมรัตนสุภาภ

พระยาศรีสังกร

พระยานลราชสุวัจน์

หมิ่นประมาทศาสนา

คำพิพากษาที่ ๕ พ.ศ. ๒๔๗๗

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการ
ตรวจฎีกาโจทก์ อุทธรณ์คำพิพากษาคาดอุทธรณ์

คดีระหว่าง | อัยการพระนครศรีอยุธยา โจทก์
| นายพร้อม มีเพชรเด็ลขว จำเลย

คดีนี้โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกับพวกชุกทำลายพระเจดีย์
วัดพระศรีสรรเพชญ์อันเป็นที่เคารพในทางพระพุทธ
ศาสนาและเป็นสถานที่วัตถุโบราณอันสำคัญที่สุดใน
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นสถานที่ ๆ ทาง
ราชการดูแลรักษาสงวนไว้สำหรับชาวต่างประเทศและ
ประชาชนมาชม เสียหาย ๑๕ บาท และลักพระพุทธรูป
ต่าง ๆ อันมีอยู่ในพระเจดีย์ ไปหลายองค์ ขอให้ลง
โทษตามกฎหมายลักษณระอาญามาตรา ๑๗๒-๑๗๔.

๒๖๘ ประมุขวินิจฉัยข้อกรณี ฯ ภาค ๔

จำเลยให้การรับว่าได้สมคบกับพวกลูกทำลายเจกีย์
อันเป็นวัตถุโบราณสำคัญในวัดพระศรีสรรเพชญ์
บริเวณพระราชวังโบราณซึ่งทางราชการได้สงวนรักษา
ไว้เป็นอย่างดี เพื่อไว้ให้ประชาชนชม และลักพระต่างๆ
ซึ่งขโมยอยู่ใต้พระเจกีย์นั้นไปประมาณ ๒ หลักรัง.

ศาลมณฑลอุบลราชธานีพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดของ
กัวยกกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๑๗๒-๒๑๔ ให้
กำหนดจำคุก ๕ ปี จำเลยร้องสารภาพให้ลดโทษ
ลงกึ่งหนึ่งตามมาตรา ๕๘ คงให้จำคุกจำเลย ๒ ปี
๖ เดือน.

จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์เห็นว่าวัดพระศรี-
สรรเพชญ์เป็นวัดร้างมานาน ไม่มีพระประธาน และ
สาธารณชนไม่ได้ทำการสักการบูชาจะถือว่าเป็นสถาน
ที่บูชาในทางศาสนาตามมาตรา ๒๑๔ ข้อ ๒ หรือเป็น
สถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาตามมาตรา ๑๗๒
แห่งกฎหมายลักษณะอาญาไม่ได้ ความจริงวัดพระ
ศรีสรรเพชญ์เป็นโบราณวัตถุอันสำคัญอยู่ในความดูแล

ของทางราชการ ควรถือว่าเป็นทรัพย์สินสำหรับใช้ใน
 สาธารณประโยชน์ ทั้งพระพุทธรูปและทรัพย์สิน
 อื่นๆ ใดที่ควรไว้ด้วย เพราะการรักษาสงวนโบราณวัตถุเพื่อให้
 มหาชนชมและใช้ในทางโบราณคดีเป็นสาธารณประโยชน์
 ความผิดของจำเลยต้องด้วยกฎหมายลักษณะ
 อาญามาตรา ๒๙๔ ข้อ ๔ กับมาตรา ๓๒๕ ข้อ ๑
 ซึ่งมีระวางโทษเท่ากับที่ศาลล่างวางโทษจำเลยมาแล้ว
 แต่กำหนดโทษ ๕ ปี แวงไป ศาลอุทธรณ์จึงพิพากษา
 แก้ให้วางโทษจำคุกจำเลย ๒ ปี ลดสารภาพลงครึ่ง
 หนึ่ง คงให้จำคุกจำเลย ๑ ปี.

โรคที่ถูกละเล้า ๑. ฉนวนฎีกาเป็นข้อกฎหมายว่า
 ศาลอุทธรณ์ยกข้อเท็จจริงนอกสำนวนมาประกอบ
 พิจารณา เช่นกล่าวว่าวัดพระศรีสรรเพชญ์ ไม่มี
 พระประธานและสาธุชนไม่ได้ทำการสักการบูชา
 ระบุว่าเป็นสถานที่บูชาในทางศาสนาหรือสถานอื่นเป็น
 ที่เคารพในทางศาสนาไม่เช่นนั้นไม่ชอบ ขอให้พิพากษา
 ยืนยันตามศาลเดิม.

๒๗๐ ประชมนวินิจฉัยอธิกรณ์ ๓ ภาค ๔

กรรมการศาลฎีกาได้ประชุมปรึกษาคดีนี้แล้ว
กรรมการเห็นว่าศาลอุทธรณ์ ได้เทียบชกข้อเท็จจริง
นอกสำนวนขึ้นประกอบวินิจฉัยคดีจริง เพราะคดีนี้ไม่ได้
มีการสืบพยาน คำวินิจฉัยของจำเลยที่แย้งไว้ว่าชก
ทำลายเจกีย์อันเป็นโบราณวัตถุและลัก พระพุทธรูป
ต่าง ๆ ที่ขโมยในเจกีย์ ไปด้วย มิได้ริบเต็มความข้อ
โจทก์ฟ้องคดี และถึงแม้ โจทก์จะมีได้นำสืบพยาน
ให้ ได้ความชัดเจนว่าวัดพระศรีสรรเพชญ์ยังคงเป็นวัด
ที่มีพระประธาน หรือมีประชาชนไปทำการสักการบูชา
เป็นที่เคารพนับถือในทางพระพุทธศาสนาอยู่ก็ แต่
เรื่องความคำวินิจฉัยของจำเลยที่ริบว่าได้ชกทำลายเจกีย์
และลักพระพุทธรูปไปด้วยนั้น เป็นสิ่งที่ศาลรู้ ได้เอง
ว่าจำเลยได้ทำลายวัตถุอันเป็นที่เคารพนับถือในทาง
พระพุทธศาสนา และกระทำโดยอาการที่เห็น
ได้ว่าเป็นข้อหมิ่นประมาทแก่ศาสนาแล้ว ไม่ต้องสืบ
ฎีกาโจทก์ฟังได้ ที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้คำตัดสิน
ศาลเดิมยังไม่ชอบ.

จึงพิพากษาแก้คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ให้คง
บังคับคดีขึ้นตามศาลเดิม.

วันที่ ๙ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

พระยาพรหมทัตศรีพิลาศ

พระยาฤๅติราชทรงสวัสดิ์

อาร์, ประเดร์นิแกต.

ชีวิตคำสั่งเจ้าพนักงาน

คำพิพากษาที่ ๓๘๖ พ.ศ. ๒๔๗๗

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการ
ตรวจฎีกาฝ่าย อุตสาหกรรมคำพิพากษาศาลอุทธรณ์
คดีระหว่าง { อัยการสมุทรปราการ โทท
นายเคี่ยม ประสารเสียง จำเลย

คดีนี้ได้ความว่าจำเลยต้องอิกรณีฐานชีวิตคำสั่ง
เจ้าคณะในเมื่อยังเป็นพระภิกษุอยู่ สมเด็จพระสังฆ-
ราชเจ้ามีพระวินิจฉัยให้สึกเสีย คณะสงฆ์และเจ้าพนักงาน
ได้จัดการสึกจำเลยออกจากภิกษุแล้ว จำเลยยังกลับ
นุ่งห่มผ้ากาสาหวัดอยู่ ในที่สุดเจ้าคณะจังหวัดสมุทร-
ปราการและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรมการได้ออก
คำสั่งห้ามมิให้จำเลยแต่งกายเป็นพระภิกษุ เพราะ
เป็นการอภัยอ้างแสดงตนเป็นพระภิกษุในพุทธศาสนา
แต่จำเลยไม่ยอมยังชีวิตขึ้นแต่งกายเป็นพระภิกษุอยู่
โททจึงฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามกฎหมายลักษณะ-

อาญามาตรา ๓๓๔ ข้อ ๒ และพระราชบัญญัติปก-
ครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ มาตรา ๔-๓๑-๔๐-๔๒.

ศาลจังหวัดสมุทรปราการและศาลอุทธรณ์พิพากษา
คดีกันว่า จำเลยมีความผิดตามกฎหมายลักษณะ
อาญามาตรา ๓๓๔ ข้อ ๒ ให้ปรับจำเลยเป็นเงิน
๕๐ บาท ถ้าไม่ใช้ค่าปรับให้บังคับตามมาตรา ๑๘.

จำเลยทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาว่า จำเลยมิได้
กระทำความผิดอันควรต้องสั่งสึก และการสั่งสึกนั้นจะต้อง
ประชุมมหาเถรสมาคมตามพระราชบัญญัติปกครอง
คณะสงฆ์มาตรา ๔.

กรรมการศาลฎีกาเห็นว่า การที่จำเลยได้กระทำ
ผิดอันควรต้องสั่งสึกหรือไม่นั้น เป็นอำนาจฝ่ายสงฆ์
วินิจฉัย ไม่เป็นประเด็นเรื่องนี้ ส่วนการสั่งสึกนั้น
ก็ไม่มีกฎหมายบังคับว่าจะต้องประชุมพระมหาเถร-
สมาคมทั้งจำเลยอ้าง พระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์
มาตรา ๔ เป็นแต่บทบัญญัติว่าด้วยการปกครอง
คณะสงฆ์ทั่วไป ไม่ใช่บทบัญญัติในการสั่งสึก.

๒๓๕ ประชุมวินิจฉัยอักษรณ์ ฯ ภาค ๕

จึงพิพากษายืนตามศาลอุทธรณ์ ให้ยกฎีกา
ว่าเลยเถิด.

วันที่ ๒๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๓๗

พระยามาตยพงศ์ธรรมพิศาล

พระยานทรราชสุวัจน์

พระยาภฤตราชทรงสวัสดิ์

ชัศคำสั่งเจ้าอาวาส

คำพิพากษาที่ ๓๙๔ พ.ศ. ๒๔๗๗

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการ
ตรวจฎีกาจำเลย อุทธรณ์คำพิพากษาศาลอุทธรณ์

คดีระหว่าง { อัยการสมุทรวรปราการ ไททัก
 { นายเคี่ยม ประสารเสียง จำเลย

คดีนี้ศาลจังหวัดสมุทรปราการ และศาลอุทธรณ์
พิจารณ์เท็จจริงตามฟ้องของ ไททัก ประกอบกับคำให้การ
ของจำเลยว่ามี เจ้าอาวาสวัดคลองขลุ่ย
ภายหลังเจ้าคณะจังหวัดสังฆิกจำเลยและได้เปิดผนัง
กาสาวพัชรออกแล้ว ส่วนวัดคลองขลุ่ยนั้นเจ้าคณะ
จังหวัดมอญให้พระภิกษุแกรเป็นผู้ดูแลแทนเจ้าอาวาสต่อ
ไป ฝ่ายจำเลยเห็นว่าคำสั่งให้สังฆิกจำเลยนั้นเป็นคำสั่ง
ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จำเลยจึงถลันกรมผู้กาสาว
พัชรแล้วเขาอยู่ในวัดคลองขลุ่ยนั้นอีก โดยอ้างว่าชาว

หมอดอย 18/04/2565

๒๓๖ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑ ภาค ๔

บ้านเชื่อเชิญให้อยู่ พระภิกษุเกรงชัยไล่ให้จำเลยออกจากวัด จำเลยก็ชักขึ้นไม่ยอมออก.

ศาลจังหวัดสมุทรปราการวินิจฉัยว่า การสั่งสึกจำเลยจะเป็นการชวยกัวยกกฎหมายหรือไม่นั้น เป็นกิจการภายในคณะสงฆ์ส่วนหนึ่งต่างหาก เมื่อเจ้าคณะสั่งสึกและไต่เปลืองผ้ากาสาหวัดของจำเลย ออกแล้ว ตามกฎหมายถือว่าจำเลยเป็นคฤหัสถ์ เมื่อจำเลยระกลัยเข้าอยู่ในวัด ก็ยังไต่รับอนุญาตจากเจ้าอาวาสตามพระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ มาตรา ๑๗ ข้อ ๓ สำหรับจำเลยนอกรากไม่ไต่รับอนุญาตจากเจ้าอาวาสแล้ว พระภิกษุเกรงไต่ชัยไล่จำเลย ๆ ก็ยังชักขึ้นไม่ยอมออก ถึงแม้พระภิกษุเกรงเป็นผู้ดูแลแทนเจ้าอาวาส แต่เมื่อเจ้าอาวาสถูกสั่งสึกแล้ว ผู้ดูแลแทนก็คือตัวเจ้าอาวาสนั่นเอง จึงพวักษาว่าจำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ มาตรา ๑๗ ข้อ ๖ ให้ขับจำเลย

๒๐ บาท ถ้าไม่มีเงินใช้ค่าปรับให้จัดการตามกฎหมาย
ลักษณะอาญามาตรา ๑๘.

จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยชี้ขาดท่านของ
เกี่ยวกับศาลเดิมว่าจำเลยมีผิด ส่วนข้อที่จำเลยขอสืบ
พระยานั้น เห็นว่าข้อรับรองของโจทก์จำเลยได้ความ
เพียงพอถึงกล่าวข้างต้นแล้ว ไม่จำต้องสืบพระยานอีก
จึงพิพากษายืน.

จำเลยอุทธรณ์ว่า ๑ ถวายฎีกาคือมาว่า ศาลเดิม
และศาลอุทธรณ์พิพากษาคดี โดยไม่ฟังคำพระยาน
หลักฐานของจำเลยให้สิ้นเชิงก่อนนั้น เป็นการไม่
ชอบด้วยกฎหมาย.

กรรมการศาลฎีกา ได้ตรวจสำนวนและประชุม
ปรึกษาคดีแล้ว คำนึงศาลล่างพิพากษาคดีถึงกันให้ปรับ
จำเลยเพียง ๒๐ บาท จำเลยอุทธรณ์ว่า ๑ ถวายฎีกา
ได้แต่เฉพาะในข้อหาข้อกฎหมาย และในการวินิจฉัย
ข้อหากฎหมาย ศาลฎีกาจำต้องฟังข้อเท็จจริงตามที่
ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยมาแล้วหากหลักฐานในท้องสำนวน.

๒๗๘ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ฯ ภาค ๔

ศาลเดิมศาลอุทธรณ์เห็นว่า ข้อที่โจทก์จำเลยวิ
กันโทษความเพียงพอกแก่การวินิจฉัยคดีแล้ว จึงยกส
พระยานเสี้ยมนี้ ศาลย่อมมีอำนาจยกสพระยานทั้ง
กล่าวแล้วนั้นได้ ไม่เป็นการผิดกฎหมายประการใด
ฎีกาจำเลยฟังไม่ขึ้นให้ยกเสีย คงบังคับคดีไปตามคำ
พิพากษาศาลล่าง.

วันที่ ๒๑ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๗

พระยาฤทธิราชมยุธิน

พระยาอมตยพงษ์ธรรมพิศาล

พระยาอิสร์ภักดีธรรมวิเทศ

ทำร้ายร่างกายพระ

คำพิพากษาที่ ๕๘๐ พ.ศ. ๒๔๗๘

ศาลฎีกา

วันที่ ๒๕ เดือนธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๗๘

กรมการศาลฎีกาได้ตรวจฎีกาโจทก์ คัดค้าน

คำพิพากษาศาลอุทธรณ์

คดีระหว่าง	{	อัยการพิงา	โจทก์
		นายมิตร นำพาทิจ	จำเลย

เรื่องทำร้ายร่างกาย.

ศาลจังหวัดพิงาพิงข้อเท็จจริงจากการพิจารณาว่า พระภิกษุทีกได้ข่มเหงทะเลศบจำเลยก่อนด้วยเหตุอันไม่ เป็นธรรม จำเลยจึงทำร้ายเขาอย่างร้ายกาจถึงโทษะ นต์ขาดผลของเจ้าทุกข์ไม่ถึงสาหัส โดยตาม กฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๒๕๖ (๘) ต้อง ทนายนควมว่าประกอบด้วยทุกขเวทนากลับ ถ้ามี

๒๘๐ ประชุมวินิจฉัยข้ออิกรณ ๑ ภาค ๔

ฉะนั้นแล้วการทำร้ายที่ข้อเท้าพอเคล็ดคยวมเกินไม่ได้
ก็จะพลอยเป็นสาหัสไปด้วย จำเลยมีความผิดตาม
กฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๒๕๔-๕๕ จึงพิพากษา
ให้จำคุก ๓ เดือน แต่จำเลยเป็นเด็กหนุ่ม ให้ออ
การลงอาญาไว้ตามมาตรา ๔๑-๔๒.

ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยคดีที่ โจทก์อุทธรณ์ขอให้ตั้ง
โทษจำเลยฐานทำร้ายร่างกายสาหัสแล้ว ปรักระชาอื่น
ตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น.

ในเรื่องขาคแผลพระภิกษุที่กระสาหัสหรือไม่นั้น
ศาลอุทธรณ์กล่าวว่า ส่วนขาคแผลพระภิกษุที่คนนั้น
ก็มีเพียงว่ายังเกินไม่ได้ในวันเบิกความ แต่ไม่ปรากฏ
ว่าตนทุกขเวทนาแก่กล้าประการใด ไม่นับว่าขาคแผล
สาหัสตามกฎหมาย.

โจทก์ฎีกาวอ้างว่าขาคแผลพระภิกษุที่กระสาหัส โดย
ไปบิณฑบาตเลี้ยงชีพไม่ได้เกิน ๒๐ วัน ไม่จำเป็น
ต้องทนทุกขเวทนาแก่กล้าเกิน ๒๐ วันด้วย คือตาม
มาตรา ๒๕๖ (๔) ขาคแผลสาหัส คือต้องทน
ทุกขเวทนาแก่กล้าเกิน ๒๐ วันก็มิ หรือประกอบกับ

เลี้ยงชีพไม่ได้ โดยปกติเกิน ๒๐ วันก็คิ เพียงอย่าง
หนึ่งอย่างใดก็เพียงพอ ไม่ต้องทั้ง ๒ อย่างประกอบ
กันเสมอไป.

กรรมการศาลฎีกาได้ตรวจสำนวนและประชุม
ปรึกษาคดีแล้ว ตามคำพระภิกษุที่คักกล่าวถึงอาการ
ของบาดแผล มีเพียงเท่านั้นว่า “แผลนั้นข้าพเจ้าได้
นำมันของเจ้าอธิการ จนวันนั้นยังเกินไม่ได้”.

พระภิกษุที่คักทำร้ายวันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ.
๒๔๗๗ เมื่อให้การเป็นวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ปี
นั้น จึงเห็นว่าจนถึงวันที่ให้การนี้ได้ ๒๒ วัน
พระภิกษุที่คักยังเกินไม่ได้เนื่องด้วยบาดแผล.

กฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๒๕๖ (๘) มี
ความว่า “ถึงความทุพพลภาพหรือพยาธิ มีอาการ
ประกอบด้วยทุกขเวทนามถ้ำเกินกว่าสิบวันก็คิ หรือ
แม้ถึงไม่สามารจรจะประกอบกรหาเลี้ยงชีพได้ โดย
ปกติ เพราะความทุพพลภาพหรือพยาธินั้น เกินกว่า
สิบวันก็คิ”.

๒๘๒ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ภาค ๔

กรรมการเห็นพ้องยกโทษ ในข้อที่ว่าอนุมาตรา ๔ นั้นแยกได้ ๒ ประการคือ.

(ก) ถึงความทุพพลภาพหรือพยาธิ มิอาการประกอยค้ำยทุกขเวทนากลับเกินกว่า ๒๐ วัน หรือ.

(ข) ถึงกับไม่สามารถจะประกอยการหาเลี้ยงชีพได้ โดยปกติ เพราะความทุพพลภาพหรือพยาธินั้นเกินกว่า ๒๐ วัน.

แต่ละประการ กรรมการก็เห็นว่า ทำให้ได้ข้อว่าเป็นขาดผลสาหัสแล้ว ไม่จำเป็นต้องทั้งสองประการประกอยกัน.

ขาดผลของพระภิกษุทิศ ไม่เข้าในประการที่ ๑ เพราะศาลอุทธรณ์ชี้ขาดในข้อเท็จจริง ซึ่งศาลฎีกาต้องฟังตามในคดีขณะนี้เห็นว่า พระภิกษุทิศไม่ได้ทนทุกขเวทนากลับประการใด.

จึงเหลือในประการที่ ๒ คือ การหาเลี้ยงชีพไม่ได้ โดยปกติเกิน ๒๐ วัน ในข้อนี้โทษก็อ้างว่า พระภิกษุทิศไม่สามารถไปมีศกหาเลี้ยงชีพเป็นเวลาเกิน

กว่า ๒๐ วัน ชื่อนักรรณการเห็นว่า โจทก์กล่าว
 คำนี โจทก์กล่าวโดยปกติ เพราะพระภิกษุมักจะ
 บิณฑบาตมาเลี้ยงอาตมา แต่ถ้อาตมาเหมือนกันที่
 พระภิกษุไม่ต้องไปบิณฑบาต ก็เช่นมีคนส่งสำรับ
 ทลอคกาลเป็นต้น.

ในคดีนี้พระภิกษุหัดไม่ได้ ให้การว่า ต้องบิณฑบาต
 เพื่อเลี้ยงอาตมา ฉะนั้นข้อเท็จจริงจึงยังฟังไม่ได้ว่า
 การบิณฑบาตเป็นอาชีพของพระภิกษุหัด.

ด้วยเหตุดังกล่าวแล้ว กรรณการเห็นว่า โจทก์
 สืบคดีไม่เข้าในเกณฑ์แห่งมาตรา ๒๕๖ (๘) แต่
 ประการหนึ่งประการใดก็กล่าวแล้ว จะฟังว่าขาดผล
 ของพระภิกษุหัดสาหัสยังหาได้ไม่ ฎีกาของโจทก์
 ข้อมต้องตกไป คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ชอบแล้ว จึง
 กรรณการพร้อมกันพิพากษายืนตาม.

อิสรภักดีธรรมวิเทศ

นลราชสุวัจน์

กฤตราชทรงสวัสดิ์

โยสวัตโพธาราม ซึ่งจำเลยได้รัยอนุมัติสมเด็จพระสังฆราชเจ้าให้เบิกเงินผลประโยชน์ของวัดจากกรมวัดมาที่หลวงและกลับไปจัดการสร้าง จนกว่าคดีที่จำเลยต้องหาฐานยกยอกทรัพย์สินดังที่สักระยะกรมการจังหวัดนครสวรรค์แจ้งคำสั่งนี้ให้จำเลยทราบคืนแล้ว จำเลยยังอาวชักขึ้นคำสั่งของเจ้าพนักงานอันสั่งโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน พ. ศ. ๒๔๗๗ จนถึงวันฟ้อง (วันที่ ๒ พฤศจิกายน พ. ศ. ๒๔๗๗) จำเลยได้กระทำการสร้างตลอดมา ทาไค้หยุดการสร้างโยสวัตตามคำสั่งนั้นไม่ เหตุเกิดที่ตำบลปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ ขอให้ลงโทษจำเลยตามกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๓๓๔ ข้อ ๒.

จำเลยให้การปฏิเสธต่อสู้ว่า จำเลยได้ทำสัญญาจ้างเหมาให้ช่างปูนหินปูนพาไลรอบ โยสวัตและสิ่งอื่นอีกหลายอย่าง ช่างรับเหมาลงมือทำตั้งแต่เดือนสิงหาคม

๒๔๖ ประชมนิพนธ์อักษรณ์ ฯ ภาค ๔

พ.ศ. ๒๔๗๗ ยังไม่เสร็จตามสัญญาเหมา จำเลยก็
ได้ยื่นหนังสือจากกรมการจังหวัดนครสวรรค์ว่าประธาน
กรรมการมหาเถรสมาคมได้ตั้งการสร้างโบสถ์ และ
ว่าระส่งคำสั่งมหาเถรสมาคมมาภายหลัง แต่จนถึง
วันยื่นคำให้การ (วันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๗)
จำเลยก็หาได้รับคำสั่งไม่ ถึงกระนั้นก็จำเลยก็ออก
ให้ช่างรับเหมาหยุดการงานที่ทำแล้ว และได้แจ้งให้
คณะกรรมการจังหวัดนครสวรรค์ ทราบถึงการจ้างเหมา
อันจำเป็นด้วย.

จำเลยต่อสู้ว่า ไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามการปลูก
สร้างโบสถ์ จึงไม่เรียกว่าจำเลยขัดคำสั่งที่ชอบด้วย
กฎหมาย.

ศาลจังหวัดนครสวรรค์พิจารณาแล้ว เห็นว่าโจทก์
ไม่ได้หาว่าจำเลยขัดคำสั่งคณะกรรมการจังหวัด คำสั่ง
ห้ามจำเลยเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย สมเด็จพระ
สังฆราชเจ้าไม่ใช่เจ้าพนักงาน จึงพิพากษายก
ฟ้องโจทก์.

โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์เห็นว่าจำเลยไม่ได้
จงใจขัดขืน ไม่ทำตามคำสั่งของเจ้าพนักงานแต่อย่างใด
การที่จำเลยไต่รบคำสั่งแล้วยังไม่หยุดทันที เพราะการ
สร้างใบสร้อยนั้นจำเลยไม่ได้ทำด้วยตนเอง จำเลย
เป็นแค่ผู้แทน เมื่อไต่รบอนุญาตก็ได้มาจัดการจ้าง
ช่างรับเหมาอีกคนหนึ่ง ซึ่งมีสัญญาผูกมัดอยู่ จำเลย
ได้ขอให้ช่างหยุดทำงาน แต่ช่างว่าเขาได้จ่ายเงิน
ล่วงหน้าแก่คนงานไปแล้ว เขาต้องให้ลูกจ้างทำงาน
จนคุ้มเงินนั้นก่อนจึงหยุดได้ ทั้งได้ละสมยอมทราบไว้
แล้ว ของจะเสีย ช่างทำต่อมสัปดาห์ ๑๐ วันจึงได้หยุด.

ศาลอุทธรณ์เห็นว่าจำเลยยังไม่ควรมีผิด จึง
พิพากษายืนตามศาลเดิม.

โจทก์ฎีกาขอให้ลงโทษจำเลยตามฟ้อง โดยกล่าวว่า
ศาลเดิมยกฟ้องโจทก์โดยอาศัยข้อกฎหมาย แต่
ศาลอุทธรณ์ยกฟ้องโจทก์โดยอาศัยข้อเท็จจริง ซึ่งเชื่อ
ตามข้อต่อสู้ของจำเลยอันไม่มีมูล.

กรรมการศาลฎีกาได้ทรวรสำนวนประชุมปรึกษาคืบนี้แล้ว ข้อที่จะต้องวินิจฉัยก็คือ จำเลยได้ชักคำสั่งสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ซึ่งเป็นประธานกรรมการมหาเถรสมาคม บัญชาการคณะสงฆ์แทนพระองค์สมเด็จพระสังฆราชเจ้า นั้น จะเป็นหลักฐานชักคำสั่งเจ้าพนักงานอันสั่ง โดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่.

ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ มาตรา ๔๑ บัญญัติว่า "พระภิกษุสามเณรต้องฟังบังคับบัญชาเจ้าคณะซึ่งคนอยู่ในความปกครองตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้าไม่ฟังบังคับบัญชาหรือหมิ่นละเมิดต่ออำนาจเจ้าคณะมีความผิด เจ้าคณะมีอำนาจที่จะทำทัณฑกรรมได้" มาตรา ๔๒ บัญญัติว่า "ถ้าเจ้าคณะกระทำการตามหน้าที่ในพระราชบัญญัติ และกฤหัสถ์ผู้ใดลงชักขึ้นต่ออำนาจเจ้าคณะ ผู้นั้นมีความผิด ต้องระวางโทษฐานชักอำนาจเจ้าพนักงาน".

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์มีบัญญัติไว้ดังกล่าวดังนี้ เป็นที่เห็นได้ว่ากฎหมายบัญญัติ

ความผิดของภิกษุสามเณรที่ไม่ฟังคำสั่งขี้อัญญาของ
 พระภิกษุผู้มีอำนาจเหนือ ตลอดจนขี้อัญญาให้พระภิกษุ
 ผู้มีอำนาจเหนือ มีอำนาจทำทัณฑกรรมไ้เองด้วยแล้ว
 โดยมิได้ มีข้อความโดยขี้อัญญาให้พระภิกษุผู้ชักคำสั่งมี
 ฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานอีกดังนี้ ตามกฎหมาย
 เชา โทษแก่พระภิกษุฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงาน ช้า
 อีกฐานหนึ่งหาได้ไม่ อนึ่งความขี้อัญญาในมาตรา-
 ๕๑, ๕๒ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ขี้อัญญาถึงการชัก
 คำสั่งในกรณีเช่นเดียวกัน เป็นแต่ต่างกันในตัวผู้ชัก
 คำสั่ง คือถ้าผู้ชักคำสั่งเป็นภิกษุสามเณรก็มีผิดตาม
 มาตรา ๕๑ แต่ถ้าเป็นฆราวาสกลับมีผิดฐานชักขึ้น
 อำนาจเจ้าพนักงานดังนี้ บ่อมแสดงให้เห็นความมุ่ง
 หมายของพระราชบัญญัติโดยแจ้งชัดว่า ไม่ต้องการ
 เชาโทษแก่พระภิกษุสามเณรผู้ชักคำสั่งของพระภิกษุผู้มี
 อำนาจเหนือ เพราะฉะนั้น ในคดีนี้แม้จำเลยจะได้ชัก
 คำสั่งจริง จำเลยก็ไม่มีฐานผิดฐานขัดคำสั่งของ

๒๕๐ ประชุมวินิจฉัยอักษรณ์ ๆ ภาค ๕

เจ้าพนักงานทั้งห้องของโทท กิ่งไม้จำเข็นค้องวินิจฉัย
ว่าจำเลยได้ซัดคำสั่งจริงหรือไม่ต่อไป.

อาศัยเหตุดังกล่าวแล้ว จึงพร้อมกันพิพากษายืน
ตามคำพิพากษาศาลล่างเฉพาะในข้อที่ให้อภัยโทษ
และให้ยึดฎีกาโททเสีย.

พลางกูรธรรมพิชัย

มนตรีตรา

อมตบพวงศ์ธรรมพิศาล

ประมุขวินิจฉัย

ความเห็นทางศาสนา

พระมหาสมณวินิจฉัย

กำหนดว่าคันโพธิ์เช่นไรเป็นรูกขเจดีย์

เช่นไรมิใช่

สมเด็จพระมหาสมณะ กรมพระยาวชิรญาณวโรรส
 เสด็จประทับในมหาเถรสมาคม มีพระดำรัสว่า ใน
 เวลาเสด็จทอดพระเนตรวัดมทานิภายในกรุงเทพฯ ได้
 ทอดพระเนตรเห็นคันโพธิ์^{๕๕}อยู่บนชั้มประตู บนชั้ม
 หอระฆัง ที่กำแพงเป็นคัน ในบางวัดที่พระสงฆ์ยังไม่
 เจริญด้วยความรู้ ทรงสังเกตโดยอาการว่าเจ้าวัด
 ไม่เอาใจใส่ในการรักษาวัด ทอดพระเนตรเสียก็เกลียดก็
 ไม่เชิง ขระรอยระรัง^{๕๖}เกลียดว่าเป็นคันโพธิ์ ขุดออกเสี
 ๕๕
 ๕๖
 ๕๗

พระเป็นคำารายรูกขเจดีย์ คังคนทั้งหลายเคยตอกันมา

บนของก่อสร้างข้าง ที่พันดินข้าง ที่เขาไม่ได้ยกของ
เจดีย์ แม้จะสลับพันธมาหากันอันเป็นรกฎเจดีย์ ด้วย
พิชอนติคมาในมุลนทที่วิโรคผล หาเป็นรกฎเจดีย์ไม่
ทันโพธิ์ชะนิกันพระคันถรนาหารย์มิได้พูดปรารภถึง.

๒. การขุดการตัก ต้นโพธิ์อันมิได้เป็นรกฎเจดีย์
ไม่เป็นประทุษเจดีย์ ไม่มีบาป.

๓. ต้นโพธิ์อันเป็นรกฎเจดีย์ จะตักให้ตาย เพื่อ
จะเอาที่ปลูกสร้างของอย่างอื่น ท่านห้าม.

๔. ตักไม่ให้ตาย บางอย่างท่านอนุมติ พึงรู้ดังนี้.

ก. ตักกิ่งอันเขี้ยวพระสถูปพระปฏิมาและเรือน
พระปฏิมาศักดิ์ ตักกิ่งอันขึ้นอยู่ข้างบน ที่นกกามาจับ
ถ่ายเว็จลงพระเจดีย์ศักดิ์ ตักรากอันซ่อนเข้าไปในสถาน
แห่งพระเจดีย์ศักดิ์ ท่านอนุมติ เหตุว่าปูชนียวัตถุ
เหล่านั้น เป็นใหญ่กว่ารกฎเจดีย์.

ข. ตักเพื่อระแ่งให้ศักดิ์ เช่นตักกิ่งอันเกินต้องการ
ที่จะนำโถษาของตนไป ไปเลี้ยงเสียบเปล้าศักดิ์ ตักด้วยระ
อันผู้ศักดิ์ ท่านว่าทำได้.

๒๕๔ ประชมนวินิจฉัยข้อชกัรณ ๑ ภาค ๔

ค. โภชนันัน ทอนแล้วเอากิ่งไปเพื่อจะปลูกเป็น
รุกขเจดีย์ในท่อน ก็ทำได้ มีตัวอย่าง พระเจ้า
อโศกมหาราชได้ทรงตอกลงต้นไม้ที่ว่าเป็นต้นเค็ม
ส่งไปปลูกที่เกาะลังกา.

๕. ตกไม้ได้คาย ที่ท่านห้าม ฟังรั้งนี้.

ก. กิ่งอันเขี่ยฟิเรอนพระมหาโพธิ์ จะคักกิ่งนั้น
เสียเพื่อจะรักษาเรือนนั้นไว้ ท่านห้ามว่ามิควรทำ เหตุ
ว่าเรือนนั้นสร้างขึ้นสำหรับต้นไม้ ไม่ใช่ปลูกต้นไม้
สำหรับเรือน ๑ ฟังรั้งอธิบายว่า รากโพธิ์เบ่งฐานแตก
ออกไป เช่นนี้จะคักรากเสีย ไม่ชอบ ทำเข้า ต้นโพธิ์
นั้นอาจเฉาหรือคายเสียก็ได้ ก่อฐานใหม่ขยายออก
ไปคักว่า ต้นโพธิ์จะได้เจริญไพศาล ความหมายก็จะ
บำรุงต้นไม้ ก่อฐานก็เพื่อเป็นเครื่องประดับต้นไม้
ให้เห็นว่าเป็นรุกขเจดีย์.

ข. กิ่งอันเขี่ยฟิอาสนะศาลาหรือที่เรียกกันว่าการ
เป็รียนในขันธ์ ท่านว่าฟังรั้งกัน ๑ คำนี้ฟังเห็นว่า
ท่านกล่าวด้วยสามารถ ถนอมต้นไม้ ใหญ่มากกว่า

โรง จะชักตัวอย่างให้เห็นชัด ทิวคยวณบริเวณนวิทวารณ
 มีมะขามต้นหนึ่งแยกพลับพลาร่องเครื่องอยู่ เติมที่
 มะขามต้นนั้นคงขึ้นอยู่ก่อน แต่ยังไม่โต พลับปลา
 สร้างขึ้นภายหลัง ต้นมะขามนั้นโตขึ้น แยกพลับปลา
 เข้าไปทุกที จนต้องแหวะชายคา ต้นมะขามก็ไม่ใช้
 รทกขเจดีย์ แต่เราเห็นว่าต้นไม้ใหญ่ กว่าจะเป็นมา
 ได้ช้า คัดเสียแล้ว หวนต้องการอีกปลูกไม่ได้ทันใจ
 ส่วนของก่อสร้าง มีทรัพย์สินอาทำใหม่ได้ เราจึงทำ
 ในใจไว้ว่าจะย้ายพลับปลา ก็กว่าคัดต้นมะขาม ถ้า
 โรงในครั้งนั้นเป็นแต่เครื่องผูก ก็ไม่น่าเสียดาย
 เท่าไรนัก อย่างไรก็ตาม ท่านก็กล่าวสอนไว้ให้แล้วว่า
 ระตึกกิ่งที่เกินต้องการเพื่อจะแต่งให้ก็ ใค้อยู่ กิ่งอัน
 ยื่นออกมาเช่นนั้น ก็เป็นกิ่งที่เกินต้องการ ควรระตึก
 แต่งไว้ เว้นไว้แต่กิ่งในปริมณฑลที่ตัดเสียแล้ว ถ้าต้น
 จะขาดลำต้นทวนและระตึก เช่นนี้ไม่ควรตัด ฯ พึง
 รู้จักว่า กิ่งเช่นไรควรตัดไว้ กิ่งเช่นไรไม่ควรตัด.

๒๕๖ ประชุมวินิจฉัยข้ออธิกรณ ๑ ภาค ๔

๖. คันไม้ อัน ที่ว่าสมเด็จพระบรมศาสดาได้
ใส่กำประทับ และในบางวัดได้ปลูกและรักษาเป็น
รกชเงี้ย คือคันนิโครทที่เข้าใจว่าไทรใบใหญ่ คัน
มูลินท์ ที่แปลว่าคันจิก และคันราชายคนระ ที่แปล
ว่าคันแตก เป็นรกชเงี้ยหรือมิใช่ ฟังรู้โกยนิยอัน
กล่าวแล้วในคันโพธิ์ ๑ แต่คันไม้เหล่านี้ ไม่ได้ถือ
กันอย่างคันโพธิ์ ถือแต่พอกก็ถึงกล่าวมา เป็นการ
สมควรแล้ว.

วินิจฉัยให้ ไว้ในวันที่ ๑๕ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๕๗

(ลงพระนาม) กรม - วชิรญาณวโรรส

จากมณฑลนครสวรรค์ เล่ม ๒ หน้า ๒๑๘

พ้นจากนั้นเป็นวิกาล แต่พวกภิกษุวิเศษชู้ครัดถือว่าเงา
แคศข้ายเพียงสองนิ้ว ยังฉันอาหารได้.

๓. เรื่องเข้ลระแวกบ้าน มีพระบัญญัติห้ามไม่
ให้ภิกษุผู้ฉันแล้วห้ามอาหารที่เขาถวายแล้ว ฉันของ
เคี้ยวของฉันอันเป็นอนศิริตตะ^๓ อีกในวันนั้น ปรียาขัติ
ป้าจิตต์ยเพราะละเมิด พวกภิกษุวิเศษชู้ครัดถือว่าปรวารภ
จะเข้บ้านในเคี้ยววันนั้น ฉันโภชนะเป็นอนศิริตตะได้.

๔. เรื่องอวาส มีธรรมเนียมว่า อวาสทั้งหลาย
ที่คงอยู่ในสี่มาอันเคี้ยววัน ภิกษุที่อยู่ในอวาสเหล่านั้น
ต้องประชุมทำอุโบสถในที่เคี้ยววัน แต่พวกภิกษุ
วิเศษชู้ครัดถือว่า ต่างอวาสแยกทำอุโบสถต่างกันได้.

๕. เรื่องอนุมัตติ เป็นธรรมเนียมของภิกษุทั้งหลาย
จะทำสังฆกรรมต้องประชุมภิกษุผู้อยู่ในสี่มาเคี้ยววัน
ทั้งนั้น หรือนำฉันตะของภิกษุผู้ไม่มา พวกภิกษุ
วิเศษชู้ครัดถือว่าเมื่อภิกษุยังไม่มาพร้อมกัน ทำสังฆกรรม
ไปพลางก็ได้ มีภิกษุมากที่หลังจึงบอกขออนุมัตติ.

หมดอายุ 18/04/2561

๑. อนศิริตตะ ไม่เป็นเคน ไม่ใช่เคน คือไม่ใช่เคนภิกษุใช้

๓๐๐ ประชุมวินิจฉัยอักษรณ์ ๆ ภาค ๔

๖. เรื่องเคบประพุดิมา พวกภิกษุวัชชีย์ครดิ้อว่า
ดิ้อว่าธรรมเนียมอย่างไคที่อุยชฌาปะหวัธอาจาวัชเคบ
ประพุดิมาแล้ว ธรรมเนียมอย่างนั้นเป็นควรรประพุดิ
คามทั้งนั้น.

๗. เรื่องไม้ไค้กวน พวกภิกษุวัชชีย์ครดิ้อว่า
น้านมสคแปรจากความเป็นน้านมแล้ว แคยั้งไม่เป็น
ทหิคืออนมัสมี ภิกษุผู้คั้นแล้วห้ามอาหารแล้ว คมีน้านม
อย่างนั้นอันเป็นอนคิริทตะไค้ ฝ่ายภิกษุพวกอื่นดิ้อ
ว่าไมควรร.

๘. เรื่องสุรา พวกภิกษุวัชชีย์ครดิ้อว่า สุรา
อย่างอ่อนมีรสเมาเจืออยู่น้อย ไมยั้งผู้คิมไค้เมาคิมไค้.

๙. เรื่องผ้าสีทันนะ มีพระพทธานญาคผ้าสีทันนะ
ไว้ เป็นผ้าอริยฐานไค้ผืนหนึ่ง ๒วันสีทันนะยาว ๒ คย
กว้างคยครึ่ง เฟิมชายอิกคยหนึ่ง โดยสคคประมาณ
พวกภิกษุวัชชีย์ครดิ้อว่า ผ้าสีทันนะไมมีชายไค้ใช้ไค้.

๑๐. เรื่องทองเงิน พวกภิกษุวัชชีย์ครดิ้อว่าทอง
เงินเป็นขอรควรร ซึ่งเป็นการละเมคสีคขาบทโดยคตรงๆ.

การถือของพวกภิกษุวัชชีบุตรเหล่านี้ โดยมาก
เป็นการหลีกเลียงจากกาารที่เคยติดกันมาข้าง เป็น
การละเมิดโคขตรงข้าง ไม่เป็นการเห็นชอบแก่ภิกษุ
ผู้เคร่งครัดในพระธรรมวินัยโดยแท้จริง.

อย่างไรก็ตามเรื่องปรากฏว่า ครั้นนั้นพระยศเดระ
กาคันชกบุตรชาวเมืองปาฐาที่บวาริกไปในวัชชีชน-
ยตถิงนครไพศาลี พักอยู่ในสำนักพวกภิกษุวัชชีบุตร
ได้เห็นพวกภิกษุวัชชีบุตรประพฤติกิวัตร ๑๐ ประการ
แตกต่างกันไป เกิดความสลดใจ ครั้นกลับจากนคร-
ไพศาลีแล้วเข้าไปหาพระเถระผู้ใหญ่ ชาวเมืองปาฐา
และในที่อื่น ๆ ขอท้าวชีวิต ๑๐ ประการนั้น ใ้รับ
มคิว่าไม่ควรทำนั้น จึงชักชวนภิกษุชาวเมืองปาฐาและ
ชาววันทิกัททศิณายถ เพื่อระคิกค่านวัตร ๑๐ ประการ
นั้น ใ้พระเรวัตผู้ทรงธรรมวินัยหลักแหลม กับพระ
สัมภุตสาธวาตีเป็นฝ่าย ตกกลงจะไประงับอิภรณ์ที่
นครไพศาลีอันเป็นที่เกิด ครั้นไปถึงที่นั้นแล้วใ้พระ
สัพพกามีเถระผู้ใหญ่ในเมืองนั้นร่วมมคิด้วย จึงจัก

๓๐๒ ประชมนวินิจฉัยอธิกรณ์ ภาค ๔

การกสงฆ์ประชุมระงับอธิกรณ์ด้วยญัตติกุศิกกรรมวา
ราณวาลิการาม พระเวศน์เป็นผู้กวัตร ๑๐ นั้นขึ้น
ตามพระสัพพกามที่ละข้อ พระสัพพกามวิสัยชชนาว่าไม่
ควรทกข้อ อ่างที่มาจากพระบัญญัติ และปรวิชัยติ
ยางข้อแก่ภิกษุผู้ละเมิก การชำระวัตร ๑๐ ประการ
ในครั้งนั้น นั้นเป็นสังคายนาครั้งที่ ๒ เวียงกว่า
กุศิกสังคายนา.

การวินิจฉัยวัตร ๑๐ ในครั้งนั้น สันนิษฐานว่าคง
เป็นที่เชือดอดและปฏิบัติตามกัน ฉะเพาะภิกษุที่เป็นพวก
ของพระยศเดระและภิกษุที่ถือตามเท่านั้น เข้าใจว่าพวก
ภิกษุวิชัยชบุตรคงจะไม่ยอมเพิกถอนวัตร ๑๐ ประการ
นั้น และเหล่าสังฆนายกฝ่ายพระยศเดระก็ไม่มี
อำนาจบังคับพวกภิกษุวิชัยชบุตรให้ถือตามได้ การถือ
พระวินัยจึงแตกเป็น ๒ ลัทธินี้ ลัทธินี้ฝ่ายพระยศเดระได้
ชื่อว่าเถรวาท เพราะถือตามมติพระเถระพุทธสาวกที่
ได้สังคายนาไว้ ส่วนลัทธินี้ของพวกวิชัยชบุตรได้ชื่อว่า
อารยวาท เพราะถือตามลัทธินี้จารย์แก่ใช้ในชั้นหลัง.

ข้อความทั้งนี้ เป็นคำกล่าวฝ่ายลัทธิข้างใต้
เข้าใจว่ามาจากทางเกาะสิงคโปร์ ซึ่งย่อมมีความรังเกียจ
นิกายเหนือเป็นธรรมดา.

นับแต่เวลาเกิดเหตุในครั้งนั้นแล้ว ค่อมมาพระสงฆ์
ในพุทธศาสนาก็แตกเป็น ๒ นิกาย ตามลัทธิที่แยก
กัน พระสงฆ์พวกถือพระธรรมวินัยตามลัทธิเถรวาท
ได้ชื่อว่าสเถวาระ พระสงฆ์ที่ถือลัทธิอาเรียวาทได้ชื่อ
ว่ามหาสังฆิกะ ข้อที่ถกแตกต่างกันทั้งนี้ คงเป็นแต่
ผิดกันในเรื่องที่ไม่สำคัญ ส่วนที่เป็นข้อสำคัญ
และตัวพระธรรมยังคงอย่างเดียวกันสืบมา แต่พวกที่
ถือลัทธิอาเรียวาทในเวลานั้นเห็นจะคงมีน้อย ยังไม่
สู้แพร่หลายอะไรนัก.

ถ้าจะพิจารณาถึงลัทธิทั้ง ๒ ที่แตกต่างกันในครั้ง
นั้นแล้ว ลัทธิเถรวาทก็คือลัทธิที่ถ้อยนกราตามแบบ
เก่า ไม่นิยมการเปลี่ยนแปลงพระบรมพุทโธวาทให้
ผิดเพี้ยนไป วิกว่าเป็นลัทธิที่เคร่งครัดในพระธรรมวินัย
แต่จึงทำการเปรียบกับคณะนักรบเมืองของอังกฤษใน

ขี้คน ก็เช่นเดียวกับคณะคอนเซอเวตีฟ ซึ่งเป็นคณะ
ที่รักษาจารีตประเพณีของบ้านเมือง ส่วนอาววิวาท
นิยมการเปลี่ยนแปลงตามความเห็นของคนเป็นที่ตั้ง
เป็นส่วนใหญ่ ไม่ถือพระธรรมวินัยของพระบรมศาสดา
เป็นสำคัญ เทียบได้กับคณะลิเบอรัลของอังกฤษใน
สมัยนี้ ที่ชอบเปลี่ยนแปลงตามความเห็นของคนเป็น
ที่ตั้ง.

แต่เรื่องที่มีมหายานแยกออกจากหินยานนั้น ตาม
พระราชวิจารณ์ในรัชกาลที่ ๕ เทียบลัทธิพระพุทธ-
ศาสนาฝ่ายหินยานกับมหายาน ได้พระราชทานพระ
บรมราชวินิจฉัย โดยอาศัยหนังสือที่นักพรตผู้ป็นต่าง
ประกอบที่มีมาในชาติ ทรงสันนิษฐานว่า ข้อที่แยก
ออกจากกันเป็นพวกเป็นหมื่น น่าจะได้มีมาเสียแต่เมื่อ
พระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่แล้ว แต่ในข้อที่ว่าข้าง
ไหนจะเก่าข้างไหนจะใหม่นั้น ได้ทรงวินิจฉัยจากหนังสือ
นักพรตผู้ป็น ซึ่งเป็นตัวมหายานเองกล่าวว่าหินยาน
เคยเป็นหมู่ใหญ่ มหายานรุ่งเรืองในภายหลัง ก่อไปนี้

เป็นพระราชวิจารณ์คนหนึ่ง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชนิพนธ์ไว้

“ในชาติ มีพระพุทธรูปเอกที่ศึกษานพระเดชะรูปหนึ่ง ว่าฉลาดในการจัดเสนาสนสงฆ์ให้ช้อยเป็นหมู่เป็นเหล่าตามความประพฤติกของภิกษุพวกนั้น ๆ ในเรื่องราวของท่านผู้ฉลาดในการแข่งขันนี้คือ ชันเป็น ๖ พวก มีพวกที่ทรงวินัยเคร่งครัดเป็นต้น ความพิสดารมีเคยแปลแล้ว แต่จะหยิบไม่ได้ในเวลานี้ แต่พวกที่แข่งกันในเวลานั้น ไม่แรงถึงนุ่งกางเกงข้างหนึ่ง นุ่งสองข้างหนึ่ง แยกกันเป็นท่านองฝ่ายวิยัสสนาธุระ ฝ่ายคณธุระในเวลานี้ แต่ความประพฤติกของท่านพวกนั้น ล่างที่เอื้อเพื่อแต่อย่างเกี้ยว ๒ อย่าง ไม่

๔. พระราชวิจารณ์ เทียบลัทธิพระพุทธศาสนาฝ่ายหินยาน กับมหายาน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชนิพนธ์ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์พระราชทานแจกเนื่องในงานทรงบำเพ็ญพระกุศลสนองพระเดชพระคุณ พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง พ.ศ. ๒๔๖๕ ในวันตรงกับวันเสด็จสวรรคตที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๑

๓๐๖ ประหมวีนิจนัยอธิกรณ์ ๑ ภาค ๔

เชื่อเพื่อต่อความปฏิญ์คืออย่างอื่น เหมือนตนงว่าผู้
ประพฤติกองก่ มักจะเชื่อเพื่อต่อวินัย ประพฤทวินัยก็
ฝ่ายข้างพวกท เชื่อเพื่อต่อพระสูตร คือฝ่ายคณดชระ
ไม่เชื่อเพื่อต่อวินัย ถ้วินัยอย่างทละทลวม เช่นนั้นมา
ก่อนแล้ว ถ้าจะมาเทียบคู้เป็นอยู่ในเมืองไทยขำขັນ
นี้ ก็คือตรงกับมทานิกาย เชื่อเพื่อในทางพระสูตร
และคณดชระ ไม่สู้เชื่อเพื่อในทางวินัย มทานิกายเช่นนี้
ไม่ใช่เพิ่งเกิด มีมาแต่ครั้งพระพุทธองค์ยังเสด็จอยู่
แล้ว พิศุระห้คู้ตามลาคเลาของหนังสือ เสมือน
หนึ่งจะเห็นได้ว่า มทานิกายเกี่ยวยังประพฤติกู้กว่า
ภิกษุข่างพวกเมอครั้งพระพุทธองค์ยังทรงพระชนมอยู่
เสียอีก เพราะอาณาจักรเข้าช่วยช่กครอง ข้าง
ฝ่ายธรรมชุกิกานัน ทกอยู่ในพวก ๑ ใน ๖ พวก ซึ่ง
ประพฤติกู้กษาในทางพระสูตรและพระวินัย นั้นว่า
เสมอกันกขท่มตัวอย่างมาแต่ครั้งพระพุทธเจ้ายังเสด็จ
อยู่ อีก ๔ พวกนั้นของคไว้ไม่พรรณนา แต่ก็เป็น
อย่างนั้นข่างอย่างนั้นข่างเกี่ยวกัน”

“ ข้อที่แยกหมู่กันแต่เดิมมาเป็น ๖ พวกเช่นนี้ ก็
คงจะเกิดลทธิอาการต่างๆกันเป็นคั่นเหตุมีมาแล้ว ”

“ ข้างฝ่ายหนึ่งคือผู้ป็นที่เขากล่าวนั้น เขารับเอา
ประชุมสังคายนานี้ว่า พระสงฆ์ซึ่งทำสังคายนานั้นเป็น
หินยาน เมื่อเสร็จการสังคายนาแล้ว ได้แยกตั้ง เขา
เรียกว่า “ โรงเรียน ” (หมายความว่าคณะหรือ
อนิกาย) เป็น ๖ “ โรงเรียน ” นั้นก็เป็นหินยาน
เมื่อจะทำสังคายนาที่ ๒ เกิดขึ้นด้วยโรงเรียนทั้ง ๖
กล่าวต่าง ๆ กันไป จึงได้ประชุมสังคายนาซึ่งเรียก
ว่าเขาสีลเป็นครั้งที่ ๒ เพิ่มเติมที่เรียนชั้นอีก แต่
เป็นหินยานทั้งสิ้น ในระหว่างนั้นถึงคดียสังคายนา
พระพุทธศาสนาว่าวโรยลงไปมาก พระเจ้าอโศกประชุม
พระสงฆ์บรรดาซึ่งจะหาได้ในอินเดียมาสอบสวนใน
เวลานั้นจึงรู้ว่ามัลลัทธิต่างกันอยู่ แต่พระอุปคุตและ
โมคคัลลียควกคิเศระเป็นหินยาน เพราะฉะนั้นสังคาย-
นาครั้งที่ ๓ จึงเป็นพวกหินยานยังมีอำนาจ ได้ตั้ง

๓๐๘ ประชุมวินิจฉัยอัครเถร ๗ ภาค ๔

โรงเรียนหลายโรงเรียน แต่พวกมหายานก็มีโรงเรียน
เกิดขึ้น เว้นแต่อำนาจยังน้อยกว่าพวกหินยาน."

"พระเข็ญก่อนสังคายนาที่ ๓ หรือสังคาย-
นาที่ ๓ แล้วจำไม่ถนัด พวกมหายานไปพบคัมภีร์
พุทธวาระเขียนขรรุไว ในถ้ำ ได้ธรรมอันลึกถ้อย ซึ่ง
พระเจเรเจ้าแต่ก่อน ได้ฟังจากพระพุทธเจ้าแล้วจารึกไว้
เป็นหลักฐาน จึงนำมาสั่งสอน แต่ณนั้นฝ่ายมหายาน
ก็รุ่งเรืองขึ้น ฝ่ายหินยานซึ่งสั่งสอนกันแต่ด้วยวาจา
ความรู้อ้อมทราวมลงไปทุกที ไม่เหมือนพระเจเรเจ้า
ซึ่งเป็นอรหันต์ ยังคงมีอยู่แต่ก่อนนั้น."

ความเป็นอยู่ของพระสงฆ์ ๒ นิกาย ในเบื้องต้น
ก็ไม่สู้จะรู้สึกเป็นการสำคัญเพียงใดนัก เพราะการ
เปลี่ยนแปลงของพวกพระสงฆ์มหาสังฆิกะยังไม่มาก
เกินสำคัญไป ในพระราชวิจารณ์ที่กล่าวแล้ว ทรง
อ้างพงศาวดารซึ่งนักพรตผู้ขึ้นเก็บมาแต่งเป็นภาษา
ฉีกกุญแจออกวงศ์แห่งพรตผู้ขึ้น ว่าเมื่อแรกเกิดก็เลี้ยงกัน
มาก ดังกับอยู่ร่วมอาวรามกัน แต่แยกเป็นคนละคณะ

เหตุที่เกิดมีลัทธิมหายาน ๓๐๕

และกล่าวว่ามีฟ้าเห็นซึ่งเป็นนักพรตจีน เมื่อออกไป
สืบข่าวพระศาสนาที่อินเดีย เมื่อพุทธศักราช ๘๕๒
ได้ ไปถึงเมืองปาตลีบุตร ไปที่วัดโศการามและกุ-
ญาราม ยังได้พบพระสงฆ์ทั้ง ๒ คณะ อยู่กุญคน
ละฟาก มีเสาศิลาซึ่งจารึกคำพระเจ้าอรรมาโคก ถวาย
สลกขมพุทธวิปเป็นพุทธบูชา ๓ ครั้ง กุญฟากหนึ่งเป็น
มหายาน ฟากหนึ่งเป็นหินยาน ฟ้าเห็นออกไป
จัดของถวายภาษา จึงได้เที่ยวไปในประเทศอื่น ๆ มี
กาลี่ ชนบทเป็นต้นถึง ๓ ปี แล้วขึ้นถลัมมามคธราช
เข้าเรียนพระวินัยในสำนักมหายาน พวกมหายานได้
คัดลอกพระวินัย พระสูตร พระปรมัตถ์ อยู่อีก ๖ ปี
รวมเป็นเวลา ๑๐ ปีเศษ จึงได้กลับเมืองจีน.

นอกจากนี้ ยังได้กล่าวไว้อีกว่า ภายหลังจากยังมี
นักพรตจีนอีกรูปหนึ่งชื่อทวนเจียง ออกไปเมื่อพุทธ-
ศักราช ๑๑๗๒ เวลานั้นเมืองปาตลีบุตรร้างไปมาก
แล้ว พระสงฆ์ไม่มี แต่เสนาสนะเหล่านั้นยังมีราก
ปรากฏอยู่.

๓๑๐ ประชมนิพนธ์อักษรดี ๆ ภาค ๔

แต่อย่างไรก็ดี พระสงฆ์นิคายมหาสังฆิกะนั้น
มีอยู่มากทางฝ่ายเหนือแห่งชมพูทวีป ส่วนนิคาย
สถวัระมีอยู่มากทางฝ่ายใต้ ครั้นมาถึงตอนต้น
ศตวรรษที่ ๗ แห่งพุทธกาลคือ ราวพุทธศักราช ๖๒๐
มีพระมหากษัตริย์พระองค์หนึ่ง ในราชวงศ์กุศานะ
ทรงพระนามว่ากนิษกะ ซึ่งครอบครองคันทวารวูอยู่
ในเวลานั้น พระมหากษัตริย์องค์นี้ ทรงอำนาจมาก
ทัตเทียบเท่ากับพระเจ้าอโศกมหาราช ซึ่งครองมคธราช
ในกรุงปาตลีบุตรในปลายศตวรรษที่ ๓ พระองค์
สามารถแผ่พระราชอาณาเขตค้เข้ามาถึงมคธราช
พระเจ้ากนิษกะเป็นกษัตริย์ที่ทรงเลื่อมใสในพระพุทธ
ศาสนา มีพระราชประสงค์จะเป็นพุทธศาสนูปถัมภก
เหมือนอย่างพระเจ้าอโศกมหาราช แต่เพราะพระองค์
ตั้งราชธานีอยู่ในเมืองบุรุษบุรีในคันทวารวู ฝ่ายเหนือ
จึงทรงบำรุงพระพุทธศาสนา ให้เจริญรุ่งเรืองใน
คันทวารวู^{๒๔} เหมือนพระเจ้าอโศกทรงบำรุงในมคธราช
มาก่อน

มีเรื่องสำคัญในสมัยพระเจ้ากนิษกะ ซึ่งเกี่ยวกับ
 ลัทธิมหายานเป็นอย่างยิ่งอย่างหนึ่ง คือการสัง-
 คายนาศรีธรรมวินัย การสังคายนาครั้งพระเจ้า-
 กนิษกะนั้น ทำกันในคันธารราชูอันเป็นดินแดนฝ่าย-
 เหนือของอินเดีย ซึ่งสงฆมณฑลเป็นภิกษุพวกนิกาย-
 มหาสังฆิกะ คือพระธรรมวินัยตามลัทธินิกายวิฆวาท
 โดยมาก พระเจ้ากนิษกะเสวยราชย์อยู่ในคันธารราชู
 ก็ทรงเลื่อมใสอารามพระสงฆ์นิกายนั้น แต่ความปรากฏ
 ว่า พระเจ้ากนิษกะมีความประสงค์จะให้ทำสังคายนา
 พระธรรมวินัย ให้พระสงฆ์รวมถือลัทธิตีเป็น อย่าง
 เดียวกัน จึงสั่งให้มนตรีพระเดระทั้งฝ่ายเหนือและ
 ฝ่ายใต้มาประชุมกัน แต่พระสงฆ์ทั้ง ๒ ฝ่ายถือลัทธิตี
 แตกต่างกันมากเสียแล้ว ไม่สามารถจะปรองดอง
 กันได้ จึงให้พระสงฆ์ฝ่ายเหนือทำสังคายนา
 ที่เมืองบรูษยวี และการทำสังคายนาคราวนั้น ทำ
 ในราวฤดูร้อน ๖๕๖ ๑๐๖๔ ^{๖๕} ที่เป็นต้นเหตุให้พระไตรปิฎกเกิด
 แตกต่างกัน ฝ่ายพวกเหนือนี้ถือพระไตรปิฎกภาษา

๓๑๒ ประชุมวินิจฉัยอักษรณ์ ๙ ภาค ๔

สังสฤคที่สังคายนาใหม่ พวกฝ่ายใต้ขึ้นถือ
พระไตรปิฎกภาษามคธ ซึ่งทำคดียสังคายนาครั้ง
พระเจ้าอโศกมหาราช คติในพุทธศาสนาที่ยังแยก
ห่างกันออกไปตามคณะนิยมทั้ง ๒ ฝ่ายจนทุกวันนี้.

มาข้คนมีชื่อที่เราควรทราบเป็นอย่างยิ่งก็คือ เทศ
ไวริงเรียกว่าลัทธิมหายานและลัทธินิยาน แต่จริง
คำว่ามหายาน และนินยานนั้นไม่ใช่เป็นคำที่พวกเรา
เรียก แต่เป็นคำที่พวกมหายานเรียก.

แต่อย่างไรก็ดี ทั้ง ๒ นิกายนี้ถือพระธรรมวินัย
ตามพระไตรปิฎกด้วยกัน แต่นิกายฝ่ายใต้ถือพระวินัย
เป็นสำคัญ ส่วนนิกายฝ่ายเหนือถือปรมัตถ์เป็น
สำคัญ ทั่วยคคิของพระสงฆ์ฝ่ายใต้มุ่งรักษาพระ
ธรรมวินัยให้มั่นคง ตามซึ่งพระอริยสาวกได้ทำปฐม
สังคายนาไว้ ส่วนคติของฝ่ายเหนือมุ่งจะเผยแผ่
พระพุทศาสนาให้แพร่หลายกว้างขวาง เป็นสำคัญ
เหตุฉะนั้นจึงทำให้พระสงฆ์ทางฝ่ายเหนือคิดเห็นว่า วิ
สือนพระพุทศาสนาอย่างเก่า ซึ่งพระสงฆ์ประพฤ

ระวังภัยกิเลสของตนเองให้เย็นเยี่ยงอย่าง แล้วชักจูง
 ให้คนทั้งหลายประพฤติตามนั้น เป็นทางแคบ คนที่มี
 กิเลสหนาแน่นและมีปัญญาอ่อน ไม่สามารถจะคิดเห็น
 ได้ แล้วก็มีใครจะเลื่อมใสในทางพระพุทธศาสนา จึง
 คิดวิธีใหม่ เปลี่ยนเป็นการเกลี้ยกล่อมให้คนเลื่อมใส
 เสียก่อน แล้วสอนให้ภัยกิเลสต่อภายหลัง เรียกว่า
 วิธิมหายาน หมายความว่า เป็นยานพาหนะอันใหญ่
 สามารถรับสัตว์โดยสารข้ามสังสารวัฏไค้มาก แล้ว
 เลยเรียกลัทธินี้ใหม่ว่าหินยาน หมายความว่า เป็นยาน
 พาหนะอันแคบ รับสัตว์โดยสารข้ามโสมสงสารไค้
 น้อย แต่พวกเราเรียกนามลัทธินี้ฝ่ายใต้ของเราว่า
 ทักษิณิกาย หมายความว่า นิกายฝ่ายใต้ เช่นที่นับถือ
 กันในลังกา, พม่า, มอญ, ไทย และเขมร เรียกพวก
 มหายานว่าอัครนิกาย หมายความว่า นิกายฝ่ายเหนือ
 เช่นที่นับถือกันในประเทศ, มองโกล, ญี่ปุ่น, ญวนและ
 ไชยบุรี หรือเรียกลัทธินี้ของเราอีกอย่างหนึ่งว่าสถวิระ
 หมายความว่า เป็นนิกายเก่าแก่ หรือสาวกขาน

๓๑๔ ประชุมวินิจฉัยอักษรณ์ ฯ ภาค ๔

หมายความว่า เป็นขานพาหนะของพุทธสาวก แต่คน
ชั้นหลังมักเรียกคำที่พวกมหายาน ขนานไว้ว่า หิน-
ขาน ไทโยมาก เมื่อเกิดลัทธิมหายาน กังก่แล้วและ
ในลัทธิมหายานนั้น นิยมการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเป็น
ส่วนใหญ่ พวกลัทธิมหายานจึงไต่ถัก ไขคดีในพระ
พุทธศาสนาที่ตนถือให้สิ้นแปรไปโดยลำดับ จนสมัย
นี้เราเกือบจะหมดสามารถที่จะสืบสวนลทธิและคตินิยม
ของพวกมหายานให้ละเอียดถี่ถ้วนได้ ในทุก ๆ นิกาย
ย่อยซึ่งแยกจากนิกายใหญ่ แม้พระไตรปิฎกซึ่ง
แต่เดิมใช้ภาษาสังสกฤตก็เปลี่ยนแปลงเป็น ใช้ภาษา
ตามประเทศชาติของคนไป ส่วนพวกลัทธิหินขานยัง
คงใช้พระไตรปิฎกในภาษามคธจนปัจจุบันกาลนี้.

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์เล่ม ๑๕ หน้า ๔๔๑

ความเห็นในความประพฤติของพระ ๓๑๕

ความเห็นของบุคคล

ผู้ยื่นเรื่องราวเกี่ยวกับความประพฤติของภิกษุ

วันที่ ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๖

เจริญพรมายัง เจ้าคุณผู้ทรงธรรม และผู้มี
ประโยชน์แก่ชาติเป็นอย่างยิ่ง

อาตมาได้ลาราชการอุปสมบท หวังจักศึกษา
เล่าเรียนกิจการในพระพุทธศาสนาให้เต็มที่ ใน
พระพุทธศาสนาได้กระทำอะไรกันบ้าง ซึ่งเราท่านทั้ง
หลายได้พากันนับถือเป็นอย่างศรัทธา คงได้ความ
ว่า กิจในพระศาสนานั้น มีอยู่ ๒ อย่างเท่านั้น คือ
๑. คณิศระได้แก่เวียนพระพุทธรูป หรือคำสั่งสอน
ของพระพุทธเจ้า คือพระปริยัติธรรมนั่นเอง ๒. วิชฌานา
นุสสรได้แก่เวียนพระพุทธรูปพอตามกำลังของตน
แล้ว มาใช้ปัญญาเกินพิจารณาในไตรลักษณ์ คือ
อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ให้เห็นสภาวะธรรม จริงอย่างไร

จดหมาย 18494/2566

๑. นายกรฐมนตรี

ทางสำนักนายกรัฐมนตรีส่งผ่านมา

กระทรวงธรรมการ ๆ เสนอมหาเถรสมาคมพิจารณา.

๓๑๖ ประชุมวินิจฉัยอักษรณ์ ๑ ภาค ๕

ก็เห็นอย่างนั้น แล้วยกคนชั้นสูงผู้มีพระอริยบุคคล
ไว้แต่เป็นพระโสภณันัน พระสกทาคามี พระอนาคามี
และพระอรหัตต์ ในกิจทั้งสองอย่างนั้นแหละ พระพุทธ
องค์ทรงยกย่องวิสัยสนาขระมากกว่า เพราะจะเป็น
เครื่องขันธ์เอาเสียไค้ซึ่งโลภ โกรธ หลง อันเป็น
กิเลสกองใหญ่ ๆ แต่ที่ว่าขระทั้งสองอย่างนั้น ก็ต้อง
อาศัยซึ่งกันและกัน ประคัมขอขวาและมีซ้ายฉะนั้น.

การที่อาคมะไค้แล้วเรื่องมานี้ มีไค้หวังเพื่อความ
เป็นใหญ่ไค้สูงในพระพุทโศศาสนา นี้ เพราะไม่ไค้ไค้
ประสงค์ของอาคมะในใจอันนั้น แต่อาคมะอยากจะเวียน
ปฏิบัติเจ้าคุณว่า “พระพุทโศศาสนาของเรา” ในขณะ
นี้เป็นอย่างไรเท่านั้น เพราะฉะนั้นอาคมะจึงขอเล่า
เรื่องค่อไป ในขณะนั้นกุดบุตรเข้ามาบวชในพระพุทโศ
ศาสนามากเหลือประมาณ เพราะอะไรจึงบวช
มาก เพราะว่าค่อต้องการหลายนัยที่ไค้ไค้ว มีเหตุผลพอ
จะแยกไค้เห็นไค้ถึงกัน.

ความเห็นในความประพฤติของพระ ๓๑๗

๑. เพื่อไม่ให้ถูกเกณฑ์เป็นทหาร เพราะว่าได้นักธรรมทวีได้ ราชการยกเว้นให้ไม่เกณฑ์.

๒. เห็นว่าเขาดีทางโลกไม่ได้แล้ว จึงหันมาเอาทางพระ เพื่อได้เป็นเจ้าคุณหรือสมเด็จต่อไป ถ้าไม่สึกเสีย.

๓. เห็นว่าเป็นพระสะดวกในความเป็นอยู่ เมื่อตัวไม่มีฐานะทางโลกแล้ว เช่นเล่นการพนันนั่งนมหมคเนอประคาศัว ไม่เห็นอาชีพทางใดแล้ว จึงหันเข้ามาบวช.

พระเณรที่บวชโดยลักษณะทั้ง ๓ ประการนี้ โดยมากเป็นพระเณรที่ประพฤติไม่ดีเสียโดยมาก เช่น เวียนพระขีรยัคกรรม พอให้พ้นการเกณฑ์ทหารแล้วก็สอยส่ง ๆ ค่อยไปจนได้เป็นมหาเปรียญ ตอนนี้อายุมากแล้วก็คิดสัก อยากรับเป็นชุนนางทางโลก เพราะว่า เป็นชุนนางทางพระไม่พอแก่ความอยากของตน ในระหว่างที่รอการสักขีนั้น เป็นผู้ประพฤติชั่วไม่ดีโดยมาก เช่นตั้งกันเป็นลักเป็นหมัน เทียวซาเซตามณู เพื่อนฝูงในการไปเที่ยวหาน้ำร้อนและน้ำศาลัน เมื่อ

๓๑๘ ประชมนวินิจฉัยข้อฉกรรณ ๑ ภาค ๔

ฉันเสริญขี้อ้อมแล้ว ตอนนั้นเท่ากันขี้อ้อมมากว่าไ้
แต่ไม่ใช่เฒ่าเหล่า เป็นชนิดที่เรียกว่าเฒ่าน้ำหวาน
พระพวคนั้นถ้าขวชอยู่ก็ทวงเป็นใหญ่เป็นโตในพระศาสนา
แต่อำนาจกิเลสของคนแรงกล้า มักอยู่ไม่ได้เสียโดย
มาก เพราะฉะนั้นเมื่ออายุหมกการเกณฑ์ทหารแล้ว
ก็ลาสึกไปเป็นขรรวาส อีกพวกหนึ่งขวชแล้ว เวียน
ขรรวินัยพอให้ รื้อร่องรอยเท่านั้นแล้วก็ไม่เวียน แต่
ไปเวียนเครื่องหากินทางพระ เช่นหัดเทศน์มหาชาติ
เทศน์คู้ เวียนหมอกู เวียนทำน้ำมันตรี พอรวย ๆ
หน่อยก็สึกไปมีเมียอีก แต่ขอให้आตมะรยเท่านั้นก่อน
เพราะจะเล่าเรื่องยังมีอีกมากนัก สรุปความว่า พระ-
สงฆ์ที่ขวชแล้วในเมืองไทยในขณะนั้นมีราว ๗ หมื่นเศษ
พระที่เป็นประโยชน์ต่อชาติ จะมีสัก ๒ หมื่นเศษ
เท่านั้น นอกนั้นไม่มีใครได้ทำประโยชน์อะไรให้แก่ชาติ
เท่าใดนัก มีแต่จะถ่วงความเจริญของชาติ เช่นไป
เที่ยวผูกกรรมทรศพในงานฉลองรัฐขรรมนูญ เป็นพระ
ไม่ประพฤติดีอย่างพระ ยังขบหากสนุกสนานเหมือน

ความเห็นในความประพฤติกของพระ ๓๑๕

ขรวัสเสหา พวกเหล่านี้เป็นอลัชชีต่างผลาญพระพุทธรูป
ศาสนาให้เสียหายมาก พระเกือบวันเต็มไปด้วยความ
ชยาคเข็นนั้นเข็นนั้น เช่นเข็นมหาก็ชยาคเข็นเจ้าคุณ
เจ้าคุณก็ชยาคเข็นสมเด็จ สมเด็จก็ชยาคเข็นสมเด็จ
พระสังฆราช แต่สิ่งเหล่านี้ซ่อนอยู่ในดวงจิตต์ ชื่อว่า
เป็นกิเลสอย่างกลาง พระผู้ใหญ่อีกหลายสิยองค์
ก็เขียวไม้ตั้งอยู่ในคคิ & มักเลี้ยงกันเป็นพวกเป็นถัก
คนของเรา นั้นไม่ใช่พวกเรา กูพระ ๆ ในขณะนั้นเท่า
กับถักในวงข้าราชการละนั้น ใครไม่ประจบฉัน ฉัน
เกลียด ชงผิดหลักของพระทั้งนั้น พระพุทธองค์ทรง
สั่งสอนว่า “เราขอแล้วไม่มีพ้อมแม่ด้วยกันทั้งนั้น”
ใครขอชก่อนก็เท่ากับเข็นพี ใครขอชทีหลังก็เข็นน้อง
เกือบวันพระไม่เห็นประพฤติกอย่างนั้น เห็นดิ้อกันว่า ใคร
เป็นศิษย์ของฉัน ๆ เชื้อเพื่อ ถ้าไม่ใช่ ฉันก็ไม่รู้
ไม่ชี้ ถ้าเป็นพระชั้นผู้ใหญ่ก็ท่วงยศ และรักษายศ
เพื่อทำอะไร ๆ จะไ้มีลาภมาก ๆ กว่าเขา เช่นพระผู้
น้อยไปเทศน์สมมุติว่าเป็นมหา เขาคงอวาชไม่เกิน

๓๒๐ ประชุมวินิจฉัยอักษรณี ๆ ภาค ๔

๒๐ ขาทเป็นอย่างมากหรือปานกลาง แต่ดำเป็น
เจ้าคุณหรือเรียกว่าพระผู้ใหญ่ เขาถวายอย่างน้อย
๒๐ ขาทและมากยิ่งไปกว่านั้น เพราะฉะนั้นใคร ๆ
ขวชอยู่จึงชยากเป็น อย่างนี้ ไม่เห็น ใครแนะนำหน
ทาง หรือประพฤตินทางที่จะไปพระนิพพานกันเลย
เป็นแต่รักษาประเพณีของ พระกันเท่านั้น เช่น สวค
มนตรีไหว้พระ ชื่อว่ากระทำเป็นพิธีเสียแยะมาก
ทำกันจริง ๆ ไม่มี ถ้าทำจริง ๆ แล้วพระเป็นสุขใน
โลกนี้ แต่ที่ไหนได้ ในขณะพระเต็ม ไปด้วย ความ
อิดา วิทยา โกรธ โสภ หลง คุณไม่ใคร่จะแปลกอะไร
กับขรवास คนอย่างเจ้าคุณนั้นแหละพระอยากรู้ จักนึก
เพราะจะไต่อาศัยบันดาลลาภยศ ชื่อเสียงของคน
ให้สูงชัน.

เพราะฉะนั้น การที่อาตมาเขียนจดหมายมาเรียน
เจ้าคุณนี้ ก็อยากจะให้พระเฉวได้ทำกิจพระศาสนา
ดี ๆ อย่างหนึ่ง และอยากให้เขาร่วมมีช่วยชาติใน
การเขาเป็นครูสอนนักเรียนอย่างหนึ่ง พระจะทำให้ได้

ความเห็นในความประพฤติกของพระ ๓๒๑

มาก เพราะพระเป็นชายโสด ไม่มีห่วงใยอะไรมากนัก
ในขั้นต้นขอให้เก็บพระที่มีความรู้ช่วยเหลือชาติของเรา
ก่อน แล้วค่อยไปถือบรมพระให้ ได้เป็นครูบั้งขึ้น ทั้งนี้
พระจึงจะมีประโยชน์ต่อชาติและศาสนาทั้งสองอย่างโดย
ตรง ถ้าปล่อยให้พระเลอะอยู่อย่างนี้ ก็ไม่สู้มี
ประโยชน์ต่อชาติมากนัก เพราะพระเขาแค่ประโยชน์
ส่วนตัว ไม่ได้ทำประโยชน์ให้แก่ชาติ.

อนึ่งการจักสอยไล่พระปวิศักรวม ซึ่งมีพระสอยไล่
กันยี่สิบหลาย ๆ หมื่นเช่นนี้ ก็คืออยู่ตามโครงการณ
แต่ผลไม่ได้เท่าไร เพราะได้พระจริงไม่กี่องค์ ได้
แค่พระชะนิกที่พระพทอเจ้าไม่ทรงประสงค์เสียโดยมาก
คือเมื่อสำเร็จแล้ว ก็คอยเขื่อนั้นเขื่อนี้ไม่ใช่ปฏิบัติ
ของผู้หวังพระอรหัตถ์อรหันต์ อาตมาจึงขอวิงวอนท่าน
เจ้าคุณผู้มีใจเป็นธรรมค้ำขัง ให้ขำเล็งคูกิจในพระ
ศาสนานี้บ้างว่า ในขณะนั้นพระคัมภีร์อย่างไร อาตมา
ได้ยวชโดยศรัทธา และหวังตาบอยู่ในผ้าเหลือง และ
ไม่ขออยากเป็นใหญ่เป็นโตในพระศาสนา แต่อยากเป็น

๓๒๒ ประชุมวินิจฉัยยอธิกรณ ๑ ภาค ๔

พระอรหันต์ทุกลมหายใจเข้าออก จึงยินดีในการบวช
และอยากให้พระช่วยทั้งโลกทั้งอรรคม ไม่อยากให้
พระกิน ๆ นอน ๆ อย่างเขาวา ให้เห็นว่าพระไค้มี
ประโยชน์โดยตรงต่อโลก เช่นเป็นครูสอนหนังสือ
ให้กุลบุตร เป็นผู้หนักแน่นอยู่ในพระศาสนา อนาคต
ตั้งใจว่า ชีวิตของตนจะทำประโยชน์ให้แก่คนและผู้อื่น
จนกว่าจะตายไป เพราะฉะนั้นกลางวันจึงตัดสินใจ
ทำประโยชน์ให้แก่โลก กลางคืนทำประโยชน์
พระศาสนาคือประโยชน์ของตนให้แก่วิษัสนาธุระ.

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์เล่ม ๒๒ หน้า ๕๘๘ ๑

วินิจฉัยความเห็นของ.....

ลงวันที่ ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๒

ที่เสนอมาทางนายกรัฐมนตรี

การที่ผู้กล่าวเล่าประวัติของคนว่า อุปสมบทโดย
หวังจะศึกษากิจการในพระพุทธศาสนาให้เห็นว่า ใน
พระพุทธศาสนาทำอะไรกันบ้าง ซึ่งเราทั้งหลายได้
พากันนับถืออย่างศรัทธา ก็คงได้ความว่า กิจในพระ
พุทธศาสนานั้นมี ๒ อย่าง คือ ๑ คัมภีร์ ๒ วิสัย
ธรรม และธรรมทั้งสองนี้ต้องอาศัยซึ่งกันและกันนั้น เป็น
อันชี้ว่าผู้กล่าววิยรองความนับถือศาสนาของเรา
และกิจในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างก็ ประหนึ่งว่า
มีแต่คนตั้งอยู่ในอยู่ในศีลในธรรมทั่วกัน ๆ แต่ความ
ต่อมากลับเสนอว่า ในขณะที่กุลบุตรเข้ามาขอรับ
พระพุทธศาสนาเพราะต้องการหลายนัย เป็น
พระเจรมที่ประพฤติกไม่ก็เสียโดยมาก อังเหตุและ

ขกตัวอย่างมาแสดงต่าง ๆ ไม่สมกับเหตุที่อ้างไว้ของ
ขกของข้างกัน เหตุที่อ้างให้เห็นว่าเป็นความเดียวกัน.

๑. ขวชเพื่อไม่ให้ตกเกณฑ์เป็นทหาร เพราะ
สอบของคณิศรกรมชั้นตรีได้ ราชการยกเว้น.

ข้อนี้หากจะมีก็คงเป็นแต่อัฟโพทวาริก คือส่วน
น้อยนัก ไม่ถึงเป็นเหตุให้คนมาทบทวนขวชอยู่ตั้ง ๑๐ ปี
กว่าอายุจะพ้นเกณฑ์ทหาร เพราะผู้อยู่ในปฐุมวัย หาก
ไม่มีศรัทธาเชื่อกรรมเชื่อผล ไม่ต้องภารบุญกุศลใน
การขวชแล้ว ขอมจะเปลืองเปลืองในกามสุขแทนที่จะ
กลัวเป็นทหาร เขากลับจะเห็นว่าเป็นทหารสนุกสบายก็
กว่าการขวชเสียอีก เพราะทหารได้รับยารุงของรัฐบาล
ช่วยให้นั่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย และการรักษา
พยาบาลในเวลาป่วยไข้ ให้ได้รับการศึกษาศิลปวิทยา
หลายประการ และมีโอกาสได้เที่ยวได้เล่นสนุกสนาน
มากกว่าบรรพชิต ซึ่งต้องแสวงหาบิณฑิ ๔ ด้วยตน
ตามแบบของบรรพชิต ถ้าความสามารถความก
มีไม่เพียงพอ ก็ไม่ค่อยมีผู้บูชา ไม่สะดวกด้วยบิณฑิ

วินิจฉัยความประพฤติของพระ ๓๒๕

ที่ระอาศัย และตั้งแต่ตะวันเที่ยงแล้วไปต้งอกอาหาร
ทั้งมีวินัยขงคัยผูกรัก ที่ระให้ปฏิบัติให้เรียบร้อยอยู่
มากกว่าวินัยของทหาร ฉะนั้นข้อที่อ้างไว้ จึงไม่สม
จริง.

๒. ที่ว่า เห็นว่าจะเอาค้ำทางโลกไม่ได้ จึงหันมา
เอาค้ำทางพระเพื่อระไค้เป็นเจ้าคุณเป็นสมเด็จต่อไป.

ข้อนี้หากจะเป็นเช่นนั้นจริง ก็ไม่น่าจะทิดโดยส่วน
เก็บว เพราะอาจะเป็นคุณมากกว่าเป็นโทษ คือผู้ทิด
พยายาม แสงหากความดี ให้เหมาะ แก่ภาวะ ของ คน
ยอมเป็นคนทำชีวิตของตนให้มีค่า ก็กว่าผู้ ไม่รู้รัก
แสงหากความดี อนึ่งยอมเป็นกรรมคาของผู้ที่ ยัง
เขาวังเฮลา ไม่รู้เท่าถึงการ ย่อมปรารถนาประโยชน์
อย่างต่ำ ๆ ไปพลาง ครั้นเมื่อมีบุญมีรักได้บริวารม
ฝึกฝน ก็กล้ายเป็นคนปรารถนาคุณอันยิ่งใหญ่ พร้อม
ทิดด้วยการประพฤติชอบประกอบกันไป ๆ อันผู้ทิดอุปสมบท
ในพระพุทธศาสนา มิใช่จะระไค้เป็นเจ้าคุณเป็น
สมเด็จได้ง่าย ๆ ท้องอาศัยความพากเพียรฝึกฝน

ให้เป็นคนมั่นคงในความดี และทำคุณประโยชน์ให้
แก่คนหมู่มาก จนปรากฏว่าเป็นที่นิยมนับถือของ
ประชาชนเป็นพิเศษ จึงจะได้รับยกย่อง เมื่อผู้
สามารถประพฤติตนให้เป็นคนดี เป็นที่นับถือบูชา
ของคนหมู่มากไปแล้ว หากจะไม่ได้ประโยชน์อย่าง
ยิ่งใหญ่ตามแบบบรรพชิตชั้นเยี่ยม ก็ยังดีกว่าผู้ที่
ไม่ทำหรือผู้ที่กลับทำตนและคนอื่นให้เกิดอริอัน รก
โรงศาลและเรือนจำของประเทศ ๆ หากเป็นผู้ถือเอา
ความรู้ชั้นต่ำเป็นคັນทุน พอกพูนความรู้ความปฏิบัติ
อย่างยิ่งให้เกิดขึ้น ก็ยิ่งน่าระโมกษานา.

๓. เห็นว่าเป็นพระสรวกในความเป็นอยู่ เมื่อ
ตัวไม่มีฐานะในทางโลกแล้ว เช่นเล่นการพนันหมก
ทวีปย์ ไม่เห็นอาชีพทางใดแล้ว จึงบวช.

ชั้นนี้คงมีบ้าง แต่บวชเข้าแล้วได้รับการศึกษ
อบรมดี กลับประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ก็มี หาก
ไม่ได้ทำประโยชน์ให้แก่โลก แต่ถึงคราวความเล็
หายได้ ก็กลัวว่าเมื่อเป็นศฤกษ์ดีสักมาก.

วินิจฉัยความประพฤติของพระ ๓๒๗

ผู้บวชที่บวชโดยลักษณะทั้ง ๓ นี้ก็ ผู้บวช
ชั่วคราวเพียงระยะ ๓-๔ เดือนก็ ได้มีมานาน ถึง
มีภานิตโบริวณกล่าวไว้เป็นกลอนว่า บวชเล่ห์ บวช
ลวง บวชครองประเพณี บวชหนีสงสาร บวชขี้คร้าน
ทำกิน ๕ พวกนี้ พวกบวชหนีสงสารเป็นเยี่ยมเป็น
แก่น อีก ๔ พวกนั้นเป็นแต่ชั้นกะพี เปลือก ราก ถึง
ใบ และกาฝาก ส่วนกะพี เปลือก ราก ถึง ใบ
เป็นเหตุให้แก่นได้อาศัยเจริญยืดยาวไป ซึ่งจำเป็น
จะต้องรักษาไว้ ถ้าทำไม่ทันก็จะต้องตาย แต่กาฝาก
ก็ต้องพยายามขย่งกันและตัดรอนกันไปตามควรแก่สมัย
และเหตุการณ์.

ข้อที่อ้างว่าพระเณรประพฤติไม่ดี เพราะบวชเพื่อ
เหตุทั้ง ๓ ดังกล่าวแล้ว ยังอีกหลายกระทงนั้น เห็นว่า
ถ้าผู้กล่าวไม่มุ่งเพ่งดูโทษส่วนเกินแล้ว ก็คงจะเห็น
เป็นความดีบ้าง คงจะชี้เป็นข้อ ๆ ต่อไปนี้ คือ.

๑. ที่ว่าพระเณรเวียน (พระปริยัติธรรมพอให้พัน
ทหา^๑รแล้วก็เวียนสอยต่อไป) จนได้เป็นมหาเปรียญ

๓๒๘ ประชมนิพนธ์อักษรณ ๑ ภาค ๔

อายุมากพันเกณฑ์ทหารแล้วก็สึก อดอยากเป็นขุนนาง
ทางโลก เพราะเป็นขุนนางพระไม่พอแก่ความเขียด
เมื่อรอกการสักอยู่ เป็นผู้คั่งกตัญญู คุ้มภัย คุ้ม
ทานารือน้ำตาลฉินตามกฎเพือนเท่ากันว่าจ้มนั้น.

ข้อนี้เห็นว่าเรามีไม่ถึงครึ่งเปอร์เซ็นต์ของจำนวนที่
บวช หากจะมีมากกว่า ๕ เปอร์เซ็นต์ ก็น่าจะเห็นว่า
เป็นคุณมากกว่าเป็นโทษ คือ ผู้ที่บวชศึกษาจนได้
เป็นเปรียญ และข่มใจอยู่ในสมณเพศได้ถึง ๑๐ พรรษา
แม้จะไม่ขึ้นลุลูธรรมชั้นสูง ยังคงต้องเป็นทายของกัณฑ์
ยังมีสนุกเสชาเป็นมือเป็นคราว ก็คงจะได้ทำประ-
โยชน์ให้แก่คนแก่หมูตามควรแก่เวลา และได้ช่วย
กันสืบอายุพระพุทธศาสนา คิดว่าผู้ ที่บวชเพียง ๑-
๒-๓ พรรษาสัก และผู้ ที่ไม่ได้บวชได้เวียนเขียด
เขียดพันคนและผู้ อยู่นอยู่.

๒. พวกหนึ่งบวชเวียนธรรมวินัยพอรู้ร่องรอยแล้ว
ก็ไม่เวียน แต่เวียนเครื่องหาเงินทางพระ เช่นหัดเทศน์

วินิจฉัยความประพฤติของพระ ๓๒๕

มหาชาติ เทศน์ค้ เวียนหมอกู เวียนทำน้ามนต์ พอ
รวย ๆ แลวกส์ักมีเม็ยอีก.

ซื่อนักยกเอาคนไม่ค้ซึ่งแซกแซงอยู่ในหมู่เพียงเล็ก
น้อยจนท้เคยน บัคยังความค้และคนค้ท้ควรรนถถึง
มากเกินไป อันคิลปวิทยาท้ง ๔ ท้ยกจนถล่าว แม้
ไม่ใช้ซื่อท้พระพุททเจ้าทรงประสงค้ทรงถ้จริงแล แต่
เป็นประโยชน้แก่คนหมู่มากท้ง โทษตรงและโทษอ้อม
มหาชน้จึงพาถุนนิยมมนบัถอและบูชามาก.

การเทศน์มหาชาติ แสคจรรยาพรอ้อมท้งคุณ
และโทษของคนหลายชั้น เป็นการสนับสนุนประชา
ราษฎรท้งผู้ค้เข็ญใจ ท้งผู้ใหญ่ท้งเด็ก ท้งชวยท้ง
หญิง ให้เลอถถ้อเอาส่วนค้ค้เป็นแบบอย่างแห่งความ
ประพฤติ รู้จักละอายถลัวส่วนท้ชั่วและเลิกละเล็ย
ท้งทำให้ผู้ฟังอินเท็งใจ เพราะเรื่องค้มีสำนวนไพเราะ
ประกอบท้วยทำนองท้แสคจค้ อนึ่งเป็นประเพณีท้
ชักจูงคนให้มาประชุมสามัคค้ในการกุศล และอุคหนุน
นำใจคนท้ยังห่างเหินค้อศีลธรรม ให้น้อมเจ้ามาก

หมคตมย 18/04/2555

พระพุทธศาสนา เพื่อจะได้ศึกษาและปฏิบัติตามให้
 ได้ความสงบสุขต่อไป นับว่าเป็นอาหารที่ก็ขำรุงผู้
 ข็งเขาว์และผู้มีอินทรีย์ข็งอ่อนให้เจริญ ก็กว่าที่จะให้
 พังขังร้องคนตรีที่ขังยวนกิเลส จึงมีผู้ นิมนต์ให้พระ
 เทศน์ และมีผู้หัดแสดงเพื่อประโยชน์นั้น.

การเทศน์นี้ คือ ปุจฉาวิสัชนา เป็นกาช่วยผู้
 ขงยาวขงญญาไม่รู้จักตามข้อควรถาม และนำให้ตอบ
 ตามเหตุผล เพื่อให้เข้าใจได้รู้ความจริงแห่งศีลธรรม
 และข้อที่ควรระควรเจริญต่อไป นับขังว่ามีแต่คน
 ทาไทยมิได้ ถึงแม้คนผู้เทศน์และผู้ฟังขังมีกิเลส
 นิวรรณครอบงำใจ เมื่อเทศนาไปแต่เนอธรรมรู้สึก
 ไม่ขังเท็งใจ ครันขังเวงเทงากทาเข้าใจเนอความไม่ ผู้
 เทศน์จึงทาอธิบายใช้ถ้อยคำปลุกใจพอให้ ผู้ฟังรีบเร่ง
 อากหาญ ถันขังขังประ โขชนให้สำเร้งแก่พวกเขา ๑
 การฝึกหัดเพื่อปฏิบัติภาณแจ่มแจ้งแก่คนและคนอื่น จึง
 เป็นคุณอน ไม่ควรเหยียบคให้เลว.

การเวียนหมอกู้ทางโหราศาสตร์ รู้เรื่องของ
โลกธาตุอันแสดงความจริง ซึ่งสามัญชนรู้ได้ โดย
ยาก นับว่าเป็นวิชาสามารถให้ ผู้ศึกษารูจักอิสรภาพ
และโลกนิยมเป็นอย่างไรได้ก็บางส่วน ผู้มีนิสัยพอใจ
ความรู้ทางนี้ เมื่อมีโอกาสดึงดูดสาขอสอนสังเกต
ไปตามการ ทาใจเป็นการเสียไม่.

การเขียนทำน้ามนต์ บุคคลจะทำให้ขลังศักดิ์สิทธิ์
ได้ ไม่ใช่สักแต่ทำทองคาตามาเสก ต้องปลูกศรัทธา
เชื่อดีในคุณพระรัตนตรัย โดยนัยหนึ่ง หรือปลูก
ความเชื่อดีต่อผู้ทรงคุณสมบัติพิเศษคนใดคนหนึ่งให้มั่น
จนทำจิตใจของคนให้ มั่นคงเป็น สมานเป็นเหตุสำคัญ
จึงจะอธิษฐานส่วนอื่นไม่เหลืออริยได้สำเร็จ ใจความใจหวัง
ได้ ประโยชน์สุขสำเร็จแก่ตนและคนอื่นด้วยอำนาจแห่ง
ใจ การทำใจให้เป็นสมานเป็นต้นน่าปรารถนาส่วนหนึ่ง
ซึ่งนับเป็นคุณเบื้องต้นของ อธิวิธิตี และ อธิมรรค
ถ้าทำไม่ได้ ก็ยากจะยอมยากจะให้ประโยชน์เช่นนั้นสำเร็จ.

ศิลปวิทยาทั้ง ๔ นี้ มีประโยชน์ที่มนุษย์ยังนิยม
มากดังกล่าวมา ผู้มีนิสัยสามารถจึงเรียนไว้ เพื่อ
ให้ประโยชน์สำเร็จตามควรแก่เหตุ หาใช่เพื่อหา
กินไม่ ส่วนการอาศัยศิลปวิทยาเหล่านี้เป็นเครื่อง
หากินนอกกรรมนิยมของบรรพชิตนั้น คณะสงฆ์ได้
มีอาณัติห้ามไว้แล้ว ๑ อันผู้เที่ยวเผยแผ่มุ่งใช้ ศิลป-
วิทยาและหน้าที่สำหรับประโยชน์แก่คนหมู่มากมาเป็น
เครื่องหากินเป็นส่วนชั่วช้วงกาลนั้น บ่อมมีไม่เล็ดลอด
หมู่ไหน ทั้งฝ่ายคฤหัสถ์และบรรพชิต ไม่ใช่วิสัย
ที่ใครระบ้องกันให้ทั่วถึงได้.

๓. ท้าวพระสงฆ์เมืองไทยขณะนี้มีราว ๗๐,๐๐๐
เศษ พระที่เป็นประโยชน์ต่อชาติสัก ๒๐,๐๐๐ เท่านั้น
นอกนั้นมิได้ระดมเร่งความเจริญของชาติ ๑ ตัวอย่าง
เช่นพระเที่ยวคูดงานมหรศพในงานฉลองรัฐธรรมนุญว่า
เป็นพระยังอยากสนุก เป็นอลัชชีล้างผลาญพระ
พุทธศาสนาให้เสียหายมาก.

ข้อนี้ผู้กล่าวหาอะไรมาเป็นเกณฑ์ ว่าปฏิบัติ
 แค่นั้นเป็นประโยชน์ต่อชาติ แค่นั้นไม่เป็นประโยชน์
 ต่อชาติ เช่นแต่กล่าวเขาไปโดยไร้เหตุผล อันคน
 ผู้บวชแล้วได้ศึกษาพระศาสนา อบรมสติปัญญาให้
 กว้างขวาง สว่างผ่องแผ้วคนตามพระธรรมวินัยโดยควรแก่
 ความสามารถ พอเป็นตัวอย่างที่ดีของคนในที่นั้น ๆ
 แม้ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นครูหรือผู้ปกครองหมู่ ก็ชื่อว่า
 ผู้ทำคนให้เป็นพลเมืองที่มีศีลธรรมประกอบกิจโดยควร
 แก่หน้าที่ส่วนหนึ่ง เรื่องพระเที่ยวคุมทรศพ แม้เป็น
 ความเสื่อมเสีย ก็ไม่เป็นความชั่วร้ายใหญ่หลวง
 ถึงผู้กล่าวอ้าง แต่เป็นการเสื่อมเสียมรรยาทของ
 ขรรพชิต คณะสงฆ์ก็ไต่ถามระเบียบห้าม และขอให้
 เจ้าหน้าที่ช่วยจับกุมส่งเจ้าสำนักแล้ว หากเจ้าหน้าที่
 ช่วยร่วมมือด้วยจริงจังแล้ว เรื่องพระเที่ยวแซกแซง
 ก็คงจะไม่มีการต่อไป.

๕. ยังอีกหลายกระทง ย่อลงคงแต่ใจความว่า
 พระเที่ยววันเต็มไปด้วยความอยาก เต็มไปด้วยความ

อิครณ วิชา โลก โกรธ หลง เคียงกันเป็นพวก
ฉะเพาะศิษย์ ไม่เชื่อเพื่อผู้อื่น ใครไม่ประจบก็เกลียด
ท้วงยศ รักษายศ เพื่อจะได้มีลาภมาก ๆ ไม่เห็นใคร
แนะนำทางหรือประพฤติกฎปฏิบัติทางที่นำไปพระนิพพาน
กันเลย เป็นแต่รักษาประเพณี เช่น สวคมนตรี ใ้หัวพระ
ก็ทำเป็นพิธี ทำจริง ๆ ไม่มี พระอยากรู้จักคนอย่าง
นายกรวิมณฑ์ เพื่อลาภยศ ชื่อเสียง.

ความตอนนั้น กล่าวคำพระเสียบอย่างขยับเป็น พระ
เคี้ยววัน ถ้าหมายเอาฉะเพาะตัวผู้กล่าว หรือผู้อยู่ร่วม
วัดกับผู้กล่าวก็พอทำเนา เพราะอาจได้เห็นความ
ความประพฤติของกันบ้าง แม้เช่นนั้นก็ไม่น่าจะเห็น
จริงว่า พระทั้งวัดจะไม่มีค้ำข้างเลย ถ้าหมายเอาพระ
เคี้ยววันทั่วไป ผู้กล่าวจะรู้วาระจิตต์และกิจการงาน
ตลอดถึงกิเลสของพระเหล่านั้นได้อย่างไร นอกจาก
ใ้ก่อภิญญา มีทิพโสศ ทิพพักษณและปรจิตตวิชชา
การกล่าวเช่นนั้นถือว่ากล่าวโดยไม่มีสติ ไม่ยุดติ
ทวิยเหตุผล เห็นว่าผู้กล่าวมุ่งจะทักขณพระสงฆ์ทั่วไป

วินิจฉัยความประพฤติของพระ ๓๓๕

ให้เห็นว่าเป็นคนเลวทราม ด้วยความคหมันเกินการณ
ซึ่งตรงกับคำว่า สงฺขมสุส อวตฺตณิ ภาสติ กล่าวโทษ
ติเตียนพระสงฆ์ คล้ายสัปปิยปริพาชกกล่าว ไม่น่า
ระหีบขึ้นพิจารณา ฯ ความจริงคนแต่ก่อนถือตาม
คนเกี่ยวนั้นก็ตาม แม้เป็นฆราวาสยังไม่สามารถจะ
สละกามสุข สนุกสนาน เพราะยังอาศัยในโลก แต่
ที่เป็นผู้มีศรัทธาประกอบสัมมาปฏิบัติ ทั้งอยู่ในคิล
ในธรรม บำรุงพระพุทธศาสนา พยายามเกื้อกูลผู้
ประพฤติชอบ และบรรเทากิเลสของคนให้เบาบางก็
ยังมีเป็นอันมาก จะช่วยกล่าวไปไปถึงพระภิกษุ ที่
กล่าวสละกามสุขมาบรรพชาอุปสมบท และต้องอดทน
ผลฝนสังวรต่าง ๆ ทั้งมีการศึกษาอบรมมาก จะไม่
เป็นผู้ทำกิเลสของคนให้เบาบางลงบ้าง ฯ ถ้าหาก
พระศาสนาไม่ถิ ภิกษุสามเณรก็ศึกษาปฏิบัติพระศาสนา
ไม่ถิ จะมีใครศรัทธาปฏิบัติบำรุงด้วยปัจจัยต่าง ๆ ก็
ที่เราเห็นอยู่ทุกวันนี้ อันผู้ที่ไม่ถิเช่นนี้ อย่างว่าถึงคนอื่น
เลย แม้ญาติสืบสาโลกิถ ก็ยากที่จะให้เขามีจิตศ

บินตึกเทอกุล และผู้ที่ไม่คัม โลก ไกรอ หลง หนา
แน่นนั้น ถึงอยากได้ก็ไม่สมหวัง ไม่ต้องกล่าวถึงเขา
จะให้ช่วยศรัทธาเลื่อมใส แม้ไปขอความช่วยเหลือ
ขอพึ่งเขาเพียงชั่วครั้งชั่วคราว เขาก็มักเขื่อนหน้าหน
ซึ่งยากที่จะได้ ๑ อันลาภ ยศ สรรเสริญ สุข นี้
มีมากในที่ใด ย่อมเป็นเครื่องหมายแห่งความเจริญ
ศีลธรรมและคุณงามความดี ในที่นั้น ในคนนั้น และ
ในหมู่นั้น ถึงพระพุทธภาษิตประพันธ์ว่า สิริโลกาน-
มาสโย ศรีคือมิ่งขวัญเป็นที่มาอยู่แห่งโลก ๑ พระ
พุทธศาสนา และภิกษุสามเณรได้รับยารุงเป็นอัน
โตโดยไม่ต้องออกปากขอ ก็เพราะเขาเห็นว่าพระพุท-
ธศาสนาภิกษุสามเณรมีศีลมีธรรม มีคุณสมบัติน่า
นับถือเป็นพิเศษ ซึ่งเป็นเหตุทำใจของเขาให้ตั้งมั่น
เป็นบุญกุศล ประชาชนจึงพากันยอมสละกำลังทรัพย์
และกำลังอย่างอื่นบูชา.

การเอื้อเฟื้อเลี้ยงดูกันเป็นพวกนั้น ก็ทำเป็นอยู่เอง
ที่ระต้องทำตามควรแก่กำลังและฐานะ ที่จะให้เที่ยว

วินิจฉัยความประพฤติของพระ ๓๓๗

เลี้ยงดูทั่วไปเสมอกันไม่ใช่วิสัย ๑ อันคนที่มักถูก
รังเกียจเกลียดชังนั้น ไม่ใช่แค่เพียงไม่ประจบ มัก
เป็นคนของทองหรือใจแถมหนักด้วย ๑ ที่ว่ารักษาศ
เพื่อลาภนั้น เกียรติยศศักดิ์ อีสสวียศศักดิ์ บวราร
ยศศักดิ์ เป็นผลที่มีมาจากความเพียรชอบ เป็นกำลัง
อย่างหนึ่งที่จะช่วยให้ประโยชน์สุขสำเร็จแก่ตนและคน
หมู่มาก สมเด็จพระผู้มีพระภาคไค้พระนามว่า มหา
ยโส มียศใหญ่ ก็เพราะทรงประพฤติเหตุแห่งยศ
และทรงรักษาไว้ด้วยความไม่ประมาท คนที่ไม่รักษาศ
ยศหรือไม่มียศเช่นนั้นจะรักษา จะชื่อว่าเป็นคนค
ทาไค้ไม่ ๑ ที่ว่าไม่เห็นใครแนะนำทางหรือปฏิบัติ
ทางนิพพานนั้น ช้อนสอนให้เห็นว่า ผู้กล่าวยังห่างไกล
พระพุทธศาสนา ๑ ส่วนผู้ที่อยู่ใกล้แม้เป็นอุยาสกอุยา
สิกขา จะเห็นว่าผู้แนะนำและปฏิบัติทางพระนิพพานมีอยู่
ไม่น้อยเลย เพราะการเทศนาวันอัมมีสสวนะและเทศน์
ในการวกลสอนก็ตาม การสอนพระปริยัติธรรมใน
โรงเรียนก็ตาม ย่อมแสดงปฏิบัติทางพระนิพพานอยู่

เป็นอันมาก แต่เมื่อผู้กล่าวไม่มีสาระเห็น แม้มีผู้
แนะนำทางอยู่แล้ว ก็ยอมไม่เห็นผู้ปฏิบัติที่อยู่เอง เพราะ
ผู้ปฏิบัติจริงไม่ได้ ค่ะ จึงร้องข่าวหรือรายงานคนเสนอน
นายกรัฐมนตรี้ แต่ผู้ปฏิบัติด้วยกัน แม้อยู่ห่างต่างดิน
กัน ก็รู้เห็นกันได้ ๑ ที่ว่าเขียนแต่รักษาพระเพณ
เช่นสวภมณตร์ไหว้พระก็ทำเป็นพิธี ทำจริง ๆ ไม่มีนั้น
ทำอย่างไรชื่อว่าทำเป็นพิธี ทำอย่างไรชื่อว่าทำจริง ๆ
ผู้กล่าวไว้ก็อย่างไรว่าทำจริงไม่มี นี้ผู้กล่าวก็เกาสวก
เท่านั้น ๑ ที่ว่าพระธยากรู้จักคนเช่นท่านนายกรัฐมน
ตรี้ เพื่อลาภยศซึ่งเสียดนั้น นอกจากผู้เสนอความเห็น
เรื่องนั้นแล้ว จะมีใครอีกบ้างยังไม่ปรากฏหลักฐาน
หากจะมีอีกบ้างก็คงเป็นคนเช่นเดียวกับผู้เสนอความ
เห็น ถ้าคนสามารถฆ่าเพณความคืบแล้ว เขาจะรู้จัก
คนเช่นท่านนายกรัฐมนตรี้ หรือไม่รู้จัก เขาก็มี
ลาภยศที่อยู่เอง หากว่าการรู้จักกันจะเป็นประโยชน์
เป็นอธรรม ไม่เลือกว่าคนชนิกไหน เมื่อมีเหตุ
ให้รู้จักกันได้ ก็คงนับเป็นการดี ความสุขและ

คือธรรมะใดที่วิญญูแพร่หลาย ฝ่ายผู้อยากรู้จักนหา
เหตุที่ไม่สมควรเข้าไปติดก่อนนั้น ย่อมเป็นที่กำหนัด
และต้องเสียใจภายหลัง เพราะไม่สมประสงค์เป็นต้น.

๕. ถ้าปล่อยให้พระเลอะอยู่เช่นนี้ ก็ไม่สู้มี
ประโยชน์แก่ชาติ เพราะเขาแค่ประโยชน์ส่วนตัว ไม่
ได้ประโยชน์ส่วนชาติ.

การที่พระปฏิบัติดี ความปฏิบัติของพระอรหันต์
ยังไม่ได้ทั่วถึงนัก มีผู้แอบอิงอาศัยพระศาสนาเล็ง
ชีพักดี การปกครองฝึกฝนศิษย์ไม่เคร่งครัดทั่วเสมอ
กันนัก เหล่านี้เพราะคนมีกิเลสและวาสนาขามมี
ต่าง ๆ กัน และผู้บวชโดยหวังเพื่อระอบรมศีลธรรม
เพียงชั่วคราว พอจะได้เป็นนิสิตยัชรายในเมื่อสึกออก
ไปเป็นฆราวาส จะได้ดำเนินอาชีพตามเยี่ยงอย่างของ
พลเมืองก็ มิได้มีหวังจะสำเร็จมรรคผลชั้นเยี่ยมใน
พระพุทธศาสนา และมีได้หวังอยู่ในเพศสมณะตลอด
ชีพก็ตาม แม้บิดามารดาของผู้บวช ก็มุ่งหมายเช่น
นั้นมาก ไม่ใช้เพราะพระธรรมวินัย และระเบียบการ

ปกครองไม่ค้ำ ไม่ใช้ระเบียบรักษคนให้บรรพชาอุปสมบท
ไม่มีอาณัติบัญญัติ หรือรับง่ายเกินไป ไม่มีเขตค้ำ
จำกัดกิจที่บางคนเข้าใจ การรักษคนเข้าบวช คณะสงฆ์
มีหลักเกณฑ์จำกัดตามพระพุทธรูปบัญญัติ พระราช
บัญญัติ พร้อมกับอาณัติบัญญัติ สำหรับหนัก
อุปชฌาย์บริบูรณ์ ทั้งแจ้งในแถลงการณ์คณะสงฆ์
เล่ม ๑ หน้า ๑๔๘-๑๕๓-๒๘๗ มีโทษเบียดช่องทาง
ให้คนทักหวังจะแอบอิงพระศาสนาเลี้ยงชีพเข้ามาบวชมาก
มาช ๆ หากระหัดทางค้ำกรอนไม่ให้คนบวชมาก
โดยวางระเบียบให้รักษถึงขั้นอื่นอีก เช่น ให้ท่องนวโกวาท
หรือสอของคัมภีร์ธรรมชั้นตรีให้ ค้ำก่อน และให้มา
อบรมบรรพชาเป็นอุบาสกอยู่ในวัดเล็ก ๓ เดือนก่อน เพื่อ
เจ้าสำนักและอุปชฌาย์จะได้วิคสิริทธาสามารถของคน
เหล่านั้น ค้ำค้ำคน อาจบอกรับกันคนทักแอบอิงได้มากกว่า
ที่เป็นอยู่ แต่อาจไม่ค้ำผลค้ำอื่นสมหมาย ไม่สมถึ
หลักค้ำว่า พระศาสนาไม่เมคค้ำการณาเป็นรสเป็นแก่น
สาร มุ่งสันค้ำสุขให้แก่สัตว์ไม่เลอกชั้นวรรณะ ให้

๓๔๒ ประชุมวินิจฉัยข้ออิทธิฤทธิ์ ๗ ภาค ๔

แต่ไม่ค่อยได้ผลก็เท่าไร ก็ผู้สอยไค้แล้วก็อยากเป็น
นี้เขื่อนั้น.

การศึกษาพระปริยัติธรรม นำให้พระภิกษุสามเณร
รู้ลักษณะศีลธรรมและอุบายที่จะละชั่วประพฤติกิ ปร้อม
ทั้งอันสงฆ์ มุ่งจะให้คำรงคนอยู่ในศีลธรรมเป็น
อย่างข้ง ย้องกันทางที่จะให้ทะเลาะชานอยาก และ
ทางที่จะเลื่อมเสียบต่าง ๆ จนไม่เอาวิชาทางโลก นอก
จากพระพุทธศาสนาเป็นหลักสูตร ก็ยังมีพระที่ละ
ความอยากไม่ได้อยู่มาก เพราะการเวียนคันดธุระ
ข้อมเป็นเช่นการเวียนแพทย์เวียนอนามัย โรคจะหาย
ขาดเพียงการเวียนหาไค้ไม่ ต้องปรุงยากินให้ดูส่วน
พอควรแก่เวลา และประพฤคือนามัยก็โรคจึงจะหาย
ฉะนั้นการที่จะละความอยากให้ไค้ก็ จึงต้องอาศัย
พาคเพียรปฏิบัติคามรู้ หรือประกอบวิยัสสนาธุระกัวย ๗
ผู้กล่าวจะเอาผลแห่งการปฏิบัติมาเป็นผลของการเวียน
แขนั้น หาใช่ฐานะไม่ ๗ หากให้เวียนวิชาทางโลก
เช่น คณิศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์และ

วินิจฉัยความประพฤติของพระ ๓๔๓

ภาษาคำประเทศเป็นต้น ซึ่งบางคนเห็นว่าเป็นชักก๊วย
ทางของพระ ควรจักเข้าเป็นหลักสูตร เพื่อให้พระ
เวียนให้รู้จริง พระจะอ่านวยประโยชน์ให้ทั้งทางโลก
ทางธรรมนั้น ก็เห็นว่าย่อมจะเป็นทางเพิ่มความทราบ
อวิชาของผู้ที่อยากอยู่แล้วให้ยิ่งขึ้น เครื่องมือเช่น
มิกโกน เราจะใช้สำหรับคัดเคาะเขียนหมาก และหิน
ของต่าง ๆ ได้ด้วย เราจะต้องทำให้คมหนา ถ้าไม่
เช่นนั้นคมก็ร่อนบิ่นยับหมก แต่ถ้าคมหนาเสียแล้ว จะ
ใช้ โคนผมก็คงไม่ได้ ช่างไม้จึงจำต้องใช้เครื่องมือ
หลายอย่างหลายเล่ม จะช่วยกล่าวไปไปถึงช่างไม้
แม้ครูของกระทรวงธรรมการเอง ซึ่งมีหน้าที่สอน
โดยตรง ยังไม่สามารถจะสอนวิชาเพียงโลก ๆ ให้ดี
ทุกอย่าง บางแห่งต้องแบ่งวิชากันสอน เช่นครูสอน
ภาษา ครูสอนคณิตศาสตร์ ภูมิศาสตร์เป็นต้น แพทย์
ก็ยังแบ่งแผนกกันตรวจและรักษา ส่วนพระเวียนวิชา
อย่างลึกซึ้งกว่าวิชาทางโลกมากอยู่แล้ว ยังจะให้ไป
ทำหน้าที่ศึกษาวิชาทางโลกอีก จะได้ผลก็ไม่เท่าเสีย

๓๕๔ ประชมนิพนธ์ข้ออิทธิฤทธิ์ ภาค ๕

คณะสงฆ์ยังไม่รู้จักวิชาทางโลกเข้าในหลักสูตร เป็น
แต่เข็ดโอกาสให้ผู้สมัครและสามารถศึกษาเป็นพิเศษ
เท่านั้น และเพื่อระงับทางผู้แอบแฝงพระศาสนาได้ยิ่งชีพ
ให้น้อยกว่า.

๗. ก็อยากให้พระช่วยทั้งทางโลกทางธรรม ไม่
ให้กิน ๆ นอน ๆ อย่างเขาวัว เช่นให้เขียนครูสอน
หนังสือให้ กุลบุตร ให้เป็นพระที่หนักแน่นในพระ
ศาสนา.

ข้อนี้ เมื่อเพ่งดูแต่ความปรารถนา ก็ดูเป็นส่วนดี
แต่ความปรารถนาก็ความสามารถย่อมไม่เท่ากัน คน
เราปรารถนาได้ทั้ง ๑๐๐ อย่าง ๑๐๐๐ อย่าง แต่ที่
สามารถทำได้จริงสัก ๕ อย่าง ๑๐ อย่างก็ทั้งขาด การที่จะ
ให้พระภิกษุฝึกฝนตนเองในทางธรรมอันเป็นหน้าที่โดย
ตรงให้สมกับความรู้ที่เรียน เพื่อให้สมกับเพศภูมิของ
สมณะที่แท้จริงยังทำไม่ค่อยได้ก็ ถ้าหากเพิ่มภาระงาน
ทางโลกมากเข้า เราก็จะมีพระชเรณิกุลกัจจางของโลก
มากขึ้น เราเข็ดทางให้พระน้อมไปทางโลกมากเพียงไร

วินิจฉัยความประพฤติของพระ ๓๕๕

ก็เท่ากับเราเพิ่มพูนความอยากของพระให้มากขึ้นเพียง
นั้น ข้อที่ประสงค์จะให้เขียนประโยชน์แก่ชาติ เรา
จะได้แต่ส่วนหายที่มีค่าน้อย ส่วนความเลื่อมใส
ในธรรมวินัยของพระจะเสื่อมไป การที่เราต้องการ
ให้พระปฏิบัติก็ตามแบบพระที่จริงจัง ๆ ก็จะได้ผลสม
ประสงค์ยิ่งขึ้น ทั้งชาวโลกก็จะเลื่อมศรัทธายิ่งกว่าที่
เป็นอยู่ ในที่สุดพระอย่างใด ก็จะไม่แปลกกว่าฆราวาส
ที่เป็นชนพลเมืองก็เท่านั้น หาชีวิตณะหรือเป็นวัตถุ
สำคัญที่ระงูใจให้นิยมในบุญกุศลไม่ ในวงราชการ
ก็ตาม ในบริษัทการค้าทางโลกก็ตาม ในพุทธบริษัท
ทั้งคฤหัสถ์บรรพชิตก็ตาม ไม่มีใครชอบคนชั่วๆหรือ
ต่อต้านที่ ต้องการแต่คนดีทำหน้าที่โดยเคร่งครัด
ทั่วกัน แต่คนหม่่มากก็มีคนชั่วมาแซกแซงมาด
เป็นเงาตามตัว คนไม่ใหญ่แม้มีแก่นก็ ก็ยังมีกะพ
เปลือก กิ่ง ใบ ซึ่งเป็นของมีค่าน้อยอยู่มาก หาก
ผู้ฉลาดรู้จักคัดกอนและทะนุบำรุงให้ถูกส่วนแล้ว ก็
สามารถเอาประโยชน์ในคนไม้นั้นได้.

๓๔๖ ประชุมวินิจฉัยอักษรลง ๑ ภาค ๕

คำวินิจฉัยของอนุกรรมการแห่งมหาเถรสมาคม^๕
เรื่องเรื่องถูกต้องเรื่องข้อ ข้ำพเจ้าเห็นชอบด้วย.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

บัญชาการคณะสงฆ์แทนพระองค์สมเด็จพระสังฆราชเจ้า

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์เล่ม ๒๒ หน้า ๕๘๔

ความเห็นของนายจันทเขตร์ ฉัตรภูติ
เรื่องเกี่ยวกับพุทธศาสนา

สถานีผู้แทนตำบลศรีราชา

วันที่ ๓ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๗๖

กระผม นายจันทเขตร์ ฉัตรภูติ ผู้แทนตำบล
ศรีราชา ขอประทานกราบเรียน นายพันเอก พระยา-
พหลพลพยุหเสนา นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่า
การกระทรวงมหาดไทย ขรรหมการ ทราบ

ด้วยตามที่คณะรัฐบาลชุดพระเกษตรคุณแดง
นโยบาย และสภาผู้แทนราษฎรลงมติไว้วางใจเป็น
ที่ทราบกันทั่วไปแล้วนั้น เป็นอันเชื่อได้ว่า ถ้าคณะ
รัฐมนตรีชุดของพระเกษตรคุณตั้งใจพยายามส่งเสริม
ให้นโยบายนั้นผลออกออกผลเต็มเม็ดเต็มหน่วยบริบูรณ์
แล้ว ประเทศชาติก็จะเจริญฐานะขึ้นสู่ขีดแห่งความ
รุ่งเรือง ราษฎรก็จะพากันได้ริบความร่ำเย็นเป็นสุข
ทั่วหน้า อุปสรรคซึ่งคอยขัดขวางความเจริญก็จะอันตรธาน

๓๔๘ ประชมนโยบายอธิกรณ ๑ ภาค ๔

หายไปไม่อุทิศขึ้นอีก กระผมเห็นว่าหากเป็นความ
ตั้งใจจริงของคณะรัฐบาลพร้อมด้วยสภาผู้แทนราษฎร
บริหารงานร่วมกันไป เพื่อประโยชน์ส่วนรวมโดย-
บริสุทธิ์ใจแล้ว ประเทศชาติอาจมีหวังที่จะก้าวหน้ารุกไป
โดยรวดเร็ว จนสามารถเทียบเข้าเทียบใกล้หรือชน
หน้านานาประเทศบางชาติได้ ซึ่งไม่จำเป็นจะต้อง
พ่วงคอยตามหลังเขาเรื่อยไป กระผมซึ่งเป็นส่วน
หนึ่งของประเทศ นิยมลัทธินิรัฐธรรมนุญเป็นอย่างยิ่ง
เตรียมพร้อมที่จะรับใช้ของชาติในเมื่อชาติต้องการใช้
โดยไม่จำกัดเวลาตามสติปัญญาอันเล็กน้อย เว้นแต่
ชาติจะไม่ประสงค์ใช้เท่านั้น แม้แต่หน้าที่ผู้แทนตำบล
ซึ่งรัฐบาลตั้งไว้และไม่มีกฎระเบียบการให้กระทำ กระ
ผมก็ได้ยื่นบำเพ็ญตนเพื่อช่วยทุกข้ำรุงสุขให้แก่ราษฎร
และช่วยเหลือราชการเต็มความสามารถอยู่เสมอ.

รวมความว่าการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งมี
พระเดชพระคุณเป็นผู้อำนวยการพร้อมด้วยคณะรัฐมนตรี
และสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีจำนวนรวมกันร่วมสองร้อย

ความเห็นให้ปรับปรุงศาสนา ๓๕๕

หากพร้อมเพียงกันช่วยเหลือเพื่อฟื้นฟูฐานะของประเทศ,
ชาติ, ศาสน์, กษัตริย์, รัฐธรรมนูญโดยแท้จริง
ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวหรือพรรคพวกของตัวด้วย
ประการใด ๆ มุ่งต่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นใหญ่แล้ว
กระผมเห็นว่ามีหวังว่าประเทศสยามจะรุ่งเรืองขึ้น
ดีกว่าที่เป็นมาแล้วอย่างแน่แท้.

แต่การพระศาสนา กระผมยังวิตกอยู่เป็นอันมาก
หากรัฐบาลสามารถจัดระเบียบการศาสนาให้ถึงขั้นแห่ง
ความรุ่งเรืองควบกันไปด้วยแล้ว จะเป็นประโยชน์
ต่อการปกครองของรัฐบาลหาอันไม่ เพราะศีลธรรม
คำสั่งสอนของพระศาสดาเป็นข้อเกิดแห่งมรรยาทอัน
ดีงาม นำให้ราษฎรประพฤติและปฏิบัติถูกต้องตาม
คลองธรรม โดยละชั่วประพฤติดี มีความสะอาดต่อ
กรรมอันเลวทราม หากผู้ข้าเพ็ดญคนเพื่อยกย่อง
พระพุทธรูปศาสนามุ่งไปในทางลัทธิไสย ไม่หวังลาภยศ
ใด ๆ ครอบงำวาทโดยทั่วหน้า พอใจอยู่แต่
อัฐบริวารภักขมรณะ & ขอเก็บอยู่ในอวาฬก็ละเพาะ

๓๕๐ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ๆ ภาค ๔

แต่ของสงฆ์ ไม่พะวงต่อเกมสนุกและเวียงรมย์ หวังชม
ทันตะโกและไม้คัก ไม่ระสมของใช้กุฎฆราวาส
เมื่อเป็นระเบียบเรียบร้อยอันถึงงามแล้วราษฎรก็ระพากัน
เลื่อมใสศรัทธา ระเทศนาสั่งสอนอวยมอุปนิสัย
ประชาชนประการใด ราษฎรก็ระยินดีประพฤติกและ
ปฏิบัติตาม โดยทั่วหน้า กลยตรขึ้นหลังก็ระพากัน
กำเนินรอยบรรพชรม ในไม่ช้าสยามประเทศก็
จะเต็มไปด้วยพลเมืองดีเป็นส่วนมาก ชนพาลอา
ตกนัยขบถหรือเกือบไม่มี ผู้ตั้งใจอาศรัยเจ้ากาสาระ
โดยเฉพาะก็ระค้องพากันลาเพศเพิ่มพลเมืองอันอีก
จำนวนไม่น้อย นับว่าเป็นประวัติกการณ์ในทางข่วยพาล
ของประเทศสยามให้ส่วนหนึ่ง กังกระดมระเสนอ
ความเห็นให้พระเดชพระคุณวินิจฉัยเป็นข้อ ๆ คอไปนี้
ถ้าเผื่อญไปพ้องเข้ากับความเห็นของพระเดชพระคุณ
ระโปรตกรุดาคราเป็นพระราชบัญญัติควบคุมพระพุท
ศาสนาให้กระตักไว้เป็นระเบียบนำคูกว่าที่เป็นมาแล้ว
จะเป็นประโยชน์อันใหญ่ยิ่ง หากไม่ตรงกับยุคประสงค

ความเห็นให้ปรับปรุงศาสนา ๓๕๑

ของรัฐบาล แต่เนื่องด้วยกรรมเจตนา ก็แม้จะกล่าว
ด้วยคำใด ๆ ผิดพลาดไปบ้าง กรรมหวังว่าพระเดช
พระคุณพร้อมด้วยคุณะคงระบิณที่อภัยให้แก่กรรมผู้
ไม่โจงรอกฎักต่อชาติศาสนานี้ด้วย.

๑. พระพุทธศาสนาซึ่งมีธรรมวินัยเป็นขบถบังคับ
และถือปฏิบัติแบบเดียวกัน ควรมีเพียงนิกายเดียว
ไม่ควรมีถึง ๒ นิกายดังที่เป็นอยู่เวลานี้ คือธรรมยุต-
ติกนิกาย ๑ มหานิกาย ๑ เป็นเหตุให้พุทธศาสนิกชน
แตกหมู่แตกคณะ โดยถือชั้นวรรณะไม่สมานสามัคคี
กันได้ แม้แต่พระผู้ทรงศีลก็ไม่ใคร่ลงรอยกัน มี
การแก่งแย่งกันอยู่เสมอ ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย และ
ไม่เป็นทางมาแห่งความเจริญ.

ขอให้ลงมติวินิจฉัยยุบเสียนิกายหนึ่ง แต่การลง
มติให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ และต้อง
การเสียงฉะเพาะสมภารเจ้าอาวาสวัดละ ๑ องค์ ให้
ข้าหลวงรักษาราชการจังหวัดตั้งกรรมการควบคุมการ
ออกเสียงให้เป็นไปโดยยุติธรรม แล้วส่งครุณน

๓๕๒ ประชุมวินิจฉัยข้ออธิกรณ ๑ ภาค ๔

เสียดเข้ามาตรวจวินิจฉัยที่กระทรวงธรรมการ ให้มี
กรรมการชี้ขาดอย่างน้อย ๗ นาย เมื่อปรากฏว่า
เสียดข้างนี้ภายในหมื่นมาก ให้คงมีภายในไว้.

๒. บรรพชิตยอมสละแล้วซึ่งกิเลสทั้งหลาย ไม่
มุ่งหวังลาภยศใดๆ เฟื่องฉะเพาะพระนิพพานเป็นที่ตั้ง
หวังกับทุกข์ ไม่ควรแต่งตั้งสมณศักดิ์ แม้แต่ฆราวาส
ก็ไม่มี การแต่งตั้งกันอยู่แล้ว.

ขอให้ยกเลิกการแต่งตั้งสมณศักดิ์ก่อนไปเป็นเด็ก
ชาก คงมีไว้แต่พระซึ่งสอบเปรียญได้ ให้คงเรียก
มหาปริคัยความรู้้อยู่ตามเดิม นอกนั้นเมื่อผู้ใด
อุปสมบทแล้ว ให้เรียกว่าพระนำนามเดิม แล้วเดิม
ฉายาตามนามนั้น ผู้ที่มีบรรพชาศักดิ์หรือฐานันดรศักดิ์
มาก่อนอุปสมบท คงให้ใช้นามนั้นไปก่อนจนกว่า
ระหมกผู้มีบรรพชาศักดิ์และฐานันดรศักดิ์สมับริษฎบาลเก่า
หรือจะยกเลิกเสียโดยโดยก็ยิ่งดี.

๓. บรรพชิตยอมอาศัยบิณฑิ ๔ และดำรงเพศ
อยู่ด้วย การขอ และตามธรรมเนียมยอมแสดงตนเป็น

ความเห็นให้ปรับปรุงศาสนา ๓๕๓

ผู้เลี้ยงง่าย ไม่สะสมเครื่องอุปโภคบริโภค ซึ่ง
เป็นทางมาแห่งอุปกิเลสทั้งหลาย.

ก. ขอให้พระภิกษุสงฆ์จงดัดข้อวัตร ๔ โดยเฉพาะ
ห้ามไม่ให้รับเงินและทองคำม้วนโดยกวดขัน ถ้ามี
ผู้ถวายเงินและทองให้มอญแก่โฆชาวัจกร เพื่อแลกเปลี่ยน
ข้อวัตร ๔ ถวายในเมื่อเธอต้องการ ห้ามไม่ให้
แลกเปลี่ยนสิ่งของนอกจากข้อวัตร ๔.

ข. ขอให้พระภิกษุสงฆ์เร่งวันของเสพติดทุกอย่าง
เช่นหมากบุหรี่ นอกจากระบิโลกอาหารบิณฑบาต
ก็นำเข่นตามกาลที่ควรเท่านั้น เพื่อแสดงตนว่าเป็น
ผู้เลี้ยงง่าย และมีกัณโถยคามนิสสัยบรรพชิต.

ค. ขอให้พระภิกษุสงฆ์ใช้แต่เสนาสนะซึ่งเป็น
ของกลางสงฆ์ หากของกลางสงฆ์ไม่มี ก็ให้ผู้
อุปัฏฐากจัดหาเสนาสนะให้แต่พอใช้ ขออย่าให้ใช้
ฟูกและเตียงนอนใหญ่โตเกินประมาณเขื่องเพศฆราวาส
ซึ่งเป็นการแสวงหาความสุขเกินส่วน หากจำเป็น

๓๕๔ ประชุมวินัยบัญญัติกรณ ๗ ภาค ๔

ระก้องมักให้รักษาตามกฎแห่งวินัยบัญญัติ เมื่อลาเพศ
บรรพชิตแล้วให้ถวายเป็นของกลางสงฆ์ต่อไป ห้าม
ไม่ให้เอาไปเป็นส่วนตัว.

ง. ขอให้พระภิกษุสงฆ์จงมีแต่ไตรจีวรบาตรและ
เครื่องอัฐบริขารพอสมควร ขออย่าให้แสวงหาเครื่อง
บำรุงความสุขเยี่ยงเพศฆราวาสเป็นส่วนตัว เมื่อมีใคร
น้อมนำเครื่องภาชนะต่าง ๆ ถวาย ให้อุทิศเป็นของ
กลางสงฆ์ทั้งสิ้น ขออย่าให้นำไปนอกอาราม.

จ. ขอให้พระภิกษุสงฆ์จงอย่าเพ้อญคน ปฏิบัติกิจวัตร
และศึกษาธรรมวินัยอยู่ละเพาะในอาราม เว้นแต่การ
ไปเพื่อมิถนชภาคและแสดงธรรมเทศนาเจริญพระพุทธ-
มนตร์กับแสดงกัมมัฏฐาน หรือไปเพื่อกองการกุศล
เท่านั้น ขออย่าให้ออกนอกอารามเพื่อกิจส่วนตัวเป็น
อันขาด.

ฉ. ขอให้พระภิกษุสงฆ์จงอย่าทำวัตถุใด ๆ เป็น
ส่วนตัว นอกจากทำเพื่อซ่อมแซมเสนาสนะ ซึ่ง
เป็นของกลางของสงฆ์เท่านั้น.

ความเห็นในการปรับปรุงศาสนา ๓๕๕

๗. วัดใดที่มีส่วนตัวมาแล้วแต่ก่อน ให้นำไปเสียให้พื้นที่อาคาร หากไม่นำไปจะอุทิศไว้เป็นของกลางสงฆ์ก็ได้.

๘. แคนินไปหากปรากฏว่าวัดใด ๆ ซึ่งอยู่ในเขตวัด ให้ถือว่าเป็นของกลางสงฆ์ ผู้ใดนำไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว จะต้องมีโทษตามกฎหมายอาญา.

๙. ความระเขียบการปกครองคณะสงฆ์ แบ่งการปกครอง โดยมีเจ้าคณะแขวงอำเภอ จังหวัด มณฑล ทนเหนือ ทนกลาง ทนใต้ และพระสังฆราชผู้เป็นประมุขของสงฆ์เป็นที่สุก.

ขอให้จัดการให้เป็นระเขียบตามนั้น โดยเคร่งครัด หากจะยุบเจ้าคณะมณฑลเสียก็ควร ถ้าปรากฏว่าเจ้าคณะแขวงใดว่างลงไปให้รีบตั้งเจ้าคณะแขวงในท้องถิ่นขึ้นแทนโดยทันที ขออย่าให้มีการตั้งเจ้าคณะแขวงอื่นไปว่าแขวงที่ว่าง เพื่อเป็นการสะดวกแก่คณะสงฆ์และราษฎรในท้องถิ่น เจ้าคณะแขวงคงเป็นอยู่ช-

๓๕๖ ประชมนวินิจนัยอักษรณี ๆ ภาค ๔

ฉายให้อุปสมบทกุลบุตรได้อย่างเกษม พระอุปัชฌาย์
ควรมีประจำทุกแขวง ๆ ละ ๑ องค์ หรือหลายองค์
แล้วแต่จะเห็นสมควรแก่ท้องถิ่น และให้อ่านา
อุปัชฌาย์ให้อุปสมบทได้ทั่วไป ในเมื่อผู้ใดมีจิตต์
ศรัทธาในมโนให้อุปสมบทโดยไม่จำกัดแขวงแล้วแต่ผู้
สมัคร ทั้งนเพื่อจำกัดอุปัชฌาย์ซึ่งแสวงหาลาภ
ผลส่วนคน ให้ห่างเพื่อสงเคราะห์บุญกุศลเป็นใหญ่
เพื่อเป็นทางมาแห่ง ความเจริญแก่พระพุทธศาสนา
พระราชบัญญัติควบคุมกัน ๆ เพื่อให้คณะสงฆ์เป็นระ-
เบียบเรียบร้อยเช่นนี้ ผู้แสวงหาบุญกุศลโดยบริสุทธิ์ใจ
อาจปฏิบัติได้ โดยง่ายกาย ไม่มีเหตุเกิดครันอย่างไร
ผู้ปฏิบัติอยู่แล้วโดยเฉาะก็มีจำนวนไม่น้อย แม้แต่
กระผมเองผู้ดำรงคนอยู่ในเพศฆราวาสก็คิดได้เกือบ-
ทั้งหมด คงบริโลกอยู่ก็แต่ข้าวกินน้ำเย็นซึ่งเป็นเครื่อง
หล่อเลี้ยงร่างกายโดยแท้จริงเท่านั้น.

๕. การใช้นอนูโยสธ ซึ่งเป็วันสำคัญของพระ
พุทธศาสนา ซึ่งราษฎรโดยมากถือเอาเป็นวันหยุดงาน

ความเห็นในการปรับปรุงศาสนา ๓๕๗

▲ ▲ ▲ +
เพื่อลดข้อขัดแย้งระหว่างชนชั้น แสงสว่างอุญฺญุส แต่การ
ที่ไม่พร้อมเพรียงกันทั่วไป ก็โดยฝ่ายธรรมยุติกนิกาย
ใช้ชัษฏ์ ฝ่ายมหานิกายใช้วันพระธรรมคา ซึ่งราษฎร
โดยมากก็เข้าใจการใช้ได้ด้วย คือเอาวันพระ ๘ คำ
๑๔ คำ ๑๕ คำ ซึ่งใช้ตามเดือนจากและเดือนเต็ม
ทางธรรมยุติกนิกายบางคราวก็ตรงกัน บางคราว
ก็เลื่อนไปตามชัษฏ์ เช่นใช้วัน ๘ คำและคำ ๑
เป็นต้นเป็นวันอุโบสถ ถ้าคำขลุ่ยใดมีพร้อมทั้งวัค
มหานิกายและธรรมยุติกนิกาย หากวันอุโบสถ
ไม่ตรงกันก็จะพากันเสี้งานถึง ๒ วัน เป็นเหตุให้
เกิดความแตกแยกเป็น ๒ คณะ ไม่สามัคคีพร้อม
เพรียงกันได้.

ขอให้เลือกวันที่ถูกต้องควร และเหมาะก็ราษฎร
ทั่วไปรู้จักใช้ได้ก็ เช่นวัน ๘ คำ ๑๔ คำ ๑๕ คำ
เป็นวันอุโบสถ และวันหยุดงานตามประเพณีแต่
เดิมมา และวันหยุดงานนี้ ให้ถือเอาเป็นวันหยุดงาน

๓๕๘ ประชุมวินิจฉัยอักษรณ์ ๆ ภาค ๔

ตลอดถึงข้าราชการด้วย เพื่อให้พร้อมกันฆ่าเพี้ยกุด
เป็นการเซอมสามัคคีกันยิ่งขึ้น และเป็นการยกย่อง
พระศาสนาอีกส่วนหนึ่ง หากปฏิบัติได้เช่นนั้น ข้าราชการ
ก็จะเพิ่มความซื่อสัตย์สุจริตยิ่งขึ้น ทักการฆักราษฎร
ยังหลงใหลเฝ้าอย่างลงไต่บ้าง เพราะต่างก็ระมุงผลุงรัฐ
เพื่อให้เป็นประ โยชน์ต่อชาติศาสนาโดยแท้จริง มิ
ความละอายต่ออาปกันทั่วหน้า การใช้วันอาทิตย์
ไม่เหมาะสำหรับประเทศสยามเป็นอย่างยิ่ง เพราะ
ประเทศสยามเป็นเมืองนับถือพระพุทธศาสนา ทั้ง
ราษฎรชาวไร่ชาวนายังคงไม่เข้าใจการใช้วันอาทิตย์กันโดย
มาก เวลามาธุระตักตอกกับทางราชการ มักถูก
วันอาทิตย์ไว้ประ โยชน์กันบ่อย ๆ ทั้งเปลี่ยนวันหยุด
งานเป็นวันอุโบสถนี้ จะใดเป็นประวัติการณ์ของการ
เปลี่ยนรัฐบาลใหม่อีกส่วนหนึ่งด้วย.

ในที่สุดนี้ กระผมหวังว่า พระเดชพระคุณคงจะ
หมดยกเรื่องราวของกระผมชนพี จารณาโดยตลอด

ความเห็นในการปรับปรุงศาสนา ๓๕๘

หากพระเดชพระคุณจะเห็นพ้องทั้งหมด หรือจะกรุณำ
นำขึ้นใช้แม้แต่ข้อใดข้อหนึ่งจะเป็นพระเดชพระคุณแก่
กระผมผู้เจตนาดีต่อชาติ, ศาสนา, พระมหากษัตริย์,
รัฐธรรมนูญหากี่สุดมิได้.

ควรประการใดแล้วแต่จะกรุณา

กระผม นายจันทเขตร์ ฉัตรภูติ

ผู้แทนตำบลศรีวราชา

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์เล่ม ๒๒ หน้า ๖๗๕

วินิจฉัยความเห็น

ของนายจันทเขตร์ ฉัตรภูติ
ที่เสนอนายกรัฐมนตรี

ความเข็ญกันแสดงความนิยมและความหวังของ
คนในเรื่องความเจริญของชาติ แต่กล่าวคำปริกษาว่า
หากรัฐบาลพร้อมเพรียงกันช่วยเหลือฟื้นฟูฐานะของ
ประเทศ ชาติ ศาสน์ กษัตริย์ รัฐธรรมนูญไทย
แท้จริง ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวหรือพวกพ้อง
ของตัวช่วยประการใด ๆ มุ่งแต่ประโยชน์ส่วนรวม
เป็นใหญ่แล้วก็น่าจะมีหวังว่า ประเทศสยามจะรุ่งเรือง
ก็จนกว่าที่เป็นมาแล้ว.

ข้อนี้เป็นคำที่กล่าวโดยเล่นลิ้น ทาไค่ค่านึงถึง
ฐานะและฐานะไม่.

ความต่อมาว่า วิทกถึงการพระศาสนา และ
กล่าวโดยปริกษาว่า หากรัฐบาลสามารถกระเบียด

วินิจฉัยข้อจะให้ปรับปรุงศาสนา ๓๖๑

การพระศาสนาให้ถึงขีดแห่งความรุ่งเรืองควอดันไป
ก้วยแล้ว จะเป็นประโยชน์แก่การปกครองทานอับไม่.

ความตอนนั้นแสดงว่า พระศาสนาขังไม่มีระเบียบ
ก็ ให้รัฐบาลบัญญัติระเบียบศาสนาใหม่ แต่ความ
ท้อมากลยอ้างเหตุว่า เพราะศีลธรรมคำสั่งสอนของ
พระศาสดาเป็นข้อเกิดแห่งมรรยาทอันดีงาม นำให้
ราษฎรประพฤติถูกต้องตามคลองธรรม โดยละชั่ว
ประพฤติดี มีความละอายต่อกกรรมอันเลวทรามดังนี้
เป็นอันดีว่าคำข้างต้นก็ข้างปลายแย้งกัน ๆ เพราะ
ศีลก็คือระเบียบแห่งความประพฤติทางกายวาจาสำหรับ
หมู่ ธรรมก็คือระเบียบแห่งความประพฤติทางใจ
อันจะให้ปรากฏทางกายวาจา เนื่องด้วยเหตุผล
เป็นหลัก ถ้าผู้รู้จักพระพุทธศาสนา และศรัทธา
เชื่อถือแล้ว ก็ประพฤติตามให้เป็นคนดีงามได้
ไม่ใช่ว่าระเบียบขังไม่ดี คนกิเลสหนาขังไม่สามารถ
ประพฤติตามระเบียบที่ดีต่างหาก จึงเป็นคนไม่ดี.

๓๖๒ ประชุมวินิจฉัยข้ออิกรณี่ ๑ ภาค ๔

ข้อไปนี้ผู้กล่าวแสดคงเป็นปรักษ์ว่า หากผู้ขำเพ็ญ
คนเพื่อระบถย่องพระพุททศาสนา มุ่งไปในทางละกิเลส
ไม่หวังลาภยศใด ๆ คุรคฤหัสถ์ทั่วหน้า พอใจแต่
บริกขารตบขั้รชั ๔ เป็นต้น ราชฎรก็ระพากัน
เลื่อมใสศรัทธาและยินดีปฎิบัติตามคำสั่งสอนโดย
ทั่วหน้า.

ข้อนี้ก็หาเป็นความจริงไม่ เพราะในชั้นประถม
โพธิกาล เมื่อพระสงฆ์ขบถนอยก็มีแต่พระอหังคทั้งนั้น
คฤหัสถ์ก็เลื่อมใสข้าง ไม่เลื่อมใสข้าง ยินดีปฎิบัติ
ตามข้างไม่ปฎิบัติตามข้าง ความวสาสนาขารมีและ
กิเลสของคน หากคฤหัสถ์ประพฤติตั้งงามทั่วหน้า
จริงแล้ว คนที่ศีลไร้อธรรมคงจะไม่มีรกโลกอยู่เช่น
ทุกวันนี้ ๑ อนึ่งขุเหมือนผู้กล่าวมุ่งแต่จะให้ความผิด
ตกอยู่แก่บรรพชิตส่วนเดียว ทั้งใช้จำนวนเล่นสนคน
คิดเช่นจำอวด หากได้คิดไม่ว่าผู้ขำเพ็ญคนเพื่อระ
บถย่อง พระพุททศาสนา ไม่จำกัค แต่บรรพชิตเท่านั้น
คฤหัสถ์ก็แสดคงคนว่าเป็นพทขบริษั ก็ชื่อขำเพ็ญ

วินิจฉัยข้อจะให้ปรับปรุงศาสนา ๓๖๓

เพ็ดญคนเพื่อระยกย่องพระพุทธรศาสนาด้วย ๑ บรรพชิต
ก็ตาม กฎหัสถ์ก็ตาม ที่จะให้มีศีลมีธรรมบริบูรณ์
เต็มภูมิทั่วหน้า ไม่ใช่วิสัยที่จะเป็นได้ เพราะบารมี
อินทรีย์สามารถและกิเลสไม่เท่ากัน คนที่ข้อมือ
เอาพระธรรมวินัยที่พระบรมศาสดาคริสต์ไว้แล้ว เป็น
หลักแห่งความประพฤติ ถือเอาพระพุทธเจ้าและพระ-
สงฆ์ผู้ปฏิบัติแล้วเป็นตัวอย่าง แต่คนที่ไม่ดี ไม่มี
ศรัทธาที่จะเห็นศีลธรรม และไม่เห็นคนที่ดี ข้อม
ไม่มีศรัทธาในพระรัตนตรัย คอยแต่จะถือเอาคนเลว
เป็นตัวอย่าง หากได้ถือพระธรรมวินัยเป็นหลักแห่ง
ความประพฤติไม่ การที่กล่าวว่าหากบรรพชิตไม่ติด
ในโลกธรรมทั่วหน้า กฎหัสถ์ก็จะปฏิบัติตามคำสอน
ทั่วหน้า จึงเป็นแต่โวหารกล่าวเล่นเช่นจำอวด
หาเป็นสาระอะไรไม่ ๑ และความเห็นที่ขอเสนอให้
พิจารณาอีก ๕ ข้อ ก็ไม่ยุติด้วยเหตุผลที่ควรจะทำ
ถ้าทำคามมีแต่จะนำความเสื่อมมา ก็ควรพิจารณา
๕ ข้อนี้เห็นเป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

พบโดย 18/04/2565

๓๖๔ ประชมนิฉันชัยอภิศรณ ๗ ภาค ๔

๑. ทว่าพระพุทโธศาสนาซึ่งมีขบถยังค้ำและถือปฏิบัติเป็นแนบเคี้ยวกัน ควรมีนิกายเคี้ยว ไม่ควรมี ๓ นิกาย เพราะจะเป็นเหตุให้ประชาชนแตกสามัคคีกัน.

ข้อนี้เหตุกบฏผลก็อาจไม่ตรงกัน คือถ้าการถือการปฏิบัติเป็นแนบเคี้ยวกันจริงแล้ว จะเป็น ๓ นิกาย หรือ ๕ นิกาย ทั้งที่เป็นอยู่เวลานี้ก็ใช้อย่างไร ที่มีมหา-นิกายบ้าง ขรรษยคตคกนิกายบ้าง รามัญนิกายบ้าง และเป็นจีนนิกาย ฮานันนิกายอีกบ้าง ซึ่งเข่ากันไม่ได้ ก็เพราะถือลัทธิวิธีปฏิบัติไม่เป็นแนบเคี้ยวกัน เพราะความเข้าใจในพระวินัยและนิยมต่างกัน ถ้าจะพยายามรวมนิกายให้เป็นอันเคี้ยวกัน ก็ระกลายเป็นเหมือนพยายามแยกนิกาย คือพวกที่เข่ากันได้เป็นอีกนิกายหนึ่ง ซึ่งจะเข่ากันไม่ได้กับพวกที่นิยมถือลัทธิวิธีและปฏิบัติตามที่คนนิยมมาเดิม.

การถือศาสนาขอธรรมสัคข์ัญญาเพิ่มพูนความดี เป็นคุณสมบัตินี้และประโยชน์ส่วนตอศิเรกของพลเมือง
ใครถือศาสนาไหนและปฏิบัติอย่างไร เมื่อเป็นไป

วินิจฉัยข้อจะให้ปรับปรุงศาสนา ๓๖๕

เพื่อความสงบระงับ ไม่ใช่เป็นภัยแก่ประชาชนแล้ว
ก็นับว่าเป็นดีกว่าผู้ที่ไม่ถือศาสนาอะไรเลยเลย เพราะ
เทคนิควัฒนคุณของนานาประเทศรวมทั้งสยาม จึง
ให้เสรีภาพ ในการถือศาสนาและลัทธิวัชกรรมใด ๆ
อันไม่เป็นภัยแก่หน้าที่ของพลเมือง.

อนึ่งการมีบรรพชิตหลายนิกาย ทำให้เป็นเหตุ
แตกสามัคคีไม่ กลัวยะต่างเป็นเครื่องเทียบเคียง
สนับสนุนให้กันและกันปฏิบัติเคร่งครัดตามหลักตน
ถืออย่างอื่น ก็ดีกว่ามีแต่มีนิกายเดียว ซึ่งไม่มีนิกาย
อันเป็นเครื่องเทียบเคียง ๆ ถ้าหากมีบรรพชิตหลาย
นิกาย เป็นเหตุให้ประชาชนแตกสามัคคีกันจริงแล้ว
การมีพลเมืองหลายเหล่า เช่นมีทหารหลายเหล่า
มีข้าราชการพลเรือนหลายเหล่า มีราษฎรหลายเหล่า
บางพวกเป็นชาวนา บางพวกเป็นชาวสวน บางพวก
เป็นกรรมกร บางพวกเป็นพ่อค้า เป็นต้น แยกกันออกไป
ไปตามความรักรักความสามารถและความนิยม มิเป็น
เหตุแตกสามัคคีกันหมดหรือ ขอนทำเป็นเช่นนั้นไม่

หมดอายุ 18/04/2565

ผู้ประพฤติกทำลายหมู่คณะ ทจรวิตค่อหน้าทีของคนต่าง
 หาก เป็นผู้แตกสามัคคี แม้จะเป็นกรรมกรด้วยกัน
 เป็นทหารด้วยกัน เป็นขรรพชิตนิกายเดียวกันก็จำต้อง
 แดกกันอยู่เอง ๑ ขรรพชิตก็ตาม คฤหัสถ์ก็ตาม
 เมื่อมีจำนวนมาก ก็เป็นธรรมคาอยู่เอง ที่ระแบ่งเป็น
 หลายนิกาย หลายเหล่าตามความรู้ความสามารถและ
 ความนิยมของคนนั้น ๆ แม้ในนิกายเดียวกัน ใน
 เหล่าเดียวกัน ตลอดจนในครอบครัวเดียวกัน ก็ยัง
 ต่างกันตามความสามารถตามหน้าที่และความนิยม แต่
 ต่างคนต่างทำหน้าที่ของตน ให้ดีเต็มความสามารถไม่ทจรวิต
 ในหน้าที่แล้ว ก็สามัคคีกันไว้ ไม่จำต้องกล่าวถึง
 ต่างนิกายระไม่สามัคคีกัน แม้คฤหัสถ์กับขรรพชิต
 ปฏิบัติผิดกันไกล แต่ต่างทำหน้าที่ของตนให้ดีโดย
 สุจริตแล้ว ก็สามัคคีกันไว้ ไม่ต้องวิวาทและคูหมั่นกัน

๒. ข้อที่ว่าขรรพชิตยอมสละแล้วซึ่งกิเลสทั้งปวง
 ไม่มุ่งหวังลาภยศใด ๆ เฟ่งเฉพาะพระนิพพานเป็นที่

วินิจฉัยข้อจะให้ปรับปรุงศาสนา ๓๖๗

ข้อนี้ ควรพิจารณาว่า การตั้งสมณศักดิ์เป็นคุณ
หรือเป็นโทษอย่างไรบ้าง อันทรัพย์สิน บศคักก็
คิดขวิทยานี้ ท่านว่าเป็นพิษของคนพาล เพราะคน
พาลมักหาไม่ได้ ถึงหากหาได้ก็นำไปใช้ในทาง
ที่ผิด อันเป็นเหตุให้เกิดวรณ์ และในที่สุดก็มัก
รักษาไว้ไม่ได้ ต้องกลายเป็นของคนดี ซึ่งทำ
ให้ตนตกต่ำซ้ำไป จึงสมถันนัชฎาษิตอีกข้อหนึ่งว่า
ทรัพย์สิน บศคักก็ คิดขวิทยานี้ ถ้ามีอยู่กับคนพาล
ก็ปานประหนึ่งก้อนหินที่สำหรับดวงคอให้มั่งคั่งลงไป
ในนรก แต่เป็นอาหารทิพย์และเป็นกำลังอันยิ่งใหญ่ของ
บัณฑิต เพราะทรัพย์สิน บศคักก็ คิดขวิทยา ย่อม
ทำบัณฑิตให้เป็น คนสามารถยังประโยชน์สุขให้สำ
แก่คนและคนหมู่มาก ถึงคำสุภาษิตบรมของอยู่ว่า
ทรัพย์สิน บศคักก็ คิดขวิทยานี้ ถ้ามีอยู่กับบัณฑิต
แล้ว ก็เป็นคณันโตสำหรับที่จะก้าวขึ้นสู่สวรรค์ คนโง่
เท่านั้นไม่รู้ จักใช้ของที่มีค่าให้เป็นประโยชน์ ผู้มี
ปรีชาพิจารณาเห็นเป็นคุณพร้อมด้วยเหตุผลชัดเจนแล้ว

วินิจฉัยข้อจะให้ปรับปรุงศาสนา ๓๖๕

แต่ขอให้บังคับภิกษุสงฆ์ ร้องว่าทำอย่างนั้นอย่างนั้น
เป็นข้อ ๆ ไป ตั้งแต่ ก. ถึง ข. รวมเป็น ๘ ข้อด้วย
กันนั้น คุณล้ายจะให้บัญญัติวินัยชั้นใหม่อีกข้าง เห็นว่า
เป็นการอาชวธ่อมเกินไป เพราะสมเด็จพระบรมศาสดา
ปรากฏแก่โลกว่าเป็นจอมปราชญ์ ทำพระองค์ให้
บริสุทธิ์จากกิเลสแล้วจึงทรงแสดงธรรมบัญญัติวินัยไว้
ด้วยพระปัญญาอันยิ่ง จนได้วิษยกบองว่าเป็นศาสดา
ของเทวดาและมนุษย์ทั้งปวง แม้บัณฑิตผู้สามารถ
ประพฤติกิจมาเป็นต้นนิยมของคนมาก ก็ยังไม่มีใคร
กล้าบัญญัติวินัยชั้นอื่นอีก โดยเห็นว่า ธรรมวินัยของ
พระพุทธเจ้าศรีไว้ ไพเราะในเบื้องต้น ท่ามกลาง
และที่สุด บริบูรณ์บริสุทธิ์สิ้นเชิงแล้ว ผู้สามารถยอม
อาชวปฏิบัติตามให้มั่นคงประโยชน์อันยิ่งใหญ่นี้คือพระ
นิพพานได้ ทั้งพระอรหันตสาวกที่ได้ปฏิบัติมาแล้ว จน
เป็นที่สักการบูชาของโลกมากกว่า ๒๘๗๗ ปีแล้ว แม้
กัลยาณชนที่เป็นคนมุ่งจะปฏิบัติบูชา ระกระชบควัวและ
ภามสุขมาขรรพชอาอุปสมบทจะปฏิบัติไม่ได้ก็ถ้วน

หมดอายุ 18/04/2565

๓๓๐ ประชุมวินิจฉัยข้อถกเถียง ๑ ภาค ๔

เหมือนพระอริยสงฆ์ เพียงสังวรตามพระปาฏิโมกข์
ก็บังคิดว่าคฤหัสถ์ที่ทุกข์คือโรชรรวม ประกอบอุกศลกรรม
ด้วยคนข้างชักชวน เข็มช่อง ให้ผู้ขึ้นเกินขยายมช
คือทางแห่งความเสื่อมเสียข้าง ๆ เห็นว่าช่วยกันหาวิธี
ให้กุลบุตรมีกตัญญูรู้คุณที่ท่านได้มีแก่คน มีกตเวที
ทำคุณของท่านให้ปรากฏและให้ ได้รับการศึกษาอบรม
คือ ๕ กัลยาณธรรม ๕ และเว้นจากขยายมชให้ ได้
ก่อนจะคิดว่า ข้อที่เสนอมานั้น โดยมากก็มีพระวินัย
บัญญัติไว้ แล้วบางข้อก็จะให้ผู้ภักทจนเกินสมควร ซึ่ง
จะกลายเป็นผลร้ายกว่าผลดี ทั้งจะชี้ให้เห็นคือ.

ก. ที่ขอให้ภิกษุสงฆ์รับแต่ขี้จี้ ๕ ห้ามไม่ให้
รับเงินทองไม่ให้แลกเปลี่ยนสิ่งของนอกจากขี้จี้ ๆ
ข้อนี้มีพระวินัยห้ามไว้แล้ว.

ข. ที่ขอให้พระสงฆ์งเว้นของเสพติดทุก ๆ อย่าง
เช่นหมากขุทรี คงให้ฉันบิณฑบาตกับน้ำเย็นตามกาล
ข้อนี้เป็นกาณิสมสมควรไป ถึงโคเกิดไทย โลก
ตีเคียน เช่นสุรายาเมา เป็นต้นก็มีวินัยห้ามไว้แล้ว ๆ

วินิจฉัยข้อจะให้ปรับปรุงศาสนา ๓๗๑

ก. ที่ขอให้พระสงฆ์จงใจแก่เสนาสนะของสงฆ์ หากไม่มีก็ขอให้อุปัฏฐากทำให้ตามกฎแห่งพระวินัย เมื่อลาเพศแล้วให้ถวายเป็นของสงฆ์ ห้ามไม่ให้เอาไปเป็นส่วนตัว ฯ ข้อนี้พระวินัยบัญญัติไว้แต่เพียงว่า ถ้าภิกษุมรณภาพ ไม่ไต่ปลงบริกขารก่อน บริกขารนั้นตกเป็นของสงฆ์ ส่วนการที่จะให้บังคับผู้ลาสิกขา สละเสนาสนะหรือเครื่องอุปการะสำหรับเสนาสนะของตนให้แก่สงฆ์นั้น ไม่มีพุทธบัญญัติ ฯ

ง. ขอให้พระสงฆ์จงใจแก่อุปัฏฐากบริกขาร เมื่อใครนำภาชนะต่าง ๆ มาถวายให้อุปัฏฐากเป็นของสงฆ์ทั้งสิ้น และขอย่าให้นำออกไปนอกอาราม ฯ ข้อนี้ห้ามไม่ได้ ผิดหลักศีลธรรม ใครจะถวายอะไร ใครจะอุปัฏฐากเป็นของสงฆ์หรือไม่ ก็คงแล้วแต่ศรัทธาของเขา และผู้เป็นเจ้าของย่อมมีสิทธิที่จะใช้อย่างไรก็ได้.

จ. ขอให้พระสงฆ์จงใจนำวัตถุใด ๆ เป็นส่วนตัว นอกจากทำเพื่อซ่อมแซมเสนาสนะซึ่งเป็นของสงฆ์ ฯ

๓๗๒ ประชมนวินิจนัยอริกรณ ๑ ภาค ๔

ข้อนี้เห็นว่าไม่ควรห้าม เพราะบรรพชิตก็ตามคฤหัสถ์ก็ตามที่รู้จักทำประโยชน์ให้แก่ตนได้ ก็ควรนับว่าเป็นคนดีกว่าผู้เกียจคร้าน และคอยแต่อาศัยผู้อื่นถ่ายเทียว.

ฉ. ขอให้พระสงฆ์อยู่แต่ในวัด อย่าให้ไปนอกวัดด้วยกิจส่วนตัวเป็นอันขาด ๑ ข้อนี้ก็ไม่เห็นเหตุผลที่ควรห้าม กิจส่วนตัวหรือส่วนคนอื่นก็ตาม เมื่อเป็นไปเพื่อประโยชน์เพื่อสุข ไม่เป็นโทษไม่ผิดพระวินัยก็ไม่ควรห้ามทั้งนั้น.

ช. มีวัตถุอะไรอยู่ให้นำออกนอกอาราม หรือให้ถือศีลเป็นของกลางสงฆ์.

ซ. ค่อยไปวัตถุใดอยู่ในวัดให้ถือเป็นของสงฆ์ ผู้ใดนำออกไปนอกอารามจะต้องมีโทษ ๑ ทั้ง ๒ ข้อนี้เห็นว่าถ้ายังค้ำเข่า จะทำให้เสียประโยชน์มากกว่า เพราะผู้ที่มีศรัทธาย่อมมีความปรารถนาต่างกัน และพระสงฆ์ก็มีคฤหัสถ์ ก็ยังมีกรำคองเนื่องกันบางอย่าง

๓๗๔ ประชุมวินิจฉัยอธิกรณ์ ฯ ภาค ๔

ข้อนี้ เห็นว่า ถ้าวันอุโบสถไม่ตรงกัน คนระไกร
มีโศกาศขำเพ็ญกุศลพึงกรรม ๒ วัน เมื่อคนมีศีลมี
กรรมมาก มีความรักก็ขังระมีกำไร และเป็นเหตุ
ให้มีสามัคคีกันคนขึ้น ทำหน้าที่ของคนคน ขำเพ็ญ
ประ โขชน์ให้ โหศาลยิ่งขึ้น.

คำวินิจฉัยของอนุกรรมการแห่งมหาเถรสมาคมนี้
เรียบเรียงถูกต้องเรียบร้อย ข้าพเจ้าเห็นชอบด้วย.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

บัญชาการคณะสงฆ์แทนพระองค์สมเด็จพระสังฆราชเจ้า

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์เล่ม ๒๒ หน้า ๖๘๔ ฯ

ความเห็นของนายฉิม ปาดกระวงศ์

เรื่องเกี่ยวกับพุทธศาสนา

เขียนที่หอคำเชียง - กรุงเทพฯ ฯ

วันที่ ๑๖ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๖

ขอประทานกราบเรียน นายพันเอก พระยาพหล-
พลพยุหเสนา นายกรัฐมนตรี

กระผมชื่อฉิม ปาดกระวงศ์ ไทยแท้ พักที่หอ
คำเชียง ในตรอกสลักหิน หลังโชเต็ดคุ้มที่ สถานี
หัวลำโพง กรุงเทพฯ ฯ กระผมขอเสนอความเห็น
ในเรื่องศาสนาคงมีข้อความต่อไปนี้.

ชาวสยามรักศาสนาพุทธ ตั้งแต่ชนชั้นสูงจน
ชั้นต่ำก็รักศาสนาด้วยกัน ความจริงจะมีเพียงใดนั้น
หาผู้ที่ยังคงได้ยาก พุทธให้สันใจง่าย เมื่อเขา
ว่าดีเขาก็ว่าดี เช่นเห็นว่าดีก็ไปตามเจ้า (เจ้าตำรา
มาช่วยขยายวงแว) คำวานักคิดฝังอยู่ในสันดานของ

ชาวไทยเสียแน่นแฟ้น เมื่อรัฐบาลให้รักก็รักกันตาม
 หน้าที่ควรรัก ถ้าจะถามว่ารัฐบาลให้รัก รัฐบาล
 มีจุดหมายให้รักอะไร ที่เรียกว่ารักศาสนามีส่วนน้อย
 ที่คอยให้ตรงไต่ถามความมุ่งหมายของรัฐบาล กระ-
 ผมเคยสังเกตว่า ผู้ที่รู้ความหมายของรัฐบาลได้ก็
 แต่ผู้นั้นหาได้กระทำให้สมกับความมุ่งหมายของรัฐ-
 บาลไม่ เช่นเห็นพระสงฆ์หรือพระพุทธรูปของพระ
 พุทธเจ้าก็ดี หาได้นอบน้อมประการใดไม่ ไซ้แต่
 เท่านั้นยังคอยคิดเคียดแค้นสงฆ์โลก ในการคิดเคียด
 ไม่ควรถือ เพราะเป็นธรรมดา เมื่อผู้ใดมีใจ
 คดระใดกระทำผิด ก็ให้เกิดการคิดเคียดเป็นธรรมดา
 กระผมเองก็เช่นเช่นนั้นเหมือนกัน และกระผมเคย
 ปรารภตนเองเสมอว่าไม่ควร ๆ แต่จะมุ่งหวังการนอบ
 น้อมเป็นทุกสิ่ง เพราะว่าวาจาได้ออกอุทานเสมอว่า
 ฉันทักศาสนา ฉันทักศาสนา แต่สิ่งที่ไม่ควรก็กลับ
 เป็นควรกันขึ้นอีก เช่นเกิดวักยเหตุกลับเป็นผล ๆ
 กลับเป็นเหตุต่อเนื่องกันไป ทั้งกระผมตั้งอยู่ในเหตุ

และผลทาล่วงลุไปไม่ (จึงเข้าอยู่ในวิญญูโลก ไตโลก
ต่อไป).

รัฐบาล กระผมเห็นว่าวิญญูโลก ไตโลก โลกหมุน
เวียนเป็นเที่ยงแท้แน่นอน เจ้านายก็เคยยกขึ้นฆ่าถูก
เป็นองค์พระชานอยู่แล้ว ทั้งเห็นประวัติกษัตริย์ขึ้น สมัย
กษัตริย์หมุนเวียนมาเป็นรัฐธรรมนุญ สมัยมหา-
นิกายแตกแยกเกิดมีธรรมยุตขึ้น ผู้ถือเพศพรหม-
จรรย์เคยสำเริงร่าหัดดี อรหันต์ หมุนเวียนมาจน
ไม่มีอรหันต์ อรหันต์ ความหมุนทางธรรมดัยทาง
โลกหมุนคนละทาง คือธรรมหมุนลงทางที่เสื่อม
ทางโลกหมุนหาทางเจริญ ธรรมดัยโลกย่อมอาศัย
ซึ่งกันและกัน แต่เหตุใดจึงหมุนไม่ตามกัน ความ
หมุนระหมุนไต่ละหรือ ขอให้รัฐบาลช่วยจัดหาคูป้าง
กระผมขอมาเป็นเวลานาน จนได้พึ่งพระโลกนาถ
เทศน์ถึงเรื่องศาสนา มีใจความว่า ศาสนาของพระ
พุทธองค์กำหนดไว้ ๕๐๐๐ ปีนี้ ถ้ามีบุคคลยึดถือ
ให้มั่นคง จะมีอายุยืนนานยิ่งขึ้นกว่า ๕๐๐๐ ปี

๓๗๘ ประชุมวินิจฉัยข้ออิทธิฤทธิ์ ๔ ภาค ๔

ปัญหาที่กระหม่อมขอยุ้ก็แตกออกทันที (มีใจความว่า)
ถ้ารัฐบาลกระทำปรับปรุงให้คงตามกาลตามสมัยแล้ว
โลกก็จะหมุนโดยสะดวก ศาสนาที่มีกำหนดก็จะ
เคลื่อนให้ขยับเขยื้อนไปได้.

ตามแนวความเห็นของกระหม่อม รัฐบาลควรให้
คณะสงฆ์ประชุมยกสังคายนาปรับปรุงกันเสียใหม่เป็น
ครั้งที่ ๒ จากพระพุทธองค์ล่วงแล้ว ปรับปรุงให้
มหานิกายกับธรรมยุตรวมกันตามเดิม คำสวด
มนตร์แปลเป็นภาษาไทยให้หมด การสวดอย่าใช้
ภาษาที่ฟังไม่ออก ในคณะสงฆ์อย่าให้มีผู้เก็บ
ครุฑอันอาศัยอยู่ได้ วินัยต้องมีวินัยที่สังคกคัสถิ เช่น
วินัยทหาร คำสั่งสอนให้คณะสงฆ์ก็ถือกันอย่าง
เคร่งครัด ทางเพศที่ไม่ถือทางพรหมจรรย์ ที่
รัฐบาลอนุญาตให้เข้าสอนนักเรียนก็ได้ ก็ขอให้รัฐ-
บาลให้เกียรติยศเป็นพิเศษ ในเมื่อรัฐบาลมีงานการ
มงคล เช่นจักเห็นคให้เป็นพิเศษ และเจ้าบริวารราชการ
และในสมณคณิก ๆ เมื่อทำเสร็จลง ขอให้มีการงาน

ความเห็นทางศาสนาของนายฉิม ๓๗๕

สมโภชทางศาสนาเสีย ๗ วัน ๗ คืน เงินที่จะลงทุน
ขอให้รัฐบาลประกาศให้มหาชนทราบความประสงค์
เงินจะไหลมาด้วยอำนาจศีลธรรม ขอให้เจ้าคุณนายก
และคณะรัฐมนตรีพิจารณาเพื่อความสุจริตใจ
ด้วยเถิด.

ควรมีควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณา

นายฉิม ปาลกะวงศ์

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๒๒ หน้า ๑๖๒

วินิจฉัยความเห็นนายฉิม ปาดกะวงส์
ที่เสนอมาทงนายกรัฐมนตรี

ความความเห็นที่เสนอปรารภความเจริญทางโลก
ความเสื่อมทางธรรม รวมความว่า ผู้ถือพระพุทธ-
ศาสนา เป็นสักแต่ว่าดีก็ตาม ๆ กัน จนไม่ค่อย
รู้จักที่จะเคารพพระสงฆ์และพระพุทธรูป ถ้ารัฐบาล
ปรัยปรุงให้เหมาะดัยสมัยแล้ว ชายุพระพุทธศาสนามะยาว
ออกไปอีก.

ข้อนี้ เป็นความจริงตามธรรมคานิยม เพราะ
โลกเจริญมากเพียงไร ก็ยิ่งทำใจของผู้อ่อนความรู้
และคุณธรรมให้ลุ่มหลงหนักขึ้น จนเกือบจะลุ่มนึ้ก
ถึงความตาย ลุ่มประเพณีที่จะอบรมจิตค้ของคณ และ
ลุ่ม ประเพณีที่จะน้อมนำวบุตรอริกาให้ นิยม พระศาสนา
ไม่มีบัญญัติที่จะเห็นความสุขเพราะอาศัยศีลธรรม
มัวแสวงหาแต่การสนุกเครองยัวยวนใจ จึงไม่เห็น

านภาพแห่งพระรัตนตรัยว่า ทำใจของผู้ยอมจำนน
 โดยเคารพให้สงบระงับและได้รัยความสุขอย่างไร แม้
 จะมีผู้พยายาม แฝงแฝงพระศาสนาให้แพร่หลายโดย
 แสดงเทศนา และพิมพ์หนังสือธรรมแจกจ่ายก็กว่า
 สมัยก่อน ก็ยังไม่มีกำลังพระที่ระหวั่งเหินวูให้สน
 ใจ กุลบุตรกุลาธิดาที่ไม่ได้รัยธรรมก็เห็นภาคพื้นมา
 แต่เขาวุ ครั้นเติบโตใหญ่หากจะมีโอกาสได้ศึกษา
 ปฏิบัติบ้าง จึงยังเอาดีไม่ค่อยได้.

ด้ารัฐบาลฟื้นฟูประเพณี ให้มีการอบรมจรรยา
 นระจิตประจำวัน ทั้งคนแต่ให้มีการแสดงความ
 เคารพผู้ใหญ่ในสกุล เช่นบิดามารดา ปู่ย่า ตายาย
 เป็นต้น เคารพต่อครุฑราชารยั ผู้ประกอบการสั่งสอน
 ทั้งที่ยังอยู่และที่ละโลกไปแล้ว เคารพต่อศีลขั้ววิทยา
 ที่ได้ศึกษาเล่าเรียน เคารพต่อหน้าที่มันคง เคารพ
 ต่อเทวภา ผู้มีทิวไรศตทัยปะและสุกักรกรรม เคารพ
 ต่อผู้มีานภาพแต่ประ โยชน์สุขให้แก่คนมาก ตลอดจน
 ถึงเคารพต่อพระรัตนตรัย โดยคิดถึงคุณความดีที่มี

หมดอายุ 18/04/2565

ในบุคคลและวัตถุนั้น ๆ ให้เกิดความองอาจกล้าหาญ
ในการประพฤติชอบมาแต่เยาว์ โดยมีพิธีเข้ากำกับ
เช่น ให้ทักขานมีที่บูชา ประคิษฐานส่วนที่ควรเคารพ
ถึงกล้าแล้ว ทั้งแต่อัฐิของผู้ใหญ่ จนถึงเครื่อง
หมายที่ระให้ระลึกถึงพระรัตนตรัย และทำการบูชา
นวยน้อมทุกวัน นอกนั้นถึงคราวนักขัตตฤกษ์และ
วันอันมีสวัสดิวินาศ ก็ให้หาโอกาสพวยศพรหลาน
ไปสู่ปณิษสถาน มีการสมาทานศีลสดับธรรม นำ
ให้มนัสสยตีเป็นพื้นแต่ต้นมาดังนี้ เทียบโทษนั้นก็
สามารถจะเป็นคนดี ทำการในหน้าที่เรียบร้อย และ
อาจไต่ขั้นลุลคนพิเศษในพระศาสนาได้ง่ายกว่าที่เป็นอยู่ใน
บ้าน

การขอให้คณะสงฆ์ทำสังคายนาปรียปรุงให้เรียบร้อย
เป็นแบบเดียวกันใหม่เป็นครั้งที่ ๖ นั้น ความ
จริงการสังคายนาพระธรรมวินัย ได้กระทำมาเป็น
ครั้งที่ ๑๔ แล้ว แม้เวลานี้กำลังชำระสะสางแบบแผน
อยู่ก็มี ได้ทบทวน นัยว่าธรรมวินัยแบบแผนของ

เราก็คง^๕ โขยลำบาก^๕ แต่ความประพฤติของคนยังชัก
 พ่วง เพราะมีการอบรมน้อยหรือยังไม่ได้อบรมต่าง
 ทาก เหมือน^๕ ขี้เจียว^๕ เครื่องอาศัย^๕ เรามีสพร้อมแล้ว แต่
 คนยังไม่รู้จักใช้ ให้ถูกต้องและพอเหมาะ จึงไม่ได้
 ความสุข ส่วนผู้ฉลาดย่อมได้ผลที่ปรารถนาที่อยู่.

ข้อว่า ให้รวมนิทานนั้น ทำไม่ได้ คงอธิบายแล้ว
 ในวินิจฉัยความเห็นฉบับของนายจันทเขตร์.

ที่ว่าแปลสวคมนตรีเป็นภาษาไทยให้หมด อย่า
 สวคภาษาที่ฟังไม่ออก.

สวคมนตรีที่เป็นหลัก โขยมีข้อธรรมลึกซึ้งหรือ
 เข้าใจง่าย เหมาะแก่การที่สวคในการกุศลนั้น ๆ
 ตลอดถึงส่วนที่คนนิยมกันอยู่โคยมาก มีผู้ได้แปล
 ออกเป็นภาษาไทยโคยมากแล้ว ถึงกระนั้น ความ
 นิยมจำขาลีเป็นหลัก คุณและความแปลพอเข้าใจยัง
 เป็นไปในคนหม่มาก การสวคมนตรีจึงนิยมสวคแต่
 ขาลีอยู่มาก ที่ต้องการจะให้แม่นยำทั้งอรรถทั้งแปล
 และสวคทั้ง ๒ อย่างก็มี แต่จะให้ทั้งขาลีเสีย ถือ

พิมพ์โดย 18/04/2565

เอาแต่ภาษาไทย โดยประการทั้งปวงยอมเป็นเหตุเสื่อม
 ทราบ เพราะภาษาไทยอาจเปลี่ยนแปลงแปรเนื้อความ
 เป็นอย่างอื่นไปได้ง่าย คนกิเลสหนามักจะหาอุบาย
 ศึกษ์แปลงให้ทราบลงตามกิเลส เพื่อสะดวกแก่ภูมิ-
 ประเทศและภาวะขงชุมชนที่ตนคองการ ในที่สุดแก่น
 สวาทพระศาสนาที่จะหาไม่ได้ กลายเป็นดั่งขี้ขาคคล
 สามีญขงชน จึงพวกที่ขนานนามของตนว่า มหายาน
 เพราะเห็นว่า เปลี่ยนแปลงเข้าหาความสะดวก มี
 ประโยชน์ใหญ่ ฝ่ายคณะที่ภิกษุณิกาย วิชาเขย
 แสนที่เข้าใจว่าเป็นธรรมวินัยดั้งเดิมไว้อย่างกวคชัน
 ไครจะถือหรือปฏิบัติได้เท่าใดก็แล้วแต่ใจ ศรัทธาสา-
 มารต หากความเห็นของผู้นิยมพิจารณาจะผิดเพี้ยน
 ไปอย่างไร ก็ให้เป็นไปเพราะเหตุเพราะเรื่อง ไม่
 ทำให้พระศาสนาวิหอง คือหลักที่จะสอบสวนเดิม
 ยังกิมืออยู่ แต่ผู้ชอบเปลี่ยนไม่ชอบ เลยติเคียน
 และตั้งชื่อให้ว่า หันขวาน มียานเครื่องให้สำเร็จการ
 ไปอย่างเลว ไม่เหมือนคณะเขา ที่ถือเอานามว่า

วินิจฉัยความเห็นนายฉิม ๓๘๕

มหาดานมียานใหญ่ พาคนไปสู่ที่ค้องการไค้มาก
แต่ผลที่ปรากฏแก่ตาโลกเวลานี้ คณะทักษิณิกาย
เช่นพระศาสนาในประเทศสยาม ยังเป็นที่นิยมนับถือ
ของผู้ใฝ่ใญ่ มีน้ำหนักคึกกว่านิกายอื่นเป็นอันมาก.
คำวินิจฉัยของอนุกรรมการแห่งมหาเดรสสมาคมนี้
เรียบเรียงถูกต้องเรียบร้อย ข้าพเจ้าเห็นชอบคัวย.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์

ประธานกรรมการมหาเดรสสมาคม

บัญชาการคณะสงฆ์แทนพระองค์สมเด็จพระสังฆราชเจ้า

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๒๒ หน้า ๑๖๕

หมดอายุ 18/04/2565